

Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
Національний університет цивільного захисту України (м. Харків)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Національна академія внутрішніх справ (м. Київ)
Львівський державний університет внутрішніх справ
Одеський державний університет внутрішніх справ
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Інститут права імені Володимира Сташиса Класичного
приватного університету (м. Запоріжжя)
Черкаська медична академія

***Організаційно-управлінське та
економіко-правове забезпечення діяльності
Єдиної державної системи цивільного
захисту (ЄДСЦЗ)***

***МАТЕРІАЛИ
V Всеукраїнської науково-практичної конференції***

12 березня 2020 року

м. Черкаси

УДК 365.13:658
О-64

Організаційно-управлінське та економіко-правове забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2020. – 234 с.

ISBN 978-966-920-479-0

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету цивільного захисту
Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 10 від 5 березня 2020 р.)

Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
експертною комісією
Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
з питань таємниці
(протокол № 1 від 26 лютого 2020 р.)

УДК 365.13:658

ISBN 978-966-920-479-0

© Авторські тексти, 2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ТИЩЕНКО Олександр – заступник начальника ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з навчальної та наукової роботи, кандидат технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України;

ГУБЕНКО Інна – ректор Черкаської медичної академії, Почесний професор Української медичної стоматологічної академії м. Полтава, академік Української академії наук, кандидат медичних наук, доцент;

ДОМБРОВСЬКА Світлана – начальник Навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України;

КОРНІЄНКО Максим – завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

КРИШТАЛЬ Тетяна – завідувач кафедри управління у сфері цивільного захисту ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, доктор економічних наук, доцент;

МИКОЛЕНКО Віктор – професор кафедри управління у сфері цивільного захисту ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, доктор юридичних наук, доцент;

ПАСИНЧУК Кирило – доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, кандидат педагогічних наук;

ПЕНДЮРА Максим – доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

ТОМЕНКО Микола – професор кафедри управління у сфері цивільного захисту ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, доктор політичних наук, професор;

ШЕВЧЕНКО Олександра – проректор Черкаської медичної академії з навчально-методичної роботи, заслужений працівник охорони здоров'я України, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Матеріали збірника V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Організаційно-управлінське та економіко-правове забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)» присвячені актуальним проблемам організаційно-управлінського, економічного та нормативно-правового забезпечення діяльності органів управління та підрозділів Єдиної державної системи цивільного захисту. У публікаціях досліджуються: нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів ЄДСЦЗ; організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ; соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ; проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах.

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Бородіна О. Р.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Однією з найважливіших умов ефективного функціонування та розвитку будь-якої сфери державного управління є наявність якісного з техніко-юридичної та змістовної точок зору, базового законодавчого акта (зазвичай кодексу або закону), що виконує системоутворювальну функцію щодо формування та впорядкування відповідної галузі, підгалузі чи інституту законодавства. У цьому контексті не є винятком сфера ЦЗ, яку на даному етапі не можна охарактеризувати як таку, що чітко сформувалася в науці, а також у практиці державного управління, єдину, інституціоналізовану галузь державно-владної діяльності.

На наш погляд, для України сьогодні чималий науковий та практичний інтерес до питань формування нормативно-правової бази з питань ЦО, ЗНТ від НС, ЦЗ, зокрема, підходів щодо систематизації законодавства в цих сферах, становить досвід пострадянських країн (зокрема, Білорусі, Казахстану та РФ), що зумовлюється такими основними факторами:

- наявністю загального базису (ЦО СРСР), схожих вихідних умов для розвитку національних систем ЦО у відповідних колишніх радянських республіках;

- активними інтеграційними процесами, що мають місце в низці країн – членів СНД (у Росії, Білорусії, Казахстані) та спричиняють інституційні зміни в державних системах ЦЗ цих країн;

- принциповою схожістю численних загроз виникнення НС техногенного, природного, соціального та іншого характеру, а також використовуваних механізмів їхньої нейтралізації або мінімізації;

- дією актів міжнародного гуманітарного права (Женевських конвенцій), що є орієнтиром для розвитку систем національного законодавства у пострадянських країнах, що ратифікували ці акти;

- глобальним характером багатьох техногенних, природних катастроф та соціально-політичних конфліктів, ефективне запобігання яким та подолання наслідків яких потребує комплексних зусиль на міждержавному рівні.

Крім того, на сьогодні не існує перешкод для проведення порівняльного аналізу нормативно-правових актів країн СНД з питань ЦО, ЗНТ від НС та ЦЗ, а так само й наукових праць фахівців із відповідних питань, оскільки ці джерела широко подані у відкритому доступі, зокрема в мережі Інтернет. У той час як ознайомлення із спеціальним законодавством розвинених західних країн з указаних питань, а також із результатами наукових досліджень викликає об'єктивні труднощі внаслідок обмеженості відкритих інформаційних ресурсів.

Проведений нами порівняльно-правовий аналіз основних нормативно-правових актів з питань ЦО, ЗНТ від НС та ЦЗ низки країн СНД (республік Білорусі та Казахстану, України, а також РФ), доктринальних джерел наукової інформації з цього питання (дисертацій, монографій, статей тощо) дозволяє дійти висновку про те, що на поточний момент відсутні уніфіковані концептуальні підходи до побудови системи законодавства з питань ЦО та ЗНТ від НС, зокрема щодо виду, назви, змісту і структури основних законодавчих актів у цій сфері. Водночас треба відзначити той факт, що в деяких країнах із цієї групи, наприклад у Білорусі та в РФ, ці концептуальні підходи схожі, на чому вже акцентували увагу у спеціальній літературі деякі експерти, які досліджують цю проблематику.

Слід також констатувати диференціацію підходів стосовно: конструювання базових норм-дефініцій “надзвичайна ситуація”, “цивільна оборона”, “цивільний захист”; вибору пріоритетного терміна й родового поняття для позначення комплексу заходів щодо ЗНТ від НС; визначення поняття НС та їхньої класифікації, зокрема за характером джерела; моделей побудови державних систем ЦЗ, у тому числі стосовно способів інтеграції ЦО та національних систем, призначених для реалізації заходів з протидії НС техногенного та природного характеру; нормативних формулювань функцій, повноважень, прав та обов'язків суб'єктів державного, регіонального, муніципального та об'єктового управління в цій сфері, а також способів розмежування функцій та відповідальності між ними; механізмів правового регулювання процесів реалізації конкретних функціональних заходів ЦО, ЗНТ від НС та ЦЗ.

Викладене свідчить про наявність теоретико-методологічних проблем у сферах: ЦО, ЗНТ від НС, ЦЗ, які на сьогодні не дозволяють виробити універсальні підходи до вирішення завдання щодо ефективної систематизації законодавства в цій галузі правовідносин.

На наше переконання, масив законодавчих актів з питань ЦО, ЗНТ від НС та ЦЗ може бути систематизовано шляхом кодифікації (що, власне, довів український досвід), оскільки існує очевидний тісний функціональний зв'язок заходів, спрямованих на забезпечення ЗНТ від НС, з основними завданнями та заходами ЦО, а у здійсненні обох згаданих напрямів державно-владної діяльності задіяний майже один й той самий суб'єктний склад: органи управління та сили.

Прийняття єдиного монолітного спеціального закону з указаних питань (наприклад, кодифікованого) є одним із визначальних чинників становлення такої галузі державного управління, як “цивільний захист”. Цілком очевидно, що саме кодифікований акт, в умовах множинності актів із

питань ЦО, ЗНТ від НС, є фактором, що істотно впливає на системність та узгодженість правових норм даної галузі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 89. – Ст. 3589.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Сушинський О. І. Контроль у сфері публічної влади: теорет.- методол. та орг.-правові аспекти : монографія / О. І. Сушинський. – Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2002. – 468 с.
4. Державне управління : європейські стандарти, досвід та адміністративне право / Авер'янов В. Б., Дерезь В. А., Школик А. М. та ін. ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Юстініан, 2007. – 288 с.
5. Демократичні засади державного управління та адміністративне право : монографія / [Шемшученко Ю. С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф. та ін.] ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Юрид. думка, 2010. – 496 с.
6. Мамутов В. К. Кодифікація : сб. науч. тр. / В. К. Мамутов. – К. : Юринком Интер, 2011. – 248 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ СИСТЕМ ЗАПОБІГАННЯ І РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ

Головач М. М.

НК – Чубань В. С., канд. екон. наук, доцент,

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Основними законами України, які визначали державну політику у сфері цивільного захисту, механізм її реалізації у мирний та воєнний час, правовідносини та організаційні засади суб'єктів діяльності у цій сфері до 1 липня 2013 року були Закони України: «Про Цивільну оборону України», прийнятий у 1993 році; «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», прийнятий у 2000 році; «Про правові засади цивільного захисту», прийнятий у 2004 році; «Про аварійно-рятувальні служби», прийнятий у 1999 році; «Про пожежну безпеку», прийнятий у 1993 році.

Вочевидь, усі вони розроблялися у різний час, деякі з них у зв'язку з відсутністю суб'єкта права, на який може поширюватись їхня дія, втратили свою актуальність. Крім того, деякі з них за змістом мали спільний предмет правового регулювання, містили численні дублювання та суперечності, а у ряді випадків не відповідали нормам міжнародного гуманітарного права. До набуття чинності Кодексу цивільного захисту в державі, як підтвердження недосконалості законодавства у сфері цивільного захисту паралельно функціонували три державні системи з протидії надзвичайним ситуаціям, а саме [1]:

- система цивільної оборони (створена на підставі Закону України «Про Цивільну оборону України»);

- єдина державна система запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (створена на підставі Закону України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»);

- єдина державна система цивільного захисту населення і територій (створена на підставі Закону України «Про правові засади цивільного захисту»).

Ситуація, яка склалася у законодавчому полі, вимагала невідкладного його удосконалення. Тому рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2008 р., введеним в дію указом Президента України від 26 червня 2008 р. № 590, було визначено доцільність розроблення Кодексу цивільного захисту України як єдиного систематизованого законодавчого акта з питань цивільного захисту. У Кодексі встановлюється кардинально нове поняття і сутність терміну «цивільний захист». Його розробники уважно вивчили та проаналізували в якому значенні вживається термін «цивільний захист» в Законі України «Про правові засади цивільного захисту». У зазначеному законі наведено, що цивільний захист — це система (комплекс) заходів, які здійснюються органами виконавчої влади.

Положеннями статей 16 та 17 Конституції України визначено, що питання забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи є обов'язком держави, а захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави.

Відповідно до Конституції України кожен громадянин України має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від органів державної влади та суб'єктів господарювання.

Ґрунтуючись на таких положеннях Конституції України, в ст. 4 Кодексу цивільного захисту встановлюється, що цивільний захист – це функція держави, яка спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом попередження і ліквідації таких ситуацій та надання допомоги постраждалим [2].

Для реалізації такої важливої функції держави, як цивільний захист, з метою забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, в країні створюється Єдина державна система цивільного захисту і визначаються суб'єкти забезпечення цивільного захисту.

У Кодексі цивільного захисту розділом «Єдина державна система цивільного захисту» конкретизовані склад та структура Єдиної державної системи цивільного захисту, порядок її створення, а також порядок створення територіальної й функціональної підсистем (що визначено вперше).

Також визначено, що керівництво функціонуванням Єдиної державної системи цивільного захисту, її підсистем і ланок підсистем покладається на відповідних посадових осіб, зокрема [1]:

- керівництво Єдиною державною системою цивільного захисту – на Кабінет Міністрів України;
- безпосереднє керівництво функціональною підсистемою та її ланкою – на керівника органу, що створив таку підсистему, ланку;
- безпосереднє керівництво територіальною підсистемою Автономної Республіки Крим – на Раду міністрів Автономної Республіки Крим;
- безпосереднє керівництво іншими територіальними підсистемами та їх ланками покладають на посадових осіб, які очолюють органи, що створили такі підсистеми, ланки.

Кодекс цивільного захисту містить окремі статті, які визначають конкретні положення щодо створення та функціонування кожного виду формувань сил цивільного захисту.

У Кодексі цивільного захисту встановлюється, що роботами з ліквідації надзвичайних ситуацій керує одна особа – керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації. Визначаються положення і норми щодо його призначення, повноваження, права та інше, що регулює відносини керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації. Свої повноваження і функції керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації здійснює за принципом єдиначальності. Також Кодексом встановлюється необхідність створення і функціонування Штабу з ліквідації надзвичайної ситуації як робочого органу керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації, положення і норми щодо його функціонування [1].

Главою «Ліквідація надзвичайних ситуацій» в окремій статті встановлено норми щодо тимчасового введення в Україні або у межах конкретної її території режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації. Зазначені режими неодноразово вводилися у межах конкретних територій, але правових підстав для цього не було. Відповідними статтями глави визначаються норми та регулюються відносини стосовно проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, проведення відновлювальних робіт, життєзабезпечення постраждалих.

Глава «Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій» нова. У спеціальних законах з питань цивільного захисту положень щодо відшкодування збитків та надання допомоги немає. Вона містить статтю «Соціальний захист постраждалих», якою визначено статус постраждалого у надзвичайних ситуаціях, встановлено перелік заходів соціального захисту та відшкодування збитків, джерела фінансування, за рахунок яких реалізують заходи соціального захисту. Окремими статтями визначено порядок відшкодування збитків, забезпечення постраждалих житлом, яке внаслідок надзвичайних ситуацій стало непридатним для проживання, питання надання медичної, психологічної, гуманітарної допомоги тощо.

У Кодексі міститься окремий розділ, який регулює відносини та визначає відповідні норми й положення, пов'язані з підготовкою фахівців із питань цивільного захисту, органів управління та сил цивільного захисту.

Розділ «Фінансове та матеріальне-технічне забезпечення заходів цивільного захисту» містить статтю, що визначає положення щодо фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників, медичних працівників Державної служби медицини катастроф, постраждалих, громадян, яких залучали до проведення робіт із ліквідації надзвичайних ситуацій, неповнолітніх осіб, постраждалих від лиха.

Вперше на законодавчому рівні визначено статус рятувальників, їхні обов'язки та права, уточнено і конкретизовано положення стосовно соціального і правового захисту осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, працівників органів управління та сил цивільного захисту, а також осіб, звільнених зі служби цивільного захисту.

Кодексом цивільного захисту конкретизовано питання планування діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту, зокрема передбачено, що керівник суб'єкта господарювання з кількістю персоналу 50 осіб і менше розробляє та затверджує Інструкцію щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, а не план реагування на надзвичайні ситуації, як це було передбачено відповідними документами.

Також визначено положення і норми стосовно аварійно-рятувального обслуговування об'єктів господарювання і територій, для яких існує небезпека виникнення надзвичайних ситуацій, аварійно-рятувальними службами та формуваннями Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, надання ними платних послуг, які не суперечать та не заважають їхній основній діяльності [1].

Кодекс цивільного захисту України, у якому враховано національний та міжнародний досвід з питань цивільного захисту, встановлює єдину систему з протидії надзвичайним ситуаціям в Україні. Він сприятиме зниженню ризику виникнення надзвичайних ситуацій, формуванню належних правових, економічних і організаційних засад захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, а також підвищення ефективності державної політики у сфері цивільного захисту.

Попри те, що Кодекс цивільного захисту України має багато недоліків: суперечностей, неузгодженості в ряді питань та потребує деяких доопрацювань.

Але, прийняття Кодексу цивільного захисту – великий крок до систематизації законодавства у сфері цивільного захисту, він сприятиме ефективній реалізації державної політики у зазначеній сфері у мирний час та в особливий період, підвищенню рівня відповідальності органів виконавчої влади, керівників підприємств, установ, організацій та населення за порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI
2. Чубань В. С. Роль економіко-математичного моделювання при дослідженні показників у сфері цивільного захисту / Чубань В. С., Скоробогатов Ю. А. / «Економіка. Фінанси. Право», випуск №3, 2019 р. – С. 6-9.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Головчук В.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Сучасне вимушене переміщення осіб в Україні, спричинене окупацією Автономної Республіки Крим та дестабілізацією ситуації на сході України, є одним з найбільших викликів, що постали перед Україною з часів її незалежності.

Питання правового статусу внутрішньо переміщених осіб останнім часом набуло неабиякої значимості. Ще на початку 2014 року за часів «Революції Гідності» на території України склалася нестабільна політична ситуація, що поставило під загрозу територіальну цілісність держави.

Ситуацією скористалася Російська Федерація, насильницьким шляхом, влаштувавши 16 березня 2014 року не визнаний референдум, приєднала до своїх територій Кримський півострів на правах суб'єкта федерації. Це спричинило різке підвищення кількості переселенців з цієї території, головним чином кримських татар, третину з яких складають діти.

Але на цьому Російська Федерація не спинила свої загарбницькі дії. У квітні 2014 року російські військові сили вторглися на територію України зі сходу. Під військовою агресією опинилися частина Донецької та Луганської областей. Ще з самого початку бойових дій і по теперішній час мирні жителі території Донеччини та Луганщини вимушено покидають свої домівки, рятуючи своє життя та життя рідних та близьких. Значна частина з них набули статусу внутрішньо переміщених осіб в межах України, частина набула статусу біженців за кордоном.

Подолання негативних наслідків внутрішнього переміщення та забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб вбачається одним з першочергових завдань української держави. По-перше, це впливає із конституційного принципу позитивної відповідальності держави перед своїми громадянами і тими, хто постійно законно проживає на її території. По-друге, є важливим з точки зору міжнародно-правових зобов'язань та євроінтеграційних прагнень України. По-третє, внутрішньо переміщені особи знаходяться під юрисдикцією держави свого громадянства або постійного проживання, якою є Україна, і тому основний обов'язок забезпечення реалізації їх прав та свобод покладається на неї. При цьому правовий статус таких осіб визначається переважно нормами права, які мають враховувати міжнародні зобов'язання держави, зокрема, у сфері прав людини, і є ефективними, якщо враховують позитивний досвід інших держав і рекомендації міжнародних організацій, що сприяють реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Вимушена внутрішня міграція для незалежної України – це явище досить нове, незважаючи на окремі випадки (у разі надзвичайної ситуації в гірських районах України під час повені).

Варто зауважити, що внутрішня міграція – це переміщення населення в межах кордонів країни для подальшого проживання строком більшим за один рік. Внутрішню міграцію зумовлюють переважно причини соціального та економічного характеру (наприклад, регіональна асиметрія в оплаті праці, рівень розвитку промисловості в регіоні тощо). На жаль, у випадку сучасної України основною причиною, що стимулювала інтенсифікацію руху населення, стали військові дії, тероризм і посягання на цілісність і суверенність держави [1].

На думку В. І. Надриги, проблема вимушеної міграції має не лише кількісний, а й часовий вимір. Зараз в Україні налічується найбільша кількість внутрішньо переміщених осіб у Європі з часів завершення Другої світової війни. За різними оцінками, понад мільйон мешканців Донецької, Луганської областей та АР Крим вимушено змінили місце проживання; половина з них – діти, інваліди й особи похилого віку. Більшість вимушено переселених осіб географічно розташовані в районах, що близькі до їхніх домівок і перебувають під контролем українського уряду. Значна кількість вимушено переселених осіб також переїхала до першої лінії областей, прилеглих до Донбасу, – Харківської, Дніпропетровської та Запорізької [2, с. 136].

Згідно з Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 509, для отримання довідки повнолітня внутрішньо переміщена особа звертається особисто або через законного представника із заявою про взяття на облік, форму якої затверджує Мінсоцполітики, до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (п. 2 указаного Порядку) [3, с. 136].

Варто зазначити, що окремою правовою проблемою стало одержання статусу внутрішньо переміщеної особи громадянам України, у паспорті яких відсутня відмітка щодо реєстрації місця проживання в населеному пункті, який розташований у зоні проведення антитерористичної операції.

У цьому випадку маємо недоліки законодавчої техніки. Оскільки обов'язковою вимогою для одержання статусу внутрішньо переміщеної особи громадянам України необхідно мати в паспорті відмітку щодо реєстрації місця проживання.

Частина 6 ст. 29 Цивільного кодексу України говорить, що фізична особа може мати кілька місць проживання, а ч. 2 т. 2 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання» прямо забороняє прив'язувати можливість особи користуватися тими чи іншими правами до наявності в людини зареєстрованого місця проживання.

Отже, запроваджене обмеження на рівні закону й практики є формалістикою, яка є не виправданою, не пропорційною й не спільномірною з цілями її застосування. По суті, сучасне життя вказує на те, що законодавець мав би передбачити можливість для тих осіб, хто залишив зону проведення антитерористичної операції й у кого відсутня відмітка про реєстрацію місця проживання в судовому порядку, установлювати факт їх проживання в АТО і видання на підставі відповідного рішення суду довідки

про взяття відповідної особи на облік як внутрішньо переміщеної. Проте наразі такої норми в законі не має.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Черняк Є. О. Зростання внутрішньої міграції в Україні : переваги та недоліки для вітчизняних підприємств, вплив на конкурентоспроможність підприємств, вплив на конкурентоспроможність України / Є. О. Черняк // Ефективна економіка. – 2014. – № 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3534>.
2. Надрага В. І. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства розвитку» / В. І. Надрага // Український соціум. – 2015. – № 1 (52). – С. 124–141.
3. Про облік внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 81. – С. 43. – Ст. 2296. – Код акта 74183/2014.

КОНСТИТУЦІЯ УНР 1918 РОКУ ЯК ВЕРШИНА ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Даценко В. О.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Буремний 1918 рік був доленосним для України. Тоді українці отримали практичний досвід створення держави, а поняття Україна з суто географічного трансформувалося у політичне. Однак, що знають і як оцінюють цей період в історії сучасні українці?

Саме у 1918 році вперше у ХХ столітті була проголошена українська незалежність, а Українська народна республіка (УНР), створена за кілька місяців до того, 9 лютого 1918 року була офіційно визнана низкою держав. В цей день УНР уклала у Брест-Литовську першу міжнародну угоду, так званий Берестейський мир, з Четверним союзом, куди входили Німецька, Австро-угорська, Османська імперії та Болгарське царство.

В галузі державотворення треба віддати належне Центральній Раді від самого початку її виникнення 17 березня 1917 р. Її зусиллями вперше в новітній історії постала нова українська держава – Українська Народна Республіка. Центральній Раді знадобилось лише 8 місяців для проголошення УНР у складі федеративної Росії та ще два місяці, аби задекларувати її цілковиту незалежність. Це історичне сходження було позначене чотирма Універсалами Центральної Ради, кожен з яких ознаменував окремий етап державотворення.

Вершиною державотворчої діяльності Центральної Ради став ІV Універсал. Саме він 22 січня 1918 р. проголосив самостійність і незалежність України, став законодавчою основою нової держави. ІV Універсал визнав за необхідне якнайшвидше прийняття Конституції: “Ми поручаємо всім нашим громадянам перевести вибори як найбільш

енергійно, підняти всі зусилля, щоб підрахунок голосів був закінчений як найскорше, щоб за пару тижнів зібралися наші Установчі Збори – найвищий господар і управитель нашої землі, й Конституцією нашої незалежної Української Народної Республіки закріпили свободу, порядок і добробут на добро всього трудового народу її на тепер і на будучі часи”.

Вибори до Установчих зборів, відкриття яких було призначено на 9-22 січня 1918 р., через воєнні події були відкладені і проведені вже в квітні й не по всій Україні. За цей час парламентська комісія Центральної Ради підготувала проект Конституції, який враховував реалії самостійницького статусу України. Голова Центральної Ради Михайло Грушевський для розгляду проекту Конституції призначив надзвичайне засідання Малої Ради на 29 квітня 1918 р.

29 квітня о 17.00 почалося закрите засідання Малої Ради. На початку Грушевський виступив із заявою про конфлікт з німецьким командуванням. Після цього члени Ради приступили до розгляду проекту Основного закону УНР. Від комісії по виробленню Конституції доповідав Аркадій Степаненко. За першим загальним читанням почалося читання та обговорення по пунктах, після чого Конституція була прийнята. Аналіз двох її варіантів свідчить, що автономістський варіант Михайла Грушевського залишився в структурі остаточного тексту. Збереглися порядок і загальний зміст перших п'яти розділів, до яких додано розділи “Національні Союзи”, “Про часове припинення громадських свобод” і виключено розділ про входження до складу Російської Федеративної республіки. Є всі підстави одним з авторів остаточного варіанту вважати А. Степаненка, оскільки загальновідома практика прийняття правових актів держави свідчить про обов'язковість представлення документу автором або одним з авторів на парламентському обговоренні.

Отже, на останньому засіданні Центральної Ради 29 квітня 1918 р. було заслухано і ухвалено проект Конституції, або “Статуту про державний устрій, права і вільності УНР”. Але не вистачило часу на промульгацію і оголошення Основного закону України. Тому він не набрав правової чинності і залишився як важливий історико-правовий документ доби Української держави 1917-1918 рр.

Право законодавчої ініціативи та внесення законопроектів конституція надавала Президії зборів при погодженні їх з Радою старшин зборів, окремим фракціям, групам депутатів кількістю не менше 30 осіб, Раді нар. міністрів, органам самоврядування, що об'єднували 100 тис. і більше виборців, і таким же за кількістю групам громадян, підписи яких підтверджувалися судами. Проекти повинні були обговорюватися відповідною комісією, доводиться до відома уряду й розглядатися зборами після доповіді комісії. Якщо законопроекти відхилялися, то вони могли бути внесені на наступну сесію. Ухвалені закони й постанови мали друкуватися у вигляді витягів із протоколів засідань зборів за підписом голови або його товариша та одного із секретарів зборів і набувати чинності після доведення їх до місц. установ.

Заборонялося без ухвали зборів встановлювати будь-які податки, позики, обмеження держ. майна, правила обов'язкової військ. або міліцейської служби, опубліковувати від імені УНР політ. і екон. трактати, визначати одиниці мір та ваг, а також монет України.

Найвищою виконавчою владою УНР конституція проголошувала Раду нар. міністрів, вона мала вести справи, які стосувалися всієї України, координувати та контролювати діяльність місц. установ, не втручаючись при цьому в їхню компетенцію. Уряд отримував свої повноваження від зборів і звітував лише перед ними. Формування Ради нар. міністрів покладалося на голову зборів за погодженням з Радою старшин. Збори могли висловити недовір'я Раді нар. міністрів у цілому та окремим членам уряду. У такому випадку останні мали скласти свої повноваження, а через добу збори вже могли приступити до їх заміщення. Членам уряду надавалося право брати участь у дебатах на сесіях з дорадчим голосом. Депутати, які входили до складу уряду, мандат свій зберігали, проте позбавлялися права вирішального голосу на сесіях зборів.

Судова влада в рамках цивільного, кримінального і адм. законодавства повинна була здійснюватись іменем УНР тільки суд. установами, їхні рішення не могли змінювати ні законодавча влада, ні адм. органи влади. Розгляд справ мав бути прилюдним і усним.

Конституція утверджувала принцип верховенства парламенту, тобто парламентську республіку, проте не розкривала питань власності, кордонів, мови, держ. символіки тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чи засвоїла Україна уроки 1918 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk>.
2. Конституційні акти України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://cn.archives.gov.ua/statti/konstituciyni_acts_Ukraine.html.

ПРОБЛЕМИ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Дулгеров А. А., Хлівна М. В.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В умовах проведення децентралізації влади утворення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є актуальною темою, яка на вустах майже у кожного українця. З прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» почався динамічний процес об'єднання в територіальні громади по всій території України.

В той же час при формуванні громад почала виникати низка проблем. Завданням даної публікації є висвітлення основних проблем об'єднання територіальних громад на території України.

Невизначеність меж території ОТГ. Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (п. 1.2 ст. 4) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, а межі ОТГ визначаються по зовнішніх межах «юрисдикції рад територіальних громад,

що об'єдналися». Виконати цю вимогу можна, лише якщо будуть об'єднані території як в межах, так і поза межами населених пунктів.

ОТГ не розпоряджається землями за межами населених пунктів. Сьогодні, повноваження органу місцевого самоврядування як представницького органу ОТГ щодо управління землями обмежуються територією населених пунктів, а повноваження щодо розпорядження землями обмежуються землями, які перебувають у комунальній власності територіальної громади. Такі землі можуть розташовуватися як у межах населених пунктів, так і поза їх межами. Але інтереси та функції громади щодо її земельних ресурсів простягаються далеко за межі сіл, селищ і міст. При цьому територіальна громада є суб'єктом права комунальної власності на землю відповідно до статті 83 2 Земельного кодексу України, і може набувати таке право власності для обслуговування потреб своїх мешканців – зокрема, за рахунок відведення земельних ділянок із земель державної власності.

Недоотримання надходжень до місцевого бюджету від плати за землю. Право на частину земельних ділянок, що перебувають у користуванні громадян, досі не оформлено – і вони не є об'єктами оподаткування чи сплати орендної плати. Крім того, держава не встановила механізми стимулювання громадян до оформлення їхнього права на землю чи внесення інформації про вже оформлені земельні ділянки у Державний земельний кадастр. Земельні ділянки поза межами населених пунктів, право власності на які не оформлено (нерозподілені (невитребовані) земельні ділянки, виділені в натурі (на місцевості) за рахунок земельних часток (паїв), районні державні адміністрації можуть надавати в оренду. Відповідна оренда плата надходить до бюджету громади.

Неможливість спланувати діяльність через брак інформації про земельні ресурси. Сьогодні громада не володіє вичерпною інформацією про свої земельні ресурси та об'єкти, розташовані на її території. Розпорядниками цієї інформації є різні державні та приватні установи, організації та підприємства. Крім того, інформація про одні й ті самі об'єкти, отримана з різних джерел, може відрізнятись.

Підсумовуючи зазначене, можемо зробити висновок, що подолавши, і знайшовши розв'язання вказаних проблем можна розпочати процес об'єднання в територіальні громади, та насамперед забезпечити їх необхідною інформацією та ресурсами, які потрібні для уникнення цих та інших проблем.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 04.09.2015 № 157-19 //// База даних «Законодавство України» / ВР України. / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III // База даних «Законодавство України» / ВР України. / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

3. Бабій В. В. Основні проблеми об'єднаних територіальних громад / Бабій В. В., Скоробагатько А. В. – Державний ВНЗ «Національний авіаційний університет», м. Київ.

ВІТЧИЗНЯНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Загороднюк В. С.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Приєднання України до Болонського процесу та відповідне реформування і розвиток вищої освіти в нашій державі повною мірою відповідає загальноєвропейському вектору державного розвитку та суспільному прагненню реформувати вищу освіту, забезпечивши її відповідність національним, європейським та світовим стандартам. Правове забезпечення входження України до європейського простору вищої освіти здійснюється шляхом планомірної та системної адаптації вітчизняного освітнього законодавства до принципів і вимог Болонського процесу. Ця робота має здійснюватися на базі науково-обґрунтованих розробок та досліджень. Водночас слід відзначити, що незважаючи на величезну кількість досліджень, проблематика яких стосується шляхів входження освітньої системи України до Європейського простору вищої освіти, переважна їх більшість охоплює питання змістовного, управлінського, організаційного чи педагогічного плану. Кількість наукових розвідок, присвячених шляхам юридичної адаптації вітчизняної вищої освіти до вимог Болонського процесу, певною мірою обмежена. З наявних наукових джерел необхідно, безумовно, виділити колективну монографію «Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні». Автори глибоко і змістовно досліджують проблеми формування, становлення та розвитку Болонського процесу в Європі, запровадження трьох циклів вищої освіти, Європейської кредитно-трансферно-накопичувальної системи (ECTS), запровадження в Україні додатка до диплома європейського зразка, становлення національної рамки кваліфікацій, забезпечення якості вищої освіти, визнання іноземних кваліфікацій, забезпечення академічної мобільності та реалізації програм Європейського союзу у сфері вищої освіти, відкритих для України. Також автори проаналізували стан реалізації інструментів Болонського процесу в Україні [1].

Водночас вважаємо актуальним здійснення комплексного аналізу освітнього законодавства на предмет його адаптації до вимог і пріоритетів Болонського процесу. Системність і планомірність роботи по запровадженню пріоритетів Болонського процесу до вітчизняного освітнього законодавства характеризується наявністю відповідних планів і програм, присвячених питанням розвитку вітчизняної освіти. До того ж слід зазначити, що практично кожен з державних програмних освітянських документів тією чи іншою мірою співвідноситься з перспективою входження України до Європейського простору вищої освіти. Водночас вважаємо за доцільне з-поміж цих документів виокремити такі, що присвячені винятково приєднанню України до Болонського процесу. Це передусім Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і

науки України на 2004–2005 роки, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.01.04 р. № 49 [2].

На жаль, вищезазначена програма практично не передбачала внесення змін до освітянського законодавства, водночас ряд її пунктів або передбачав відповідне розроблення підзаконних нормативно-правових актів, або визначав заходи вжиття яких без змін у нормативному забезпеченні був би неможливим. До подібних програмних завдань слід віднести розгортання широкомасштабного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи та визначення нормативно-регулятивних засад зазначеного експерименту, трансформація освітніх рівнів з метою приведення зазначеної структури до європейських освітніх стандартів напрацювання принципів і напрямів системи освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти і відповідну розробку проектів нормативних документів, що регламентують ступеневість системи вищої освіти, удосконалення «Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка 170 здобувачів вищої освіти». При цьому базою подібного удосконалення має стати аналіз потреб у кваліфікованих фахівцях ринку праці – як вітчизняного, так і європейського та світового. Потрібна розбудова нормативної бази, яка визначатиме особливості організаційного забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти в умовах кредитно-модульної системи та оцінювання ефективності й результативності процесу навчання. Процедури ліцензування вищих закладів та акредитації освітніх програм в умовах Болонської системи також потребують оновлення нормативно-правової бази. Відкритого і прозорого регулювання потребують процедури, які забезпечуватимуть академічну мобільність науковопедагогічних працівників та студентів. Є гостра необхідність удосконалення процедур нострифікації з урахуванням досвіду європейських країн. Це далеко не повний перелік проблем входження України до Європейського простору вищої освіти, вирішення яких потребує відповідної розбудови нормативно-правового забезпечення.

Зазначений План передбачав систему реформаторських заходів змістовного характеру, які стосувалися оптимізації національної організації мережі вищої освіти, запровадження Національної системи кваліфікацій, забезпечення якості вищої освіти, організації навчання впродовж життя, поєднання вищої освіти і дослідницької роботи, забезпечення соціального виміру вищої освіти, реалізація академічної мобільності, удосконалення навчального процесу вищого навчального закладу, створення єдиного інформаційного простору та науковометодичного забезпечення євроінтеграції освіти та формування системи фінансування супроводу Болонського процесу.

Таким чином є всі підстави твердити про здійснення важливих кроків на шляху адаптації вітчизняного законодавства до вимог Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти. Це твердження більшою мірою стосується законотворчої роботи і, на жаль, меншою – вжиття заходів, спрямованих на імплементацію вже прийнятих законів. Необхідно прискорити роботу по забезпеченню функціонування Закону України «Про вищу освіту» шляхом прийняття та запровадження підзаконних

нормативно-правових актів та вжиття відповідних заходів організаційного характеру. Окрім того, винятково актуальною видається необхідність підготовки до розгортання заходів щодо імплементації проекту закону «Про освіту» вже на етапі законопроектної роботи, що дозволить після прийняття закону та набуття ним чинності якомога швидше розпочати процес його запровадження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: монографія / Бугров В., Гожик А., Жданова К., Зарубінська І., Захарченко В., Калашнікова С., Козієвська О., Линьова І., Луговий В., Оржель О., Рашкевич Ю., Таланова Ж., Шитікова С.; за заг. ред. В. Лугового, С. Калашнікової. – Київ: ДП «НВЦ Пріоритети», 2014. – 156 с.

2. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 роки: Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.01.04 р. № 49. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0049290-04>.

ПРЕВЕНТИВНО-ПРИМУСОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Зозуля О. М.

Засунько С. С., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

У сфері забезпечення безпеки дорожнього руху використовуються різноманітні організаційні, технічні, виховні та інші засоби, особливе місце серед яких займають правові, зокрема, адміністративно-правові засоби боротьби з правопорушеннями. Найважливішими серед останніх є заходи адміністративного примусу, використання яких забезпечує безпосереднє попередження, виявлення і припинення порушень правових норм, притягнення винних до юридичної відповідальності, усунення шкідливих наслідків порушень правил дорожнього руху.

Соціальне призначення примусу полягає у його правоохоронній ролі, у ліквідації аномалій, що виникають, у впливові на осіб, які порушують встановлений правопорядок. Даний вид примусу у цьому випадку здійснюється у межах правоохоронних відносин і є реакцією держави на неправомірну поведінку учасників суспільних відносин.

Сутність адміністративного примусу у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху полягає у застосуванні компетентними посадовими особами передбачених адміністративно-правовим нормами заходів впливу морального, майнового, організаційно-правового, особистісного чи іншого характеру з метою попередження та припинення порушень

загальнообов'язкових правил в цій сфері, притягнення винних у їх вчиненні до відповідальності [1].

Адміністративний примус наразі є найефективним засобом забезпечення дорожнього руху, який передбачає застосування до учасників дорожнього руху незалежно від їх волі й бажання передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного та іншого характеру з метою охорони суспільних відносин, які виникають у сфері дорожнього руху, шляхом попередження і припинення правопорушень, покарання за їх вчинення [2].

До середини 50-х років ХХ ст. адміністративно-примусові заходи залежно від цілей їх застосування об'єднували в адміністративні стягнення та інші заходи адміністративного примусу, які позбавлені характеру покарання [3].

На сьогоднішній день залишається актуальною трьохчленна класифікація заходів адміністративного примусу залежно від мети їх застосування, запропонована М.І. Єропкіним та підтримана багатьма вченими, згідно якої виділяють: заходи адміністративного попередження (адміністративно-запобіжні) заходи; заходи адміністративного припинення та заходи адміністративної відповідальності [4].

Адміністративно-попереджувальні (запобіжні) засоби є важливим різновидом засобів адміністративного примусу, що реалізуються уповноваженими на те, органами і посадовими особами у сфері забезпечення дорожньої безпеки. Їх роль у згаданій сфері в порівнянні з іншими засобами адміністративного примусу більш значуща, оскільки їх застосування дозволяє уникнути негативних наслідків порушень правил дорожнього руху, великих матеріальних витрат на їх ліквідацію. Не дивлячись на їх превентивний характер, вони здійснюються в примусовому порядку в процесі односторонньої реалізації юридично владних повноважень органів публічного адміністрування у сфері забезпечення дорожньої безпеки.

Мета впливу запобіжних заходів полягає, по-перше, в тому, щоб не допустити протиправної поведінки з боку конкретних осіб, які до такої поведінки схильні, а по-друге, в усуненні причин, які сприяють вчиненню правопорушень, і створенні умов, які виключають протиправну поведінку.

Як і адміністративно-запобіжні, заходи адміністративного припинення не є реалізацією інституту адміністративної відповідальності,

¹ Салманова О. Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління ; адміністративне право і процес ; фінансове право»/ О. Ю. Салманова ; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2002. – 232 с., с. 69.

² Развадовський В. Й. Адміністративно-правове регулювання правовідносин у транспортній сфері України : монографія / В. Й. Развадовський. – Х. : Вид-во Нац. Ун-ту внутр. справ, 2004. – 284 с., с. 210.

³ Студеникин С. С. Советское административное право / С. С. Студеникин, В. А. Власов, И. И. Евтихийев. – М.: Госюриздат, 1959. – 535 с., с. 304

⁴ [Еропкин М. И. О классификации мер административного принуждения / М. И. Еропкин // Вопросы административного права на современном этапе / под ред. Ю. М. Козлова. – М., 1963. – С. 60 – 69., с. 60-69]

не містять в собі тих обмежень прав фізичних і юридичних осіб, які властиві адміністративним стягненням. Разом з тим, вони найчастіше є передумовами адміністративного покарання. Адміністративно-припинювальні дії, за загальним правилом, здійснюються відповідними органами виконавчої влади та їх посадовими особами у формі звичайних службових актів у процесі виконання покладених завдань і функцій.

Заходи адміністративного припинення мають подвійну правову природу з одного боку вони є правовими засобами, що дозволяють припинити протиправне діяння, з іншого – забезпечують умови для здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Саме тому, в національній адміністративно-правовій доктрині під ними розуміють – передбачену нормативно-правовими актами сукупність засобів впливу, спрямованих на примусове переривання протиправних діянь (як адміністративних правопорушень, так і злочинів), спрямованих на недопущення їх шкідливих наслідків і забезпечення застосування до винної особи адміністративного стягнення, а у виключних випадках – і кримінального покарання.

На відміну від інших груп заходи адміністративного попередження та припинення не носять характеру відповідальності, а спрямовані на ліквідацію небезпеки чи можливості порушення, яке може нанести шкоду державі або загрожує життю і здоров'ю людей.

Водночас нове поліцейське законодавство України не визначає ані запобіжних, ані припинювальних заходів, лише виділяє заходи превентивного та примусового характеру.

В науковій літературі також зустрічається поділ засобів примусу на дві групи: юридичні санкції, тобто державно-примусові заходи, що є реакцією держави на протиправну поведінку конкретної особи, та державно-необхідні, профілактичні та превентивні засоби примусу [5]. Такий розподіл є умовним, адже деякі із заходів державного примусу можуть розглядатися одночасно і як прояв юридичної відповідальності, і як примусовий захід.

Незважаючи на те, що питання визначення превентивних заходів були й залишаються предметом дослідження багатьох вчених і більшість авторів погоджуються з точкою зору про те, що адміністративно-превентивні заходи становлять собою комплекс узгоджених дій морального, матеріального, фізичного, організаційного та іншого характеру, спрямованих на виявлення та недопущення вчинення правопорушень, забезпечення громадського порядку та безпеки, єдиного переліку таких заходів, їх характерних ознак, особливостей нормативного закріплення сьогодні немає й об'єктивно існувати не може, оскільки акти законодавства передбачають можливість застосування багатьох заходів, які можна віднести до адміністративно-превентивних.

⁵ Базылев Б.Т. Социальное назначение государственного принуждения в обществе / Б.Т. Базылев // Правоведение. – 1968. – № 5. – С. 30., с. 30

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ

Ищенко І. В., канд. юрид. наук

Одеський державний університет внутрішніх справ

Взаємодія суб'єктів ювенальної превенції – не самоціль, а засіб і форма здійснення практичної реалізації захисту прав дитини та превенції ювенальної деліктності. При цьому, вдосконалення взаємодії виступає як динамічний процес розв'язання проблем у реалізації цієї діяльності. У соціально-правовому вимірі участь кожного суб'єкта ювенальної превенції у відповідних соціальних відносинах обумовлена їх компетенцією. З одного боку, закріплена у нормативно-правових актах компетенція наділяє відповідний орган публічного адміністрування певними повноваженнями у сфері ювенальної превенції, з іншого – конкретне окреслення цих повноважень чітко встановлює межі дозволеної поведінки цього суб'єкта у правовідносинах з фізичними та юридичними особами, та обумовлює необхідність взаємодіяти з іншими суб'єктами ювенальної превенції задля компенсації відсутніх повноважень або посилення соціально-превентивного впливу. Як слушно каже Т. Я. Назар «залежно від компетенції, кожна служба або підрозділ оперують своїми формами та методами роботи, при цьому вони взаємодіють та доповнюють один одного, вдосконалюючи профілактичну діяльність різнобічними елементами» [1, с. 160].

Зв'язки органів Національної поліції із іншими суб'єктами профілактики адміністративних правопорушень характеризуються відсутністю прямого підпорядкування. Узгодження досягається або за допомогою координації (присутні як мінімум три суб'єкти, при чому один із них організовує, створює умови для взаємодії інших), або за допомогою співробітництва [2, с. 9]. С. Г. Поволоцька вважає, що під взаємодією ОВС з іншими суб'єктами профілактики правопорушень серед неповнолітніх слід розуміти узгоджену за часом, місцем, способом, цілями спільну діяльність цих органів та інших суб'єктів профілактики, спрямовану на вирішення завдань держави у сфері профілактики правопорушень серед неповнолітніх та їх соціального і правового захисту [3, с. 12].

Під взаємодією підрозділів Національної поліції з іншими суб'єктами ювенальної превенції ми пропонуємо розуміти такий стан взаємозв'язків між підрозділами поліції та органами публічного адміністрування та громадськістю, при якому вони здійснюють взаємний вплив один на одного шляхом координації чи співробітництва та на відповідну сферу діяльності з метою ефективного виконання як загальних, так і спеціальних завдань щодо усунення факторів, що детермінують девіантну поведінку дітей у будь-яких її негативних проявах.

Багатоплановість завдань, динаміка і багатоваріантність конкретних умов, у яких діють ті чи інші суб'єкти профілактики правопорушень серед неповнолітніх обумовлюють різні форми такої взаємодії. Найбільш поширеними з них є: обмін інформацією; проведення спільних нарад, занять,

інструктажів; спільне планування профілактичних заходів; узгоджене планування заходів; спільне виконання окремих заходів; надання допомоги суб'єктам у виконанні ними профілактичних заходів; створення спеціальних груп із співробітників різних служб для вирішення конкретних профілактичних завдань [3, с. 15].

В Інструкції з ОРПЮП визначено, що підрозділи ЮП НПУ взаємодіють з іншими уповноваженими органами та підрозділами поліції, органами державної влади й органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, міжнародними та громадськими організаціями за напрямками: 1) профілактика правопорушень у дитячому середовищі, протидія домашньому насильству та дитячій бездоглядності; 2) забезпечення прав та інтересів дітей; 3) упровадження кращих міжнародних методик та практик роботи з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом, та дітьми, які потерпіли внаслідок протиправних діянь, у тому числі реалізація спільних проектів щодо профілактики правопорушень серед дітей; 4) підвищення професійного рівня, набуття знань, вмінь і навичок шляхом участі в семінарах, тренінгах та інших практичних і теоретичних заходах.

Така взаємодія здійснюється на засадах партнерства і спрямована на задоволення потреб територіальних громад та виконання завдань, покладених на підрозділи ЮП НПУ. Поліцейські підрозділи ЮП з питань, що входять до їх компетенції: 1) беруть участь у нарадах, конференціях, круглих столах; 2) висвітлюють (у тому числі й через засоби масової інформації) інформацію щодо стану злочинності в дитячому середовищі і заходи для його покращення, які вживаються поліцейськими, а також дають рекомендації батькам, законним представникам щодо запобігання вчиненню дітьми та стосовно них правопорушень, поширенню негативних явищ серед дітей; 3) організують спільно з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ, заінтересованими органами державної влади, місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, громадськими організаціями профілактичні заходи серед дітей [4].

Координація та проведення спільних дій поліції з іншими органами публічного адміністрування та громадськістю може мати місце з приводу проведення профілактичних заходів, усунення причин та умов, що детермінують ювенальну деліктність чи порушення прав дитини (соціально-профілактична взаємодія). Або така взаємодія може виникати з приводу реагування на конкретні події за участю дітей (вчинення дитиною правопорушення (злочину) чи суспільно-небезпечного діяння; насильство щодо дитини; насильство у середовищі дітей (булінг); залишення дитини без догляду; зникнення дитини тощо) – цю групу назвемо спеціальною взаємодією. Крім того, враховуючи, що певна кількість «схем послідовних дій», пов'язаних з превенцією ювенальної деліктності та захисту дитини передбачає участь суду, за цим критерієм можна виділити судову і позасудову взаємодію поліції з іншими суб'єктами ювенальної превенції.

Ми пропонуємо до уваги такі алгоритми спільних дій поліції з іншими органами публічного адміністрування, судами та громадськістю, до яких слід прагнути з метою підвищення ефективності превентивного впливу та

розумного поєднання примусу з забезпеченням сприятливих умов для соціалізації дитини.

Отже, коли дитина яка досягла віку юридичної відповідальності вчинила адміністративне правопорушення поліцейські: а) якщо правопорушення є незначним – обмежуються проведенням попереджувальної співбесіди та звільненням правопорушника; якщо при цьому є потерпілі від такого делікту – додатково вимагають від неповнолітнього правопорушника публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; б) якщо правопорушення є більш серйозним – складають протоколи про адміністративні правопорушення на дітей, а також їх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), які не виконують обов'язків щодо виховання і навчання цих неповнолітніх осіб; в) перевіряють таких дітей за наявними базами даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України; г) інформують відповідні служби у справах дітей з метою з'ясування причин та умов, які призвели до вчинення правопорушень, вжиття заходів щодо їх усунення; д) передають оформлені матеріали про адміністративні правопорушення до суду для прийняття рішення у справі; е) якщо неповнолітній правопорушник перебуває в алкогольному чи наркотичному сп'янінні – доставляють таку дитину до закладу охорони здоров'я для надання необхідної медичної допомоги; є) беруть участь (інспектори ювенальної превенції) разом з фахівцями служби у справах дітей у судовому розгляді, де висловлюють свою думку щодо доцільності призначення тих чи інших заходів впливу або призначення адміністративного стягнення; ж) інформують про подію заклади освіти, де навчається неповнолітній правопорушник, для проведення з ним психологічної роботи та посилення нагляду за його поведінкою; з) за наявності підстав заводять ОПС та вносять відомості про взяття дитину на профілактичний облік до відповідної інформаційної підсистеми бази даних, що входить до єдиної інформаційної системи МВС України; і) інформують відповідні місцеві органи державної влади щодо батьків, інших законних представників, які не виконують обов'язки щодо виховання дітей; к) ініціюють перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування питання про направлення дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги.

Коли дитина вчинила адміністративне правопорушення до досягнення віку адміністративної відповідальності поліцейські: а) якщо правопорушення є незначним – обмежуються проведенням попереджувальної співбесіди та звільненням правопорушника; б) якщо правопорушення є більш серйозним – доставляють її в органи поліції на строк до 8 годин для встановлення особи, обставин вчинення правопорушення та передачі її батькам чи особам, які їх замінюють, або у притулки для дітей служб у справах дітей; в) інформують про це координаційні центри з надання правової допомоги; г) складають протокол про адміністративне правопорушення на батьків дитини (усиновителів) або опікунів (піклувальників), за ч. 3 ст. 184 КУпАП, якщо адміністративне правопорушення вчинене неповнолітнім віком від 14 до 16 років, або за ч. 1 чи 2 (залежно від повторності), якщо – дитиною віком до 14 років. Усі інші заходи співпадають з тими, які були зазначені у попередньому абзаці у підпунктах «в»

– «к», з тією різницею, що до суду адміністративні матеріали передаються лише на батьків, чи осіб, які їх замінюють, а до центрів медико-соціальної реабілітації дітей можуть бути направлені лише діти віком від 11 років. Оскільки до осіб, які скоїли правопорушення до настання віку адміністративної відповідальності не можуть бути застосовані навіть заходи впливу передбачені ст. 24-1 КУпАП, таких дітей доцільно залучати до участі в просвітницько-профілактичних чи корекційних програмах, але механізм реалізації цього заходу в Україні поки що не має належного правового та організаційного забезпечення.

Актуалізація проблем ювенальної превенції (правопорушення серед неповнолітніх, дитяча безпритульність та бездоглядність, суїциди серед дітей, їх небезпечна поведінка, насильство у родині, булінг) має проводитися у щільному контакті з ЗМІ. Привернення уваги населення до цих питань має проводитися у будь-який зручний спосіб з наданням консультування, рекомендацій, застереженням, зверненням за допомогою тощо.

Отже, першочерговими заходами удосконалення взаємодії підрозділів НПУ з іншими органами публічного адміністрування та громадськістю у сфері ювенальної превенції в сучасних умовах є: доповнення переліку напрямів такої взаємодії: привернення уваги населення до проблем ювенальної превенції в країні; налагодження довірчих відносин між поліцією та дітьми; розширення деяких повноважень поліції та інших органів публічного адміністрування у сфері ювенальної превенції; окреслення типових алгоритмів спільних дій уповноважених органів публічного адміністрування та громадськості за основними напрямками ювенальної превенції; упровадження профілактичних та корекційно-виховних програм роботи з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом; упровадження спільних соціально-профілактичних проектів щодо запобігання правопорушень серед дітей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Назар Т. Я. Форми взаємодії підрозділів молодіжної превенції у профілактиці правопорушень. / Форум права. 2015. № 5. С. 160–165. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_5_29.pdf (дата звернення : 18.07.2018).

2. Назар Ю. С. Взаємодія територіальних органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у профілактиці адміністративних правопорушень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2006. 20 с.

3. Поволоцька С. Г. Діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці правопорушень серед неповнолітніх (адміністративно-управлінське дослідження) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Х., 2005. 20 с.

4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0686-18>. (дата звернення : 18.06.2018).

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Козак С. В.

НК – Гонтар З. Г., канд. наук з держ. упр.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

В сучасних умовах цивільний захист розглядається як один із визначальних чинників забезпечення національної безпеки України. Напружена обстановка в зонах воєнно-політичного конфлікту вимагає від керівників органів державного управління прийняття нестандартних рішень щодо організації заходів цивільного захисту при дефіциті часу, обмежених фінансових та матеріальних ресурсах та невизначеності ситуації. В таких умовах значно зростає роль інформаційного забезпечення як для органів державного управління під час прийняття управлінських рішень, так і для населення, що має бути навченим поведінці в екстремальних ситуаціях. Тому, існує проблема щодо створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту.

Проблеми, пов'язані з нормативно-правовим механізмом державного управління системою цивільного захисту в Україні, протиріччя законодавства у зазначеній сфері розглянули С. Майстро, О. Труш [1].

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Тому, на органи державної влади та місцевого самоврядування покладаються відповідальні завдання щодо організації заходів із забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Однак, аналіз статистичних даних щодо виникнення надзвичайних ситуацій та їх наслідків свідчить, що існують недоліки в цивільному захисті, пов'язані із недостатнім інформаційним забезпеченням органів державного управління, сил цивільного захисту та населення, що суттєво впливає на спроможність перших – своєчасно реагувати на надзвичайні ситуації та якісно організувати рятувальні роботи, інших – адекватно діяти в екстремальних ситуаціях.

Проблемні питання цивільного захисту, на наш погляд, проявляються шляхом аналізу структури цивільного захисту України та нормативно-правової бази, що регламентує його функціонування, а також стану органів управління та сил цивільного захисту, що впливає на їх діяльність під час реагування на надзвичайні ситуації.

Відповідно до Закону України „Про основи національної безпеки України” до пріоритетів національних інтересів України віднесено забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства. Також цим законом визначено цивільний захист як окрему сферу національної безпеки держави, а органи та сили цивільного захисту – окремими суб'єктами забезпечення національної безпеки.

В оновленій Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України 26 травня 2015 року № 287/2015 „Про рішення

Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року „Про Стратегію національної безпеки України”, визначено як одну із актуальних загроз національної безпеки України – незадовільний стан єдиної державної системи та сил цивільного захисту, системи моніторингу довкілля [4] (далі – ЄДСЦЗ).

Важливим проблемним питанням цивільного захисту України є удосконалення його структури та законодавства у зазначеній сфері.

Відповідно до Положення про ЄДСЦЗ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11, ЄДСЦЗ – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Таким чином, завдання щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, виконання заходів цивільного захисту покладено не лише на ДСНС, але й на усі центральні, регіональні та місцеві органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, а також, з урахуванням децентралізації влади – й на місцеві громади.

Досліджено, що на законодавчому рівні визначено структуру органів державного управління, однак система інформаційного забезпечення, як окрема складова у вказаних законодавчих актах, не прослідковується.

Аналіз вказаних нормативно-правових актів показав, що для забезпечення управління у режимі повсякденного функціонування органами управління та силами цивільного захисту, координації їх дій, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій функціонують на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях оперативно-чергові служби центральних, регіональних органів державного управління, чергові служби місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій. Крім того у п.14 визначено, що для управління ЄДСЦЗ використовується телекомунікаційна мережа загального користування, телекомунікаційна мережа спеціального призначення та державна система урядового зв'язку.

Крім того, визначено, що оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій полягає у своєчасному доведенні відповідної інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання, що належать до ЄДСЦЗ, та населення і забезпечується шляхом здійснення заходів, визначених у ст. 30 Кодексу цивільного захисту України.

У той же час, Кодексом цивільного захисту України визначено лише загальні засади щодо виконання завдань з оповіщення та інформування про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій. Також, іншими положеннями Кодексу цивільного захисту України визначено повноваження центральних органів державного управління, органів місцевої влади та самоврядування щодо організації та здійснення оповіщення та інформування, та зазначено,

що порядок організації оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту визначається положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Проте, на даний час вказане положення затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 № 192 „Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях”, що потребує кардинального перероблення та уточнення у зв'язку із значними змінами, що відбулися за останні роки у перебудові ЄДСЦЗ.

Комплексні методики щодо збирання, оброблення, передавання та аналізу інформації про ймовірність та виникнення надзвичайних ситуацій в ЄДСЦЗ відсутні, а технічне забезпечення таких робіт перебуває в незадовільному стані.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Майстро С.В., Труш О.О. Нормативно-правовий механізм державного управління системою цивільного захисту в Україні. – Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2014. – № 2 (46). – С. 156-162.

2. Конституція України. – К.: Комітет виборців України, 1996. – 56 с.

3. Закон України „Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 року № 964-IV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

4. Указ Президента України 26 травня 2015 року № 287/2015 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року „Про Стратегію національної безпеки України”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АТЕСТУВАННЯ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Колодочка Н.

НК – Тарасов С.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

На сьогоднішній день одним із пріоритетних напрямків вдосконалення діяльності органів і підрозділів цивільного захисту, підвищення ефективності їх роботи та визначення або підтвердження професійного рівня осіб рядового і начальницького складу є атестування.

Атестування осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту проводиться згідно із 122-128 пунктами Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 593 [1].

Головною метою атестування осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту є оцінка ділових, професійних та особистих якостей, їх освітньо-кваліфікаційного рівня, фізичної підготовки, визначення відповідності займаним посадам, стимулювання їх творчої активності та відповідальності, зміцнення дисципліни, визначення перспектив їх службової кар'єри.

Для проведення атестування осіб рядового і начальницького складу утворюються:

Вища атестаційна комісія - в апараті ДСНС;

атестаційна комісія - в органі чи підрозділі цивільного захисту, а у разі потреби - і у підпорядкованих їм підрозділах.

Склад атестаційної комісії щороку визначається наказом керівника (начальника) відповідного органу чи підрозділу цивільного захисту [2].

Відповідно до чинного законодавства атестування осіб рядового і начальницького складу проводиться:

- за кожною із займаних посад - не раніше ніж через 5 років з дня останнього атестування;

- у разі закінчення строку контракту про проходження служби цивільного захисту - не пізніше ніж за два тижні до закінчення строку дії чинного контракту - незалежно від строку попереднього атестування;

- у разі розірвання контракту достроково однією із сторін при звільненні із служби цивільного захисту у зв'язку із скороченням штатів та у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту особою рядового і начальницького складу - незалежно від строку попереднього атестування;

- перед закінченням курсантами, слухачами (денної форми навчання) навчання у навчальних закладах цивільного захисту. У рік закінчення навчального закладу за новим місцем служби вони атестуванню не підлягають;

- при призначенні на вищу посаду. У разі якщо призначення на вищу посаду здійснюється раніше одного року з дня останнього атестування, атестаційною комісією розглядається службова характеристика особи, яка призначається, з урахуванням висновків останньої атестації.

- при переміщенні на нижчу посаду. У разі якщо призначення на нижчу посаду здійснюється раніше одного року з дня останнього атестування, атестаційною комісією розглядається службова характеристика особи, яка призначається, з урахуванням висновків останньої атестації;

- у разі якщо під час останнього атестування особи рядового чи начальницького складу поряд з визначенням відповідності займаній посаді отримано рекомендацію про подальше службове використання за умови усунення недоліків, зазначених у тексті атестації, у визначені терміни, але не більше ніж 6 місяців.

Не підлягають атестуванню наступна категорія осіб рядового і начальницького складу, які перебувають:

- на займаній посаді менше одного року;

- у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами, по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Атестування зазначених осіб проводиться не раніше ніж через рік після початку виконання ними службових обов'язків.

Аналіз стану та особливостей нормативно-правового забезпечення що регламентує порядок атестування осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту дає змогу переконатися, в тому, що воно являє собою досить чітку, ієрархічну та органічно взаємозалежну систему нормативно-правових актів, яка відповідає сучасним запитам суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 593 «Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України».

2. Наказ МВС України від 10.09.2014 № 929 «Про затвердження Порядку проведення атестування осіб рядового і начальницького складу в органах і підрозділах цивільного захисту».

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ

Корецький Ю. О.,

НК – Домбровська С. М., д-р наук з держ. упр., професор

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України характеризується складною екологічною обстановкою на місцевому, регіональному та національному рівнях.

З метою стабілізації екологічної обстановки в країні впроваджується комплекс взаємопов'язаних заходів - політичних, державно-правових, економічних, технічних і т.п., що гарантує екологічну безпеку громадянам України.

Екологічна безпека є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

В першу чергу забезпечення сталого розвитку країни на основі безпечного стану навколишнього середовища має супроводжуватися досконалою правовою системою [7].

В Основному законі України – Конституції України, прийнятій 28 червня 1996 р., визначено майже всі головні засади для сприяння поліпшенню екологічної ситуації в Україні. Наприклад, у ст. 50 Конституції передбачається, що "кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди". Також у цій самій статті кожному гарантується "право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення", і така інформація "ніким, не може бути засекречена". На жаль, донині все це є декларативним стосовно сучасного екологічного стану України, але дуже важливим з правового погляду [2].

Забезпечення екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду українського народу є обов'язком держави - проголошує ст. 16 Конституції України.

Основний Закон України визначає повноваження Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади в галузі охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки громадян.

Конституцією передбачено введення в країні надзвичайного стану в разі стихійного лиха, аварій і катастроф, епідемій, епізоотій, що створюють загрозу життю й здоров'ю населення.

У нашій країні діє єдина державна система екологічної безпеки – запобігання й реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації. З метою оперативного вирішення питань екологічної безпеки, пов'язаних з запобіганням надзвичайним ситуаціям та реагуванням на них, а також координації, контролю на державному рівні комплексу робіт і заходів у цій сфері діє Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій [6].

З метою забезпечення прав громадян щодо їх екологічної безпеки Верховна Рада України прийняла низку законів: «Про охорону навколишнього природного середовища» (26.06.1991 р.), «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру» (08.06.2000 р.), «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (18.01.2000 р.), «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (08.02.1995 р.), «Про охорону атмосферного повітря» (16.10.1992 р.), «Про надзвичайний стан» (26.06.1992р.) [3], «Про поводження з радіоактивними відходами» (30.06.1995 р.), «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» (05.03.2000 р.), «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000—2015роки» від 21 вересня 2000 р. і ряд інших законодавчих актів [5].

Основними принципами вдосконалення законодавства на державному рівні повинні бути наступні: пріоритет охорони життя й здоров'я людей над будь-якими іншими інтересами в державі; організаційне об'єднання зусиль державних і недержавних органів, причетних до проблем у цій сфері, на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; нерозривність зв'язку питань забезпечення техногенно-екологічної безпеки із змінами компетенції органів влади, форм власності, структурної перебудови економіки та вдосконаленням законодавства у цій сфері; безумовне виконання вимог щодо гранично безпечних рівнів впливу на навколишнє природне середовище й вимог техногенно-екологічної безпеки; створенням та функціонуванням мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановський В. А. Екологічний атлас України. — К.: Географіка, 2000. 342 с.
2. Гавриленко О. П. Еко-географія України. [Навч. посібник.] – К. : Знання, 2008. – 647 с.
3. Дмитренко І. А. Екологічне право України : [Підручник.] / 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Юрінком-Інтер, 2001. – С. 362.
4. Екологічне право: [Підручник.] / За ред. А. П. Гетьмана. – Х.: Право, 2013. – 217 с.

5. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» № 1908-III від 20.06. 2000 р. нова редакція від 28.12.2015, підстава №- 901-VIII.
6. Рябець К. А. Екологічне право України: [Навч. посібник.] – К., 2009. – 427 с.
7. Штангрет В.П. Основи екологічної безпеки територій та акваторій. – К.: Географіка, 2008. – 324 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ ВІДДІЛУ ЗАПОБІГАННЯ НС ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЖЕЖАМИ

Маличенко Н. А., Палій С. П.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Особливістю розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки є те, що знання та інформація, якими повинен володіти слідчий для результативного та ефективного їх розслідування, виходить за межі його професійної компетентності базового рівня.

Очевидно, що слідчий має бути обізнаним у питаннях нормативно-правового забезпечення пожежної безпеки, функціях та можливостях органів, на які покладено обов'язки щодо нагляду та контролю за дотриманням відповідних вимог законодавства, орієнтуватися в напрямках розвитку окремих галузей наукового знання з метою залучення до розслідування фахівців відповідного профілю. Відтак, ми цілком поділяємо думку М. Л. Цимбала про те, що, не пізнавши концепції пожежної небезпеки будь-якого об'єкта у справах про злочинні порушення протипожежних правил, неможливо здійснити об'єктивне дослідження. Саме цей процес становить головний зміст аналітичної стадії дослідження місця події у кримінальних справах про пожежі, що належать до категорії підвищеної складності.

Слідчий передусім повинен встановити, які ситуації, події, яка сукупність взаємопов'язаних обставин можуть призвести до виникнення горіння, а також оцінити стан технічного протипожежного захисту об'єкта, з'ясувати, чи могли взагалі скластися на даному об'єкті певні ситуації, події, обставини [1, с. 19, 20].

Потребу в наявності доволі специфічних знань широко кола для успішного розслідування пожеж підтверджує також міжнародний досвід, який свідчить про те, що спеціаліст з розслідування пожеж – по суті, окрема професія. У розвинених країнах Заходу і Сходу розслідуванню пожеж та підготовці фахівців з розслідування пожеж приділяють значну увагу. В Японії, наприклад, існує мережа спеціалізованих регіональних центрів з дослідження пожеж та встановлення їх причин. У США – і в окремих штатах, і на федеральному рівні, існує низка організацій, які забезпечують розслідування пожеж. У проведенні та фінансуванні цієї роботи, а також у навчанні фахівців активно беруть участь страхові компанії. До їх навчання

долучаються пожежні академії штатів, громадські організації (наприклад, Міжнародна асоціація дослідників пожеж та підпалів). В університетах США «Розслідування пожеж та підпалів» – одна з чотирьох спеціальностей, за якою проводиться навчання фахівців у галузі пожежної безпеки [2, с. 4].

Безумовно, отримання відповідної підготовки пов'язане передусім із набуттям слідчим практичного досвіду розслідування таких злочинів, його спеціалізацією, обов'язковим елементом якої є, зокрема, пошук та вивчення методичних джерел відповідної тематики.

Також слід зазначити, що з моменту прийняття кримінально-процесуального кодексу України (2012 році) було скасовано повноваження органів нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки як органу дізнання. Для чіткого розмежування повноважень суб'єктів які виїжджають на пожежу було введено в дію спільний наказ МВС та МНС від 30.11.2012 за № 1106/1377 «Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами» [3].

24.07.2017 р. Наказом МВС України № 621 затверджено новий «Порядок спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами» [4].

Вказаний документ визначає завдання, функції, права та обов'язки посадових осіб Національної поліції України, ДСНС, Експертної служби МВС під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами.

При цьому в ньому чітко зазначено, що територіальні органи ДСНС залучаються для установлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що сприяли їх виникненню [4]. Також нормами кримінально-процесуального кодексу України (ст.71) передбачено, що у разі необхідності отримання спеціальних знань до розслідування може бути залучений спеціаліст [5].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Цимбал М. Л. Розслідування пожеж (огляд місця події та проблеми застосування спеціальних знань): монографія / за ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Ю. Шепітька. – Харків: Гриф, 2004 р. – 192 с.
2. Чешко И. Д. Технические основы расследования пожаров. – М., 2002. – С. 119.
3. Наказ МНС України/МВС України № 1106/1377 від 30.11.2012 р. «Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами».
4. Наказ МВС України № 621 від 24.07.2017 р. «Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з

надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами».

5. Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI «Кримінально-процесуальний Кодекс України».

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ В ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Марчук Д. В.

НК – Пендюра М. М., канд. юрид. наук, доцент,

Національна академія внутрішніх справ

Конституція України проголошує нашу державу суверенною, демократичною, соціальною, правовою, тому її розбудова в напрямку гуманізму, демократизму та високих цінностей є пріоритетним завданням державних інституцій разом з підтримкою громади та розвитком правової доктрини.

За ст. 3 Конституції – людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії виступають напрямком провадження державної діяльності. При цьому завданням держави та закону зокрема є охорона прав і свобод людини та громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, а також попередження неправомірних діянь.

Відповідно проблема запобігання правопорушенням постає центральною і найбільш складною в державі. Боротьба суспільства як невід'ємного елементу держави, з цим явищем має свій історичний початок і довгу динаміку змін. На кожному етапі розвитку, суспільство намагалося відшукати соціальні та правові закономірності, що сприяють вчиненню протиправних діянь, а також методи їх ліквідації і профілактики.

Найширший спектр роботи у сфері запобігання правопорушенням покладається на органи правопорядку України. В межах здійснення профілактичної діяльності відповідно до законодавства, МВС як один із центральних органів виконавчої влади, здійснює наступні завдання:

1) участь у розробці та реалізації державної політики щодо боротьби зі злочинністю;

2) організація й координація діяльності органів внутрішніх справ щодо захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки;

3) забезпечення запобігання злочинам, їх припинення, розкриття і розслідування, розшук осіб, які вчинили злочини, вжиття заходів щодо усунення причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень.

Разом з цим, особливим суб'єктом, що входить до системи органів МВС є поліція. Слідчі Національної поліції здійснюють найбільш різноманітну

роботу щодо запобігання вчинення протиправних дій. Адже до їх компетенції входить найбільший масив кримінальних правопорушень у порівнянні зі слідчими іншими правоохоронними органами. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року завданням поліції є надання поліцейських послуг у сфері запобігання злочинності.

Органи поліції відповідно до покладних завдань, виконують такі функції в сфері запобігання злочинності: здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення. Така профілактика передбачає заходи впливу щодо особливо небезпечних і тяжких злочинів; попередження злочинності неповнолітніх та рецидивної злочинності; припинення злочинної діяльності організованих злочинних груп, а також професійних злочинців; попередження і припинення порушень громадського порядку та громадської безпеки, масових заворушень, інші заходи.

Таким чином, правоохоронні органи в ряді з іншими органами, що реалізують діяльність щодо запобігання злочинності, здійснюють безпосередній та опосередкований вплив на причини та умови, що сприяють виникнення криміногенних ситуацій, реалізуючи політику держави щодо запобігання порушень закону, основоположних прав, свобод та інтересів людини та громадян.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 02.01.2020 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 64 с
2. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / О. Ф. Скакун ; МОН України ; Харк. нац. ун-т внутрішніх справ. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ : Правова єдність, 2010. – 520 с.

СИСТЕМА ПОКАРАНЬ НА ЗАПОРІЗЬКІЙ СІЧІ

Миколенко Н.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Існування такого феномену в історії України як козацтво вплинуло на формування української державності вцілому та правової системи зокрема. Безперечно, воно не є невідомою сторінкою в історії українського права. Його вивченням займалися видатні історики і правознавці, серед яких Д. Багалій, М. Грушевський, О. Єфименко, П. Куліш, М. Слабченко, І. Черкаський, Д. Яворницький і багато інших.

Козацтво як суспільний стан, що остаточно утвердився в XVI ст., суттєво відрізнявся від попередніх типів суспільних груп: у нього був особливий зовнішній вигляд, світогляд, спосіб життя, і найважливіше – особиста воля, чого не було в українського селянства. Хоча на козаків формально поширювалося законодавство держави, умови їхнього життя диктували нові, актуальніші правила поведінки. З часом авторитет цих правил зростав, унаслідок чого вони отримували суспільне визнання та реальну юридичну дію у формі правових звичаїв. Слід зазначити, що найрозвиненішими у січовому праві були кримінально-правові норми. Кримінально відповідальною вважали особу, що досягла 16-річного віку. Цікаво, що не звільнялися від кримінальної відповідальності й психічно хворі, однак у суді враховувався їхній стан як пом'якшувальна обставина.

Покарання у запорізьких козаків залежало від ступеня тяжкості вчиненого злочину і мало на меті кару та перевиховання злочинця, відновлення прав потерпілого, превентивне залякування та покуту гріха [5, с. 177–178]. З огляду на особливості суспільного життя Запорізької Січі формувалася і система покарань, до якої належали: смертна кара, вигнання зі Січі, фізичні покарання (побиття, каліцтва), позбавлення волі (короткострокове), ганебні покарання (наприклад, посадження на дерев'яну кобилу).

Характерним було те, що покарання завжди мали лише публічний характер. Вироки виносилися прилюдно і виконувалися на січовій площі.

По-перше, публічне покарання мусило застерегти інших від скоєння злочину.

По-друге, значна роль у справі винесення вироку та його виконання належала козацькому товариству. Як у виборі військової старшини й розподілі земель, так і в судах, покараннях і стратах запорізькі козаки керувалися не писаними законами, «стародавнім» звичаєм, словесним правом і здоровим глуздом.

Запорізькі козаки застосовували різноманітні покарання: просту та кваліфіковану смертну кару, болісні та калічицькі тілесні покарання, позбавлення волі, честі і прав, вигнання та покарання майнового характеру.

Найвищою мірою була смертна кара — за державні й релігійні злочини, вбивство, грабівництво, крадіжку, військові злочини, злочини проти сім'ї та моралі.

Найстрашнішою стратою було закопування злочинця живим у землю. Це робили з тим, хто убивав свого товариша: убивцю клали живого в труну разом з убитим і обох закопували землю; утім, якщо убивця був хоробрий воїн і добрий козак, те його звільняли від цієї страшної страти і замість того визначали штраф.

Найбільше популярною стратою в запорізьких козаків було забивання в ганебного стовпа киями. У деяких випадках йдеться про вид смертної кари, коли злочинця, прикутого чи прив'язаного до стовпа, забивали до смерті.

Поширеним видом страти на Запорожжі було повішання. Така кара призначалася за крадіжку коней і худоби, крадіжки речей незначних за вартістю, але кваліфікованих за якістю. Розстріл злочинців відбувався набагато рідше. Як форма народної розправи застосовувалося утоплення. Такі випадки, зокрема, відомі під час козацьких повстань, у яких брали участь

запорожці, проти ворогів. Страта у вигляді насадження на палю була запозичена у татар. При цьому страчений помирав не одразу, а в страшних муках, що могли тривати кілька днів.

До видів смертної кари, пов'язаних з тривалими муками та стражданнями, можна віднести повішення за ребро на гак або насадження на палю, оскільки злочинець вмирав повільно і мученицькою смертю.

Переважаю досить суворими були тілесні покарання, які в залежності від мети поділялися на болючі (биття киями) і калічицькі (відсікання носа, вух, кінцівок, таврування). За крадіжку, заподіяння тілесних ушкоджень часто карали покаліченням - ламали руку або ногу.

Ув'язнення як вид покарання застосовувалось тільки як тимчасовий захід, до остаточного розслідування справи або ж до виконання смертного вироку. За дрібні провини застосовувалось прив'язування чи приковування до ганебного стовпа.

Слід відмітити, що для виконання всіх цих страт у запорізьких козаків узагалі не існувало ката, коли була потреба стратити якогось злочинця то його наказували стратити злочинцеві, якщо ж на той час був лише один злочинець то його залишали у в'язниці до того часу, поки не з'являвся другий, тоді новий злочинець страчував старшого.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://uamodna.com/articles/kryminaljne-pravo-na-sichi-smertna-kara>.
2. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.asyan.org/potr/Запорізька+Січ+становлення%2C+державно-правовий+розвиток/part-2.html>.
3. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/61177-zvichave-quotkozatske-pravoquot-zaporozko-sch.html>.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО СПРОМОЖНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЄДИНОЮ ДЕРЖАВНОЮ СИСТЕМОЮ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Одинець А. В., Серета Д. В., Климась Р. В.

Український науково-дослідний інститут цивільного захисту

Після розпаду СРСР у 1991 р. Україна здобула незалежність і керівництво країни розпочало роботу з реформування системи Цивільної оборони (далі – ЦО). Так, у жовтні 1992 р. постановою Верховної Ради України була затверджена Концепція Цивільної оборони України [1], що ґрунтувалася на законодавстві з питань оборони і державної безпеки країни, положеннях міжнародного гуманітарного права, визначених Женевською конвенцією “Про захист жертв війни”, та офіційно прийнятих поглядах на проблеми захисту людей, економіки від впливу наслідків надзвичайних ситуацій (далі – НС). За цією Концепцією ЦО України визнавалася системою спеціально утворюваних державою органів управління, сил і засобів для організації та здійснення заходів щодо забезпечення безпеки населення в разі виникнення НС.

Згодом, з метою подальшого реформування ЦО Указом Президента України [2] було затверджено Державну програму перетворення військ ЦО України, органів і підрозділів державної пожежної охорони в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту. Її мета полягала у підвищенні рівня забезпечення захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру, створенні єдиної системи запобігання і реагування на такі ситуації в мирний час і в особливий період, її адаптації до європейських стандартів, більш ефективного використання бюджетних коштів на зазначені цілі та демілітаризація МНС України. Початком переходу від ЦО до системи цивільного захисту (далі – ЦЗ) стало прийняття 24.06.2004 р. Закону України «Про правові засади цивільного захисту» [3].

Відповідно до [3] ЦЗ визначався як система організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, які здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади, підпорядкованими їм силами і засобами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, добровільними рятувальними формуваннями, що забезпечують виконання цих заходів з метою запобігання та ліквідації НС, що загрожують життю та здоров'ю людей, завдають матеріальних збитків у мирний час і в особливий період.

Даний перехід, здавалося б, правильне рішення, але у сучасному світі ми стикаємося не лише з явищами природного й техногенного характеру, а і з небаченими раніше явищами, такими як тероризм, гібридні війни тощо. Це означає, що погляд на ЦЗ в Україні досить вузький та обмежений, а тому виникає питання стосовно того, що потрібно змінювати у сфері цивільного захисту і як держава має реалізовувати управління у цій сфері.

Єдина державна система цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ) у складі функціональних і територіальних підсистем та їх ланок створена для виконання Кодексу цивільного захисту України [4] з метою реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України.

Відповідно до [5] Державна служба України з питань надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту.

У 2019 році Українським науково дослідним інститутом цивільного захисту в рамках виконання науково дослідних робіт з метою проведення наукового аналізу системи державного управління цивільним захистом України було опитано представників трьох груп (кластерів): підрозділи ДСНС України, органи Державних обласних та місцевих адміністрацій та органи місцевого самоврядування. Опитування здійснювалося за двома анкетами. Перша анкета стосувалася питань реалізації державної політики у сфері ЦЗ. В другій анкеті представлено запитання, тематикою яких була реалізація в Україні Стратегії національної безпеки.

За результатами досліджень було встановлено, що респонденти в цілому та представники кожного із кластерів зокрема не вважають існуючу систему реагування на небезпечні події ефективною, а ЄДСЦЗ отримала амбівалентну оцінку з боку всіх опитаних та представників кожного із кластерів: з одного

боку відзначається потрібність і важливість ЄДСЦЗ, з іншого боку робиться наголос на лише частковій спроможності ЄДСЦЗ вирішувати реальні завдання ЦЗ, що, зокрема, обумовлено відокремленістю практики від суспільного запиту та нечіткістю визначення сфери ЦЗ. Разом з тим, вельми непопулярною є думка про непотрібність цих структур. До основних способів удосконалення ЄДСЦЗ респонденти відносять залучення підрозділів реагування ДСНС України та матеріально-технічне оснащення підрозділів реагування, а основним критерієм ефективності системи реагування на небезпечні події та захисту населення, вважають збереження життя та здоров'я людини, що передбачає оперативність дій працівників системи реагування.

Тож, теперішній стан справ, поява новітніх технологій (зокрема, інформаційних), нових ризиків та загроз (у тому числі тероризму) дозволяє зробити висновок, що в подальшому роль держави та її органів управління у цій сфері зростатиме. Тож державне управління в умовах НС потребуватиме подальшого удосконалення, а наукові дослідження у цій сфері залишатимуться актуальними і надалі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію Цивільної оборони України» від 28 жовтня 1992 року № 2746-ХІІ.
2. Указ Президента України «Про Державну програму перетворення військ Цивільної оборони України, органів і підрозділів державної пожежної охорони в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту на період до 2005 року від 19 грудня 2003 року № 1467/2003.
3. Закон України «Про правові засади цивільного захисту» від 24 червня 2004 № 1859-ІV.
4. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-ІV.
5. Указ Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2012 року № 726/2012.

ПОСИЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Оснадчук В. В.

НК – Панімаш Ю. В., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Останнім часом кількість пожеж та їх наслідки змушують замислитись багатьох фахівців про необхідність підвищити відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки. Враховуючи трагічні приклади, проблеми пожежної безпеки постають на перший план як частина загальної безпеки України. Відповідно постає задача змусити населення держави усвідомити обов'язковість виконання вимог законодавства у сфері пожежної безпеки.

Згідно зі статистикою Науково-дослідного інституту цивільного захисту за 12 місяців 2019 року в Україні зареєстровано 95 915 пожеж. Порівняно з 2018 роком спостерігається суттєве збільшення кількості пожеж на 22,0 %. Кількість людей, загиблих у наслідок пожеж, зменшилась на 3,3 %, травмованих на пожежах збільшилась на 0,2 %. Прямі збитки від пожеж збільшились на 1,3 %, побічні – на 39,9 %; на 2,0 % більше знищено та пошкоджено будівель і споруд, на 4,7 % більше знищено та пошкоджено техніки, у 2,1 рази більше загинуло свійських тварин, на 21,2 % більше знищено тонн кормів, на 44,5 % більше знищено гектарів хліба на корені та у валках, на 17,2 % менше загинуло свійських птахів. Матеріальні втрати від пожеж склали 10 млрд 622 млн 337 тис. грн (із них прямі збитки становлять 2 млрд 223 млн 326 тис. грн, а побічні – 8 млрд 399 млн 11 тис. грн).

На пожежах виявлено тіла 1 897 загиблих людей, у тому числі 52 дітей. Загинуло внаслідок пожеж 1 902 людини, у тому числі 58 дітей; 1 519 людей отримали травми, з них 135 дітей. Кожною пожежею державі наносились прямі збитки на суму 23,2 тис. гривень. Причиною такої негативної статистики є недбале поводження з вогнем, невиконання норм пожежної безпеки, несправність побутових приладів, куріння в невстановлених місцях

Ми погоджуємось з думкою Н. В. Гришиної з приводу того, що адміністративно-деліктне законодавство досі не приведено у відповідність до сучасних реалій, з точки зору передбачених у ньому розмірів та видів адміністративних стягнень [1, с. 162]. В деяких випадках розмір штрафу в сфері пожежної безпеки нині складає усього 8 гривень 50 копійок, що на нашу думку, не спричиняє належного стримуючого ефекту. Відтак, розміри штрафів, що містять санкції ст.ст. 120, 175, 175-1, 183, 188-8 КУпАП, є надзвичайно низькими враховуючи суму збитків, які завдають вчиненні правопорушення. Адже як зазначає Український науково-дослідний інститут цивільного захисту, кожною пожежею державі наносяться прямі збитки на суму 23,2 тис. гривень.

Однак з 29.01.2020 року відбулися позитивні зміни в законодавстві, а саме: Кабінет Міністрів України схвалив зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення рівня відповідальності за порушення вимог пожежної та техногенної безпеки.

Відповідно до законопроекту змінами передбачено, що за порушення встановлених законодавством вимог техногенної, пожежної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також використання протипожежної, аварійно-рятувальної та іншої спеціальної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням встановити штраф: на громадян від 30 до 50 н.м.д.г. (510–850 грн); посадових осіб та ФОП — від 50 до 100 н.м.д.г. (850–1700 грн).

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей легкої чи середньої тяжкості або майнову шкоду у великому розмірі, запропоновано карати: штрафом від 300 до 800 н.м.д.г. (5100–13 600 грн), або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі до трьох років.

Те саме діяння, якщо воно призвело до завдання тяжких тілесних ушкоджень людей, до загибелі людини, до завдання майнової шкоди в особливо великому розмірі або до інших тяжких наслідків, каратиметься позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

Те саме діяння, якщо воно спричинило загибель двох і більше людей, каратиметься позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. [2]

Майнова шкода вважатиметься заподіяною у великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, яка в триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а в особливо великих розмірах — якщо прямі збитки становлять суму, яка в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Підсумовуючи вищесказане, ми вважаємо, що посилення відповідальності має підвищити рівень правової і громадянської свідомості громадян, а також зменшити кількість правопорушень, що становлять загрозу життю і здоров'ю людей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гришина Н. В. Соціально-правовий аспект адміністративної відповідальності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н. В. Гришина. – Харків, 2007. – 197 с.
2. <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/29/novyna/polityka/kabmin-zbilshyv-shtrafy-porushennya-pozhezhnoyi-bezpeky>.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ

*Павлютін Ю. М., канд. юрид. наук,
Одеський державний університет внутрішніх справ*

Питання національної безпеки є для України надзвичайно актуальним, так ст. 17 Конституції України передбачає, що «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом», а в ст. 16 акцентується увага на екологічній безпеці; у розділі 2 національна безпека зазначається як легітимна мета обмеження людських прав [1]. Не можна не відзначити, що відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 92 Конституції основи національної безпеки є визначаються виключно законом. Додамо, що у вітчизняній системі права існує поділ нормативно-правових актів за юридичною силою на закони та підзаконні нормативні акти. Однак, Закон України «Про основи національної безпеки України» було прийнято лише 19 червня 2003 року. До вказаного часу означена сфера регулювалась Концепцією (основами державної політики) національної безпеки України, схваленою постановою Верховної

Ради України 16 січня 1997 року, тобто підзаконним нормативним актом, який до того ж, лише визначав засади регулювання сфери національної безпеки, рекомендуючи «Президенту України, Кабінету Міністрів України, Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки разом з іншими профільними комісіями прискорити розробку і подання на розгляд Верховної Ради України проектів законів про національну безпеку України, про Раду національної безпеки і оборони України, про зовнішню розвідку, а також загальнодержавних програм у даній сфері та інших законодавчих актів, що випливають з положень Концепції» [2] (що не можна вважати позитивним, зважаючи на необхідність дотримання принципів верховенства права та законності, адже органи публічної влади можуть діяти лише у межах повноважень, визначених законом).

Актуалізувалось питання забезпечення національної безпеки для українського суспільства у 2014 році, після анексії Автономної Республіки Крим та воєнних дій на території Донецької та Луганської областей. Хоча лише 21 червня 2018 року було прийнято Закон «Про національну безпеку України», у якому уже з урахуванням обставин удосконалено правове регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення національної безпеки. У пояснювальній записці до проекту цього закону наголошується на недоліках чинного на той момент законодавства: «Законом України «Про основи національної безпеки України» недостатньо чітко визначена сфера національної безпеки. Як загрози національній безпеці закріплені різні негативні чинники розвитку суспільства та держави, попри те, що їх подолання не може бути забезпечене діяльністю органів сектору безпеки. Також закріплення на законодавчому рівні переліку загроз національній безпеці України та заходів реагування на них не відповідає практикам держав – членів Європейського Союзу та НАТО, ускладнює визначення пріоритетів державної політики у сфері національної безпеки та вчасну реакцію на зміни безпекової ситуації» [3].

Слід наголосити, що посилює актуальність питання публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки укладення у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, відповідно до якої цілями цієї асоціації, зокрема, є посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод. Відповідно до означеного міжнародного документу сторони «повинні поглиблювати свій діалог і співробітництво та сприяти поступовій конвергенції у сфері зовнішньої та безпекової політики, у тому числі Спільної політики безпеки і оборони», а також «активізують спільні зусилля для сприяння стабільності, безпеці та демократичному розвитку у спільному сусідському просторі й, зокрема, співробітництва з метою мирного вирішення регіональних конфліктів» [4].

Таким чином, питання удосконалення публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки укладення є вкрай важливим для України і має розв'язуватися з огляду на необхідність урахування як національних інтересів, так і міжнародних зобов'язань, що вимагає аналізу

та можливостей впровадження передового досвіду у безпековій сфері, зокрема, європейських держав.

Додамо, що проблематика забезпечення національної безпеки є на часі не лише для України, а й інших держав, зважаючи на низку факторів, серед яких, як правильно зазначає А. Нашинець-Наумова, необхідно вказати наступні:

- усе більш виразні прояви вичерпаності природних та енергетичних ресурсів;

- критичний стан навколишнього середовища (природи);

- зростання кількості населення на планеті;

- збільшення кількості збройних конфліктів у різних регіонах планети;

- загрози міжнародній та національній безпеці, спричинені глобалізацією, тероризмом, контрабандою наркотиків, незаконною торгівлею зброєю;

- зміна поглядів на роль, місце і можливості суверенної держави у забезпеченні національної безпеки [5, с. 35].

Публічне адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки буде ефективним, якщо буде здійснюватися на наступних засадах.

По-перше, необхідно чітко розуміти, що таке національна безпека. О. Andreeva, досліджуючи національну безпеку України в контексті національної ідентичності, відзначає, що пізнання національної безпеки «повинно починатися із серйозного гносеологічного, епістемологічного та методологічного аналізу статусу і місця категорії «національна безпека» в сучасній політології» [6, с. 12]. Частково з цим погоджуючись, наголосимо саме на важливості розуміння самої категорії «національна безпека».

Як ми зазначали вище, у Законі України «Про основи національної безпеки України» не містилось чіткого розуміння цього поняття, відповідно не могла бути ефективною і діяльність щодо забезпечення національної безпеки. Відсутність чіткого вектору діяльності не дозволяє ставити правильно завдання та їх виконувати, передбачати виклики та адекватно на них реагувати.

Зауважимо, що чинний Закон України «Про національну безпеку України» не розв'язує проблему чіткого визначення поняття «національна безпека України». Хоча у ст. 1 цього Закону і наводиться його дефініція: «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [7]. Такий висновок дозволяє зробити системний аналіз ст. 1 цього Закону. Так, якщо порівняти визначення національної безпеки і державної безпеки, то вони є однаковими за обсягом. Тоді виникає запитання про доцільність введення нового поняття «національна безпека», якщо є поняття «державна безпека». Аналізуючи визначення поняття «загрози національній безпеці України», можна зробити висновок про те, що національна безпека ототожнюється з національними інтересами та збереженням національних цінностей України. Національними, а не державними. Відтак, важливим є питання про співвідношення державної та національної безпеки. Так, наприклад, відповідно до приписів Конституції України «держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури...»

(ст. 11); «Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави» (ст. 12) [1].

Крім цього, в Україні прийнято Закон України «Про закордонних українців», у преамбулі якого зазначено: «Українська держава сприяє розвитку національної свідомості українців, які проживають за межами України, зміцненню зв'язків з батьківщиною та поверненню їх в Україну».

Відтак, цілком зрозумілим є висновок, що вектор на євроінтеграцію та участь України в процесах євроатлантичної інтеграції цілком закономірний та якнайкраще відповідає національним інтересам України.

Зауважимо, що ми не зосереджуємо увагу на такі важливі складові забезпечення національної безпеки України як протидія корупції. Загальновідомим є факт, що в межах європейських держав стан корупції в Україні є найвищим, що підтверджують різні рейтингові оцінювання стану корупції. Саме корупція є визначальним фактором того, що потенційно сильна в економічному плані Українська держава перебуває на самих нижчих рівнях у рейтингах життя населення, економічного добробуту, держав, привабливих для іноземних інвестицій тощо серед європейських держав. У цьому дослідженні зосереджується увага на тих визначальних, концептуальних положеннях, які мають світоглядний характер та повинні мати законодавче закріплення (нагадаємо, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України»).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України. Постанова Верховної Ради України від 16 січня 1997 року N 3/97-ВР.
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про національну безпеку України». http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63531
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
5. Нашинець-Наумова А. Концептуальні підходи щодо забезпечення національної безпеки: інформаційно-правові та інституційні засади. Підприємництво, господарство і право., 2017. – № 1. – С. 34-39.
6. Андрєєва О. Іміджеві складові концепту національна безпека. Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2008. – Вип. 79 (ч. I) – С. 11-16.
7. Про національну безпеку України. Закон України від 21 червня 2018 року. Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. ст.241.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОСВІТИ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Перегін О. В.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Глобалізаційні процеси, розвиток нових технологій, формування інформаційного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку, а також інші притаманні сучасній цивілізації риси дедалі активніше входять в наше життя та зумовлюють постійний людський розвиток як основоположне начало сучасного прогресу, а також підштовхують державу і суспільство до безумовного виконання свого завдання щодо забезпечення пріоритетності розвитку освіти і науки шляхом розв'язання тих проблем, які виникають у цій сфері.

Освіта слугує основним джерелом розвитку людини упродовж усього її життя. Освіта виступає найміцнішим фундаментом для розвитку особистості, а значить, сприяє і розвитку суспільства, нації та держави, є надійною запорукою майбутнього України.

Нині розвиток української держави характеризують процеси інтеграції, які проявляються у поступовій адаптації України до європейських стандартів, зокрема й в освітній сфері. Передусім така адаптація вимагає європейських підходів до освітніх стандартів модернізації змісту освіти, забезпечення якості освіти, впровадження нових методик тощо.

Реформування освітньої вітчизняної системи та необхідність законодавчого забезпечення вказаних процесів вимагають їх концептуального осмислення, аналізу та узагальнення, а також поглиблення розробленості проблематики адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики у сфері освіти.

Зазначені теоретичні розробки повинні бути покладені в основу освітянської законотворчості.

Зростання ролі освіти у забезпеченні стійкого розвитку та конкурентоспроможності держав на світових економічних і фінансових ринках незмінно супроводжується посиленням ролі державних органів у виробленні в цих умовах стратегії та політики розвитку освіти, координації зусиль і ресурсів держав, необхідних для функціонування національних систем освіти на світовому освітньому ринку.

У сучасних умовах ринкової економіки видозмінюється та ускладнюється державне управління у сфері освіти, відбувається зміна державної політики в галузі управління освітою, розвивається державно-громадський характер управління освітою і автономність закладів освіти, еволюціонують організаційно-правові форми установ освіти. Держава як владний суб'єкт покликана встановлювати законодавчо визначені правила регулювання нових та оновлених відносин у бурхливо прогресуючій сфері освіти, застосовувати нові підходи в адміністративно-правовому регулюванні відносин для реалізації своєї освітньої політики, яка відповідає національним інтересам. Це призводить до необхідності вирішення істотних проблем, які потребують адміністративно-правового регулювання освітніх

відносин та формування в контексті новітньої освітньої парадигми в українському суспільстві цілісної освітньої політики, що є складовою частиною державної соціально-гуманітарної політики.

Безумовно, головним завданням освіти залишається передача суспільних знань цінностей та соціального досвіду від покоління до покоління. Вихідною базою для формування змісту освіти є знання, наукові та культурні досягнення в широкому розумінні цих понять. Тому освіта стає необхідним і важливим чинником розвитку і суспільства загалом, і окремої людини. Інакше кажучи, освітній початок іманентний суспільству. Освітні відносини за своєю природою соціальні. Освіта як діяльність вторинна стосовно суспільства, суспільство формує освітні цілі та розвиває освітні структури, але суспільство є тією матерією, розвитку різних соціальних форм якої сприяє і освітня [27, с. 69–73].

Не викликає сумніву теза щодо визначального значення освіти для ефективного і планомірного розвитку суспільства і держави. Саме освіта забезпечує відтворення та закладає підвалини постійного розвитку науки, культури, стандартів суспільного життя та суспільства загалом. Без освіти формування людських ресурсів практично неможливе. А отже, непродумана політика в сфері освіти становить загрозу безпеці держави, суспільству, особистості, оскільки зі зниженням освітнього рівня населення закономірно знижується якість людських ресурсів, інтелектуального потенціалу суспільства загалом. Тому майбутнє демократичної, правової, соціальної держави України значною мірою зумовлене розвитком національної освіти.

Водночас необхідно зазначити, що сучасну освіту суспільство розглядає не тільки як засіб здобуття професії та здобуття необхідних професійних компетентностей, знань, умінь та навичок, а й як необхідну умову для адаптації особистості до життя в умовах сучасного соціокультурного оточення в суспільстві.

При цьому компетенція має достатньо широкий спектр впливу на різні сторони життя особистості. Це і передача знань та набуття професії, і через становлення освітньої спрямованості формування прагнення до постійної самоосвіти та самовдосконалення, сприяння професійній, соціальній та громадській самореалізації і, врешті-решт, забезпечення соціально-психологічної та суспільної адаптації особистості до соціального середовища, формування умінь до ефективного функціонування та розвитку в умовах цього середовища.

Саме ці трансформаційні процеси можуть позбавити освіту кризових ознак, забезпечити її перехід на стратегії інноваційного розвитку. Безумовно, подібне завдання є настільки актуальним, наскільки і складним, вимагаючи для своєї реалізації глобального поєднання зусиль держави на всіх рівнях її управлінської діяльності, всіх закладів освіти, суспільства та широких кіл громадськості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Парпан У. М. Значення та вплив освітніх концепцій на становлення людини як особистості в сучасному освітньому просторі. / Парпан У. М., Хомишин І. Ю. – Митна справа, 2011. – № 5. Ч. 2. – С. 69–73.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ЯК ДЖЕРЕЛО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Позігун І. О.

Одеський державний університет внутрішніх справ

В останні роки значно зросла кількість наукових публікацій та наукових заходів, присвячених питанню запровадження європейських стандартів у національну правову систему, зокрема через не лише декларативне проголошення практики Європейського суду з прав людини, а й фактичне втілення правових позицій цієї судової інституції в юридичну практику в Україні.

Ця тенденція, на нашу думку, є цілком закономірною, зважаючи на реформування судової гілки влади, створення нового Верховного Суду України, через відкритий конкурс тощо.

Слід зауважити, що сучасність державно-правової сфери є значно іншою, ніж ще декілька десятків років тому. На сьогодні вже такі поняття як регіональні та міжнародні стандарти є необхідністю, фактором, що визначає напрям розвитку національного законодавства. Суверенітет держави все частіше і частіше обмежується нею самою, через взяття на себе додаткових зобов'язань, заради покращення життя народу.

Слід зауважити, що, на жаль, і до сьогодні окремі вітчизняні науковці і юристи-практики сприймають Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод як суто декларативний документ, який до того ж має відношення лише до сфери конституційного права. Такий підхід не є правильним, адже не відображає багатогранності сутності прав людини, яка пронизує відносини людини з державою.

Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод слід розглядати і як джерело адміністративного права. У зв'язку з цим не можна не згадати справу «Лучанінова проти України» (2011 рік), в якій Європейський суд з прав людини зазначив, «що заявницю було визнано винною у вчиненні дрібної крадіжки. Відповідно до частини 1 статті 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення за таке правопорушення передбачалось стягнення у вигляді штрафу або виправних робіт. З огляду на загальний характер законодавчого положення, яке порушила заявниця, а також профілактичну та каральну мету стягнень, передбачених цим положенням, Суд вважає, що провадження, про яке йдеться, є кримінальним для цілей застосування Конвенції. Той факт, що стягнення, застосоване до заявниці Тростянецьким районним судом, штраф було згодом замінено на зауваження, не може позбавити правопорушення, про яке йдеться, притаманного йому кримінального характеру» [2].

Важливим є також наступний висновок Суду: «Що стосується скарги заявниці про те, що розгляд її справи не був публічним, Суд повторює, що проведення публічних судових засідань є основоположним принципом, закріпленим у пункті 1 статті 6 Конвенції» [2].

Н.Ю. Задирака, аналізуючи питання, винесене у назву нашої роботи, вказує: «Вінницький та Житомирський апеляційні адміністративні суди

зокрема вказують, що рішення ЄСПЛ використовувались у справах за позовами про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії; за позовами щодо заборони проведення мітингів; за позовами про скасування (визнання неправомірною) постанови державного виконавця; за вимогами про зобов'язання виконати судові рішення; за позовами про перерахунок і виплату заробітної плати, вихідної допомоги, щомісячного грошового утримання та компенсації втрати частини доходів. Як свідчить практика, суди зверталися до рішень ЄСПЛ у таких справах, як «Кечко проти України» від 8 листопада 2005 р., «Мельник проти України» від 28 березня 2006 р., «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адам II проти Німеччини» від 12 липня 2001 р., «Броньовський проти Польщі» від 22 червня 2004 р. та ін.» [4].

Таким чином, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини виступає джерелом і адміністративного права.

Зауважимо, відповідно до п. 9 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20 травня 2013 року No 7 зазначено: «У мотивувальній частині рішення можуть також використовуватися посилання на рішення Конституційного Суду України, відповідні рішення Верховного Суду України (стаття 244-2 КАС України), а також посилання на рішення Європейського суду з прав людини згідно із Законом України від 23 лютого 2006 No 3477-IV "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини"» [3].

У 1997 році Україна зробила важливий крок для всебічного утвердження прав і свобод людини і громадянина, ратифікувавши Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, відповідно до преамбули якої уряди знову підтвердили «свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать» [1].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Урядовий кур'єр. – 2010. – No 215.

2. Рішення Європейського суду з прав людини «Лучанінова проти України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_788.

3. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20 травня 2013 року No 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007760-13>.

4. Задирака Н.Ю. Рішення Європейського суду з прав людини у правовій системі континентального права як джерело адміністративного процесуального права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-9-2014-jubilee/item/393-rishennya-yevropeyskoho-sudu-z-prav-lyudyny-u-pravoviy-systemi-kontynentalnoho-prava-yak-dzherelo-administratyvnoho-protsesualnoho-prava-zadyraka-n-yu>.

САЛІЧНА ПРАВДА ТА ЇЇ ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Прокопенко Д. В.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Найважливішим джерелом права у франкській монархії були так звані варварські правди – записи звичаєвого права варварських племен.

З усіх “варварських правд” особливу цінність для історико-правової науки являє Салічна Правда. Її зміст відображає соціально-економічні і політичні процеси ранніх етапів розвитку класового суспільства, держави і права. Салічна Правда відображує дуже архаїчні відносини в середовищі франків, які стоять на порозі класового суспільства. Це джерело свідчить про сильну майнову диференціацію, про початок розпаду родових і общинних зв'язків. Крім того, вона є найважливішим документом для вивчення майнових відносин ранньофеодального періоду, землеробської общини, прав і обов'язків франків-общинників і членів родової спілки, стародавнього і вкрай примітивного судоустрою і судової процедури.

Салічна Правда з'явилася наприкінці V століття або на початку VI. Вона має найважливіше значення в якості джерела права держави франків. Упорядкування Салічної Правди відносять до царювання Хлодвіга. Цей початковий текст був доповнений пізніше при королях Хільдеберті I і Хлотарі I (VI ст.).

Основний текст Салічної Правди являє собою розрізнений і безсистемний запис звичаїв, які склалися в основному ще до утворення Франкської держави, а також тих звичаїв, які виникли в період формування класового суспільства й утворення держави. Тому її зміст відображає той соціальний і правовий лад, який характеризує перехід від первіснообщинного ладу до класового суспільства. Вона розкриває процес розкладу первіснообщинної власності і виникнення приватної власності, ріст майнової нерівності. Одне з головних її завдань – захист приватної власності, яка прийшла на зміну колективній власності.

Салічна Правда – це судове керівництво для суддів. Водночас вона не є збірником систематизовано викладених правових норм, які стосуються всіх сторін ранньокласового суспільства. Її неповнота, фрагментарність, безсистемність – результат тієї правової основи, на якій вона укладалася.

Найбільш яскраво соціально-класові розбіжності у ранньокласовому суспільстві франків, як свідчить Салічна Правда, проявлялися у положенні рабів. Рабська праця, проте, не набула широкого розповсюдження. Раба на відміну від вільного франка рахували як річ. Його крадіжка прирівнювалася до крадіжки тварини. Шлюб раба із вільним тягнув за собою втрату останнім волі.

Салічна правда вказує також на наявність у франків інших соціальних груп: служива знать, вільні франки (общинники) та напіввільні мети. Відмінності між ними були не стільки економічними, скільки соціально-правовими. Вони були зв'язані головним чином з походженням та правовим статусом особи або тієї соціальної групи, до якої ця особа належала. Важним фактором, який впливав на правові відмінності франків, стала належність до

королівської служби, королівської дружини, до державного апарату, що тільки зароджувався.

Поряд з рабами існувала особлива категорія осіб – напіввільні мети. Мет представляв собою неповноправного жителя общини франків, який знаходився в особистій та матеріальній залежності від свого хазяїна. Літи могли вступати у договірні відносини, відстоювати свої інтереси у суді, брати участь у військових походах із своїм хазяїном. Літ, як і раб, міг бути звільнений своїм хазяїном, але у останнього залишалося його майно.

Право франків свідчить про початок майнового розшарування франкського суспільства. У Салічній Правді говориться про хазяйську челядь (виноградарів, конюхів, свинопасів і навіть золотих справ майстрах), що обслуговували хазяйські господи.

Разом з тим Салічна Правда свідчить про достатню міцність общинних порядків, про общинну власність на поля, луки, ліси, пустощі, про парні права общинників-селян на общинний земельний наділ. Саме поняття приватної власності на землю у Салічній правді відсутнє.

До рухомих речей, які знаходилися у власності окремих осіб або сімей, застосовувався термін “свій” (suus), на відміну від терміна – “чужий” (alienus).

Рухоме майно у франків безперешкодно відчужувалося, передавалися у спадщину одному з членів сім’ї померлого або родичу з боку матері чи батька. Більшість приписів Салічної Правди присвячено охороні права власності на різні рухомі речі. У них з усіма подробицями розглядаються випадки крадіжки крупної рогатої худоби, а також овець, кіз, собак та ін.

У Салічній Правді нічого не говориться про купівлю-продаж землі. Інститут спадкування землі тільки зароджувався. Земля передавалася в спадщину чоловічим нащадкам померлого.

Про існування у франків общинної власності на землю свідчать і інші титулі Салічної Правди, зокрема “про переселенців”. Переселитися на територію общини “чужому” можна було лише за згодою всіх членів общини. Якщо хоча б один із них висловлювався проти, переселенець повинен був покинути общину.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bookster.com.ua/salichna-pravda-yak-istorychne-dzherelo>.

ЩОДО КРИТЕРІЇВ УТВОРЕННЯ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ НА ТЕРИТОРІЯХ ОБ’ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Рожко В. Р.

Засуцько С. С., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Організація та забезпечення пожежної безпеки на території об’єднаних територіальних громад в найближчому майбутньому буде здійснюватись в межах реалізації Стратегії реформування системи

Державної служби України з надзвичайних ситуацій, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61-р, а також реформування територіальної організації влади в Україні відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р (надалі – Концепція).

Законом України «Про місцеве самоврядування України» та ст. 19 КЦЗ України визначено повноваження органам місцевого самоврядування у сфері організації заходів цивільного захисту, а саме – запобігання надзвичайним ситуаціям, захисту населення і територій від природних та техногенних загроз, реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків.

На цей час понад 40 % усіх пожеж відбуваються у сільській місцевості, при цьому гинуть люди, завдаються значні збитки культурній спадщині, господарства несуть чималі втрати, а тому гостро стоїть питання організації гасіння пожеж у сільській місцевості, де існує велика кількість населених пунктів, час прибуття першого підрозділу в які перевищує максимально допустимі значення (20 хвилин).

Реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади передбачають передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад.

Так, Концепцією до основних повноважень органів місцевого самоврядування базового рівня (об'єднаних територіальних громад) віднесено забезпечення гасіння пожеж, що передбачає подальший розвиток існуючих та утворення нових пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої та ДПО.

З метою підвищення рівня пожежної безпеки на території об'єднаних територіальних громад, а також своєчасного реагування на пожежі та надання допомоги у ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення органами місцевого самоврядування повинна створюватись місцева пожежна охорона (надалі – МПО).

Основними завданнями МПО є: забезпечення ПБ; запобігання виникненню пожеж та нещасних випадків під час пожеж; гасіння пожеж, рятування населення, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших НС.

Утворенню МПО повинні передувати: а) аналіз пожеж, НС та небезпечних подій, що виникали на відповідній території протягом останніх 5 років, а також стан реагування на них, визначення ризиків і небезпек; б) визначення: кількості необхідних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) та потреби у будівництві (реконструкції, ремонті) пожежних депо (приспосованих приміщень); типу і кількості пожежно- та аварійно-рятувальних автомобілів і оснащення; кількості персоналу; порядку проведення підготовки персоналу; кількості спеціального одягу та спорядження для персоналу; порядку чергування персоналу; порядку оповіщення персоналу про виникнення пожеж, НС та небезпечних подій; порядку охорони будівель; порядку оповіщення населення про виникнення пожеж, НС та небезпечних подій; порядку забезпечення страхування персоналу; порядку обслуговування пожежних рукавів, апаратів захисту

органів дихання та зору (за потреби), іншого обладнання та оснащення; складання проекту кошторису для утримання МПО.

Аналіз пожеж, НС та небезпечних подій, як правило, проводиться шляхом аналізу небезпек і ризиків, що притаманні (існують) на 5 такій території, за наступними напрямками: пожежі, ДТП виробнича сфера, у тому числі з наявністю вибухових, хімічних і радіоактивних речовин, водні об'єкти, природні явища.

За результатами проведеного аналізу утворювана МПО повинна забезпечити надання допомоги населенню у разі виникнення пожеж, ДТП, аварій на небезпечних підприємствах, на водних об'єктах, при небезпечних природних явищах, а також проводити інші невідкладні роботи за потребами громади.

Залежно від проведеного аналізу пожеж, НС та небезпечних подій керівництвом громади визначається необхідна кількість ПРП (частин) для забезпечення МПО та місця їх розташування з урахуванням забезпечення належного реагування протягом 20 хв. з часу отримання повідомлення у найвіддаленішому від підрозділу місці на відповідній території, а також тип і кількість пожежно та аварійно-рятувальних автомобілів і оснащення, що необхідні для належного реагування.

Під час визначення кількості МПО та місць їх розташування необхідно враховувати віддаленість населених пунктів один від одного, наявність доріг та перешкод на них (залізничні переїзди, водні перешкоди, наявність ділянок доріг, на яких пожежно-рятувальна техніка не зможе пересуватися через габаритні розміри або технічні характеристики тощо).

Місце розташування пожежного депо необхідно визначати під час розроблення містобудівної документації, визначеної ст. 16 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», з урахуванням вимог ДБН 360-92 Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень, затвердженими наказом Держкоммістобудування від 17.04.1992 № 44 (із змінами).

Під час проектування та будівництва пожежних депо рекомендується враховувати вимоги безпеки, що передбачені для приміщень державних пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ ДСНС, що забезпечить безпечні умови праці персоналу МПО, а також підготовку персоналу до виконання покладених завдань.

При цьому можливе будівництво пожежних депо модульного типу, а також розміщення місцевої пожежної команди у приміщеннях Центрів безпеки громадян, що зменшить навантаження на відповідні бюджети.

Крім цього, залежно від ризиків і небезпек, притаманних для відповідної території, органами місцевого самоврядування може бути прийняте рішення про придбання окремого маневреного автомобіля для надання допомоги при ДТП і проведенні АРР.

Такі автомобілі не мають запасу вогнегасних речовин, але оснащуються необхідним аварійно-рятувальним обладнанням.

Також можливо передбачити придбання пожежно-рятувального автомобіля як з пожежно-технічним, так і аварійно-рятувальним обладнанням. Незалежно від типу автомобіля він повинен комплектуватися автомобільною

та, як мінімум, двома переносними радіостанціями для забезпечення взаємоінформування учасників гасіння пожежі. Пожежно-рятувальні автомобілі комплектуються необхідним спорядженням і оснащенням відповідно до потреб та визначених завдань і функцій для МПО.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61-р «Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій».
2. Розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».
3. ДБН 360-92 Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень, затвердженими наказом Держкоммістобудування від 17.04.1992 № 44 (із змінами).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ОСІБ, СТОСОВНО ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ СЛУЖБОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Скидан М. В.

НК – Засуňко С. С., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного Університету цивільного захисту України

Забезпечення розбудови в Україні демократичної, правової держави залежить в першу чергу від належного виконання своїх функцій державними органами.

У даний час основна увага приділяється реформуванню «зовнішньої» діяльності органів служби цивільного захисту (пов'язаної з виконанням основних функцій, таких як ліквідація надзвичайних ситуацій), яка, безперечно, є пріоритетною. Але ефективна зовнішня діяльність не можлива без чіткого забезпечення внутрішньої організації, яка має забезпечувати безперебійне функціонування системи.

У зв'язку з цим потребують уваги і питання пов'язані з діяльністю персоналу Служби порятунку, і, особливо, у напрямку зміцнення законності та дисципліни. Досі мають місце факти дисциплінарних порушень, діянь пов'язаних з халатним відношенням до своїх службових обов'язків, недбалості, інших службових порушень співробітниками служби цивільного захисту, що призводить до підриву авторитету служби.

Позитивний вплив на стан законності та дисципліни здійснюють своєчасні і якісні службові розслідування, хоча й вони іноді проводяться з порушеннями прав співробітників. Це породжує негативне ставлення до осіб, які їх здійснюють, створює нездоровий морально-психологічний клімат у колективах.

Службове розслідування – діяльність в рамках дисциплінарного провадження відповідних посадових осіб щодо своєчасного, всебічного,

повного і об'єктивного збору та дослідження матеріалів за фактом дисциплінарного проступку, співробітників (працівників), або невиконання ними функціональних обов'язків.

Службове розслідування провадиться офіційно щодо дій або бездіяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави під час проходження ними служби та виконання своїх службових обов'язків. Основне завдання службового розслідування: повне, всебічне та об'єктивне з'ясування обставин вчинення правопорушень чи настання події; виявлення причин і умов, що сприяли вчиненню порушення чи настання негативних наслідків події; притягнення до відповідальності винних за вчинене правопорушення та усунення негативних наслідків тощо. [1]

Відповідно до п. 85 Дисциплінарного статуту служби цивільного захисту, затвердженого Законом України від 05 березня 2009 року № 1068-VI, з метою зміцнення службової дисципліни в органах і підрозділах цивільного захисту, упорядкування питань призначення, проведення службових розслідувань наказом МВС України від 05.05.2015 № 515 затверджено інструкцію про порядок проведення службових розслідувань в органах і підрозділах цивільного захисту.

Основними підставами для призначення службового розслідування є інформація, викладена в рапортах, заявах, скаргах осіб рядового і начальницького складу, державних службовців та працівників ДСНС України, матеріалах перевірок (інформація, одержана за результатами заходів контролю), письмових зверненнях громадян, повідомленнях правоохоронних органів, органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та їхніх посадових осіб, об'єднань громадян, а також опубліковані засобами масової інформації інформативні дані про події, що потребують з'ясування обставин, за яких вони сталися.

Також службове розслідування не проводиться в разі отримання інформації про повідомлення особі рядового або начальницького складу про підозру в учиненні кримінального правопорушення, якщо його було проведено на підставі підпункту 11 п. 1 розділу II цієї Інструкції, а до особи (осіб), винної(их) у його скоєнні, ужито заходів дисциплінарного впливу.

Службове розслідування не призначається за анонімними повідомленнями, заявами чи скаргами. Підставою для проведення службового розслідування є належним чином письмово оформлений наказ уповноваженого на те начальника.

Рішення про проведення службового розслідування приймається начальником, який має право видавати письмові накази та накладати на підлеглого дисциплінарні стягнення шляхом видання відповідного наказу.

У наказі про призначення розслідування зазначаються підстави для його призначення, особа (якщо вона встановлена), стосовно якої воно має бути проведено, та особи, яким доручено його проведення. При цьому, його проведення доручається посадовій особі, яка має рівне або вище спеціальне звання або займає вищу посаду, ніж особа, щодо якої призначається таке розслідування.

У разі необхідності залучення фахівців органів і підрозділів цивільного захисту для проведення розслідування начальником може призначатися комісія на чолі з головою, який має рівне або вище спеціальне звання або

займає вищу посаду порівняно з її членами та особою, щодо якої призначається розслідування. [2]

Розслідування має бути завершено протягом одного місяця з дня його призначення. У разі необхідності цей строк може бути продовжено начальником, який призначив службове розслідування, або старшим прямим начальником, але не більш як на один місяць. [3]

Однак інструкцією, що регулює порядок проведення службового розслідування не врахований той факт, що особа, стосовно якої проводяться такі дії, має право скористатись фаховою правовою допомогою, адже вона може не володіти достатніми юридичними знаннями для оцінки процесу, що відбувається відносно нього, що в свою чергу може призвести до певних негативних наслідків у вигляді дисциплінарних стягнень чи навіть звільнення зі служби.

Отже, виходячи із вище викладеного, законодавство потребує в деяких питаннях удосконалення щодо процедури проведення службових розслідувань в органах і підрозділах служби цивільного захисту, а саме: доповнення в п. 5 наказу МВС України від 05.05.2015 р. № 515 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах і підрозділах цивільного захисту», що визначає права та обов'язки учасників службового розслідування, інформації про право особи користуватись правовою допомогою адвоката або іншого фахівця у галузі права у разі проведення щодо неї службового розслідування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шемшученко Ю.С., Юридична енциклопедія, К.: «Укр. енцикл.», 1998
URL: https://leksika.com.ua/14841110/legal/sluzhbove_rozsliduvannya.
2. Наказ МВС України від 05.05.2015 № 515 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах і підрозділах цивільного захисту».
3. Закон України від 05.03.2009 року № 1068-VI «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту».

ЮРИДИЧНА КОЛІЗІЯ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ У СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Сокол О. І.

*НК – Пендюра М. М., канд. юрид. наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ*

Сучасний стан функціонування та розвитку суспільних відносин в Україні характеризується стрімкими перетвореннями та змінами, які, у свою чергу, потребують формального закріплення та нормативно-правового регулювання на законодавчому рівні.

Узгодженість правових норм, відсутність між ними суперечностей належать не лише до загальних умов ефективності законодавства,

а й водночас є важливою закономірністю його функціонування як самостійного, цілісного системного явища.

Специфічним відображенням суперечностей у сфері правового регулювання є колізії, що виявляються у проблемі вибору певної норми в процесі регламентованого впливу на суспільство. Колізія норм права – розбіжність змісту двох або більше формально чинних норм права, прийнятих з одного й того ж питання.

Серед учених немає єдності щодо виокремлення ознак колізій, але, розкривши поняття юридичної колізії можна виділити основні деякі з них:

– колізії в законодавстві можуть виникати лише між нормами права, що закріплені на законодавчому рівні. Тобто вони не можуть виникати між нормами, вираженими в інших джерелах права, між нормою права й актом її тлумачення, а також між актами тлумачення;

– колізії в законодавстві – це відносини між нормами, що виникають із приводу регулювання одних фактичних обставин;

– колізії в законодавстві виникають тільки в разі регулювання фактичних відносин принаймні двома нормами права.

– колізії не виникають у разі, якщо юридичні акти, скасовані як фактично, так і формально, які при цьому не мають переживаючої дії, або таких, що не мають зворотної сили не можуть вступати в колізію із чинними нормами.

– юридична колізія – це суперечність не правових актів, а саме правових норм (приписів).

– юридична колізія може існувати виключно між нормами, які регулюють одні й ті самі відносини. Тобто не може існувати колізія між нормами, що регулюють однорідні, суміжно, одновидові відносини тощо.

– найбільш важливим та практично виправданим є поділ колізій у законодавстві на ієрархічні, змістовні, просторові та темпоральні. Важливість та корисність такої класифікації обумовлюється тим, що згідно з нею кожен вид юридичної колізії має відповідні шляхи подолання.

М. Власенко виділяє такі види логіко-структурних дефектів у праві:

1. антиномія або суперечність права;

2. зайве дублювання (повний збіг обсягу і змісту норм, тотожність правового регулювання, що виникає на цій основі);

3. прогалини у праві (відсутність конкретного нормативного припису, який регулював би суспільні відносини, що знаходяться в сфері правового регулювання);

4. нераціональне розташування правових норм, що порушує структурні зв'язки в побудові юридичних правил;

5. логічна недосконалість правових конструкцій (вона виявляється у суперечностях абстрактного і казуїстичного способів викладення правового матеріалу, невиправданому використанні оціночних категорій тощо).

Причини виникнення колізій можуть бути різними. А саме, М. Оніщук зазначає, що зміна правової концепції в регулюванні суспільних відносин, зокрема перехід від принципу «дозволено те, що передбачено законом» до

принципу «дозволено, що не заборонено законом». Активний процес відомчого нормотворення, що призвело до посилення розбіжностей (колізій) між законодавством та підзаконним регулюванням у зв'язку з необхідністю постійного впорядкування останнього.

На думку О. Скакун, юридична колізія може розподілятися на суперечності або розбіжності: між різними нормативно-правовими актами, між нормативно-правовим актом і нормативно-правовим договором (колізії в нормотворчості); між різними правозастосовними актами, між нормативно-правовими та правозастосовними актами (колізії в правозастосуванні); між різними актами тлумачення норм права, між нормативно-правовими актами й актами тлумачення норм права, між правозастосовними актами й актами тлумачення (колізії в правотлумаченні).

Класифікація юридичної колізії досить різноманітна й залежить від властивостей та особливостей колізії правової норми. Найпоширенішою класифікацією юридичних колізій є поділ на темпоральні (часова), ієрархічні (субординаційні) та змістовні колізії.

– Темпоральна (часова) колізія - виникає внаслідок введення в дію в різний час двох і більше нормативних актів одного рівня з того ж самого питання, які мають розбіжності (колізія між законом і законом, указом і указом та ін.).

– Ієрархічна (субординаційна) колізія - виникає унаслідок введення в дію суперечних один одному нормативно-правових актів з того ж самого питання різними ієрархічно супідрядними державними органами.

– Змістовна (сутнісна) колізія - виникає внаслідок введення в дію загальних і спеціальних (виняткових) актів, коли норма одного акта суперечить нормі іншого акта через частковий збіг обсягів їх регулювання, викликаний специфікою суспільних відносин.

Проте до кожного виду колізій є власний підхід до їх подолання, що полягає в тимчасовому вирішенні колізій із застосуванням визначеної правової норми, але без остаточного зняття суперечностей між ними (колізія між нормами не зникає).

Для подолання ієрархічних колізій застосовується колізійний принцип «вищий за силою закон відмінює закон, нижчий за силою». Юридична сила нормативного акта залежить від двох формальних обставин. По-перше, від місця правотворчого органу в ієрархії органів державної влади. По-друге, юридична сила нормативного акта визначається рівнем складності процедури його прийняття. Цей колізійний принцип ґрунтується на закономірностях побудови ієрархічної системи законодавства та принципі законності, який передбачає, що норми акта нижчого за ієрархією органу не повинні суперечити нормам акта вищого органу, а отже, у випадку колізії саме норма акта вищого органу і повинна бути застосована.

Для подолання темпоральних колізій використовується відомий ще із часів римського права колізійний принцип «пізнішим законом відмінюється більш ранній». Застосування цього колізійного принципу ґрунтується на тому, що наступний акт одного рівня з того ж самого питання скасовує дію

актів попередніх. У контексті подолання темпоральних колізій це припущення означає, що, видаючи нову норму, законодавець тим самим прагнув скасувати стару норму.

Під час подолання змістовних колізій застосовується колізійний принцип «спеціальний закон відмінняє (витісняє) загальний закон», який ґрунтується на вже згаданому вище припущенні. Такого роду колізійний принцип означає «прийняття спеціальної норми свідчить про наявність спеціальної цілі законодавця: врегулювати певний різновид суспільних відносин інакше, ніж загальна норма».

Отже, поняття юридичної колізії в широкому значенні визначають як матеріальні суперечності в сфері правового регулювання (неузгодженість правових приписів і суспільних відносин, які вони мають регулювати) і формальні (суперечності всередині правової системи) З цих тверджень можемо зробити висновок, що юридична колізія існує як різновид юридичних суперечностей усередині правової системи держави, які виникають як суперечність між чинними нормами права, з яких необхідно обрати одну норму, для її подальшого застосування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. / Пер. з рос. – Х.: Консум, 2006.
2. Середюк В. В., Гуменюк Ю. І. Теоретико-правові аспекти колізій у законодавстві України – Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014.
3. Шевченко Т. В. Юридична колізія: теоретико-правовий аспект / Право і суспільство., 2013. – № 3. – С. 13-18.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Сологуб П. Д.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В сучасних умовах цивільний захист розглядається як один із визначальних чинників забезпечення національної безпеки України. В умовах сьогодення значно зростає роль інформаційного забезпечення як для органів державного управління під час прийняття управлінських рішень, так і для населення. Тому, існує проблема щодо створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту [1].

Відповідно до [2], людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, тому органи державної влади та місцевого самоврядування

організовувати заходи із забезпечення захисту населення і територій від НС. Однак аналіз статистичних даних виникнення НС та їх наслідків показує, що існують недоліки в цивільному захисті, пов'язані із недостатнім інформаційним забезпеченням органів державного управління, сил цивільного захисту та населення, що суттєво впливає на спроможність перших – своєчасно реагувати на НС та якісно організовувати рятувальні роботи, та адекватно діяти в екстремальних ситуаціях населення.

Так, за 2019 рік Україні було зареєстровано 146 НС, що відповідно до Національного класифікатора «Класифікатор надзвичайних ситуацій» ДК 019:2010 розподілилися на: техногенного характеру – 60, природного – 81, соціального – 5, внаслідок яких загинуло 199 осіб (з них 23 дитини) та постраждали 1492 особи (з них 624 дитини).

Порівняно з 2018 роком, загальна кількість НС у 2019 році збільшилася на 14,1%, при цьому кількість НС техногенного характеру збільшилася на 25 % (через збільшення кількості НС унаслідок пожеж і вибухів, аварій на системах життєзабезпечення та раптового руйнування будівель та споруд), а кількість НС природного характеру збільшилася на 5,2 %.

У 2019 році, порівняно з 2018 роком спостерігалось збільшення кількості загиблих на (18,5 %), кількість постраждалих збільшилася на (77,8 %), що пояснюється зростанням їх частки НС медико-біологічного характеру [3].

Відповідно до Закону України „Про національну безпеку України” до пріоритетів національних інтересів України віднесено забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства. Також цим законом визначено цивільний захист як окрему сферу національної безпеки держави, а органи та сили цивільного захисту – окремими суб'єктами забезпечення національної безпеки [4].

В оновленій Стратегії національної безпеки України, затвердженій [5] визначено як одну із актуальних загроз національної безпеки України – незадовільний стан єдиної державної системи та сил цивільного захисту, системи моніторингу довкілля.

Стратегія національної безпеки України визначає напрями реформування та розвитку ДСНС [п. 4.4 указу Президента України 26 травня 2015 року № 287/2015], а саме: розвиток ДСНС має забезпечити підвищення її спроможності щодо ефективного управління ЄДСЦЗ, оснащення сил цивільного захисту всіма необхідними засобами [5].

У п.14 [6] визначено, що для управління ЄДСЦЗ використовується телекомунікаційна мережа загального користування, телекомунікаційна мережа спеціального призначення та державна система урядового зв'язку.

В [6] визначено, що оповіщення про загрозу або виникнення НС полягає у своєчасному доведенні інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання, що належать до ЄДСЦЗ, та населення і забезпечується шляхом здійснення заходів, визначених у ст. 30 [8], іншими положеннями [8], визначено що порядок організації оповіщення про загрозу або виникнення НС

визначається положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Дане положення [9], потрібне в удосконаленні, у зв'язку із змінами.

Таким чином, одним із проблемних питань наразі є стан системи інформування та оповіщення населення під час виникнення надзвичайних ситуацій, що потребує удосконалення, так як територіальні і функціональні підсистеми ЄДСЦЗ не у повній мірі забезпечують належного щоденного збирання, оброблення, передавання та аналізу інформації про ймовірність та виникнення НС техногенного, природного, соціального характеру. Існуюча в Україні систему інформування та оповіщення населення була впроваджено ще за радянських часів, вичерпала ресурс експлуатації, застаріла, тому збільшується кількість технічних несправностей. Такий стан справ не дозволяє здійснювати ефективно оповіщення населення про НС природного, техногенного, соціального характеру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Любінський А. М. Сучасний стан та перспективи модернізації системи цивільного захисту України / А. М. Любінський. – Л.: Збірник наукових праць ЛРІДУ НАДУ “Ефективність державного управління”, 2015, Вип. 43. – С. 104-109.
2. Конституція України. – К.: Комітет виборців України, 1996.- ст 3.
3. Інформаційно-аналітична довідка про виникнення НС в Україні протягом 2019 року / ДСНС України з надзвичайних ситуацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.dsns.gov.ua/ua/Dovidka-za-kvartal/103179.html>.
4. Закон України „Про національну безпеку України” від 19 червня 2018 року № 2469-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
5. Указ Президента України 26 травня 2015 року № 287/2015 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року „Про Стратегію національної безпеки України”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 “Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101 “Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF>.
8. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 № 733 „Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту”.

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

Чернов М. М.

НК – Миколенко В. А., д-р. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Реформування кримінального судочинства, судова реформа, формування конституційної реформи в Україні дедалі більшою мірою актуалізують питання функцій прокуратури в системі органів державної влади, з огляду на той позитивний й негативний досвід, якого набула держава впродовж останніх років. У цій статті ми проаналізуємо найбільш важливу, з нашого погляду, вимогу вдосконалення прокурорської системи, яка пов'язана з тим, що функції є основною детермінантою змін в організації будь-якої системи.

Скажімо, прокуратура розглядається як інститут виконавчої або законодавчої влади чи як самостійна, контрольно-наглядова гілка влади. Значного поширення набула й думка про те, що прокуратура, з одного боку, не є самостійною гілкою державної влади, а з іншого – не належить до складу ні законодавчої, ні виконавчої, ні судової влади [1]. Існує також думка, згідно з якою прокуратура є самостійним інститутом у системі судової влади.

Відзначимо, що одним критерієм, який є головним, визначення місця прокуратури в державній системі є функціональне наповнення. Від того, які повноваження прокуратура має виконувати у правовій державі, залежить місце, яке вона посідає. Можливо, саме тому питання функцій прокуратури є найбільш обговорюваних і в рамках відповідних європейських форумів, зокрема Консультативної ради європейських прокурорів (КРЄП) [2].

Якщо оцінювати із загально визнаного погляду на судовий процес як форму буття закону, що має власні процесуальні форми, то слід зазначити, що штрафна, каральна (кримінальна, адміністративна, дисциплінарна) відповідальність виникає з моменту офіційного звинувачення особи у вчиненому правопорушенні та визначається процесуальними актами уповноважених державних органів і посадових осіб [3].

Центральний орган як прокуратура у системі кримінального переслідування є невід'ємною складовою системи правосуддя. Виконувати державне обвинувачення в суді, прокурор задовольняє реалізацію судової влади. Доступно, що в діяльності з кримінального переслідування прокурор (так само як і суддя) мусить керуватися високою мірою відповідальності за законність і справедливість висновків, які він приймає, і в цьому сенсі має бути неупередженим і незалежним від зовнішніх і внутрішніх замішань та впливів, діяти незацікавлено, неупереджено та об'єктивно – як цього вимагають європейські стандарти діяльності прокуратури [4].

Таким чином, прокуратуру слід розглядати не як каральний інструмент кримінальної політики держави, а як самостійний орган судової влади, що незалежно та неупереджено забезпечує її обвинувальну функцію. Доречно також зазначити, що віднесення прокуратури до системи судової

влади є логічним і з погляду чинного українського законодавства. Так, організаційно «споріднює» суди і прокуратуру діяльність Вищої ради юстиції, до складу якої, відповідно до ст. 131 Конституції, належать представники обох професій і яка вже сьогодні є компетентною в питаннях дисциплінарної відповідальності як суддів, так і прокурорів [5].

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що проблема загальнонаглядової функції прокуратури полягає не в її усуненні, а в її чіткому законодавчому унормуванні, а також у забезпеченні реальної незалежності прокуратури, усуненні будь-яких можливостей політичного втручання в її діяльність. Організаційне поєднання виконання прокуратурою функцій незалежного інституту судочинства в системі судової влади, з одного боку, та конституційного органу парламентського контролю (нагляду) – з іншого, потребує додаткового вивчення та фахового і громадського обговорення. У будь-якому разі у процесі зміни правового статусу прокуратури та законодавчого (і конституційного) врегулювання її діяльності слід брати до уваги згадану вище Рекомендацію «Про роль прокурорів поза системою кримінальної юстиції». Цей документ встановлює, що вказана роль має виконуватися «з особливою увагою до захисту прав людини та основоположних свобод і в повній відповідності до принципу верховенства права»; місія прокуратури поза сферою кримінальної юстиції, має полягати «в тому, щоб представляти загальні або публічні інтереси, захищати права людини та основоположні свободи і забезпечувати верховенство права». Іншими словами, загальнонаглядова функція прокуратури має наблизитися до правозахисної, і, виконуючи її, прокурори «повинні здійснювати свої обов'язки та повноваження в повній відповідності до принципів законності, об'єктивності, справедливості та безсторонності» [6].

Таким чином, можна зробити висновок, що реформування прокуратури, зокрема врегулювання її функцій поза межами кримінальної юстиції, можливо й доцільно здійснювати в комплексі з реформуванням суду та адвокатури як суб'єкта судового процесу, а також тією мірою, якою утверджуються демократично-правові основи судової влади та державної влади загалом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Стислий огляд позицій вітчизняних науковців див., наприклад: Реферативний огляд наукової літератури щодо напрямків реформування прокуратури [Електронний ресурс] // Інформаційно-аналітичні огляди “Вдосконалення діяльності прокуратури України – шлях до реформування кримінальної юстиції”. – № 1. – С. 4–10. – Режим доступу : <http://www.cga.in.ua/fckfiles/procur.pdf>.

2. Consultative Council of European Prosecutors (CCPE) – створена Комітетом міністрів Ради Європи в липні 2005 р. для підготовки висновків з питань прокурорської служби і сприяння виконанню відповідних рекомендацій Парламентської асамблеї Ради Європи. Роль прокуратури за межами сфери кримінального права: Висновок № 3 (2008) КРЕП. – С. 11.

3. Прилуцький С. Реформування прокуратури – шлях до реформування кримінальної юстиції [Електронний ресурс] / С. Прилуцький // Інформаційно-

аналітичні огляди “Вдосконалення діяльності прокуратури України – шлях до реформування кримінальної юстиції”. – № 10. – С. 44–50. – Режим доступу : <http://www.cga.in.ua/fckfiles/procur.pdf>.

4. Серета Г. Реформування прокуратури в контексті модернізації судово-правової системи України /Г. Серета // Реформування органів прокуратури України: проблеми і перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2-3 жовтня 2006 р.). – Київ, Академія прокуратури України, 2006. – С. 29.

5. 4-та зустріч групи спеціалістів щодо ролі прокуратури поза межами кримінально-правової сфери (7-8 грудня 2011 р., Страсбург, Рада Європи): Проект звіту про зустріч [Електронний ресурс] // Сайт Генеральної прокуратури України. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua>.

6. Про роль публічних обвинувачів поза системою кримінальної юстиції [Електронний ресурс] // Сайт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/rec_chodo_publ.PDF.

ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАГЛЯДОВО-ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДСНС УКРАЇНИ

Яценко І. А.

НК – Мельник О. Г., канд. техн. наук, ст. наук. співр.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Тому державна політика повинна бути спрямована на забезпечення вищезазначених положень.

Здійснення заходів наглядово-профілактичної діяльності у сфері цивільного захисту, забезпечення техногенної та пожежної безпеки – невід'ємна частина державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища. [2] регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Відповідно до [3] Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері: цивільного захисту; захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню; ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

рятувальної справи; гасіння пожеж; пожежної та техногенної безпеки; діяльності аварійно-рятувальних служб; гідрометеорологічної діяльності.

Одним із основних завдань ДСНС України є здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб. [4] визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю).

Оскільки, наглядово-профілактична діяльність ДСНС України здійснюється в системі державного регулювання, тому актуальним завданням є аналіз та вдосконалення механізмів державного регулювання, основними з яких є:

1) правові механізми, до яких можна віднести нормативно-правове регулювання у сфері цивільного захисту, а також розробку, удосконалення та впровадження вимог до якості підготовки нормативно-правових актів ДСНС України;

2) економічні механізми – фінансове, матеріально-технічне та ресурсне забезпечення наглядово-профілактичної діяльності ДСНС України;

3) організаційні механізми – планування нормативної діяльності у сфері цивільного захисту, забезпечення належної діяльності структурних підрозділів ДСНС України тощо;

4) соціально-психологічні механізми, що спрямовані на формування відповідального ставлення до наглядово-профілактичної діяльності, успішного виконання головної функції держави – забезпечення безпеки громадян.

Вивчення основних механізмів державного регулювання наглядово-профілактичної діяльності ДСНС України, їх специфіки та особливостей дії дозволить удосконалити управлінську діяльність держави в сфері цивільного захисту, підвищити якість виконання наглядово-профілактичної роботи, що є надзвичайно актуальним завданням сьогодення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
3. Постанова КМУ від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».
4. Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

GENDER-LEGAL EXAMINATION OF CIVIL PROTECTION SPHERE LEGISLATION

Krichker O. Yu., candidate of historical sciences

Chuban V. S., candidate of economic sciences, associate professor

*Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes
of National University of Civil Defense of Ukraine*

The evidence from overseas experience shows that the development of the effective institutional mechanisms for ensuring gender equality proves how efficiently today the state can build a united, economically highly developed and socially protected, legal, democratic, information society, how it can make Ukraine a successful, developed, democratic and economically strong state where people will live decently under good working conditions, where the law and security are ensured. The level of protection of the rights and opportunities of women and men shows the level of development of society as a whole, therefore, a negligence of gender equality can jeopardize the entire system of government [2]. In fig. 1, we presented a gender-legal examination of the legislation in the sphere of civil protection which is carried out in Ukraine in four stages.

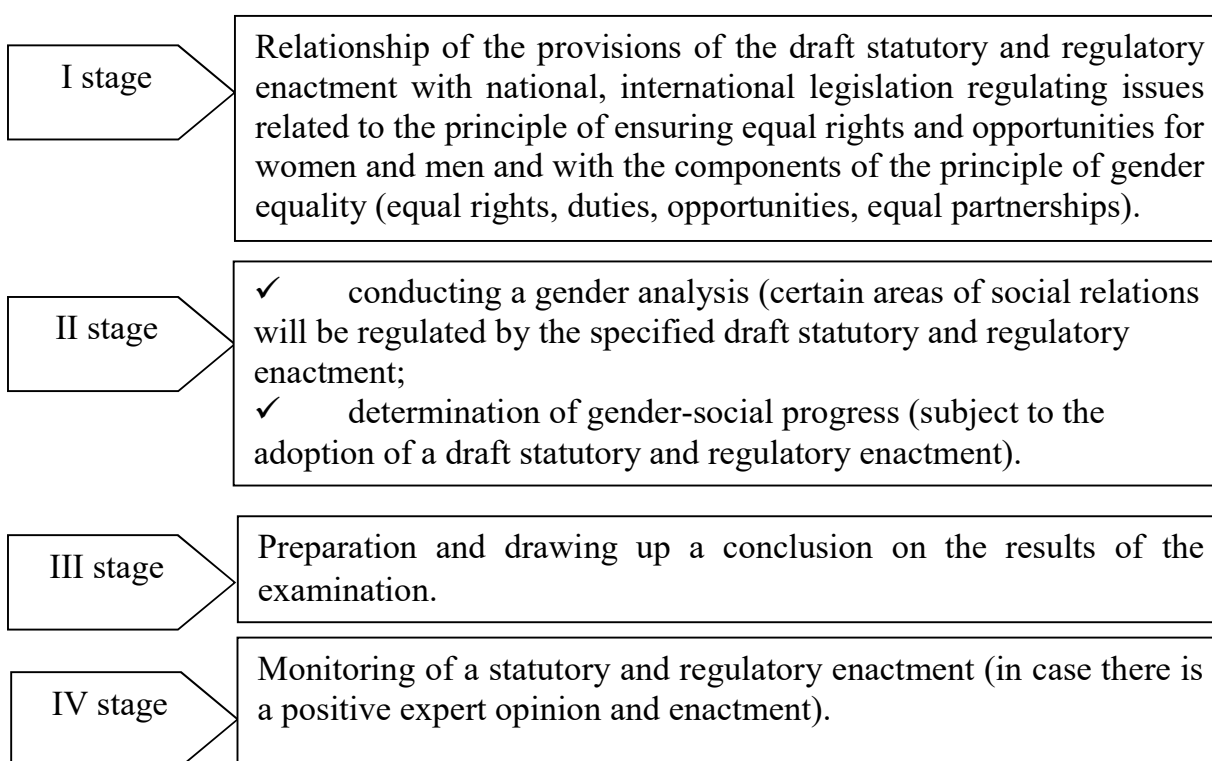

Fig. 1. Stages of gender-legal examination of civil protection legislation

The legal component of the mechanism for ensuring the principle of gender equality is multi-level and is represented by a number of statutory and regulatory enactments, which are divided into three levels according to their legal force [1]:

1) the laws of Ukraine: the Constitution of Ukraine (establishes the fundamental principles of equality of men and women in separate articles),

constitutional, organic and ordinary laws in force in various branches of legislation, including constitutional, administrative, criminal, civil, labor, family, social, medical, informational, etc.;

2) subordinate legislation: resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine; strategies approved by the President of Ukraine; plans approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, ministries, and other central executive bodies to implement international gender strategies; programs and plans of local state administrations and local authorities, etc.;

3) international acts: general and special international documents adopted by the Council of Europe, the UN, the European Union, the OSCE, etc.

The declaration of the principle of equality in the Constitution of Ukraine does not ensure real equality of the rights and opportunities of women and men in society. Statutory and regulatory enactments, focused at the legal regulation on the equality of men and women and anti-discrimination, are not provided with an effective implementation mechanism. Effective consolidation of gender equality in legislation is possible provided that the principles of unity and differentiation are combined.

The Interdepartmental Council on Family Issues, Gender Equality, Demographic Development, Prevention and Combating of Domestic Violence and Combating Human Trafficking was established in 2007 with the goal of non-discrimination, to ensure equal rights and opportunities for women and men, to prevent gender-based violence, and to combat trafficking in persons [3]. The Deputy Chairman of the State Emergency Situations Service of Ukraine is a part of this Council, too.

Gender-legal expertise in Ukraine is carried out in accordance with Article 4 of the Law of Ukraine “On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men” and Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 28, 2018 No. 997 “Matters for Conducting a Gender-Legal Expertise”. The Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated November 27, 2018 No. 3719/5 approved the Eligibility Guidelines for conducting a gender-legal examination of legislative acts and draft statutory and regulatory enactments. In accordance with the instructions of statutory and regulatory enactments, the legislation and draft statutory and regulatory enactments are subject to gender-legal expertise in all areas of legislation, including the field of civil protection.

REFERENCES

1. Hrytsai I. O., *Mechanism of ensuring the principle of gender equality: theory and practice*. K, 2018, 560 p.
2. Paliy N., *Gender legal expertise*. Such a wiki about that endeavor. Almanac of law. 2019. VIP. 10, p. 226–231.
3. Sirko L., Problems of legal regulation of gender-legal expertise in Ukraine. National Law Journal: Theory and Practice, 2019, No 2–1 (36). P. 18–21.

CIVIL SECURITY OF CITIZENS

Tovpyga L. M.

Scientific Supervisor – Pendiura M. M., Candidate of Juridical Sciences

National Academy of Internal Affairs

Introduction. According to Ukraine's European vector of development, which requires approximation to the EU standards we need do a lot of in all its institutions. The issue of the state system of civil protection is relevant and appropriate, and first of all the security and defense sector, which is a component of the governing bodies and civil protection forces. The activation of military-political conflicts of a hybrid nature, the modification of forms and methods of their conduct, also activated a question of effective people protection in unusual conditions.

Results. Ensuring an adequate level of protection our population by state in the face of today's threats is becoming increasingly more difficult. Especially rises potential and real dangers, unresolved and complications different problems in theory and practice too of national security. All this questions are actualizing needs in developing questions connecting with civil security in Ukraine.

Also, we should understand some disadvantages as one unite, functional organ that is controlled by one person. Add to this we have institutional weakness, unprofessionalism, structural imbalances in the security and defense sector, lack of resources and inefficient use of resources in the security and defense sectors; lack of effective external security guarantees[3]. All this only strengthen state's instability. But based on years of experience, the state develops and approves laws, doctrines, concepts, strategies and programs, as well as directions of activity of public authorities in a specific environment in order to identify, prevent and eliminate real and potential threats to citizens in a timely manner [2]. All this laws are improving all time and due to in our state can regulate its activities in a difficult period. Security is the vital protection interests of the individuals and the citizen, society and state, which ensure the sustainable development of society, timely identification, prevention and neutralization of real and potential threats to national interests in law enforcement is a priority for today's Ukraine[1].

Civil security is ensured through the public policy. An instrument that implements measures and tasks in the field of civil protection is the system called – the united state system of civil protection.

This system is a collection of civil servants subordinate to them, as well as businesses and organizations that perform essentials civil functions of protection in peacetime and in an unusual period. This is a system that gather governing bodies and the subordinate forces of civil protection, different organisations that is realized main functions in a qestion of civil protection in peacetime and an unusual period[2]. The united state system of civil protection tasks are: availability, implementation of measures to prevent emergencies, education of the population, forecasting, protection of the population, conducting of rescue and other urgent works [2]. Besides based on past times this system needs improving organisation structure all time reforming gavernmant organization and finalization of the

reallocation of powers. It gives chance to improve the performance of their functions in protecting civilians.

To summing it up this system is functioning and performs all its tasks. At the moment in stabilizing the human rights system of citizens, it is a serious mechanism that gather together all government bodies. However, the reform should be aimed at optimizing the protection vector, but rather at increasing organizational structures.

REFERENCES

1. Закон України Про національну безпеку України: Закон України від 2018, № 3 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012року, [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

3. Указ Президента України «Воєнна доктрина України» від 24 вересня 2015 року, [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ»

Антонюк М. С.

НК – Вовк Н. П., канд. пед. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Управління в надзвичайній ситуації полягає у постійному керівництві з боку органу управління та уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ліквідації залученими службами і силами та в організації виконання завдань із ліквідації НС або її наслідків. Основою управління є рішення керівника ліквідації НС, який несе повну відповідальність за управління підпорядкованими силами та успішне виконання ними завдань із ліквідації наслідків НС.

Як стверджують дослідники С. О. Гур'єв, А. В. Терент'єва, П. Б. Волянський, надзвичайна ситуація може стати кризою у випадку, якщо виникає відчуття того, що держава не здатна керувати ситуацією. Це відчуття може бути підсилено низьким рівнем та якістю взаємодії між виконавчими та законодавчими органами державного управління [4]. Автори українських енциклопедичних видань пов'язують кризу із загостренням і поглибленням суперечностей і конфліктів, надаючи кризі значення змінної величини у розвитку конфлікту, практично ототожнюючи її з конфліктом. Такий підхід суперечить науковому визначенню понять та необхідності їх розмежувань, адже конфлікт може і не спричинити зміни у функціонуванні системи: при вдалому його розв'язанні ситуація повертається до свого попереднього стану. Натомість криза завжди призводить до трансформації системи. А це означає, що одна або кілька суттєвих характеристик системи змінюються, проте вона продовжує існувати.

На думку А. В. Терент'євої, кризами можна управляти за допомогою завчасної ідентифікації ризиків, розстановки пріоритетів між ними і ретельного моніторингу їх еволюції. Антикризові заходи мають бути не реакцією на певні кризові явища, які вже сталися, а виконувати функцію запобігання кризі [4].

Як зазначає В. О. Василенко, «антикризове управління – це управління, в якому передбачена небезпека кризи, аналіз її симптомів, заходів щодо зниження негативних наслідків кризи та використання її факторів для позитивного розвитку» [1, с. 23].

Відповідно до положень у роботі М.А. Зубаревої відзначимо, що основними помилками під час проведення антикризової кампанії є:

нерішучість, що створює відчуття некомпетентності й відсутності підготовки; відхід від прямих відповідей, який породжує відчуття нечесності й нечутливості; демагогія; конфронтація і проведення заходів, що збільшують напругу та привертають увагу [2].

Концепт антикризового управління є підставою для вирішення ряду завдань: 1) визначення сукупності підпроцесів спостереження, виявлення за певними ознаками, локалізації кризових явищ, запобігання кризовим ситуаціям, визначення їх особливостей, форм реалізації; 2) визначення способів спостереження, виявлення за певними ознаками, локалізації кризових явищ, запобігання кризовим ситуаціям; 3) формування комплексу стандартних ситуацій, у яких можуть відбуватися спостереження, виявлення за певними ознаками, локалізація кризових явищ, запобігання кризовим ситуаціям; 4) визначення ресурсів і їх резервів, що мають бути використані для спостереження, виявлення за певними ознаками, локалізації кризових явищ, запобігання кризовим ситуаціям, а при їх настанні – подолання; 5) визначення ознак стабільності діяльності системи, яку слід відрізнити від стагнації [2].

Таким чином, антикризове управління – це постійний процес спостереження, виявлення (за певними ознаками), локалізації кризових явищ, запобігання кризовим ситуаціям, а у разі їх настання – подолання з використанням доречних для даної конкретної ситуації способів, ресурсів і їх резервів, результатом чого є стабілізація діяльності. Ефективність та оптимізація антикризового управління в умовах виникнення НС природного чи техногенного характеру може бути досягнута шляхом інтенсивного впровадження креативних та інноваційних інформаційних механізмів і технологій з метою оперативного отримання достовірної інформації, в режимі реального часу, для можливості самостійного прийняття рішення, за умов мінімізації часових, фінансових, людських, матеріальних ресурсів тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. Василенко В.О.- К.: ЦУЛ, 2003.- 504 с.
2. Зубарева М. А. Прикладні антикризові PR-технології : навч. посіб. / М. А. Зубарева. – Острог : видавництво національного університету «Острозька академія», 2014. – 162 с. ISBN 978-966-2254-92-1.
3. Кодекс цивільного захисту України “Code of Civil Protection of Ukraine” від 02.10.2012 № 5403-VI - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
4. Кризовий менеджмент та принципи управління ризиками в процесі ліквідації надзвичайних ситуацій: монографія / С.О. Гур'єв, А.В. Терент'єва, П.Б. Волянський. – К. : [б. в.], 2008. – 148 с.
5. Положення про ДСНС України. – Затверджене Указом Президента України № 20/2013 від 16.01.2013 року.
6. Положення про єдину державну систему цивільного захисту затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11
7. Типові положення про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101
8. Порядок утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2013 р. № 787

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ

Бомко О. І., Швед Н. А.

НК – Мартин О. М., канд. екон. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Україна і світ на початку XXI століття – початку нової глобальної трансформації, у результаті якої виникають нові соціально-економічні відносини, моделі розвитку, інститути, нові і більш досконалі системи управління більш складними соціально-економічними системами. Система цивільного захисту є однією з важливих умов функціонування суспільства, в той же час вона є наслідком і залежить від тих процесів (в першу чергу економічних), які відбуваються у суспільстві.

Навантаження на навколишнє середовище та посилення масштабів техногенної діяльності людського суспільства створюють та посилюють реальні загрози для праці людини та її життєдіяльності. Зростає кількість жертв від наслідків різноманітних надзвичайних ситуацій, стихійних лих, катастроф, промислових аварій, наносяться значні матеріальні збитки. Так, у 2018 році в Україні зареєстровано 128 надзвичайні ситуації, які відповідно до Національного класифікатора надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 розподілилися на: 48 – техногенного характеру, 77 – природного характеру, 3 – соціального характеру. Унаслідок цих надзвичайних ситуацій загинуло 168 особи та постраждало 839 осіб. Значна частина надзвичайних ситуацій спричинена пожежами, вибухами, інфекційними захворюваннями сільськогосподарських тварин та отруєнь людей. У 2018 році матеріальні збитки в середньому у розрахунку на одну надзвичайну ситуацію становили 4034 тис. грн.[1].

Посилення загроз від надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру вимагає вирішення проблеми невизначеності, яка обумовлена відсутністю сформованого інституційного середовища системи цивільного захисту. В цьому контексті важливим є інститут права, інститут держави і інститут статистики.

Наслідком відсутності повноцінного сформованого інституту статистики є наявність неповної і недостатньо достовірної інформації про надзвичайні ситуації та їх наслідки, відсутність інформації про фінансово-економічні показники діяльності системи цивільного захисту. В Україні доцільно, щоб спеціалізований статистичний збірник «Надзвичайні ситуації в Україні та їх наслідки» формувала Державна служба статистики України. У такому статистичному збірнику повинен бути широкий спектр інформації про надзвичайні ситуації в Україні, статистика виробництва спеціальної техніки та обладнання, економіко-статистичні дані забезпечення безпечного середовища, статистика підготовки та перепідготовки кадрів, порівняльна статистика з використанням даних західних країн тощо.

Другим важливим інститутом у сфері пожежної безпеки є інститут права – необхідно забезпечити узгодженість всіх нормативних актів, а також прийняти низку нових нормативних актів з урахуванням вимог Кодексу цивільного захисту України та принципів міжнародного права. Серед

нагальних проблем, на наш погляд, в першу чергу необхідно оптимізувати та закріпити на законодавчому рівні умови, джерела та порядок фінансового забезпечення діяльності системи цивільного захисту.

Найважливішим інститутом у сфері пожежної безпеки є інститут держави. У цьому контексті «інституціональний підхід сприяє виявленню закономірностей генези функції держави щодо захисту населення, навколишнього природного середовища та інших об'єктів від НС різного характеру як відокремленої сфери управлінської діяльності, а також розглянути історію розвитку державних систем, покликаних виконувати цю функцію, які виступають особливою формою інституціоналізації державного управління» [2, с. 39].

Сьогоднішня ситуація в Україні вимагає науково обґрунтованого державного регулювання національної економіки і на цій основі – збільшення фінансування системи цивільного захисту з урахуванням досвіду розвинутих країн світу. В цьому контексті важливою складовою стратегічного розвитку українського суспільства є інвестиційна стратегія, на якій повинне будуватися державне регулювання забезпечення ефективного функціонування системи цивільного захисту. Інвестиційна стратегія розвитку і вдосконалення системи цивільного захисту формує систему фінансових заходів, спрямованих як на досягнення довгострокових стратегічних цілей бізнесу, так забезпечення потреби суспільства в найновішій спеціальній техніці. Важливою структурною складовою інвестиційної стратегії повинні бути науково обґрунтовані інвестиції на інноваційній основі у цивільний захист, які сприятимуть підвищенню рівня забезпечення безпеки суспільства у майбутньому.

Сьогодні основними напрямками державної політики стосовно розвитку системи цивільного захисту України на сучасному етапі є:

- 1) «створення оптимальної та ефективної системи державного управління з питань– цивільного захисту;
- 2) впровадження ефективних та надійних заходів захисту населення і територій від– надзвичайних ситуацій;
- 3) здійснення економічно обґрунтованого комплексу заходів, спрямованих на запобігання надзвичайних ситуацій;
- 4) забезпечення превентивного розвитку оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС та інших аварійно-рятувальних служб [3, с. 94].

Сформоване інституційне середовище системи цивільного захисту в Україні забезпечить в повній мірі реалізацію основних принципів цивільного захисту, до яких відносяться: гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності; комплексний підхід до вирішення завдань цивільного захисту; пріоритетність завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян; максимально можливе, економічно обґрунтоване зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій; централізація управління, єдиноначальність, підпорядкованість, статутна дисципліна Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб; гласність, прозорість, вільне отримання та поширення публічної інформації про стан цивільного захисту, крім обмежень, встановлених законом; добровільність – у разі залучення громадян до здійснення заходів

цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я; відповідальність посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту; виправданий ризик та відповідальність керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт [4].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://undicz.dsns.gov.ua/ua>.
2. Андреев С.О. Методологічні підходи до дослідження інституціональних засад розвитку державних систем цивільного захисту // Державне управління: теорія і практика. – 2016. – № 1. – С. 33-45.
3. Квашук В.П. Система цивільного захисту та безпеки держави, проектно-орієнтоване управління: компетентнісний підхід / В.П. Квашук, Ю.П. Рак // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. – 2013. – № 7. – С. 92-99.
4. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ

Борисенко Є. О.,

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Надзвичайні ситуації здійснюють значний вплив на соціальні, економічні, політичні та інші процеси у суспільстві. Тому управління в умовах НС різного характеру є однією з важливіших функцій держави щодо забезпечення стійкого розвитку та національної безпеки країни. Підвищення ефективності управління у цій сфері є актуальним питанням і його реформування потребує зважених та раціональних рішень з урахуванням позитивного досвіду, що формувався під впливом певних історичних умов.

Реагування на НС та ліквідація їх наслідків полягають в:

- організації робіт з ліквідації наслідків НС;
- рятуванні людей і майна;
- припиненні дії або впливу небезпечних факторів, що викликані НС;
- локалізації зони НС;
- ліквідації або мінімізації наслідків НС, що становлять загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди навколишньому природньому середовищу або майну.

Дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту щодо реагування на НС повинні бути скоординовані та здійснюватися відповідно до планів реагування на НС, уточнених для умов конкретного виду та рівня НС.

Органами управління які залучаються або створюються в надзвичайних ситуаціях є:

- комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (Державна, регіональні, місцеві, об'єктові);
- спеціальні Урядова, регіональна, місцева або об'єктова комісія з ліквідації надзвичайної ситуації (залежно від рівня надзвичайної ситуації);
- штаб з ліквідації надзвичайної ситуації, який є робочим органом керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації, комісії з питань ТЕБ та НС або Спеціальної комісії з ліквідації надзвичайної ситуації.

Основними завданнями органів управління що залучаються до ліквідації НС є:

- відпрацювання та прийняття рішень з ліквідації НС;
- організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;
- керівництво проведенням робіт з ліквідації НС;
- організація життєзабезпечення постраждалого населення;
- координація дій;
- управління силами цивільного захисту;
- організація відновлювальних робіт.

Рішення про створення штабу приймає керівник робіт з ліквідації НС. Керівництво штабом здійснює його начальник, що призначається керівником робіт з ліквідації НС. Чисельність штабу та склад груп визначає керівник робіт з ліквідації НС. Чисельність штабу повинна забезпечувати: постійний контроль за оперативної обстановкою в зоні надзвичайної ситуації та стійкість і надійність управління; здійснення безпосередньої організації і координації робіт з ліквідації НС; підготовка вихідних даних для прийняття управлінських рішень; розробка необхідної документації з виконання та звітної документації про проведену роботу.

У штабі залежно від характеру, виду, рівня та масштабу надзвичайної ситуації створюються:

- група планування;
- група напрямків;
- групи видів аварійно-рятувальних та інших робіт, а саме: група аварійно-рятувальних робіт; група організації пожежогасіння; група планування та організації евакуації населення; група відновлення об'єктів; група РХБ захисту; група екологічного моніторингу; група моніторингу здоров'я населення; група рекультиватії забруднених територій; група матеріально-технічного забезпечення заходів з ліквідації надзвичайної ситуації; група щодо роботи з населенням; група взаємодії із засобами масової інформації; група дізнання, тощо.

Теперішній стан справ, поява новітніх технологій (зокрема, інформаційних), нових ризиків та загроз (у тому числі тероризму) дозволяє зробити висновок, що в подальшому роль держави та її органів управління у цій сфері зростатиме. Тож управління в умовах НС потребуватиме подальшого удосконалення, а наукові дослідження у цій сфері залишатимуться актуальними і надалі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України;
2. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 9.01.2014 р. №11.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

Галанченко Р. Р.

НК – Журбинський Д. А., канд. техн. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Завдання забезпечення національної стійкості останнім часом усе частіше стає пріоритетом також і для інших країн та міждержавних об'єднань [1]. До того ж у національному законодавстві цих країн забезпечення БСКІ є одним із основних елементів формування національної стійкості. Однак є потреба чітко розмежувати завдання у сфері стійкості КІ та національної стійкості. З позицій системного підходу сфера відповідальності державної системи БСКІ стосується переважно організаційно-функціональної структури життєдіяльності об'єкта, яка забезпечує взаємодію, обмін ресурсами та інформацією між елементами об'єкта. У свою чергу, відповідальність системи забезпечення національної стійкості має охоплювати ширше коло питань життєдіяльності об'єкта, у т. ч. й питання якісних характеристик елементів, які складають цю систему (наприклад, рівень та якість освіти, патріотизм, якість та ефективність діяльності систем).

Таким чином, система забезпечення БСКІ може виступати складовою частиною системи забезпечення національної стійкості, а результати її роботи та інформація, що в ній циркулюватиме, будуть використовуватися в рамках цієї більшої системи. Виходячи з цього, вважаємо, що розроблені теоретичні засади формування системи БСКІ дозволяють поширити розроблені концепції, моделі та методологію на систему національної стійкості. Саме така еволюція спостерігається останнім часом на міжнародній арені. Так, питання забезпечення БСКІ є одним із основних елементів формування національної стійкості для країн – членів НАТО. Актуальність цього питання саме для сфери національної безпеки однозначно підтверджують гібридні методи ведення війн, що стали набувати поширення в останні десятиліття [2-5].

Гібридні війни відкрили нові виклики національній безпеці, зокрема, оскільки внаслідок їх ведення відбуваються:

- розмивання раніше чітко визначених меж між станом війни та миру та меж повноважень національних та міжнародних систем безпеки;
- прогресуюче ускладнення регулювання міжнародних економічних, політичних та безпекових відносин;
- зростання екстремізму;
- нівелювання морально-етичних обмежень на застосування насилля як з боку окремих країн, так і громадян;
- поява нових загроз внаслідок поширення сучасних технологічних новацій (зокрема, у кіберпросторі) [6].

Усі ці виклики стають загрозою для країн, які не здійснюють адаптацію своєї системи забезпечення національної безпеки до викликів часу. Саме це

характеризувало Україну до 2014 р. Система забезпечення національної безпеки України, яка до останнього часу значною мірою базувалася на радянських моделях функціонування, фактично виявилася неспроможною адекватно відреагувати на виклики, які виникли. Саме неготовність сектору безпеки і оборони до протидії сучасним загрозам, реалізованим у концепції гібридних війн, поставило Україну в ситуацію екзистенційної кризи та безальтернативності модернізації своєї моделі життєдіяльності та системи безпеки [7].

Вивчення досвіду реагування України на гібридну війну, розв'язану проти неї Росією, стало серйозним поштовхом до перегляду підходів щодо забезпечення національної безпеки не тільки в Україні, а й у низці інших країн. Так, главами держав та урядів країн на Варшавському саміті НАТО у липні 2016 р. було визначено сім базових вимог (the Seven Baseline Requirements) до країн – членів НАТО щодо забезпечення національної стійкості [8]:

- безперервність урядування та надання найважливіших державних послуг;
- стійкість енергозабезпечення;
- здатність ефективно справлятися із неконтрольованим переміщенням людей;
- стійкість водозабезпечення та постачання продовольства;
- здатність надавати допомогу великій кількості людей, що отримали пошкодження;
- стійкість систем комунікацій;
- стійкість транспортної системи.

Євросоюз запропонував Глобальну стратегію ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки [9], де питання БСКІ є пріоритетними у подальшій стратегії розвитку ЄС. Глобальна стратегія ЄС визнала потребу посилити спроможність Співтовариства орієнтуватись та рухатися вперед «у цьому більш взаємозв'язаному, конкурентному та складному світі». Основним пріоритетом та інструментом забезпечення такої спроможності було визнано «стійкість демократичного розвитку», яка, у свою чергу, створює «зовнішній авторитет та вплив» ЄС, а відтак буде нівелювати загрози. Глобальна стратегія ЄС визначила стійкість основним інструментом та ціллю як щодо розбудови власної спроможності, так і щодо взаємовідносин із своїми сусідами.

Євросоюз запропонував Глобальну стратегію ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки [9], де питання БСКІ є пріоритетними у подальшій стратегії розвитку ЄС. Глобальна стратегія ЄС визнала потребу посилити спроможність Співтовариства орієнтуватись та рухатися вперед «у цьому більш взаємозв'язаному, конкурентному та складному світі». Основним пріоритетом та інструментом забезпечення такої спроможності було визнано «стійкість демократичного розвитку», яка, у свою чергу, створює «зовнішній авторитет та вплив» ЄС, а відтак буде нівелювати загрози.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / [Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Кондратов С. І., Суходоля О. М.] / за заг. ред. О. М. Суходолі. – К. : НІСД, 2019. – 224 с.

2. Грубов В. М. Європейська колективна безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма: монографія / В. М. Грубов. – К.: Тов. «ФАДА, ЛТД», 2007. – 554 с.
3. Качинський А. Б. Безпека, загрози та ризик / А. Б. Качинський. – К.: ІПНБ РНБО; НА СБ України, 2004. – 472 с.
4. Маньков В. Д. Безопасность общества и человека в современном мире / В. Д. Маньков. -- СПб.: Политехника, 2005. – 551с.
5. Геополитика, международная и национальная безопасность: Словарь-справочник / сост.: М. М. Абдурахманов., В. А. Баришполец, Д. В. Баришполец, В. Л. Манилов. - М: Пробел, 1999. – С.30.
6. Суходоля О. М. Захист критичної інфраструктури в умовах гібридної війни: проблеми та пріоритети державної політики України. Стратегічні пріоритети. 2016. № 3. С. 62-76.
7. Світова гібридна війна: Український фронт: монографія/за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.
8. Commitment to Enhance Resilience/NATO. URL: <http://www.nato.int>.
9. European Union. Global Strategy fo the European Union’s Foreign and Security Policy: Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. (June 2016). Brussels: European Union. P. 7. URL: <https://eeas.europa.eu>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ У СФЕРІ ЦЗ

Голубенко К. С.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Ефективне державне управління в умовах динамічного сьогодення немислиме без принципово нового, демократичного і «прозорого» для громадськості механізму планування діяльності органів виконавчої влади на всіх рівнях. Звідси постає необхідність вироблення нових підходів до проблеми стратегічного мислення у керівників державних органів.

Наукова цінність планування полягає в тому, що воно дає можливість заздалегідь збалансувати вплив суспільства на соціально-економічну систему, що знаходить своє відображення в державному управлінні. Планування дає можливість взаємопов'язувати всі елементи управління як ці-леспрямовану систему.

Планування - стрижнева частина всіх систем управління, процес, за допомогою якого система пристосовує свої ресурси до зміни зовнішніх і внутрішніх умов. Тому державне управління й планування перебувають в органічному взаємозв'язку. Планування - найперша загальна функція управління, яка передує всім іншим, визначаючи їх природу. Планування залежить від ефективного аналізу зовнішнього середовища, об'єктивної оцінки власних ресурсів, вимагає спільних зусиль і участі всіх складових частин організації. Особливо важливою є ця функція для органів виконавчої влади, коли під впливом зовнішніх чинників перед ними ставляться невизначені до кінця завдання, а подекуди - нездійсненні цілі. Тому

планування в державному управлінні здійснюється не тільки щодо зовнішньої діяльності адміністративних органів, але і щодо їх внутрішнього функціонування та організаційної структури. Будь-який орган виконавчої влади здійснює свою роботу на планових засадах.

Планування - найбільш динамічна функція, а тому вона повинна виконуватися професійно й постійно для забезпечення надійної основи здійснення інших видів управлінської діяльності (стратегічне управління). Стратегічне управління фактично поєднує кілька видів управлінської діяльності, а саме: прогнозування, розподіл ресурсів, адаптацію до середовища та внутрішню координацію, які знаходять своє відображення у детальному комплексному плані (стратегічне планування), спрямованому на забезпечення досягнення цілей організації

Державне управління у сфері запобігання та ліквідації наслідків НС є стратегічним компонентом забезпечення національної безпеки держави. Поточний стан безпекової ситуації в Україні ставлять першочергове завдання прискорення базових реформ у сфері ЦЗ і вдосконалення механізмів державного управління відповідно до європейських стандартів безпеки. Гарантування реалізацій державної політики у сфері ЦЗ здійснюється Єдиною державною системою цивільного захисту (ЄДС ЦЗ), що представляє собою сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій.

Основними завданнями ДСНС є: 1) реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; 2) здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб; 3) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах; 4) реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності [1].

ДСНС, як складова частина системи органів внутрішніх справ, повинна мати таку структуру, щоб виконувати роль цивільного та відкритого Home office. Більшість ресурсів ДСНС будуть спрямовані на задоволення потреб населення на рівні територіальних громад, у зв'язку з чим витрати на бюрократичні потреби та управлінський апарат будуть зведені до мінімуму за рахунок запровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління. Територіальні органи та підрозділи ДСНС будуть мати право самостійно вирішувати питання планування поточної діяльності, кадрової політики та розподілу наданого бюджету, несучи повну відповідальність за прийняті рішення перед місцевою громадою та керівництвом ДСНС. Планування поточної діяльності територіальних підрозділів здійснюватиметься на підставі рекомендацій, спрямованих апаратом ДСНС, з урахуванням особливостей регіональної ситуації та потреб місцевих громад.

Згідно із сучасною теорією управління, децентралізація розглядається як один з основних управлінських механізмів підвищення гнучкості, ефективності органів влади. Цей принцип вимагає саме управлінських, а не структурних змін, оскільки результатом його втілення має стати децентралізація прийняття рішень, відповідальність та розподіл ресурсів, які є необхідними для ефективного та оперативного реагування органів та підрозділів ДСНС на місцевому рівні. Інакше кажучи, у децентралізованій системі, навіть якщо структура організації лишається формально централізованою, працівники ДСНС отримують широкі права стосовно прийняття та реалізації рішень, що відображають місцеві умови та їх професійну думку [2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 9 січ. 2014 р. № 11 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 8. – Ст. 245.
2. Романенко Є. О. Концептуальні засади реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій та її місце в системі органів внутрішніх справ / Є.О. Романенко // Аспекти публічного управління. – 2016. – № 3 (29). – С. 38-46. – Режим доступу: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/issue/view/20/2>.

ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Горобець В. О.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Забезпечення національної безпеки набуває в сучасних умовах для України стратегічного значення. Кардинальні геополітичні зміни останнього десятиліття докорінно трансформували всю організацію міжнародних відносин, створену після Другої світової війни, крім того, сформовану впродовж розвитку цивілізації. Принципово іншими стали умови існування і розвитку для нашої країни, змінилися і загрози, перед якими опинилася Україна. Відповідно змінюються завдання щодо своєчасного виявлення, попередження і усунення загроз. Забезпечення країни умовами безпечного існування і розвитку в масштабі планети, у взаємозв'язку і взаємозалежності з внутрішнім становищем у державі, з проблемами і можливостями їх вирішення, утворюють те фундаментально реальне державне завдання, безперервне вирішення якого державою є забезпеченням національної безпеки.

Закон України «Про національну безпеку України» визначає національну безпеку України як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших

національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, а національні інтереси України як життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян[1].

Правову основу державної політики у сферах національної безпеки і оборони становлять Конституція України, закон України Про національну безпеку та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання Конституції та законів України інші нормативно-правові акти. На конституційному рівні закріплюються основні засади, які повинні забезпечувати стабільний розвиток і цілісність національної політико-правової системи. Основу в цьому сенсі становлять принципи суверенітету та законності [1].

Основними принципами, що визначають порядок формування державної політики у сферах національної безпеки і оборони, є:

1) верховенство права, підзвітність, законність, прозорість та дотримання засад демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони та застосуванням сили;

2) дотримання норм міжнародного права, участь в інтересах України у міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки;

3) розвиток сектору безпеки і оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони.

На рівні національного законодавства здійснюється конкретизація відповідних конституційних положень, визначаються напрями діяльності, прописується механізм, закріплюється система базових категорій. Усе це визначає загальний вектор розвитку системи національної безпеки держави в контексті з національними ціннісними пріоритетами, законодавчо закріпленими, у вигляді системи об'єктів національної безпеки [2]. Відповідно державно-правовий механізм забезпечення національної безпеки визначається як система послідовно організованих державних інститутів, що діють поетапно і на основі офіційних нормативних установок, реалізуючи діяльність із підтримки правових та інституційних механізмів, ресурсних можливостей держави та суспільства на рівні, що відповідає національним інтересам.

Перехід до якісно нової державної політики зумовлює необхідність відповідних змін у правовій формі. Саме тому правовий аспект удосконалення державного механізму забезпечення національної безпеки сьогодні має не тільки теоретичне, а й істотне прикладне значення в контексті загального питання про правове реформування системи національної безпеки України.

Соціальна природа державно-правового механізму забезпечення національної безпеки зумовлена об'єктивними історичними процесами кооперації та організації соціальної діяльності. Виживання, нормальна життєдіяльність, розвиток і безпека кожної людини забезпечуються об'єднанням людей в єдину організовану системну.

Цілісність надає можливість скооперуватися для колективної протидії загрозам, що надходять від інших аналогічних організованих соціальних утворень і агресивного природного середовища. Це забезпечується інститутами соціальної влади, що діють у межах конкретної соціальної системи, зокрема в рамках національної політико-правової системи. Попри те, у найбільш складних і масштабних соціальних системах, до яких належить національна політико-правова система, виникає об'єктивна потреба в забезпеченні внутрішньосистемної безпеки.

Слід констатувати, що становище політико-правової системи оцінюється як безпечне в тому випадку, якщо усуваються негативні фактори, що перешкоджають ефективній реалізації інтересів особистості, суспільства, держави, відтак створюють загрозу стабільності функціонування системи, її цілісності. Також зміст політико-правової форми становить безліч конкретних соціальних відносин, заснованих на властивих цьому суспільству нормативних системах (релігії, моралі, звичаях, традиціях). Зміст соціальних норм детермінує відповідний комплекс властивих цьому суспільству цінностей, духовних і матеріальних благ, задоволення життєво важливих потреб учасників суспільних відносин.

Функціями державно-правового механізму забезпечення національної безпеки виступають напрями державно-правового впливу, що передбачають вирішення певних завдань в основних сферах життєдіяльності, які в комплексі відображають сутність і зміст правової діяльності держави щодо забезпечення національної безпеки. Функції державно-правового механізму забезпечення національної безпеки безпосередньо залежать від характеру масштабів і ступеня реальних і потенційних загроз у політичній, економічній, соціальній сферах, науки та освіти, в духовній, інформаційній, військовій, оборонно-промисловій, екологічній, а також у сфері громадської безпеки.

Крім того, функції здійснюються не тільки у внутрішній, але і в зовнішньополітичній сфері, що зумовлює необхідність участі у заходах щодо забезпечення безпеки за межами України відповідно до міжнародних договорів і угод, укладених або визнаних Україною.

Функції державно-правового механізму забезпечення національної безпеки здійснюються за допомогою взаємодіючих державних організаційних інститутів, які умовно поділяють на дві групи: по-перше, це державні організаційні інститути, для яких відповідна функція є основною, по-друге, це ті інститути держави, для яких функція забезпечення національної безпеки є додатковою (реалізується, як правило, у разі виникнення відповідних загроз інтересам держави, суспільства, особистості).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України Про національну безпеку України від 21.06.2018 № 2469-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241).
2. Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України / заг. ред.: А. Гриценко, А. Єрмолаєв, Ф. Флурі. – К.: Центр дослідж. армії, коверсії та роззброєння, 2012. – 800 с.

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ МОДЕЛІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЧАЛЬНИКІВ КАРАУЛІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Горобець В. О.

НК – Кибальна Н. А., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

На основі аналізу науково-теоретичних джерел [1-2] встановлено, що управлінська діяльність начальників караулів пожежно-рятувальних підрозділів (далі – ПРП) представляє собою організовану, планомірну діяльність в соціально-технічній системі, спрямовану на реалізацію інваріантної системи управлінських функцій з метою забезпечення сталого функціонування ПРП в повсякденних, екстремальних умовах діяльності та в умовах невизначеності.

Аналіз особливостей та змісту управлінської діяльності начальників караулів ПРП дозволив виокремити в її структурі наступні компоненти:

– мета управління – забезпечення такого функціонування підрозділів, коли за мінімальної витрати сил та засобів ЦЗ досягається найкращий результат виконання завдань за призначенням;

– завдання управління – забезпечення повного використання потенціальних можливостей сил та засобів ЦЗ, спрямованих на успішне виконання завдань щодо проведення аварійно-рятувальних та невідкладних робіт із запобігання та ліквідації НС та гасіння пожеж;

– суб'єкт управління – начальник караулу, що володіє професійними компетенціями, набором специфічних якостей і характеристик, має спеціальний професійний статус і наділений особливими повноваженнями;

– об'єкт діяльності – діяльність щодо забезпечення захисту населення і територій від пожеж, НС та їх наслідків;

– основні принципи управління – єдиноначальність, дисципліна, цілеспрямованість, компетентність, відповідальність, стимулювання, справедливність;

– методи управління – найбільш ефективні засоби впливу, при яких дотримується баланс між економією сил та засобів ЦЗ та ефективністю виконання завдань за призначенням;

– характеристика управління – широке коло завдань щодо ліквідації НС та гасіння пожеж, активна дія в повсякденних, екстремальних умовах діяльності та в умовах невизначеності;

– результат управління – управлінське рішення як сукупний результат процесу управління.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Атамчук, Г. (2006) Теория государственного управления. М. : Омега-Л, 584 с.

2. Охріменко, А. (2006) Основи менеджменту. К.: Центр навчальної літератури

– 130 с.

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ

*Домбровська С. М., д-р наук з держ. упр., професор, Заслужений
працівник освіти України*

Хмиров І. М., канд. психол. наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

В нинішніх умовах все більшої актуальності набуває оцінка результативності електронного навчання в системі закладів вищої освіти ДСНС України. Отже оцінка програми електронного навчання – це всебічна систематична оцінка організації діяльності й її результатів з впровадження програми електронного навчання.

Пропонуються ввести наступні кроки впровадження системи самооцінки щодо результативності електронного навчання в системі вищої освіти України:

- стимулювання прихильності до змін;
- розробка і розгортання стратегії комунікацій;
- планування оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти;
- вибір і навчання людей, що плануються в якості експертів оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти;
- проведення оцінки програми електронного навчання;
- аналіз результатів і розстановка пріоритетів;
- розробка та реалізація плану дій щодо вдосконалення програм електронного навчання в системі вищої освіти;
- аналіз і вдосконалення процесу оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти [1; 2].

Зокрема, щодо стимулювання прихильності до змін, то в цьому контексті корисно спочатку визначити причини проведення змін і зрозумілу всім перспективу програми електронного навчання після введення цих змін (наприклад, оцінка зрілості функціонування програми щодо концепцій моделі, побудова плану розвитку, поліпшення послуг з навчання, поліпшення умов праці для персоналу).

Відносно розробки і розгортання стратегії комунікацій, то слід відмітити, що стратегія комунікацій розробляється з метою встановлення і управління процесами обміну інформацією для посилення прозорості та інформованості в усіх напрямках управління. При цьому необхідно визначити, яка саме інформація повинна поширюватися, а також чому, хто і коли має потребу в інформації.

Стадія планування оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти потребує залучення фахівців, можливо зовнішніх, і буде полягати у визначенні об'єкта оцінки, включаючи обмеження, а також виключення необхідних етапів, тимчасових меж, очікуваних результатів, механізмів моніторингу проекту.

Стосовно вибору і навчання людей, що плануються в якості експертів оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти, то необхідно визначити ролі учасників проекту з оцінки й експертів, їх кількість і необхідну кваліфікацію. Дані параметри залежать від обраного підходу до проведення оцінки.

Можна також розробити критерії успіху для визначення того, чи є дії з електронного навчання в системі вищої освіти ефективними. Так, ефективні комунікації допомагають організації підготувати персонал до сприйняття змін.

Потрібно також враховувати, наскільки комунікації дозволяють забезпечити необхідний рівень вхідних даних для розробки та впровадження плану дій та інформувати персонал про хід змін.

Залежно від масштабу і складності дій може бути доцільно розглянути кілька альтернативних сценаріїв і планів дій в різних ситуаціях.

Щоб отримати користь від поліпшень, необхідна впевненість в стійкості змін після закінчення терміну реалізації проекту, тобто в тому, що вони інтегровані у відповідні рівні організації програми електронного навчання системи вищої освіти. Відповідно, впровадження вимагає регулярного моніторингу для досягнення результатів.

Що стосується останнього кроку, аналізу і вдосконалення процесу оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти, то на цьому етапі необхідно:

- обрати критерії для аналізу;
- зібрати інформацію, що стосується: досягнення бажаних результатів, розподілу ролей і відповідальності, процесу збору й аналізу даних, обміну інформацією, виходів процесу, а також пропозицій щодо поліпшення.

У цілому, реалізація запропонованої методики оцінки результативності електронного навчання в системі вищої освіти передбачає застосування також і логістичних підходів. Виділено підходи до оцінювання результативності електронного навчання в системі ДСНС України: імітація конкурсу Європейської премії по якості; проформа; робоча нарада; анкетування; матриця. Підкреслено, що, залежно від масштабу і складності дій може бути доцільно розглянути кілька альтернативних сценаріїв і планів дій в різних ситуаціях.

Щоб отримати користь від поліпшень, необхідна впевненість в стійкості змін після закінчення терміну реалізації проекту, тобто в тому, що вони інтегровані у відповідні рівні організації програми електронного навчання системи вищої освіти. Відповідно, впровадження вимагає регулярного моніторингу для досягнення результатів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гулівата І. О. Формування математичних понять засобами інформаційних технологій. Освітологічний дискурс, 2016. № 3(15). С. 121–129.
2. Морзе Н. В. Інформаційні технології в навчанні. Київ, 2004. 240 с.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Дробітько С. М.,

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Підготовку до професійної діяльності трактують як – цілісний педагогічний процес, що об'єднує виховання, навчання, освіту, розвиток, морально-психічну підготовку, самовиховання, самоосвіту і формування.

Професійна підготовка до діяльності в екстремальних умовах фахівців з НС становить цілеспрямований процес оволодіння загальними і спеціальними знаннями, навичками та вміннями дій у надзвичайних, пов'язаних з ризиком для життя ситуаціях, а також розумовий, фізичний і професійний розвиток, формування необхідних особистісних і групових морально-психічних, психологічних та ділових якостей, професійно-екстремальної стійкості, надійності й придатності, що забезпечує виконання поставлених завдань, особисту безпеку та можливість виживання.

Організація і здійснення професійної підготовки до діяльності в екстремальних умовах особового складу базується на сукупності методологічних підходів: історико-філософському, системному, структурному, діяльнісному, особистісному, проблемному, динамічному, прогностичному, антропологічному, синергетичному, генетичному та інтегративному. При цьому у процесі реалізації завдань підготовки особового складу підрозділів з НС вони виступають одночасно як у своїй постійній і ситуативній єдності, взаємодії, так і окремо.

Методологічні принципи організації і здійснення професійної підготовки до діяльності в екстремальних умовах у підрозділах з НС, які є відправною, вихідною точкою побудови методичної системи професійної підготовки до діяльності в екстремальних умовах.

Для підвищення ефективності професійної підготовки до діяльності в екстремальних умовах рекомендовано застосовувати таку активну форму практичного навчання особового складу, як ділова гра - в якій тренують взаємодію в імітованих екстремальних ситуаціях. Це дозволяє виробляти навички і вміння, а також розвивати мислення, спритність, швидкість оцінки ситуацій і прийняття рішень, досягати злагоджених дій колективу що так необхідно в екстремальних умовах.

Для наочного супроводження і сприйняття реалій які можуть виникнути під час надзвичайної ситуації, а також з метою формування стійкості психіки до впливу стрес факторів в ході ліквідації надзвичайної ситуації і пожеж необхідно організовувати перегляд слайдів з зображенням наприклад обгорілих тіл.

Під час підготовки до занять доцільно:

- виключати, по можливості, примітивізм і спрощення проведення занять;

- при складанні планів проведення занять намічати додаткові навчальні цілі та питання, пов'язані з підготовкою до екстремальних ситуацій;

- забезпечувати заняття так, щоб умови наближались до екстремальних;

- ретельно продумувати методику показу та розкриття труднощів і проблем із тим, щоб не допускати поверхневості, але і не залякувати людину;

- приділяти першочергову увагу не тільки труднощам і проблемам, але обов'язково способам їх попередження та подолання, формуючи відповідні навички та вміння.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: Учеб. пособие для вузов. – Москва: “ЮНИТИ-ДАНА”, 2003.

2. Козяр М.М. Педагогічні основи виховання у курсантів вищих навчальних закладів системи МВС відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 1998. .

3. Поваренков Ю.П. Психологические основы целостного подхода к процессу профессионализации личности // Психологические исследования проблемы формирования личности профессионала / Под ред. В.А.Бодрова. – Москва: Ин-т психол. АН СССР, 1991.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ

Звіщик С. О.

НК – Мельник О. Г., канд. техн. наук, ст. наук. співр.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Прийняття управлінських рішень в органах та підрозділах ДСНС України – це визначальний процес управлінської діяльності, оскільки формує напрямки державної політики в сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності [1, 2]. Робота з прийняття управлінських рішень вимагає від керівників структурних підрозділів ДСНС України високого рівня компетентності та відповідальності, значних затрат часу, енергії і досвіду.

Зміст управлінського рішення можна розкрити в його функціях, які воно виконує в загальній системі управління органами та підрозділами ДСНС України:

- координуючій – управлінське рішення визначає місце кожної ланки, підрозділу, працівника у вирішенні поставлених завдань, погоджує та взаємно пов'язує їхні дії та необхідні ресурси в часі та просторі;

- керуючій – будь-яке рішення приймають, виходячи з певної стратегії управління соціальною системою підрозділу, тобто з урахуванням довгострокової перспективи. Виходячи з стратегічної лінії розвитку, у рішенні ставиться конкретне завдання, яке потрібно виконати в певний строк;

- мобілізуючій – забезпечення найбільш повної активізації окремих виконавців чи підрозділу для досягнення мети.

Приймаючи управлінське рішення, необхідно забезпечувати наявність усіх вищезазначених функцій. Недооцінка ролі будь-якої з цих функцій на практиці призводить до нерозуміння мети та завдань, що стоять перед конкретними підрозділами, непогодженості в діях, до безініціативності, а нерідко і до порушення дисципліни.

Як свідчить аналіз наукової літератури, дослідники не мають однозначних поглядів на перелік управлінських функцій керівників підрозділами ДСНС України, що є складовими елементами управління їхніми підрозділами. Це зумовлює різні підходи до класифікації функціональної структури управлінського процесу в цій галузі.

В науковій роботі [3] запропоновано підхід до структури процесу управління підрозділом ДСНС України, який враховує, що в управлінському циклі необхідно передбачити всі притаманні йому види управлінської діяльності, що виконуються в певній послідовності.

Відповідно до цього підходу, управлінська діяльність потребує не лише отримання й опрацювання інформації про надзвичайну ситуацію, прийняття рішення та вироблення плану дій щодо необхідних заходів з її ліквідації чи запобігання.

Діяльність фахівців ДСНС України щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій передбачає: осмислення поставленого завдання; формування мотивів і розроблення плану оперативних дій; самостійне прийняття управлінських рішень і забезпечення їх реалізації, цілеспрямоване застосування аварійно-рятувальних засобів (спеціальної техніки, обладнання, вогнегасних речовин тощо); планування, організація, координування та контролювання діяльності особового складу; регулювання дій відповідно до завдань; адекватне оцінювання результатів діяльності та їх відповідності запланованим.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова КМУ від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.

3. Повстин О. В. Особливості управлінської діяльності фахівців у галузі безпеки людини. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 78 (1). С. 157–164.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Корецький Ю. О.

Національний університет цивільного захисту України

Правова природа режиму надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, як паліативу режиму надзвичайного стану, характеризується оперативністю, спрощенням порядку вжиття необхідних організаційних, економічних, екологічних і соціальних заходів, спрямованих на запобігання і мінімізацію наслідків надзвичайних ситуацій, включаючи систему заходів по реабілітації екологічно неблагополучних територій.

Нині відсутній єдиний, однозначно визначений понятійний апарат в області забезпечення безпеки при надзвичайних ситуаціях. На тлі множинності визначень, таких як: «джерело», «причина», «умови», «вид і тип» надзвичайної ситуації, що по-різному трактують в законодавчих актах, відсутні легальні визначення таких ключових понять як: техногенні і природні надзвичайні ситуації; екологічне лихо, стихійне лихо, екологічно неблагополучні території, зона екологічного лиха, життєво важливі екологічні інтереси і стан захищеності життєво важливих екологічних інтересів. Останні є критерієм екологічної безпеки населення і територій. Їх пропонується визначити через екологічні потреби, що забезпечують гідне життя в довкіллі і розуміються як необхідний і достатній рівень якості довкілля, який надійно забезпечує безпечне існування і розвиток особистості, суспільства і держави. Під станом «захищеності життєво важливих інтересів» ми розуміємо такий стан природного довкілля, який дозволяє забезпечувати право громадян на сприятливе довкілля; задовольняти сукупність найбільш важливих екологічних, економічних і соціальних потреб особи.

Необхідно законодавчо закріпити понятійний апарат, що дає можливість однакового розуміння і застосування класифікуючих ознак надзвичайних ситуацій різного характеру і їх наслідків.

Залежно від характеру джерела надзвичайних ситуацій: техногенні, викликані антропогенною діяльністю людини, і природні - не залежні від волі людини і такі, що є наслідком природних процесів, оцінюються наслідки їх дії на довкілля. Надзвичайні ситуації природного характеру викликані чинниками природного довкілля, що породжують, і значимі для самого навколишнього середовища. Подібні ситуації викликають негативні наслідки для людей, їх життя, здоров'я, майна, що охороняються законом. Надзвичайні ситуації техногенного характеру спричиняють негативні наслідки для природного довкілля. Для людини найважливішим завданням у разі надзвичайної ситуації природного характеру є прогнозування і мінімізації її наслідків, а у разі надзвичайної ситуації техногенного характеру - профілактика (нормування, експертиза,

ліцензування, контроль і так далі) її виникнення і усунення негативних змін в стані довкілля.

Роль правового механізму державного регулювання у сфері забезпечення безпеки при надзвичайних ситуаціях проявляється в тому, що потреба в праві зростає, право набуває догматичного, силового і авторитарного характеру. Змінюється зміст і процес реалізації права, що набувають форми надзвичайного адміністративного режиму особливого положення, специфіка якого визначається у кожному конкретному випадку надзвичайній ситуації керівником аварійно-рятувальних робіт. Таке положення необхідно змінити. Право повинне набути рис публічності, відкритості, процедурності, що необхідно для захисту прав особи в екстремальних ситуаціях.

Правові норми, регулюючі різні аспекти безпеки, при надзвичайних ситуаціях містяться в різних галузях права: конституційному, адміністративному, екологічному, цивільному, кримінальному та ін. Найбільш комплексно і повно правові норми у сфері попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій акумулюються в екологічному праві і фактично є основними і домінуючими в змісті інституту екологічної безпеки населення і територій.

В той же час в силу сукупності обставин і причин як об'єктивного характеру (значне зростання числа природних і техногенних аварій і катастроф, збільшення розмірів збитку, заподіяного довкіллю і здоров'ю населення) так і суб'єктивного характеру (відомчий інтерес при формуванні законодавства; концентрація управлінських функцій нормотворчості, моніторингу, контролю, нагляду, наданню державних послуг) сформувалася сфера правовідносин, яка дозволила виникнути комплексній галузі законодавства, визначуваній в доктрині як «право надзвичайних ситуацій». Ця галузь, хоча і взаємозв'язана з іншими галузями, охоплює специфічні види стосунків, що вимагають самостійного, юридично своєрідного регулювання.

Елементи еколого-правової політики у сфері забезпечення безпеки при надзвичайних ситуаціях включають мету, завдання, принципи, механізм координації діяльності суб'єктів реалізації, адекватний механізм фінансування.

Головною метою такої політики повинне стати створення оптимального правового механізму державного регулювання екологічних проблем на стадіях попередження надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків, як на короткостроковий період (в період дії адміністративного режиму надзвичайної ситуації), так і на довгостроковий період, враховуючи латентний характер наслідків надзвичайних ситуацій.

Досягнення цієї мети припускає закріплення в законодавстві екологічних вимог, спрямованих на : зниження ризику надзвичайних ситуацій і мінімізацію їх наслідків; правових гарантій, що забезпечують дотримання прав громадян на сприятливе довкілля і формування достатньої юридичної відповідальності і, в першу чергу, механізму відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю великомасштабними аваріями і катастрофами, викликаними різними діями; встановлення різноманіття правових режимів екологічно неблагополучних територій, детальної процедури встановлення

і зняття статусу кризової території; механізму фінансування заходів по реабілітації таких територій. Досягнення вказаних цілей зажадає прийняття пакету нормативних правових актів, послідовно і еколого-правових проблем забезпечення безпеки населення і територій, що комплексно забезпечують рішення, від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Древаль Ю. Д. Безпека особистості як фактор сучасних державно-управлінських відносин [Електронний ресурс] / Ю. Д. Древаль // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – С. 123–127. – Режим доступу: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/doccatalog/document?id=72940>.

2. Ромін А. В. Організаційно – правові засади державного управління системою цивільного захисту в Україні / С. О. Склярів, А. В. Ромін // Журнал експертно-аналітичних матеріалів і наукових праць інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування «Аналітика і влада». – К.: Вид-во «НАДУ», 2013. – Вип. 7.– С. 223–232.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА В УКРАЇНІ ВЦІЛОМУ

Кривий М. В.

НК – Черномаз І. К., канд. техн. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Об'єктом впливу кадрової політики держави є всі кадри суспільства, усі людські ресурси. Кадри поєднують професійно підготовлені групи людей, що здійснюють діяльність у різних сферах суспільства. Вони є складним утворенням, що зумовлює соціальну стратифікацію суспільства. Кадри класифікуються відповідно до професійної структури суспільства на кадри: державно-політичної сфери, матеріально-господарської сфери і соціально-культурної сфери. Відповідно до ієрархії управління розрізняють керівників, фахівців і виконавців. До об'єктів кадрової політики належить також комплекс відповідних правових норм, принципів, форм, методів і засобів, спрямованих на забезпечення реалізації мети, цілей і завдань, які визначаються кадровою політикою всіх рівнів. Кадрова політика орієнтована на підтримку та внесення змін у функціонування кадрової системи держави, регуляцію кадрових процесів, забезпечення взаємодії суб'єктів кадрової політики та кадрової роботи.

Особливе місце серед шляхів реалізації Стратегії посідає підвищення ролі молоді, як пріоритетного напрямку розвитку кадрового потенціалу держави, від якого багато в чому залежить реформування та оновлення, стабілізація та розвиток українського суспільства. Формування та реалізація державної кадрової політики має здійснюватися на засадах системної діяльності, яка поєднує науково-методологічні, політико-правові, соціально-економічні, морально-психологічні, соціокультурні, управлінські та інноваційні аспекти.

Державна кадрова політика – цілеспрямована, розрахована на тривалий період стратегічна діяльність держави з формування, збереження, нарощування, розвитку та раціонального використання кадрового потенціалу суспільств.

Державна галузева кадрова політика – складова державної кадрової політики, що базується на державних пріоритетах з урахуванням галузевих особливостей та потреб і відповідних ресурсів.

Державна служба в Україні – професійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів.

Державне управління – процес діяльності органів державної влади, спрямований на регулювання суспільних відносин. У широкому розумінні державне управління охоплює органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, судової влади, прокуратури та інші органи державної влади. У вузькому розумінні – тільки органи виконавчої влади.

Державний службовець України – особа, що перебуває у публічно-правових відносинах із державою. Кадри – штатний склад працівників різних сфер суспільної діяльності, які мають відповідну професійну підготовку, практичні навички або досвід роботи в певній сфері діяльності та забезпечують досягнення цілей організації. У більш професійному розумінні кадри – це частина найбільш здібного, професійно підготовленого персоналу установи, організації, підприємства, які наділені відповідним статусом та виконують як виробничі, так і розпорядчо-управлінські й керівні функції.

Кадрова політика – цілеспрямована, розрахована на тривалий період стратегічної діяльності із формуванням, збереженням, розвитком та використанням людських, трудових, кадрових ресурсів, а також ресурсне забезпечення її реалізації. Принципи кадрової політики – сформульовані на основі вітчизняного і зарубіжного досвіду правила, покладені в основу діяльності суб'єктів із розробки і реалізації кадрової політики держави, відомства, установи, організації, підприємства тощо. Професіоналізм персоналу – здатність працівників, які мають необхідний набір навичок, знань, цінностей, підходів та особистих якостей, що проявляються у їх поведінці, виконувати види робіт, які входять до компетенції посад, що ними обіймаються.

Отже, державна кадрова політика має реалізовуватися на засадах:

- системної діяльності, яка поєднує політико-правові, економічні, соціальні, організаційні, морально-психологічні, соціокультурні аспекти;
- універсальності для всіх суб'єктів державної кадрової політики;
- єдності цілей, принципів, форм і методів роботи з кадрами;
- орієнтованості на забезпечення реалізації моделі української економіки найближчого і віддаленого майбутнього;
- цілеспрямованої професіоналізації трудових ресурсів і кадрової системи;
- соціального партнерства всіх суб'єктів державної кадрової політики;
- постійного удосконалення кадрової системи, розвитку її інститутів із метою ефективного використання всіх форм суспільної взаємодії;
- оптимального поєднання забезпечення стабільності кадрів та їх раціонального оновлення;

– використання кращого вітчизняного та світового досвіду кадрової роботи;

– сучасного технологічного та ресурсного забезпечення.

Таким чином, важливий напрям кадрової політики в контексті відтворення та ефективної реалізації кадрового потенціалу – стимулювання розвитку самоосвіти кадрів. Потреба в державному впливі на розвиток самоосвіти зумовлюється суспільною та особистісною необхідністю, зростанням ролі освіти в життєдіяльності особистості й суспільства в сучасних умовах його розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Карпа М. Методи управління кадровими процесами у контексті становлення публічної служби в Україні // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ. – Вип. 37. – Львів : ЛРІ НАДУ, 2013. – 470 с.

2. Ковбасюк Ю. В. Сучасна кадрова політика в державному управлінні / Ю. В. Ковбасюк // ВІСНИК : громад.-політ. і теорет. вид. – 2011. – № 2. – С. 19–21.

3. Осійчук М. С. Модернізація кадрових служб як основа вдосконалення державного управління / М. С. Осійчук // Вісник державної служби України. – 2008. – № 3. – С. 27–33. 4. Osborne D. Reinventing Government / D. Osborne and T. Gaebler. – N.-Y., 1992. – P. 2–18, 44–69.

5. Капінус М. Р. Світові тенденції розвитку державної служби / М. Р. Капінус // Державна служба України в історичному контексті: проблеми становлення та розвитку : 12 матеріали наук.-практ. конф. до 90-річчя держ. служби України (Київ, 18 листоп. 2008 р.) : у 2 т. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2009. – Т. 2 : у 3 ч. – Ч. 3. – 96 с.

6. Кіцак Т. Зарубіжні системи підготовки державних службовців / Т. Кіцак // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ. – Вип. 18/19 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 560 с.

7. Драган І. О. Підходи до удосконалення кадрового менеджменту в системі державної служби: аналіз зарубіжного досвіду / І. О. Драган // Державне управління: удосконалення та розвиток : електронне наукове фахове видання. – 2013. – № 1.

ВИВЧЕННЯ ДИНАМІКИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ У МОЛОДИХ ОФІЦЕРІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Нечко Ю. В.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Службово-професійна спрямованість є одним із провідних факторів у службовій підготовці молодих офіцерів. У зв'язку з цим ми зробили спробу визначити основний зміст і педагогічні умови її формування.

Як основні показники для виміру службово-професійної спрямованості ми обрали: загальну спрямованість на службу в цивільного захисту; інтерес до професії; постійність у прагненні до самореалізації і самостійності особистості.

Аналіз результатів, одержаних у ході анкетування, підтверджує положення про те, що швидка адаптація молодих офіцерів у службово-професійній діяльності та ефективно керівництво підрозділом перебувають у прямій залежності від стійкої і дієвої службово-професійної спрямованості їхньої особистості, від ступеня усвідомленості вибору професії і самостійності.

З метою вивчення динаміки формування та розвитку у молодих офіцерів професійної спрямованості ми провели анкетне опитування і кореляційний аналіз мотивів вибору професії.

В анкеті молодим офіцерам було запропоновано зробити вибір із трьох мотивів орієнтації на професію.

1. Служба цивільного захисту – високий суспільний обов'язок, який у найбільшій мірі відповідає моїм нахилам, здібностям, ідеалам.

2. Вибір даної професії визначався під впливом ряду життєвих обставин (матеріальні умови, можливість отримання вищої освіти та ін.).

3. Вибір професії стався випадково, без глибокого усвідомлення того, в якій мірі це відповідає можливостям, прагненням, ідеалам.

Результати показали, що молоді офіцери розуміють службу в органах та підрозділах цивільного захисту як високий суспільний обов'язок, усвідомлюють не випадковість, а закономірність свого вибору професії.

Формування професійної спрямованості знаходиться у прямій залежності від розвитку позитивної мотивації до саморозвитку молодих офіцерів.

У виборі методів навчання професійний інтерес розвивався шляхом реалізації принципу адекватності навчально-пізнавальної і професійної діяльності. Мається на увазі використання методів і форм проведення занять, що імітують, відтворюють особливості професійної діяльності командирів підрозділів. Теоретико-методологічні основи реалізації такого підходу знайшли всебічне висвітлення в розробленій А. О. Вербицьким концепції контекстного навчання. Її сутність полягає в навчальному моделюванні за допомогою всієї системи дидактичних форм, методів і засобів предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності спеціаліста. Завдяки цьому засвоєння абстрактних знань накладається на канву цієї діяльності. Така організація проведення занять сприяє розвитку професійної мотивації, яка відіграє важливу роль у процесі службової підготовки молодих керівників підрозділів служби цивільного захисту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наказ МНС України від 06.03.2008 № 177 «Про затвердження Наставови з організації соціально-гуманітарної роботи з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту».

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Новосад Д. В.

НК – Мельник Р. П., канд. техн. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Серед найважливіших напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 роки, затверджених [1], значна увага приділяється розробкам в області комп'ютерних технологій інформаційної безпеки.

Проблема захисту інформації є надзвичайно актуальною для Державної служби України з надзвичайних ситуацій [2], оскільки оперативність, достовірність і конфіденційність інформації має величезне значення для безпеки людей та гарантування національної безпеки в цілому. В статті 6 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [3] зазначено, що «основними засадами внутрішньої політики у сфері національної безпеки і оборони є: ...своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у інформаційній сфері».

Таким чином, виникає необхідність постійного уточнення як внутрішніх, так і зовнішніх загроз інформаційним ресурсам ДСНС України, що, в свою чергу, впливатиме на організацію комплексної системи захисту державних інформаційних ресурсів, забезпечуватиме актуальність проведення досліджень у вказаному напрямку. Тому важливою проблемою є постійне підвищення якості систем захисту інформації.

Одним із основних напрямків розвитку систем захисту інформації є методи криптографічного захисту, що спираються лише на властивості самої інформації і не використовують властивості її матеріальних носіїв, особливості вузлів її обробки, передачі та зберігання. В основі криптографічних методів лежить поняття криптографічного перетворення інформації, виробленого за певними математичними законами, з метою виключити доступ до даної інформації сторонніх користувачів, а також з метою забезпечення неможливості безконтрольної зміни інформації з боку тих же самих осіб.

В науковій роботі [4] проведено розрахунок кількості операцій криптографічного перетворення, що базується на рекурентному поєднанні потужностей множин операцій меншої розрядності та елементарних функцій. Доведено, що запропонована залежність розрахунку є коректною і математично описує процес побудови множин нових операцій.

Запропонований підхід дає можливість: розраховувати кількість операцій криптографічного перетворення інформації, будувати самі операції шляхом поєднання відомих операцій криптоперетворення та елементарних функцій більшої розрядності; створює передумови для розробки єдиної

технології опису та синтезу як лінійних, так і нелінійних операцій криптоперетворення.

Подальші дослідження будуть направлені на вивчення властивостей елементарних функцій розширеного матричного криптографічного перетворення та операцій на їх основі. Це, в свою чергу, дозволить будувати системи захисту інформації з новими якісними характеристиками. Адже інформаційна безпека систем державного управління в сфері цивільного захисту є запорукою національної безпеки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова Президії Національної академії наук України «Про Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2019-2023 роки» від 30.01.2019 р. № 30.

2. Сучасні телекомунікаційні мережі у цивільному захисті: підручник / [Щербак Г. В., Мельнікова Л. І., Рубан І. В., Садовий К. В., Сумцов А. В.] – Харків, 2007. – 255 с.

3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»: затверджений і введений в дію Постановою Верховної Ради України № 2411-VI від 01.07.2010 р.

4. Рудницький В. М., Мельник О. Г., Мельник Р. П. Технологія опису лінійних і нелінійних криптографічних перетворень. Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія «Технічні науки». 2019. Вип. 3. С. 31–37.

ПРОТИПОЖЕЖНЕ ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Орленко В. В.

НК – Грибенюк Г. С., д-р психол. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Функція інформування у сфері цивільного захисту і, зокрема, протипожежного інформування, яке проводять органи управління ДСНС України та пожежно-рятувальні підрозділи, є похідною від загального змісту державного управління та важливою змістовою частиною їх діяльності.

Як частина певного теоретичного конструкту, функція інформування, має властивості бути рухливою, змінюватись і не мати чітких меж [1]. На противагу цьому, протипожежне інформування, це – динамічна характеристика, яка узагальнює поле дій із доволі чіткими межами діяльності органів управління та підрозділів ДСНС України. Вона є виокремленим чітко позначеним вектором їх призначення. Поява нового у цьому призначенні пов'язана, зокрема, із появою і збільшенням ролі соціальних мереж у житті населення та необхідністю переносити зміст протипожежного інформування у мережі. Це певною мірою інновація, проте, також і новація. Відомий зміст треба вдягнути у принципово нову форму.

Протипожежне інформування конкретних людей необхідно ефективно і неформально вписати в різноманітні інформаційно-комунікативні потоки, які знаходяться у стані постійної мінливості та фрагментації, серед них з'являються модернові впливи, що конкурують і конфліктують із протипожежним інформуванням у системах світосприймання населення (рис. 1).

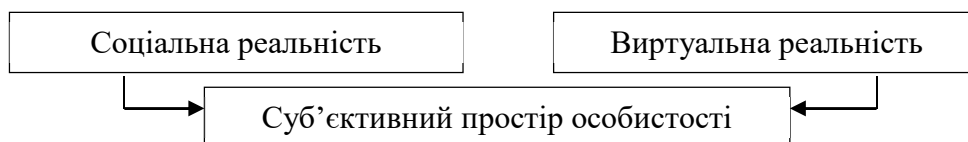

Рис. 1. Схема інформаційно-комунікативних потоків на особистість

Спілкування за допомогою соціальних мереж багаторазово посилює суб'єктивність сприйняття іншого та його теми. Тоді у схемі «мета – завдання – функції», за якою працюють органи управління та підрозділи ДСНС України, нове з'являється у кожному із зазначених складників їх дій. Мета – як майбутній кінцевий результат дій, передбачає утворення нової цільової підсистеми протипожежного інформування, – виконання конкретних та чітко визначених робіт – завдань, які можна реалізувати шляхом організації виконання в чітко визначених напрямках – функціях [2]. Функція, як форма виявлення явища, розкриває функціональну підсистему, – обов'язок, коло діяльності [3] і використовується у появі нової характеристики, що узагальнює завдання діяльності або ж її роль і призначення. Функція є комплексом взаємопов'язаних, визначених у статуті та заснованих на безперервному обміні інформацією організаційно-правових впливів органу, його структурних підрозділів, службовців, які забезпечують об'єкти управління плановою, методичною орієнтацією, матеріальними, технічними та іншими ресурсами, які в кінцевому результаті організують досягнення мети, яка стоїть перед системою управління [4].

Можна зробити висновок, що функція протипожежного інформування у соціальних мережах повинна бути організована системно, як безперервний обмін інформацією, і є необхідність для органів управління та підрозділів ДСНС України її виокремити в усіх складових діяльності. Вона забезпечує соціальний захист населення, гарантує реалізацію права на захист [5] та вимагає ефективного управління.

Використане нами бачення конструкту «протипожежне інформування» подібне за своїми ознаками до рис інформування в інших службах та органах виконавчої влади [6], зокрема, є:

- типова та якісна однорідність дій (діяльності), що об'єднуються у функцію;
- визначена сфера впливу або напрямок (вектор) діяльності;
- входить до змісту управлінської діяльності;
- спричинене цілями, завданнями управління та потребами “споживачів” функцій.

Виділені ознаки, на думку науковця, є суттєвими, необхідними та достатніми для характеристики функції. Вони повно та адекватно відображають зміст поняття «функція інформування».

Таким чином, з огляду на зазначене: функція інформування і, зокрема, в соціальних мережах, – специфічна, відносно самостійна та якісно однорідна складова діяльності органів управління та підрозділів ДСНС України, яка характеризується цільовою спрямованістю на досягнення мети і завдань, що стоять перед ними.

Структуру функції інформування відображають як поділену на підфункції, дії та операції, які відображають зміст роботи органу управління, підрозділу, окремого виконавця. Існують функції збирання, обробки, аналізу інформації, передачі її іншим користувачам, прогнозування, організації, регулювання, керівництва, координації, планування, стимулювання, контролю та обліку. Виконання цих підфункцій складає зміст виконавчої, розпорядчої, регулятивної, контрольної діяльності та відображає розподіл обов'язків інформування між окремими органами, підрозділами, виконавцями чи готовністю в межах окремої психіки.

Виділення серед зазначених одиниць аналізу основних загальних і допоміжних є складним професіографічним завданням.

Проте, ізольоване існування підфункцій протипожежного інформування є відносним і можливе в перебігу аналізу, проте, не процесі в практичній діяльності. Не запропоновано універсальних схем, відповідно до яких можна виокремити та раціонально згрупувати всі підфункції інформування. Відсутні критерії, які б дозволили чітко розподілити функції між елементами системи протипожежного інформування. Функція протипожежного інформування розподілена просторово і змістово та реалізуються тією чи іншою мірою всією системою органів і підрозділів ДСНС України. Проте ступінь і форми реалізації цієї функції залежать від організаційно-правового рівня функціонування конкретного підрозділу. Функції протипожежного інформування, можуть бути деталізовані та уточнені функціями структурних підрозділів, а функції структурних підрозділів теж в подальшому деталізуються включно до визначення функціональних повноважень окремих посадових осіб.

Можна зробити висновок про те, що наявні різні точки зору щодо місця функції протипожежного інформування в соціальних мережах як діяльності органів та підрозділів ДСНС України. Функція протипожежного інформування в соціальних мережах належить до основних функцій, має відповідні поняттєві засоби генералізації та структуру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2013. – 384 с.
- Іншин М. І. Правове регулювання службово-трудова відносин в Україні / М.І. Іншин Монографія. – Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. – 337 с.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2003. – с. 335.
- Колпаков В. К. Адміністративне право України: Підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – Київ: "Юрінком Інтер", 2003. – 544 с.
5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%96-%>.
- Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади / Ю. П. Битяк: Монографія. - Х.: Право, 2005. - 304 с.

НЕОБХІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЕПОЛОЖЕННЯ ТА СУПУТНИКОВА НАВІГАЦІЯ У ВЕДЕННІ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

Павкіна Н. А.

НК – Кривулькін І. М., канд. ф.-м. наук

*Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний
інститут мікрографії, м. Харків, Україна*

Для процесу актуалізації бази даних (далі – БД) Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів (далі – Реєстр) необхідне визначення місцеположення потенційно небезпечних об'єктів (далі – ПНО) у форматі географічних координат.

Інформація про місцезнаходження представлена в паспорті ПНО трьома способами:

1. Власне адреса;
2. Географічні координати;
3. Ситуаційний план.

Однак однієї адреси недостатньо, тому що на практиці виникають ситуації, коли адреси об'єктів співпадають, але фактично це окремі різні об'єкти. Частіше це трапляється з паспортами, що надані за формою 5НС (автозаправна станція). Наприклад, для автомобільних заправних станцій двох різних паспортів зазначено однакові автошляхи з однією різницею: праворуч і ліворуч відповідно. Щоб їх розрізнити, потрібно отримати додаткову інформацію, яка б уточнювала місцеположення даних об'єктів. У такому випадку доцільно буде звернутися до географічних координат та дослідити ситуаційний план місцевості даної області.

Географічні координати є обов'язковим параметром при внесенні даних до БД Реєстру. Однак на практиці нерідко отриманий паспорт не містить такої інформації. Тому координати необхідно визначити самостійно, використовуючи адресу об'єкта [1].

Географічними координатами називаються величини, які визначають положення певної точки на місцевості на плані чи топографічній карті відносно прийнятої системи координат.

Для забезпечення правильного положення об'єктів, що наносяться на карту, необхідно визначити географічну широту і географічну довготу й абсолютну висоту певної кількості точок, а положення всіх інших – відносно цих.

На сьогодні для визначення географічних координат і висоти, а також параметрів руху для об'єктів використовують супутникові системи навігації (далі – ССН). На цей час, дві супутникові системи забезпечують повне покриття і безперебійну роботу для всієї земної кулі – GPS і ГЛОНАСС. Орбітальне угруповання як GPS, так і ГЛОНАСС складається із 24 основних та 3 резервних супутників.

Пристрої, що підтримують навігацію через GPS, є найпоширенішими у світі. Система ГЛОНАСС використовується як допоміжна система, яка покращує результати GPS-позиціонування в областях із закритими ділянками неба (в умовах щільної міської забудови) і приполярних широтах.

Таким чином, упровадження та використання сучасних технологій визначення місцеположення об'єкта ПНО з використанням ССН значно покращує та полегшує роботу з паспортами ПНО, коли виникають спірні питання з визначенням того чи іншого об'єкта.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів: наказ МНС України від 18 грудня 2000 р. № 338, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24 січня 2001 р. за № 62/5253 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0062-01>.

ДОСВІД ПОБУДОВИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ КРАЇН БАЛТІЇ

Павленко О. П.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

У Латвійській Республіці питаннями запобігання, планування і реагування на кризові та НС займається Державна протипожежна та аварійно-рятувальна служба, підпорядкована МВС країни.

Діяльність зазначеної структури спрямована на забезпечення протипожежної безпеки, здійснення аварійно-рятувальних заходів, проведення роботи з питань ЦО, а також нагляду за станом нормативно-правової бази у контексті урахування положень, що стосуються захисту населення та довкілля.

Головними завданнями Державної протипожежної та аварійно-рятувальної служби є:

- аналіз пожеженебезпечного стану і запобігання виникнення НС в Латвійській Республіці, підготовка пропозицій щодо покращення ситуації у протипожежній та аварійно-рятувальній сфері;

- попередження та гасіння пожеж;

- проведення аварійно-рятувальних робіт при гасінні пожеж;

- проведення аварійно-рятувальних робіт при ДТП;

- організація і проведення аварійно-рятувальних та пошукових робіт на воді;

- виконання інших видів рятувальних робіт (у разі необхідності);

- у співробітництві з іншими структурами виконання невідкладних аварійно-рятувальних робіт, пов'язаних із забезпеченням радіаційної безпеки;

- участь у встановленні ступеню ризику при виникненні промислових аварій і визначення заходів, необхідних для зменшення ризику;
- здійснення заходів щодо запобігання та ліквідації промислових аварій;
- ліквідація наслідків хімічних аварій, аварій, пов'язаних з витоком шкідливих речовин або порушенням умов їх зберігання, необережним використанням хімічних речовин;
- забезпечення першої допомоги при ліквідації пожеж та при проведенні аварійно-рятувальних робіт;
- забезпечення нанесення найменших матеріальних збитків та шкоди навколишньому середовищу при гасінні пожеж та проведенні аварійно-рятувальних робіт;
- забезпечення дій єдиної служби НС (112);
- відповідно до компетенції організація та здійснення заходів з ЦО;
- участь у розробці нормативних документів з питань протипожежної безпеки, рятування в разі виникнення різного виду аварій та ЦО;
- організація і проведення навчання персоналу з питань, що належать до компетенції Служби;
- відповідно до компетенції участь у прийомі об'єктів, що здаються в експлуатацію;
- проведення пропаганди з питань протипожежної безпеки, порятунку в разі виникнення різного виду аварій, питань ЦО;
- проведення науково-дослідницької роботи.

Державна протипожежна та аварійно-рятувальна служба складається з центрального апарату, який здійснює загальне керівництво структурою, а також самостійних та територіальних структурних підрозділів. До складу центрального апарату Служби входить Головне управління, відділ організації роботи керівника та відділ внутрішнього аудиту.

Самостійні структурні підрозділи – Управління цивільного захисту, управління протипожежного нагляду, управління Оперативного керівництва, бригада Технічної служби (функціонують згідно з компетенцією).

Територіальні структурні підрозділи - управління міста Риги та бригади 26 районів Латвії.

Основним координуючим органом Литви під час НС є Департамент протипожежної безпеки та рятувальних операцій при МВС республіки. Департамент оцінює масштаби природних чи техногенних катастроф, визначає які матеріальні та людські ресурси мають бути задіяні для ліквідації їх наслідків, подає відповідні пропозиції на затвердження уряду. В залежності від ситуації Департамент взаємодіє з Міністерством оборони, Міністерством охорони здоров'я, МЗС, Міністерством народного господарства та Міністерством фінансів, а також, за необхідності, рятувальними службами сусідніх держав (Білорусь, Латвія, РФ, Польща).

На Департамент пожежної служби і рятування населення покладено виконання наступних завдань:

- контроль, регулювання і координація ситуацій пов'язаних із захистом населення країни і ліквідація наслідків аварій та катастроф;
- надання допомоги населенню в межах компетенції;

- організація системи запобігання виникнення пожеж та ліквідації наслідків НС;

- організація системи громадської освіти у питаннях запобігання виникнення пожеж та дій в умовах НС.

Департаменту включає в себе відділ розвитку, оперативний відділ, відділ захисту населення, головний державний інспекторат по упередженню пожеж, відділ міжнародних зв'язків, центр обміну інформацією про НС, що функціонує на цілодобовому режимі.

Крім того, у складі Департаменту діє самостійний структурний підрозділ - Єдиний центр допомоги, який фінансується з державного (міністерського) бюджету, але має окреме від Департаменту фінансування. Завданнями структурних підрозділів Центру є:

- організаційний відділ: планує діяльність Центру; займається підготовкою правових актів, пов'язаних з діяльністю Центру; організує керівництво колективом Центру; підтримує контакти із ЗМІ, забезпечує їх інформацією щодо діяльності Центру; відповідає за міжнародне співробітництво з відповідними іноземними структурами, обслуговує громадян, що звертаються до Центру;

- відділ служби: адмініструє і обробляє дзвінки по єдиному номеру допомоги, оцінює прохання про допомогу та приймає рішення щодо її надання; готує і передає до рятувальних служб необхідну інформацію; відповідає за матеріально-технічне забезпечення Центру з державного бюджету і відповідає за попередження виникнення і ліквідацію наслідків епідемій, епізоотій та інших небезпечних для здоров'я населення Литви ситуацій, у тому числі пов'язаних з хімічним, радіологічним та іншими типами забруднення навколишнього середовища.

До компетенції Департаменту також належить оперативна оцінка наслідків катастроф в інших країнах та види і розміри допомоги, які може надати литовська держава. У такому випадку Департамент також готує відповідні пропозиції на затвердження уряду. Оскільки НС всередині країни та за кордоном потребують невідкладного реагування, то керівник Департаменту наділений повноваженнями самостійно приймати адекватні ситуації рішення, а бюрократична процедура їх погодження між міністерствами та відомствами відбувається по тому за фактом.

Діяльність Департаменту та координація міністерств і відомств Литви під час НС регулюється трьома основними законами: про протипожежну безпеку; про цивільну оборону; про основи національної безпеки та оборони. Також існують додаткові нормативні акти, у яких детальніше прописані конкретні аспекти діяльності.

Для відпрацювання механізмів координації взаємодії з рятувальними службами інших держав співробітники Департаменту регулярно беруть участь у двосторонніх або багатосторонніх навчаннях (в т.ч. по лінії НАТО і ЄС), проводять консультації з колегами сусідніх держав.

В Естонській Республіці система управління в умовах кризових та НС складається з двох складових системи цивільного захисту та системи кризового управління.

Система цивільного захисту - сукупність заходів, спрямованих на захист життя людей, власності та навколишнього середовища у випадку

кризових та НС. Головними завданнями системи цивільного захисту є: визначення можливих кризових та НС, шляхів їхнього попередження, або мінімізації їхніх наслідків; розробка планів дій у випадку кризових та НС; підготовка особового складу та ресурсів для ліквідації кризових та НС; реагування на кризові та НС та мінімізація їхніх наслідків для населення та навколишнього середовища; відновлення життєво необхідної інфраструктури; організація раннього попередження та інформування населення під час кризових та НС; проведення навчань щодо запобігання, готовності та реагування на кризові та НС; інформування громадськості про правила поведінки під час кризових та НС.

Система кризового управління – це сукупність заходів та дій, які здійснюються державними установами у співробітництві з органами місцевого самоуправління та іншими організаціями з метою забезпечення безпеки населення країни у випадку кризових та НС. При цьому громадська безпека розглядається як захист та забезпечення безперешкодного функціонування державних інституцій, органів місцевого самоврядування, а також захист фізичного та морального стану населення країни, забезпечення функціонування життєво необхідної інфраструктури тощо.

Діяльність в цій сфері здійснюється на основі Закону про рятувальні роботи (регулює питання організації пожежних та рятувальних служб, а також визначає права та обов'язки в згаданій сфері), Закону про державний резерв (регламентує види національних резервів і шляхи та механізми їхнього застосування), Закону про НС (визначає заходи, які мають бути вжиті у випадку виникнення кризових ситуацій, зокрема внаслідок природних явищ), Закону про державний надзвичайний стан (визначає умови запровадження надзвичайного стану в країні), Закону про готовність до НС (визначає права та обов'язки у сфері цивільного захисту та управління кризами на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також механізми контролю).

Організація роботи та координація взаємодії між міністерствами та відомствами ЄР у випадку кризових та НС є такою:

МВС (Рятувальний департамент) – управління та координація діяльності в рамках системи цивільного захисту та системи кризового управління;

Мінекономіки та комунікацій – постачання (наприклад, до зони стихійного лиха) енергоносіїв та промислових товарів; телекомунікація, поштові послуги, транспорт;

МВС (Рятувальний департамент, Прикордонна служба, поліція), Поліція безпеки – забезпечення громадського порядку, цивільний захист, рятувальні роботи, захист інформації;

Міністерство соціальних питань – медичні послуги, соціальний захист, працевлаштування;

Державна канцелярія – “Психологічна оборона” та інформування громадськості;

Міністерство сільського господарства – постачання продуктів харчування;

Міністерство фінансів – фінансування заходів;

Міністерство культури – захист культурної спадщини.

МВС є головним державним органом, на який покладено завдання вироблення та реалізації державної політики в галузі попередження та подолання наслідків кризових та НС. Координаційним центром запобігання та подолання наслідків кризових та НС є Рятувальний департамент, який виконує такі функції: підготовка національних програм та політики в галузі попередження та подолання наслідків кризових та НС; збір та аналіз інформації стосовно кризових та НС, підготовка пропозицій щодо їхнього прогнозу, попередження та подолання; координація дій на загальнонаціональному рівні у випадку кризових та НС; забезпечення роботи Національного кризового комітету при Уряді ЕР; координація та здійснення планування заходів кризового управління в державі загалом та національному рівні зокрема; підготовка пропозицій щодо розвитку системи інформаційного обміну та раннього попередження; запровадження стандартів та норм при підготовці документів в рамках реалізації державної політики в галузі попередження та подолання наслідків кризових та НС; організація державного резерву для реалізації державної політики в галузі попередження та подолання наслідків кризових та НС; координація дій між органами місцевого самоврядування, рятувальними службами і збройними силами; координація та організація попередження та подолання наслідків кризових та НС на міжнародному рівні; проведення навчання та підготовки кадрів в сфері попередження та подолання наслідків кризових та НС.

Загальну координацію взаємодії між органами державної влади здійснює Урядовий кризовий комітет (під керівництвом Прем'єр-міністра ЕР), головними функціями якого є забезпечення реалізації державної політики в галузі попередження й подолання наслідків кризових та НС, підготовка пропозицій щодо удосконалення цієї політики для розгляду Урядом ЕР, а також підготовка, гармонізація та представлення Уряду планів дій, спрямованих на подолання кризової ситуації.

В Естонії головним державним органом, відповідальним за управління в галузі рятувальної служби, є Рятувальний департамент МВС Естонської Республіки, який: планує розвиток рятувальних служб; керує та при необхідності координує пожежно-рятувальні роботи при значних катастрофах; організує та здійснює державний нагляд за пожежною безпекою; контролює оперативну готовність рятувальних служб; організовує та здійснює роботи з розмінування.

Загалом до системи державної рятувальної служби Естонської Республіки входять: Рятувальний департамент Естонської Республіки; воєнізовані рятувальні підрозділи (підпорядковані Рятувальному департаменту); рятувальні служби, які підпорядковані повітовим управам.

Завданнями рятувальної служби Естонської Республіки є такі:

- здійснення пожежних та рятувальних робіт – роботи з порятунку людей і майна, а також із захисту навколишнього середовища при пожежах, стихійних лихах, катастрофах, аваріях, вибухах, дорожньо-транспортних пригодах та інших нещасних випадках, а також з ліквідації загроз, які супроводжують нещасні випадки;

- розмінування – пошук вибухонебезпечних предметів на основі попередньо розробленої програми, знищення вибухонебезпечних предметів, технічний контроль після вибуху тощо;

– державний пожежний нагляд - роботи з виконання правових актів, які стосуються пожежної безпеки.

До складу Рятувального департаменту ЕР входить Центр кризового менеджменту, який здійснює загальнонаціональний контроль та координацію дій у випадку стихійних сил та техногенних катастроф.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чмига В. О. Діяльність органів державної влади у сфері цивільного захисту: навч. посіб. – К. : Вид-во НАДУ, 2008.

2. Труш О. О. Досвід побудови та діяльності систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Північної Європи та Норвегії // Державне будівництво. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/5/02.pdf>.

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТІВ ДСНС УКРАЇНИ

Панімаш Ю. В., канд. пед. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Система професійної підготовки фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) виконує надзвичайно важливу функцію в українському суспільстві, оскільки на території нашої держави наявна достатня кількість небезпечного виробництва, мають місце передумови техногенних катастроф, а також і природні лиха, на жаль, не оминають територію України.

На жаль, сьогодні багатьом офіцерам бракує професійно важливих індивідуально-психологічних якостей, управлінських умінь і навичок. В результаті актуальність дослідження підвищення ефективності управлінської компетентності курсантів вищих навчальних закладів Державної служби з надзвичайних ситуацій зростає.

Проблеми формування професійної компетентності досліджували Б. Авво, Т. Браже, Ю. Варданян, Л. Дудіна, А. Маркова, І. Колеснікова, Н. Кузьміна. Актуальність формування управлінської культури спеціаліста привертала увагу таких сучасних дослідників, як Л. Васильченко, Б. Гаєвського, Н. Губи, І. Зязюна, С. Королюк, В. Крижко, В. Лугового, О. Мармази, Є. Павлютенко, Ю. Пальохи, Г. Тимошко, Ф. Хміля, П. Щербаня.

В. Маслов під компетентністю керівника розуміє систему теоретико-методологічних, нормативних положень, наукових знань, організаційно-методичні й технологічні вміння, які необхідні особистості для виконання посадово-функціональних обов'язків [1]. Як стверджує І. Зязюн, компетентність – особливий тип організації знань, що забезпечує можливість прийняття ефективних рішень [2]. Оскільки існує велика кількість підходів до визначення складових професійної компетентності, підкреслимо, що компетентність керівника повинна включати здатність швидко мислити,

передбачати наслідки власних рішень, володіти інноваційними технологіями, вміти працювати в команді, оперативно діяти у вирішенні нагальних питань.

Компетентності у психологічній літературі поділяють на природні, набуті та адаптивні. Під природними компетентностями розуміють основні та індивідуальні якості людини (темперамент, швидкість розумових процесів, витривалість, стресостійкість, властивості пам'яті та уваги). Набуті компетентності – це знання, уміння та навички, отримані під час навчання та в умовах повсякденного життя. Адаптивні компетентності залежать від природних і набутих, виявляються під час адаптації до трудового процесу.

Виділяють такі види компетентностей сучасної людини, що мають вищу освіту:

- соціальна компетентність передбачає здатності проектувати стратегії своєї поведінки відповідно до соціальних норм та правил, продуктивно співпрацювати в команді.

- загальнокультурна компетентність передбачає формування міжособистісних відносин, толерантності. Орієнтуватися в культурному світі сучасного українського суспільства, вміння аналізувати й оцінювати досягнення національної і світової науки й культури.

- збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я особистістю.

- компетентності з інформаційних та комунікаційних технологій передбачають здатність людини орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією. Вони пов'язані з якостями технічно та технологічно освіченої особистості, здатної до активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

- громадянська компетентність передбачає здатності особистості до орієнтації в проблемах сучасного суспільно-політичного життя України, знати діяльність політичних інститутів демократичного суспільства, застосовувати процедури й технології захисту власних прав, інтересів, свобод та інших громадян, виконання громадянських обов'язків робити свідомий вибір та застосовувати демократичні технології прийняття індивідуальних і колективних рішень, враховуючи потреби та інтереси громадян, суспільства, держави.

- підприємницька компетентність ґрунтується на здатності співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й екологічними ресурсами, інтересами й потребами інших громадян і суспільства, орієнтуватися в нормах і етиці трудових відносин, аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці, розробляти прості моделі дій та прийняття економічно та екологічно обґрунтованих рішень, презентувати та поширювати інформацію про результати власної діяльності й діяльності колективу [3, с. 85-89].

Управлінська (професійна) компетентність керівника – це комплексне поняття, яке не можна звести ні до здібностей з управління, ні до освіченості у сфері психології управління, ні до особистих якостей особистості, тому що в такому випадку розуміння можливостей виявляється одностороннім.

Важливим чинником управлінської компетентності є професійні знання. Вони формуються у навчальному закладі під час здобуття спеціальності та під

час розвитку професійної кар'єри. Основою професійної підготовки є формування системи загальнонаукових знань і професійно значущих умінь і навичок, на яких в подальшому будується професійна освіта, формується професійна компетентність, що забезпечує успішну адаптацію на робочому місці.

На нашу думку, управлінську компетентність майбутніх фахівців ДСНС України не можливо розглядати без правової компетентності. Адже компетентний працівник повинен на високому рівні володіти правовими знаннями у практичній діяльності, знати закони та підзаконні акти, джерела права на які він спирається реалізуючи управлінську діяльність. Проте основним критерієм сформованості управлінської компетентності можна вважати професійний та особистісний саморозвиток керівника [4]. Адже самоосвіта керівника дозволяє йому впровадити в дію весь свій творчий потенціал, максимально повно використовувати свої можливості та здібності. Самоосвіта в свою чергу повинна бути спрямована на самовдосконалення та саморозвиток.

Отже, характерними ознаками професійної управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС України є постійне самовдосконалення, орієнтація на майбутнє, уміння здійснювати вибір та приймати рішення в умовах надзвичайних ситуацій, вміло застосовувати засоби мотивації щодо підлеглих, розвивати стійкі індивідуально-психологічні здібності, комунікативні навички, культивувати особисті лідерські якості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Маслов В. І. Наукові засади визначення змісту підвищення кваліфікації та підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів / В. І. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 63–66.
2. Зязюн І. А. Технологізація освіти як історична неперервність / І. А. Зязюн // Неперервна педагогічна освіта : теорія і практика : Наук.-метод. Журнал. – 2001. – Вип. 1. – С. 73–85
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. - К.: К.І.С., 2004.- 112с
4. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора школи : Монографія / Л. І. Даниленко. – К. : Логос, 1990. – 140 с.

ДСНС УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ОБ'ЄКТ РЕФОРМУВАННЯ

*Пасинчук К. М., канд. пед. наук
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Державне управління у сфері запобігання та ліквідації наслідків НС є стратегічним компонентом забезпечення національної безпеки держави. Поточний стан безпекової ситуації в Україні ставлять першочергове завдання прискорення базових реформ у сфері ЦЗ і вдосконалення механізмів державного управління відповідно до європейських стандартів безпеки. Гарантування реалізацій державної політики у сфері ЦЗ

здійснюється Єдиною державною системою цивільного захисту (ЄДС ЦЗ), що представляє собою сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Основними завданнями ДСНС є:

1) реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

2) здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;

3) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;

4) реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності [1].

Варто зазначити, що утворенню ДСНС передувало прийняття не до кінця обґрунтованих та послідовних державницьких рішень. Зокрема, 2011 р. сталося розділення Міністерства у справах НС України на 4 окремі відомства – МНС (як головний орган), Державну інспекцію техногенної безпеки, Державне агентство зони відчуження та Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки. 24 грудня 2012 р. Указом Президента України № 726 МНС та Державна інспекція техногенної безпеки України були реорганізовані в ДСНС, як центральний орган виконавчої влади, що координується і направляється через Міністра оборони і затверджено Положення про службу. Згодом Уряд України постановою від 25 квітня 2014 року № 120 без жодних офіційних пояснень установив, що діяльність ДСНС спрямовується та координується КМУ через Міністра внутрішніх справ. З позиції МВС це рішення забезпечить більш ефективну координацію сил і засобів держави в умовах загрози зовнішньої агресії, оперативність роботи у ході проведення антитерористичної операції [2].

Політичний вплив поглиблюється хронічним недофінансуванням ДСНС, коли щороку на її утримання передбачається фінансування у розмірі лише 60% річної потреби. Водночас за ДСНС законодавчо закріплюється право отримувати решту коштів за рахунок громадян та інших недержавних джерел фінансування. На практиці це призвело до надання підрозділами ДСНС певних адміністративних (платних) послуг, якими лише частково задовольняються потреби служби. З поглибленням проблем фінансування

все більша частина діяльності підрозділів ДСНС спрямовується не на виконання покладених на неї обов'язків, а на самозабезпечення.

На сучасному етапі визначальними недоліками є застаріла структура та система відомчого управління ДСНС. Дублювання функцій різних підрозділів у цьому відомстві супроводжується завищеним відсотком чисельності управлінського персоналу та внутрішньою конкуренцією між ним. Недосконала і повільна система прийняття управлінських рішень не сприяє гнучкому управлінню підрозділами, ефективному реагуванню на НС та відповідальному ставленню керівників місцевого рівня до виконання своїх обов'язків як управлінців. У свою чергу недоліки управління призводять до непропорційного функціонального навантаження між працівниками. Недосконалість організації управління органами і підрозділами ЦЗ призводить до збільшення часу, необхідного для реагування на НС, підриває довіру населення до діяльності системи органів ДСНС у цілому та негативно впливає на своєчасність і ефективність заходів, спрямованих на захист конституційних прав громадян на безпеку життєдіяльності. Ситуація в східних областях України показала нездатність ДСНС комплексно реагувати на техногенні загрози ресурсами територіальних управлінь [3].

Наявність в апараті ДСНС та інших центральних органів виконавчої влади низки структурних підрозділів з ідентичними завданнями і функціями, повільне впровадження сучасних технічних засобів контролю та документообігу, значна кількість підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, а також відомчих наукових, медичних та навчальних закладів зі спорідненими завданнями й функціями, призводять до бюрократизації діяльності і не сприяють ефективному використанню людських ресурсів та бюджетних коштів.

Статистичні дані свідчать, що протягом останнього десятиріччя фінансування системи ЦЗ, яке здійснювалося переважно через МНС, було хронічно дефіцитним і в середньому становило менше 1,0% від сукупних видатків Державного бюджету, або 0,2 % від валового внутрішнього продукту України. Така ситуація обумовлена не лише дефіцитом коштів, а й недостатнім нормативно-правовим регулюванням фінансування системи ЦЗ [2].

В сучасних умовах існує нагальна потреба у налагодженні ефективної взаємодії ДСНС з волонтерами і волонтерськими організаціями у НС. Зважаючи на нинішню ситуацію і комплекс накопичених проблем необхідно негайно розробити стратегію і концепцію розвитку системи ЦЗ в умовах мирного часу і особливого періоду. Все це потребує перегляду базових положень функціонування ЄДС ЦЗ, затвердження нової організаційноштатної структури ДСНС, чіткого визначення та розподілу завдань, функцій, повноважень і ресурсів між усіма суб'єктами забезпечення ЦЗ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 16 груд. 2015 р. № 1052 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 102. – Ст. 3514.
2. Романенко Є. О. Концептуальні засади реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій та її місце в системі органів внутрішніх

справ / Є.О. Романенко // Аспекти публічного управління. – 2016. – № 3 (29). – С. 38-46. – Режим доступу: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/issue/view/20/2>.

3. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Реформування. Організація заходів цивільного захисту під час реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. – Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Organizaciya-zahodiv-civilnogo-zahistu.html>.

ФУНКЦІЇ КЕРІВНИКА ПІДРОЗДІЛУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПО УПРАВЛІННЮ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

Ручка А. В.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Система забезпечення дисципліни в підрозділі має, як відомо, певні функції, що покладаються на керівників підрозділу, органи управління дисциплінарними процесами. Необхідно відзначити, що законодавчо відповідальність за стан дисципліни покладається персонально на безпосередніх керівників, практично виключаючи з дисциплінарної системи інші елементи [2]. Безперечно, їхнє виконання пов'язане з використанням влади, впливом начальника на підлеглих і входить у зміст управлінської діяльності. Зрозуміло, командно-організаторська та навчально-виховна робота (керівництво в широкому значенні слова) не тотожна комплексу дисциплінарних функцій, виконуваних органами управління. Не все, що роблять керівництво, начальники, командири, працівники по роботі з персоналом та ін., є свідомим і навмисним вирішенням дисциплінарних проблем або накладає відбиток на стан дисципліни. Дисциплінарні функції – це специфічні організаторські та педагогічні дії керівного, командного складу, необхідність у яких породжується особливостями дисциплінарної проблематики в рамках існуючих нормативно-правових вимог. Безсумнівно, при виконанні даних функцій необхідні відома спеціалізація та спрямованість у роботі.

Критерієм ефективності діяльності керівників, начальників, командирів та інших елементів системи управління по зміцненню дисципліни може служити положення про „мінімізацію” зусиль, досягнення такого рівня активності процесів самодисциплінування та взаємодисциплінування, коли особиста участь керівництва мінімальна і відбувається тільки в вирішенні тих завдань, які не можуть бути виконані самостійно кожним працівником і колективом.

Необхідно виділити наступні дисциплінарні функції керівника, які є ланкою загальної системи дисциплінування, що націлені на вирішення наступних завдань:

1) підтримка індивідуальних і колективних механізмів нормативно-правового регулювання процесу служби і побуту на достатньому рівні активності, контроль та корекція поведінки працівника відповідно до даних норм;

2) дисциплінованість, діяльності що знову організовується, шляхом конкретних одноразових вказівок, розпоряджень щодо стабільного порядку дій, обумовленого змістом виконуваного завдання та обстановкою, що складається;

3) удосконалювання організації повсякденного процесу служби і побуту особового складу шляхом розробки та впровадження нормативно-правового порядку в вирішенні повторюваних завдань (розпорядок дня, правил дії по тривозі, підготовки і проведення навчальних занять, несення наряду і т.д.);

4) упорядкування середовища проживання, створення та удосконалювання матеріально-технічних умов служби і побуту, необхідних для дисциплінованої поведінки працівника пожежно-рятувальної служби, послідовне виключення того, що заважає їм дотримуватися правових, моральних і статутних норм;

5) формування індивідуальної і колективної дисциплінованості, навчання підлеглих теоретичним та практичним основам дисципліни, виховання їх у душі поваги до сформованого в підрозділі порядку;

6) аналітико-оцінювальна діяльність, яка полягає у вивченні стану дисципліни і причин наявних негативних явищ, а також у розробці заходів для удосконалювання всієї системи підтримки необхідного порядку в підрозділі і її окремих елементах.

Деякі з названих функцій носять оперативний характер, вони повинні здійснюватися повсякденно, без значних перерв. Це, насамперед, прогнозування дисциплінарних подій, реагування на конкретні факти порушень, контроль та корекція нормативно-правової поведінки підлеглих, урахування їхнього настрою та умов життя. Інша група функцій відноситься до категорії перспективних. У даному випадку необхідна тривала підготовка, пошук адекватних способів дій, вироблення та перевірка гіпотез і рішень. Сюди входить внесення істотних змін у систему дисциплінування, якісна перебудова її змісту, методів роботи. Базою цієї перспективної, оновлюючої діяльності служить інформація про якість роботи і стан усіх ланок дії організаційного механізму дисципліни, виявлення проблем, що не піддаються негайному вирішенню. Педагогічні дисциплінарні функції також відносяться до категорії перспективних, які дають відстрочуваний результат у вигляді розвитку складових структур дисциплінарної саморегуляції і взаєморегуляції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наказ МНС України від 06.03.2008 № 177 «Про затвердження Настанови з організації соціально-гуманітарної роботи з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту».

2. Бандурка О.М. Управление в органах внутренних дел Украины: Учебник. – Харьков: Ун-т внутр. Справ.

КЕРІВНИЦТВО РОБОТАМИ З ЛІКВІДАЦІЇ АВАРІЇ НА РІВНІ «А» АТ «ДНІПРОАЗОТ»

Савченко Д. В.,

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Керівництво роботами по ліквідації аварії, рятуванню людей та зниження дії небезпечних факторів на майно, людей та навколишнє середовище повинен здійснювати відповідальний керівник робіт.

Реагування на аварію на рівні «А»

Відповідальним керівником робіт по ліквідації аварії на рівні розвитку аварії “А” є майстер, оператор або особа що виконує його обов’язки.

До його прибуття на місце аварії обов’язки відповідального керівника робіт виконує змінний майстер.

Робочим органом з ліквідації аварійної ситуації є штаб з ліквідації аварії.

Штаб з ліквідації аварії утворюється відповідальним керівником робіт. До роботи в штабі залучаються керівники аварійно-рятувальних служб і формувань та інші фахівці підприємств і організацій (за погодженням з їх керівництвом).

Основне місце знаходження штабу по ліквідації аварії може бути контрольно-пропускний пункт підприємства.

Резервне місце знаходження штабу з ліквідації аварії – кабінет головного інженера.

Склад штабу з ліквідації аварії визначає відповідальний керівник робіт, який забезпечує діяльність штабу у встановленому режимі роботи.

У своїй діяльності штаб з ліквідації аварії взаємодіє з комісією з питань ТЕБ та НС.

В кабінеті штабу з ліквідації НС повинно знаходитися в готовності до роботи наступне обладнання:

- комутатор телефонного зв’язку;
- точка міської радіомережі;
- стіл та стільці для роботи 20 чоловік.

Весь особовий склад комісії з питань ТЕБ забезпечений мобільним зв’язком.

Час на приведення в готовність пункту управління – 2 години.

Основними завданнями штабу з ліквідації аварії є:

- визначення зони ураження внаслідок аварії, кількість та місця перебування в ній людей, організація їх рятування та надання першої невідкладної допомоги;

- збір даних про обстановку в зоні аварії, їх аналіз та узагальнення;

- визначення основного напрямку ліквідації аварії, прийняття рішення про проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;

- зосередження в районі аварії необхідної кількості сил та засобів, своєчасне введення їх в дію;
- визначення кількості аварійно-рятувальних формувань, необхідних для ліквідації аварії, порядок та строки їх залучення;
- організація взаємодії аварійно-рятувальних підрозділів, залучених до ліквідації аварії;
- керівництво роботами по ліквідації аварії;
- облік робіт, проведених аварійно-рятувальними підрозділами під час ліквідації аварії;
- облік загиблих та постраждалих внаслідок аварії;
- інформування населення про наслідки, ході ліквідації та правилах поведінки в зоні аварії;
- ведення оперативно-технічної документації та складання звіту для органів, які призначили відповідального керівника по ліквідації аварії.

Під час ліквідації аварії в підпорядкування відповідального керівника робіт по ліквідації аварії переходять всі аварійно-рятувальні підрозділи, які залучені для ліквідації аварії. Розпорядження відповідального керівника робіт по ліквідації аварії у відповідності з діючим законодавством є обов'язковими для виконання учасниками ліквідації аварії.

В залежності від обстановки, яка склалась в зоні аварії відповідальний керівник самостійно приймає рішення:

- про проведення евакуаційних заходів (крім загальної або часткової евакуації населення);
- про зупинку роботи об'єктів, які знаходяться в зоні аварії, незалежно від форм власності та підпорядкування;
- про залучення у встановленому порядку до проведення аварійно-рятувальних робіт аварійно-рятувальних підрозділів;
- про зупинку роботи аварійно-рятувальних підрозділів, у випадку наявності загрози життю учасників аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Ніхто не має права втручатись в діяльність штабу з ліквідації аварії до усунення в установленому порядку відповідального керівника робіт від виконання обов'язків та прийняття на себе керівництво ліквідацією аварії до призначення іншого відповідального керівника робіт.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України;
2. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 9.01.2014 р. №11.
3. Наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406 «Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації».

ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Сковрон І. А.

НК – Купчак М. Я., канд. пед. наук

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Мотивація вважається однією з найважливіших складових у структурі професійної діяльності особового складу служби цивільного захисту України. Саме мотивація чинить найбільший вплив на професійну діяльність та поведінку особистості [3, 106].

Особливу роль в менеджменті цивільного захисту відіграє удосконалення процесу управління особовим складом в ДСНС та її територіальних підрозділах. Одним з основних завдань менеджменту цивільного захисту є підвищення ефективної діяльності служби цивільного захисту завдяки всебічному розвитку і розумному застосуванню творчих сил особового складу, підвищенню рівня їх кваліфікації, компетентності, відповідальності, ініціативи. Ключове ж місце в цьому напрямку займає визначення способів підвищення ефективності роботи у відповідних галузях службової діяльності органів і підрозділів цивільного захисту.

Систему мотивації в системі ДСНС та її територіальних підрозділах можна зробити більш дієвою за таких обставин:

- забезпечивши спілкування, яке спонукає до концентрації на єдиній меті, що розвиває навички і уміння працювати в команді – це притаманне тим працівникам, для яких актуальною є потреба в спілкуванні або виражена схильність працювати в команді;

- демонструючи визнання особового складу – це дозволить задіяти мотив самоствердження, який спонукає до розширення функцій і повноважень, розвиває навички впливу на підлеглих, підсилює пошану серед працівників і задовольняє потребу у визнанні тих, для кого ця потреба є найбільш актуальною;

- надаючи можливість самореалізації, ми включаємо мотив самостійності, який, у свою чергу, спонукає до вивчення нового, оригінального, розвиває уміння орієнтуватися в інформаційному потоці, сприяє духовному і професійному вдосконаленню особи, і, як наслідок, зумовлює чесну конкурентну боротьбу та задоволення потреби в самореалізації;

- виявляючи пошану особового складу – актуалізується мотив справедливості, який, у свою чергу, спонукає до вдосконалення системи контролю якості, розвиває уміння брати на себе відповідальність за результат, гарантує виконання взятих зобов'язань. Як наслідок – пошана партнерів, колег по роботі, задоволення потреби в пошані тих працівників, які здатні брати на себе відповідальність;

- роблячи акцент на значущості функції кожного працівника: активізується мотив надійності, який, у свою чергу, спонукає до розширення функцій і повноважень, розвиває уміння делегувати повноваження іншим, що підвищує відповідальність. Наслідком є задоволення потреби в причетності – підходить для тих працівників, які вміють делегувати повноваження;

- надаючи можливість кар'єрного росту: активізується мотив змагальності, який спонукає зайняти позицію переможця, що розвиває

потребу в домінуванні, і як наслідок, формує господарське ставлення до території і задоволення потреби у владі – для тих працівників, для яких актуальною є потреба у владі і які схильні до домінування;

- підтримуючи відчуття успіху в особового складу: активізується мотив придбання, який спонукає до розширення простору, об'єднання з іншими успішними людьми і організаціями, розвиває відчуття справедливості до оточення. Це задовольняє потребу в успіху тих працівників, у яких виражене почуття справедливості.

Слід підкреслити, що мотивація особового складу служби цивільного захисту України безпосередньо впливає на їх професійну діяльність та результати роботи. З метою найбільш ефективної діяльності органів і підрозділів цивільного захисту, підсилення вимог до особового складу, мотивація праці аварійно-рятувальних служб, працівників допоміжних структур ДСНС стає надзвичайно важливим управлінським механізмом, який діятиме лише через покращення якості роботи з персоналом, зокрема, шляхом підсилення уваги до його соціальних проблем, постійного навчання та підвищення кваліфікації, створення дієвого кадрового резерву, чіткого розподілу обов'язків та об'єктивного оцінювання результатів роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VIІІ. *Урядовий кур'єр*. 2012 № 220.

3. Купчак М. Я., Саміло А. В. Мотивація, як елемент професійної підготовки в органах і підрозділах ДСНС / Збірник тез І Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти», м. Львів, 19-21 березня 2019. С. 106-109.

4. Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». *Урядовий кур'єр*. 2015 № 6.

5. Чубенко А. Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту в Україні : Монографія – Київ : НАВС, 2011.

6. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні : функціонально-структурний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.02. «Механізми державного управління» / Л. А. Жукова. – К., 2007.

СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

Соловей Є. О.

НК – Журбинський Д. А., канд. техн. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Робота із опрацювання [1-4], зокрема обговорення питань із залученими до роботи зарубіжними експертами, дозволила чітко окреслити структуру та характеристики бажаної майбутньої системи захисту

критичної інфраструктури в Україні. Не можна сказати, що вирішенню деяких окремих завдань (як-то реагування на надзвичайні ситуації чи боротьба з тероризмом) захисту критичної інфраструктури бракує нормативного або організаційного забезпечення, тут можна говорити лише про вдосконалення відповідних інструментів, а здебільшого про ресурсне забезпечення відповідної діяльності. Проте треба звернути увагу на задачі не об'єктового а системного рівня. Саме недосконалість заходів із комплексного управління захистом критичної інфраструктури в Україні спричиняє необхідність вдосконалювати нормативні, організаційні та технологічні інструменти задля забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури. Спираючись на досвід країн-членів ЄС та НАТО, зокрема, посилаючись на досвід успішного функціонування Урядового центру з питань безпеки [5] (Республіка Польща), в Зеленій книзі в якості однієї з основних рекомендацій вказується на необхідність визначення органу, який буде відповідати за виконання завдань координації в системі захисту критичної інфраструктури. Крім того такому органу будуть делеговані функції аналітичного та прогностичного характеру, завдання із організації підтримки прийняття стратегічних рішень щодо захисту критичної інфраструктури. Слід підкреслити, що такий орган не має входити в організаційну структуру будь-якого з відомств, що задіяні до вирішення завдань захисту критичної інфраструктури. Зважаючи на це, однією із практичних рекомендацій щодо побудови ефективної державної системи захисту критичної інфраструктури в Україні вважаємо за доцільне утворення Центру захисту критичної інфраструктури (Центр).

Завдання захисту критичної інфраструктури зміщують фокус уваги на попередження кризових ситуацій, пов'язаних із функціонуванням критичної інфраструктури в Україні. Поняття кризової ситуації для критичної інфраструктури має проміжний характер, і враховує як вплив зовнішніх факторів безпекового середовища, так і фактори функціонування самих об'єктів критичної інфраструктури. Для уникнення неоднозначності надамо визначення цього терміну в тому розумінні, в якому він використовується в даній [1]: кризова ситуація, що пов'язана із функціонуванням критичної інфраструктури – це ситуація, при якій виникають чи загострюються чинники, змінюються умови чи характеристики безпекового середовища, або змінюється стан функціонування окремих об'єктів критичної інфраструктури таким чином, що це становить загрозу забезпеченню безпеки та/або стійкості критичної інфраструктури (окремого сектору чи його частини).

Таким чином, саме попередження кризових ситуацій має стати ключовою складовою роботи Центру захисту критичної інфраструктури. При цьому має здійснюватися постійний моніторинг та виявлення можливих кризових ситуацій, пов'язаних із функціонуванням критичної інфраструктури. Виконання останнього можливе лише за умов створення підрозділу (відділу) в структурі Центру, який буде виконувати функції притаманні ситуаційним центрам, оперативно, в цілодобовому режимі – «24/7» здійснювати функції, пов'язанні із задачами із підтримки прийняття рішень в системі забезпечення захисту критичної інфраструктури. Зокрема,

такий підрозділ Центру має взаємодіяти (стане невід'ємною частиною) із мережею відомчих та корпоративних ситуаційних центрів (кризових/інформаційно-аналітичних тощо). Зважаючи на високі здобутки вітчизняних вчених в галузі інформаційних технологій, досить оптимістично сприймається задача технологічного, методологічного та кадрового оснащення такого підрозділу із функціями ситуаційного центру.

Оскільки не передбачається наділити Центр правом прямого управління суб'єктами системи захисту критичної інфраструктури, то його пропозиції мають враховуватися шляхом затвердження в нормативно-правових документах. Одним із способів такого затвердження є винесення пропозиції на розгляд Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій у формі проекту рішення [6].

На основі досвіду впровадження захисту критичної інфраструктури в країнах-членах ЄС та НАТО в [1] запропонований перелік «секторів» критичної інфраструктури. Фахівцями аналізувалися категорії об'єктів, які знайшли відображення у вітчизняній нормативно-правовій базі та можуть (певна частина з них) бути віднесені до об'єктів критичної інфраструктури в Україні [7]. В кожному із секторів критичної інфраструктури, як правило, визначається відповідальне відомство, на яке буде покладено низку функцій (часто на практиці ці функції вже виконуються відомством) щодо захисту відповідних об'єктів критичної інфраструктури.

До суб'єктів системи захисту критичної інфраструктури мають бути віднесені:

- Центр захисту критичної інфраструктури (при його утворенні);
- суб'єкти Єдиної державної системи цивільного захисту;
- суб'єкти Єдиної системи запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків;
- оператори об'єктів критичної інфраструктури;
- органи місцевої влади.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні [Електронний ресурс]. – НІСД, 2015. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
2. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / [Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Кондратов С. І., Суходоля О. М.] / за заг. ред. О. М. Суходолі. – К. : НІСД, 2019. – 224 с.
3. Грубов В. М. Європейська колективна безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма: монографія / В. М. Грубов. – К.: Тов. «ФАДА, ЛТД», 2007. – 554 с.
4. Качинський А. Б. Безпека, загрози та ризик / А. Б. Качинський. – К.: ІПНБ РНБО; НА СБ України, 2004. – 472 с.
5. Порядок організації і режиму роботи Урядового центру з безпеки (Польською мовою) <http://isap.sejm.gov.pl>.
6. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. ПКМУ від 26 січня 2015 р. № 18. Документ 18-2015-п. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 06.10.2019).
7. Бірюков Д. С. Захист критичної інфраструктури: проблеми та перспективи впровадження в Україні. / Д. С. Бірюков, С. І. Кондратов. – К.: НІСД, 2012. – 96 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ НС НА ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»»

Солопій Д. І., Черниш А. І.

НК – Куліца О. С., канд. техн. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Необхідність розробки ефективних заходів щодо запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій (НС) обумовлена існуючим в даний час високим ризиком їх виникнення. Виникла необхідність розробки нових напрямків зниження ризику і скорочення збитків від НС, пов'язаних з використанням управлінської діяльності.

Оптимізація — це сукупність процесів, спрямованих на модернізацію та поліпшення існуючих механізмів досягнення бажаного результату.

Управління у надзвичайній ситуації полягає у постійному керівництві з боку органу управління та уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації залученими службами та силами і в організації виконання завдань з ліквідації НС або її наслідків.

Основою управління є рішення керівника ліквідації НС, який несе повну відповідальність за управління підпорядкованими силами та успішне виконання ними завдань з ліквідації наслідків НС.

Принципами управління є безперервність, твердість, гнучкість та стійкість управління в НС [1, 4].

Управлінська діяльність в будь-яких умовах складна і різноманітна. Вона включає вирішення низки завдань, спрямованих на організацію і здійснення заходів, пов'язаних з підготовкою і керівництвом спеціалізованими підрозділами в ході ведення оперативних дій в різних умовах.

На підприємстві ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»» (м. Кропивницький) в даний час активно використовується в технологічному процесі аміак.

При аварії у холодильно-компресорній станції, яка може потягнула за собою витік аміаку, можливе утворення зони зараження. Вибухи та аварії холодильних установок інколи трапляються внаслідок гідравлічного удару, відмови запобіжних пристроїв і розриву нагнітального трубопроводу чи балонів з холодильним агентом та витоку холодоагента (аміаку) крізь нещільні з'єднання. Аміак утворює з повітрям вибухонебезпечну суміш, що особливо небезпечно при ремонтних роботах з відкритим полум'ям. Газоподібний аміак токсичний, його гранично допустима концентрація у повітрі робочої зони дорівнює 20 мг/м³. Рідкий аміак викликає тяжкі опіки шкіри та опіки очей, що може призвести до сліпоти.

Залежно від напрямку і сили вітру в зоні зараження можуть опинитися, крім виробничих ділянок підприємства, люди що знаходяться в прилеглому житловому секторі [2, 3].

Для забезпечення безпеки функціонування ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»» необхідно прийняття низку чітких управлінських рішень, спрямованих на:

- аналіз попередніх аварійних ситуацій, що супроводжувалися викидом аміаку;
- прогнозування виникнення та особливостей розвитку НС;
- розробку планів ведення аварійно-рятувальних робіт;
- розрахунок необхідної кількості сил і засобів;
- проведення основних заходів в умовах ведення аварійно-рятувальних робіт;
- визначення переліку залучених осіб та відповідальних за проведення робіт.

Не торкатися пролітої речовини. Усунути течі або перекачати речовину в цілу ємність з дотриманням запобіжних заходів. Ізолювати район доти, доки газ не розсіється. Організувати евакуацію людей з урахуванням напрямку руху хмари токсичного газу [4].

При ліквідації НС з викидом аміаку найбільш доцільно здійснити постановку водяних завіс. Перше, що необхідно при цьому враховувати, ефективність постановки завіс. Місце розливу обвалувати і не допускати попадання речовини у водоймища; промити великою кількістю води; покрити повітряно-механічною піною. Промиті поверхні рухомого складу, території обробити слабким розчином кислоти. Ушкоджені балони винести з небезпечної зони і перекинути в ємність з водою або слабким розчином кислоти.

Ефективність завіс і ліквідація НС в цілому залежить від багатьох факторів, які беруться до уваги керівником ліквідації НС при управлінні силами і засобами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Довідник рятувальника на випадок виникнення надзвичайних ситуацій з небезпечними речовинами. / за загальною редакцією В. І. Балого – Львів: СПОЛОМ, 2012. – 710 с.
2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.5. Небезпечні хімічні речовини та заходи від них. / за загальною редакцією В.В. Могильниченка. – К.: КІМ, 2010. – 472 с.
3. Наказ МВС України від 05.11.2018 № 879 «Про затвердження Правил техногенної безпеки».
4. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК НОВА ПАРАДИГМА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Тараненко І. С.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Останніми десятиліттями на нашій планеті значно зросла щорічна кількість надзвичайних ситуацій – як природного (стихійні лиха), так і техногенного походження (аварії, катастрофи). Обсяги матеріальних збитків від них також постійно збільшуються і нині обчислюються вже сотнями мільярдів доларів (в Україні, наприклад, такі збитки перевищують 1% ВВП), а людські втрати щороку сягають 2,5-3 млн. осіб. Значним зростанням ризиків надзвичайних ситуацій супроводжується в тому числі й технічний прогрес. Однак наука володіє достатнім потенціалом, аби розробити методологію моделювання ризиків із перспективою подальшого її впровадження у сучасну систему управління техногенно-екологічною безпекою з метою попередження надзвичайних ситуацій або максимально оперативного й ефективного реагування на них.

Заходи, які нині вживаються в Україні для відвернення або ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, не дають бажаного результату. Це передусім зумовлено застарілістю успадкованої ще від СРСР єдиної державної системи цивільного захисту, яка передбачала підпорядкування потенційно небезпечних об'єктів (ПНО) територіальним (обласним виконавчим комітетам, тотожним сучасним обласним державним адміністраціям) і функціональним (галузевим міністерствам) підсистемам. Нині ж ПНО, яких у нашій країні налічуються тисячі, підпорядковуються лише законодавчій базі та своїм власникам. Варто зазначити, що на даний момент функцію здійснення контролю за станом таких ПНО покладено на інспекції Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), котрі, як вважають науковці, недостатньо фахово знаються на технологічних процесах і ризиках: один і той самий інспектор зобов'язаний перевіряти різні типи підприємств, не маючи спеціальної підготовки. До того ж, ситуація постійно погіршується, оскільки матеріальна база багатьох виробництв неминуче деградує, а приймати рішення про суттєві капіталовкладення в модернізацію основних фондів підприємств готові далеко не всі власники та топ-менеджери.

Таким чином, з огляду на події останніх років (зокрема масштабні пожежі в Київській та Одеській областях), які наочно засвідчують неефективність системи управління безпекою (згідно із сумною статистикою, за кількістю надзвичайних ситуацій та їхніми наслідками Україна посідає перше місце в Європі), напрацьованої в часи планової економіки та загальнодержавної форми власності, постає актуальна проблема її (системи) вдосконалення й осучаснення. У світі вже понад 30 років використовується так званий ризик-орієнтований підхід (РОП) до запобігання надзвичайним ситуаціям, а також до усунення їх наслідків. Суть зазначеного підходу полягає в обчисленні ризиків для кожного конкретного ПНО з урахуванням усіх джерел небезпек, чинників і обставин, що сприяють

виникненню та розвитку небезпеки. Причому безпеку тлумачать як прийнятний рівень ризику, а сам ризик визначають у вигляді добутку імовірності небажаної події на її наслідки. Впровадження РОП передбачає оцінювання ризику (кількісне та якісне), тобто визначення ймовірності виникнення тих чи інших надзвичайних ситуацій та спричинених ними збитків, а отже потребує створення інституту компаній, які отримуватимуть в органах державної влади ліцензії на оцінювання ризиків на певних об'єктах і працюватимуть за методиками, узгодженими із тими державними органами, від яких отримали дозвіл на здійснення своєї діяльності (на даний момент таким органом є ДСНС). Визначивши ризики на конкретних ПНО, експерти компаній-оцінювачів будуть зобов'язані повідомляти результати керівництву об'єкта, ДСНС, органам місцевої влади та страховим компаніям. Суб'єкти господарювання (ПНО) мають бути застраховані: існує прямо пропорційна залежність між рівнем страхових премій та рівнем ризиків, визначених компанією-оцінювачем. У разі якщо ризики об'єкта буде визнано неприпустимими, він матиме припинити свою діяльність. Усі сторони, залучені до процесу оцінювання ризиків та подальшого моніторингу діяльності ПНО, нестимуть, згідно із законодавством, кримінальну відповідальність.

Таким чином, переорієнтація системи управління безпекою на РОП потребує не лише розроблення наукових засад (методів, моделей, алгоритмів, розрахункових програм (кодів) тощо) та інформаційних технологій, а й політичної ініціативи (передусім внесення змін до відповідних нормативно-правових актів) та відповідальності громадян, адже ефективне функціонування системи запобігання надзвичайним ситуаціям природного й техногенного характеру та оперативне реагування на них можливе лише за умови тісної та плідної взаємодії у трикутнику «громадянин – суспільство – держава». Українські ж рятувальники, як неодноразово засвідчив досвід їх співпраці з міжнародними силами реагування під час операцій з ліквідації наслідків численних аварій, катастроф і стихійних лих, здатні виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні.

ЗАХИСТ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ ЯК КОМПЛЕКСНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Філоненко К. В., Манушина Р. І.

НК – Журбинський Д. А., канд. техн. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Без сумніву захист критичної інфраструктури може розглядатися як комплексна наукова проблема. Результати досліджень мають забезпечити вирішення питань нормативно-правового, організаційного, методологічного, технологічного, інженерного, кадрового забезпечення [1-7].

В [8] були представлені основні принципи формування (побудови) захисту критичної інфраструктури в Україні. Слід зупинитися на них більш детально.

Першим названий принцип координованості. Він увібрав в себе цілу низку ідей, пов'язаних із необхідністю узгодженості як процесів планування безпеки на національному рівні, узгодження розвитку нормативно-правових, організаційних та науково-технологічних інструментів, призначених для виконання завдань захисту критичної інфраструктури, так і діяльності суб'єктів захисту критичної інфраструктури.

Напевне ключовою проблемою є створення механізмів координації зусиль всіх зацікавлених сторін – влади, бізнесу і суспільства, щодо захисту критичної інфраструктури, включно з горизонтальною координацією операторів взаємозалежних і однотипних об'єктів критичної інфраструктури. Координація процесу побудови захисту критичної інфраструктур повинна, за думкою розробників Зеленої книги, відобразитися і при плануванні та визначенні пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Надійне функціонування критичної інфраструктури є передумовою стабільного економічного зростання країни та соціально-економічного благополуччя населення [9].

Через різноманітність загроз та типів об'єктів критичної інфраструктури потрібним є створення єдиного центру оцінки стану захищеності критичної інфраструктури, прогнозування загроз та оцінки ризиків для об'єктів, критичної інфраструктури, координації дій всіх зацікавлених сторін із захисту критичної інфраструктури. Причому така комплексна оцінка ризиків має здійснюватися в мережі ситуаційних центрів. Пов'язаною задачею є запровадження національної проектної загрози для критичної інфраструктури та окремих її елементів на основі оцінки загроз національній безпеці. Другим названий принцип єдності методологічних засад. Відповідно до цього принципу запровадження захисту критичної інфраструктури має здійснюватися шляхом: використання єдиної понятійної та методологічної бази для аналізу загроз критичній інфраструктурі, розробки методології ідентифікації об'єктів критичної інфраструктури (визначення переліку) на основі оцінки важливості надання ними товарів та послуг (оцінки критичності). Принцип єдності вказує на необхідність побудови таких підходів до захисту критичної інфраструктури, що враховують разом елементи певних груп (категорії) особливостей, а саме: урахуванням та оцінки всього комплексу загроз; встановлення особливостей функціонування захисту критичної інфраструктури в мирний час (як в умовах повсякденного функціонування, так й в умовах надзвичайної ситуації та режиму надзвичайного стану) та особливий період (враховуючи особливості періоду мобілізації, режиму воєнного стану та відбудовного періоду); надання рівної уваги заходам з попередження загроз надзвичайних ситуацій, підвищення готовності до реагування і ліквідації наслідків таких ситуацій; поєднання заходів фізичного захисту із заходами забезпечення надійності, живучості й здатності до швидкого відновлення.

Окремо підкреслюється важливість принципу державно-приватного партнерства, тобто залучення всіх зацікавлених у функціонуванні критичної інфраструктури сторін та розмежування відповідальності між ними

(держава – власник; влада – суспільство; регулятор – оператор). Основними завданнями реалізації даного принципу є:

- партнерський розподіл і чітке розмежування відповідальності за забезпечення захищеності, безпеки та стійкості критичної інфраструктури між оператором і державою;
- організація обміну інформацією між державними органами, приватним сектором, населенням і окремими громадянами стосовно ризиків;
- використання ресурсів як держави, так й приватного сектору для досягнення цілей забезпечення захисту критичної інфраструктури;
- залучення громадськості та експертного співтовариства, використання консультаційних (дорадчих) рад при визначенні вимог до захищеності, безпеки та стійкості критичної інфраструктури.

Окремо названий принцип забезпечення конфіденційності, який означає, що чутлива інформація про вразливості та конкретні характеристики систем захисту об'єктів чи комерційна інформація, за виключенням випадків, передбачених чинним законодавством, не повинна розголошуватися, оскільки може бути використана у зловмисних цілях. Оскільки критична інфраструктура в Україні має і транскордонне значення, впливає на безпеку наших європейських сусідів, а Україна рішуче здійснює кроки з євроінтеграції, то при побудові захисту критичної інфраструктури потрібно слідувати принципу міжнародного співробітництва. Цей принцип означає врахування трансграничних впливів функціонування критичної інфраструктури, міжнародних зобов'язань України щодо функціонування та безпеки критичної інфраструктури, а також участь України в європейських механізмах цивільного захисту, кібербезпеки та протидії тероризму [1-7].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / [Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Кондратов С. І., Суходоля О. М.] / за заг. ред. О. М, Суходолі. – К. : НІСД, 2019. – 224 с.
2. Грубов В. М. Європейська колективна безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма: монографія / В. М. Грубов. – К.: Тов. «ФАДА, ЛТД», 2007. – 554 с.
3. Качинський А. Б. Безпека, загрози та ризик / А. Б. Качинський. – К.: ПНБ РНБО; НА СБ України, 2004. – 472 с.
4. Маньков В. Д. Безопасность общества и человека в современном мире / В. Д. Маньков. – СПб.: Политехника, 2005. – 551с.
5. Геополитика, международная и национальная безопасность: Словарь–справочник / сост.: М. М. Абдурахманов., В. А. Баришполец, Д. В. Баришполец, В. Л. Манилов. – М: Пробел, 1999. – С.30.
6. Суходоля О. М. Захист критичної інфраструктури в умовах гібридної війни: проблеми та пріоритети державної політики України. Стратегічні пріоритети. 2016. № 3. С. 62-76.
7. Світова гібридна війна: Український фронт: монографія/за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. – 496 с.
8. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні [Електронний ресурс]. – НІСД, 2015. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
9. Бірюков Д. С. Захист критичної інфраструктури: проблеми та перспективи впровадження в Україні. / Д. С. Бірюков, С. І.Кондратов. – К.: НІСД, 2012. – 96 с.

АНАЛІЗ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ МАРШРУТІВ РУХУ АВТОТРАНСПОРТУ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Черський В. О.

НК – Алексєєв А. Г., канд. хім. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В сфері рятування людей від пожеж, надзвичайних ситуацій, ліквідації наслідків цих подій важливе значення має швидкість реагування формувань при їх виникненні, оскільки затримки призводять до значного зростанню втрат, як матеріальних так і людських. Один з шляхів скорочення часу реагування – це вибір маршруту з найменшим часом переміщення транспортних засобів. Тому було потрібно вдосконалення автоматизації процесу прийняття рішення про оптимальні маршрути переміщення транспортних засобів ДСНС та розробка прототипу методу їх визначення.

В прототипі повинні бути враховані фактори, що впливають на швидкість переміщення: інтенсивність руху на даний момент по ділянкам дороги, їх покриття, наявність та ступінь заторів на окремих ділянках тощо.

Протягом останнього часу інтенсивно розвивалися системи прокладання та маршрутів та проведення автомобілів запланованим шляхом з використання комп'ютерних технологій геоінформаційних систем та систем космічного позиціонування [1].

Найбільш відомою з таких систем є сервіс Google.maps. Оптимальність маршрутів руху визначається лише за відстанню переміщення, час руху може бути визначеним тільки орієнтовно за відстанню, або за відстанню та тим станом доріг, що був на момент створення цієї геоінформаційної бази даних.

Швидкість руху ділянками доріг в сучасних системах визначається за допомогою системи геолокації. Але цією інформацією володіють тільки оператори GSM та організації, що уклали з ними договір, наприклад, Google.maps. Таким чином, інтернет сервіси [2] Google.maps та Яндекс.Пробки фактично відображають інформацію не про стан дороги чи затори, а про середню швидкість. Цю швидкість подають на картах в бальній шкалі: від зеленого до червоного кольорів. Зелений колір відповідає вільному проїзду, червоний – заторам.

Для розробки оптимального маршруту нами був використаний алгоритм Дейкстри, що знаходить найкоротший шлях від однієї з вершин графа до всіх інших. Якщо відстань між точками-вершинами задати у вигляді довжини, то отримаємо оптимізацію маршруту за відстанню, але, якщо в одиницях часу, – то за часом руху.

Для моделі була використана карта м. Черкаси. Центральна частина міста розділена на 119 перехресть та 184 відрізків вулиць. В базу даних занесені параметри всіх відрізків вулиць. Час руху від однієї точки до іншої заданий в умовних одиницях. Однак, така система статична, оскільки не враховує поточну інформацію про завантаженість доріг та затори в поточний момент.

В роботі шляхом створення програми на мові VBA з використанням функцій Windows API знайдені інженерні рішення автоматичного отримання інформації про середню швидкість руху ділянками доріг. Для цього створена програма завантажує інтернет-браузер, відкриває сторінку з картою завантаженості доріг та зчитує на карті колір пікселю, що позначає затори для кожної ділянки вулиці.

Перевірка роботи розробленого прототипу програми показало працездатність алгоритму, можливість реагувати на зміну поточної ситуації, що склалася на дорогах, та зменшити час слідування автотранспорту в таких ситуаціях на 1 – 2 хв. і більше, в залежності від величини заторів.

У результаті роботи можна зробити наступні висновки:

1. Розроблена та перевірена програма пошуку найкоротшого шляху на мові програмування Visual Basic for Application в системі MS Excel.

2. Розроблені інженерні рішення динамічної оптимізації маршрутів руху транспортних засобів ДСНС. Причому інформація про поточний стан завантаженості та затори на ділянках доріг отримуються автоматично з карт Google maps.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ларин А.Н., Калиновський А.Я., Коваленко Р.И. Дослідження параметрів функціонування пожежно-рятувальних підрозділів міста Харкова на сучасному етапі для розробки програмного блоку «Прогноз НС» // Вісник НТУ «ХПІ» № 62, с. 77 - 83.

2. Как в Google-maps узнают, где есть пробки, а где нет? // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mixstuff.ru/archives/126>.

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ЗВ'ЯЗКУ В УМОВАХ АВАРІЇ НА «ППО ЦЕХ ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ ПАТ ЗАЗ»

Чорний В. О.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Для організації та керівництва управлінням при ліквідації надзвичайної ситуації на об'єкті, захисту населення та території, а також виконання інших необхідних функцій з ліквідації надзвичайних ситуацій рішенням голови облдержадміністрації призначається уповноважений керівник з ліквідації цієї ситуації, який утворює штаб з ліквідації надзвичайної ситуації – робочий орган з ліквідації НС.

До роботи в штабі залучаються керівники аварійно-рятувальних служб та формувань, що беруть участь у ліквідації НС, спеціалісти органів місцевого самоврядування та відповідних управлінь і організацій (за погодженням з їх керівниками).

Персональний склад штабу з ліквідації НС визначає уповноважений керівник з ліквідації НС, який забезпечує його діяльність та встановлює режим роботи.

У своїй діяльності штаб з ліквідації НС взаємодіє з комісією ТЕБ та НС. Основними завданнями штабу з ліквідації НС є безпосередня організація і координація аварійно-рятувальних робіт.

До призначення уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації загальне керівництво з проведення першочергових, рятувальних та інших невідкладних робіт приймає на себе керівник підрозділу, який прибув першим до місця події з подальшою передачею повноважень начальнику мобільної оперативної групи ГУ ДСНС України в Запорізькій області.

Управління і керівництво всіма роботами здійснюється з пунктів управління:

- пункт управління №1 - розгортається в ГУ ДСНС України в Запорізькій області при виникненні надзвичайних ситуацій;
- пункт управління №2 - розгортається в районі надзвичайної ситуації.

Інформація про обстановку та хід виконання робіт з ліквідації надзвичайної ситуації з пункту управління №2 передається на пункт управління №1 ГУ ДСНС України в Запорізькій області.

Телефонний зв'язок забезпечується за рахунок використання загальнодержавних і відомчих ліній зв'язку.

Для забезпечення зв'язком оперативного штабу використовуються технічні засоби управління.

Зв'язок організовується з пункту управління в місця постійної дислокації:

1. провідний – телефонними каналами АТС:
 - з робочою групою ДСНС України;
 - з територіальними органами управління та силами;
 - з обласними управліннями і організаціями, що залучаються до проведення робіт з ліквідації НС.
2. радіозв'язок:
 - з робочою групою ДСНС України;
 - з мобільною оперативною групою ГУ ДСНС України в Запорізькій області;
 - з територіальними підрозділами ГУ ДСНС України в Запорізькій області.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України;
2. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 9.01.2014 р. №11.
3. Наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406 «Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації».

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Чубіна А. С.

Національна академія державного управління при Президентіві України

Сучасні системи місцевого самоврядування та адміністративно-територіальний устрій країн Європи сформувалися як результат розвитку національних держав за умов демократизації, урбанізації, переходу до правової системи стримувань і противаг та у відповідь на потреби сучасного суспільства, посилення руху за громадський контроль та спроб створити державу «загального добробуту».

Тенденції конституціоналізму та громадського контролю при цьому узгоджувалися в Європі з принципами ліберальної ідеології, яка наголошувала на мінімальному втручанні уряду в діяльність органів місцевого самоврядування та чіткій відмежованості діяльності місцевих органів влади від інших сфер управління. Трансформації систем державного управління та місцевого самоврядування додатково були зумовлені процесами глобалізації і європейської інтеграції, особливо у зв'язку з утворенням та розвитком Європейського Союзу.

Зазначені зміни в системах управління країнами можна умовно поділити на такі типи: коригування кількості адміністративних одиниць, організаційні реформи, фінансові реформи, функціональні та процедурні реформи.

Під час першої хвилі реформ у європейських країнах відбувалось скорочення кількості адміністративних одиниць, зокрема муніципалітетів. При цьому дуже часто застосовували припущення, що ефективне та результативне надання послуг на місцях вимагає більших виборчих округів і адміністративних підрозділів.

Найбільшого поширення ця концепція набула в Скандинавських країнах та у Великій Британії. Дилема полягала в тому, що чим меншою є така одиниця, тим ближче перебувають послуги до кожного окремого громадянина, тим сильніший його вплив на прийняття відповідних рішень. І навпаки, чим більшою є адміністративна одиниця, тим менше важить голос окремого громадянина в прийнятті рішень.

Прикладами проведення такого типу реформ можуть слугувати Швеція, Данія та Фінляндія. У Швеції муніципалітети об'єдналися навколо сусідніх міст для реалізації спільних функцій, що було закріплено на законодавчому рівні. У Фінляндії було розпочато спроби «зверху» серйозно зменшити число муніципалітетів, як це було зроблено у Швеції й Данії. Однак, у результаті політичних дебатів стосовно територіальної реформи переміг принцип добровільності об'єднання. Паралельно було створено систему державних субсидій для виконання функцій держави (надання послуг у галузях шкільної освіти, соціального захисту дітей тощо). Держава заохочувала об'єднання муніципалітетів шляхом надання додаткових субсидій, тобто реформа проходила не адміністративним шляхом, а стимулювалася економічними інструментами.

Досвід укрупнення громад у різних європейських країнах був як позитивним, так і негативним одночасно (ідеться, насамперед, про Францію). Разом з тим, успіху досягали при об'єднанні муніципалітетів на добровільній основі, тому саме цей досвід реалізацій територіальних реформ доцільно застосувати й в Україні.

Важливими напрямками реформ були також визначені розвиток регіональної демократії та становлення регіонального самоврядування в європейських країнах. Проміжний рівень врядування зміцнювався для вирішення проблем, пов'язаних з урбанізацією, що зростає, і необхідністю надання нових типів послуг. Він надавав змогу приймати рішення та здійснювати діяльність у масштабах, що перевищують розміри муніципалітету (громади), а також слугував ефективним інструментом для просторового територіального планування тощо.

Додатковим чинником, що сприяв утворенню проміжних рівнів врядування на регіональному рівні, був рух за децентралізацію/демократію в Іспанії, Італії, Норвегії, Данії, Німеччині, Франції та інших європейських країнах. Зрештою, зазначений процес призвів до виникнення трьох рівнів врядування: загальнодержавного (національного), проміжного (регіонального) і місцевого. Проміжні структури набули цілком нових форм регіональних виборних органів влади, що здійснюють виконавчі, а інколи й законодавчі повноваження (Бельгія, Німеччина, Іспанія, Португалія, Італія).

Інший тип реформ, які відбувалися в європейських країнах протягом останнього піввіччя ХХ-го століття, деякі вчені визначають як організаційні реформи. Вони здійснювались переважно під значним впливом центральної влади та передбачали зміну внутрішньої структури територіальних одиниць і включали такі елементи: посилення ролі мерів та виборних рад; надання процесові прийняття рішень більш відкритого, публічного й демократичного характеру; розширення участі громадськості в прийнятті рішень; запровадження обов'язкових «раціональних» методів планування; зміни в складі місцевого персоналу, зміни місцевих правил організації діяльності органів влади тощо. Багато в чому ці заходи мали сприяти більш активній участі органів місцевого самоврядування в суспільно-політичному житті відповідних країн і перетворенню їх на надійних провідників державної політики (Італія, Велика Британія тощо).

Фінансові реформи зазвичай передбачали збільшення обсягів ресурсів, що центральна влада надає органам місцевої влади, зокрема для розрахунків за соціальними програмами. Це забезпечило спроби зміцнити здатність органів місцевої влади збирати податки чи забезпечити себе альтернативними засобами фінансування, серед яких варто зазначити плату за послуги, створення місцевих підприємств або надання адміністративних послуг на ринкових засадах.

Майже усі реформи децентралізації, які було реалізовано останнім часом у європейських країнах, супроводжувались збільшенням ресурсної бази органів місцевого самоврядування. Функціональні та процедурні реформи включали в себе комплекс заходів, спрямованих на децентралізацію повноважень органів державної влади і їх передачу органам місцевого самоврядування. Наприклад, у Великій Британії надання

соціальних послуг було децентралізовано, щоб наблизити їх до людей. В Італії відбулася аналогічна децентралізація багатьох державних функцій. У деяких країнах (Франції, Італії, Іспанії) контрольні функції префектів над діяльністю органів місцевого самоврядування було послаблено й навіть скасовано. Крім того, запроваджували системи планування діяльності та ефективності надання послуг (Німеччина, Франція, Данія тощо).

У більшості європейських країн найбільш важливими завданнями проведення реформ децентралізації можна визначити такі: надання більш якісних послуг громадянам, підвищення результативності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наближення послуг до споживачів (впровадження принципу субсидіарності), досягнення прозорості дій публічної адміністрації, більш активне залучення громадян до прийняття рішень, консолідація бюджетної політики, розвиток ресурсної бази органів місцевого самоврядування.

Сучасні тенденції організації публічної адміністрації країн Європейського Союзу базуються на демократичній децентралізації влади, що здійснюється шляхом передачі відповідних повноважень на найближчий до громадян рівень публічної влади.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Автономов С. А. Сивицький В. А., Черкасов А. І. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник. – М.: АСТ ВІСН, 2003 - С. 323-324.
2. Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М., Захарченко Е. М., Курінний О. В., Топпервін Н. Децентралізація публічної влади: досвід Європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик, Е. М. Захарченко, О. В. Курінний, Н. Топпервін; Центр політико – правових реформ. – К., 2012. – 127 с.
3. Грицяк І. А., Говоруха В. В., Стрельцов В. Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підруч. – Х., 2009. – 619 с.
4. Децентралізація публічної влади: досвід європейських держав та пропозиції для України / А. М. Школик, О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха [та ін.]. – К.: Центр політико-правових реформ, 2011. – 219 с.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Шведенко І. О.

НК – Кузнецова Л. В., канд. юрид. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Поняття управління було сформовано як комплекс спеціальних державних інститутів, процесів, процедур, систем і організаційних структур за допомогою яких буде здійснюватися управління суспільством.

Управління у сфері цивільного захисту є різновидом діяльності держави, за його допомогою здійснюється вплив на структурні підрозділи

шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів та здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, їх окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх безпечних прав і свобод.

До найхарактерніших рис державного управління в сфері цивільного захисту належить підзаконність, тобто здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності на основі правових норм. Організуючий характер управління в сфері цивільного захисту полягає у його управлінському впливі, спрямованому на організацію спільної праці осіб сфери цивільного захисту, соціальних колективів, організацій з метою забезпечення життєдіяльності держави та забезпечення добробуту її громадян із застосуванням для цього засобів виробництва, природних ресурсів, матеріальних та інших цінностей [1, с.14].

Змістом управлінських відносин в сфері цивільного захисту є особлива діяльність людей, що виступає у вигляді взаємодії суб'єктів та об'єктів управління. Між ними існує тісна взаємодія, що здійснюється за допомогою прямих і зворотніх зв'язків. Практична реалізація цих зв'язків забезпечується завдяки руху інформації. А, узгодження управлінських дій приводить до встановлення між ними вертикальних зв'язків – субординації, тобто підпорядкування одного інтересам іншого.

Взагалі субординаційні відносини розрізняються за певними видами, а саме: пряме підпорядкування, непряме підпорядкування, подвійне підпорядкування, ієрархічне підпорядкування.

Стосовно змісту управління в сфері цивільного захисту, то він проявляється в його функціях (загальних, спеціальних та допоміжних). Існує три групи управлінських завдань: загальні завдання, вирішення яких спрямовані на реалізацію загальнозначущих або публічних потреб відповідної соціальної системи; спеціальні завдання, вирішення яких веде до утворення управлінської системи, її стабільності, надійності, розвитку; допоміжні завдання, що впливають із внутрішньої технології управлінської праці. Вони відображують спрямованість зусиль апарату управління на забезпечення життєво важливих потреб об'єктів управління [2, с.16].

Ефективне функціонування установ галузі цивільного захисту перебуває у прямо пропорційній залежності від ситуації розвитку системи управління та підтримання у стадії впорядкованості динамічного його розвитку та адаптації. В умовах цивілізованої економічної конкуренції та суперництва вирішальну роль відіграє стадія динамічного розвитку, що полягає у виробленні ефективного стратегічного менеджменту. Стратегічний менеджмент повинен включати соціальне прогнозування, формування позитивної морально-психологічної обставновки за допомогою морально-етичних методів та методів професійного добору кадрів.

Організаційну форму діяльності сфери цивільного захисту прийнято поділяти основну та допоміжну. До основної належить персональна діяльність керівника, заступників керівника, керівників структурних підрозділів. Допоміжними організаційними формами роботи є участь

керівників в засіданнях, звітування про свою діяльність, робочі відрядження, участь у роботі семінарів, конференцій.

Управління у сфері цивільного захисту тісно пов'язане із забезпеченням безпеки у надзвичайних ситуаціях, тому що останні як загроза безпечному стану є самостійними складовими багатьох небезпек. Забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях пов'язане зі здійсненням широкого комплексу правових і спеціальних організаційно-технічних заходів щодо впорядкування суспільних відносин, зокрема, встановлення і підтримання правового режиму зони надзвичайного стану [3, с.3]. Цей режим здійснюється у різних організаційно-правових формах і різними методами.

Найсуттєвішим, що відрізняє управління у сфері цивільного захисту від інших видів управління є те, що воно здійснює потужний вплив на спрямованість, зміст та ефективність всіх видів державного управління внаслідок стратегічного значення державно-управлінських рішень для суспільства та держави, особливо в умовах, коли стоїть досить гостро питання щодо нейтралізації загроз життєво важливим інтересам.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державне управління та державна служба у сфері цивільного захисту / за заг. ред. М.В. Болотських. Вінниця: ТОВ Видавництво – друкарня «Діло», 2015. 352с.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту: навч. посіб. / за заг. ред. С.М. Гусарова. Львів: Укр.акад. друкарства, 2015. 122с.
3. Костенко В.О. Пріоритети удосконалення державного управління у сфері цивільного захисту територіальних громад в процесі децентралізації влади в Україні // Актуальні проблеми державного управління. 2017. 2(52). С. 1-6.

УДК 778.14:006.05

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВІДПОВІДНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВИМОГАМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Шевченко І. І., Болбас О. М., Шевченко І. А.

Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут мікрографії, м. Харків

Міжнародні стандарти для багатьох країн є випереджальними.

Міжнародні стандарти акумулюють новітні досягнення науки і техніки провідних країн світу, відображають інтереси більшості країн і тому беруться за основу при розробці національних та регіональних стандартів [1].

До 2020 року в Україні планується досягнення рівня гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими на 80 %.

Передбачено також набуття країною повноправного членства в Міжнародній організації законодавчої метрології (OIML), а національним органом стандартизації – повноправного членства в європейських організаціях зі стандартизації CEN і CENELEC.

Однією з основних тенденцій державної політики України у сфері стандартизації на сучасному етапі є пріоритетність запровадження міжнародних та європейських стандартів. Це дозволить використати досвід та досягнення розвинутих країн у національній економіці, сприятиме виходу українських товарів на світовий ринок.

У державній системі страхового фонду документації (далі – СФД) України проводяться дослідження матеріалів міжнародних стандартів, які є джерелом інформації щодо інноваційних процесів, що проводяться у світі.

Це стає можливим завдяки співробітництву з міжнародними технічними комітетами стандартизації у сферах фотографії, інформації та документації, управління документообігом, безпеки. Результати аналізу міжнародних стандартів можуть застосовуватись під час проведення наукових досліджень у сфері СФД, архівної справи та цивільного захисту.

Для використання міжнародного досвіду під час проведення наукових робіт у сферах СФД і «Безпеки» та забезпечення їх відповідності вимогам міжнародних стандартів Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут мікрографії виконує науково-дослідну роботу з дослідження міжнародних стандартів за чотирма напрямками: «Фотографія», «Інформація та документація», «Управління документообігом», а також «Безпека», – сфера діяльності яких перетинається зі сферою СФД.

За останні 5 років за напрямом «Безпека» було опрацьовано та проаналізовано більш ніж 25 міжнародних стандартів, положення яких надано на розгляд фахівцям під час виконання робіт у сфері «Безпека у надзвичайних ситуаціях».

Матеріали опрацьованих міжнародних стандартів [2], [3] надали можливість оцінити ризики, вимоги та правила впровадження комплексу організаційних, технічних і спеціальних заходів для захисту населення в надзвичайних ситуаціях, а саме:

- принципи управління надзвичайними ситуаціями, структура управління діями щодо ліквідації надзвичайних ситуацій;

- основи для визначення стійкості міст за обставин (природних катаклізмів, епідемій тощо) та комплекс універсальних відповідних заходів;

- рекомендації щодо впровадження системи раннього попередження стихійних лих, методи та процедури, що необхідно впровадити для удосконалення цієї системи;

- настанови щодо оцінки загроз, ризиків та контрзаходів, пов'язаних із безпекою продукції;

- настанови з моніторингу небезпек у рамках загальної програми з управління надзвичайними ситуаціями;

- процедури попередження збоїв, захисту, підготовки, зниження масштабу наслідків, реагування, безперервності операцій і відновлення;

- вимоги до системи завчасного попередження зсувів та етапи реалізації здійснення всіх видів діяльності за цим напрямком;
- правила, структура та процес оцінки складності системи з метою підвищення безпеки та відмовостійкості організації;
- принципи і вимоги до органів, які проводять аудит і сертифікацію систем управління безпекою мережі постачань;
- рекомендації щодо системи раннього попередження зсуву;
- терміни, що використовуються у стандартах сфери «Безпека та стійкість»;
- вимоги до системи управління безпекою, включаючи такі аспекти, як: виробництво, фінансування, інформаційне керування та засоби для зберігання та передачі товару;
- рекомендації щодо планування масової евакуації з точки зору встановлення, впровадження, моніторингу, оцінки, перегляду та підвищення готовності;
- рекомендації щодо обміну інформацією між організаціями з метою взаємодії під час надзвичайних ситуацій;
- етапи проведення експертної оцінки для зниження ризику стихійних лих.

Матеріали міжнародних стандартів створюють передумови для охорони та захисту довкілля, безпечної діяльності людей та економічного зростання.

Для стабільного розвитку державної системи СФД та подальшого забезпечення цивільної безпеки в Україні необхідно застосовувати міжнародний досвід за матеріалами міжнародних стандартів для зростання наукового та організаційно-технічного потенціалу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Економіка/стандартизація і сертифікація товарів та послуг: підручник для студентів – Кириченко Л. С. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/24715-55-mjnarodn-standarti-ta-x-vikoristannya-rznimi-kranami.html>.

2. Розроблення рекомендацій щодо впровадження результатів досліджень матеріалів міжнародних стандартів для відповідності науково-технічної продукції страхового фонду документації вимогам міжнародної та європейської системи технічного регулювання: звіти про НДР/НДІ мікрографії: (проміжний), (остаточний); наук. кер. Кривулькін І. М. ; викон.: Шевченко І. І. [та ін.]. – Х., 2016-2017. – 88 с., 75 с.

3. Дослідження міжнародних стандартів для адаптації нормативної бази державної системи страхового фонду документації до вимог європейської системи технічного регулювання та розроблення рекомендацій щодо застосування міжнародного досвіду у сфері формування, ведення і використання страхового фонду документації України: звіти про НДР/НДІ мікрографії: (проміжний), (остаточний); наук. кер. Кривулькін І. М.; викон.: Шевченко І. І. [та ін.]. – Х., 2018-2019. – 90 с., 86 с.

Секція 3. Соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

ГУРТКОВА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Анкушева А. М., Дубович К. С.
Черкаська медична академія*

Одним з головних напрямків формування якісного рівня освіти, який задовольняє потреби майбутніх спеціалістів в інтелектуальному й професійному розвитку, є залучення студентів до гурткової роботи. Гурткова робота – сприятливий простір творчого та особистісного вдосконалення студентів, поглибленого розвитку їхніх здібностей, реалізації можливостей та прагнень.

Важливо не тільки дати студентам у короткий термін максимум інформації, а й навчити самостійно її використовувати. На заняттях гуртка студенти удосконалюють свої знання, уміння і навички, переконуються в практичному значенні іноземної мови в майбутній спеціальності. Гурток готує студентів до самопізнання, самоутвердження і самовираження. Навчання іноземної мови у гуртковій діяльності створює прекрасні можливості для того, щоб викликати інтерес до мовного і культурного різноманіття світу, повагу до мов і культури інших народів, сприяє розвитку комунікативно-мовленнєвого такту. Спілкування – невід’ємна частина життя, у процесі якої відбувається формування індивідуального стилю поведінки студентів. Всі види діяльності, зв’язані із спілкуванням на іноземній мові, взаємодіють в рамках найрізноманітніших форм організації поза аудиторної роботи. Поза аудиторна робота з іноземної мови спрямована на закріплення, поглиблення знань, застосування їх на практиці, розширення кругозору студентів, формування наукового світогляду.

Не менш важливим є вироблення умінь і навичок самоосвіти, розвиток творчих здібностей, організація дозвілля, культурного відпочинку. Уміло й цікаво проведені поза аудиторні заняття допомагають заглибитися в історію походження та значення слів, вивчити питання походження мови, письма, збагнути розвиток словникового багатства мови. Мовні ситуації, створені в гуртковій роботі, дають можливість організувати мовну комунікацію, близьку до реального мовного спілкування. Іноземна мова стає справжнім засобом спілкування, оскільки увага студента, спрямована головним чином на здійснення акту мовлення в зв’язку з уявною мовною ситуацією.

Отже, гурткова робота дає можливість забезпечити студентів ситуативно зумовленою й природно мотивованою практикою, яка сприяє дальшому удосконаленню усного іноземного мовлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білан Н. Комунікативний метод навчання іноземних мов студентів немовних ВНЗ/Молодь і ринок. №5(88) – 2012.
2. Федоренко Ю. П. Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування//Рідна школа. – 2002. – № 1.
3. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов в середніх навчальних закладах. – Київ, Ленвіт, 1999.

РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЗАХОДУ

Артепчук В. В.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Реалізація кадрової політики та виконання основних функцій кадрової роботи вимагає висококваліфікованих, професійно здібних працівників служб персоналу. Так, у зарубіжних країнах, наприклад у США, з кожних 10 працівників 6-7 спеціалісти з психології, соціології, економіки або спеціалісти в галузі трудових відносин, методів ділової оцінки і навчання, аналітики робіт, консультанти з планування кар'єри тощо.

У 500 найбільших компаніях і корпораціях США більше 30 % спеціалістів, зайнятих кадровою роботою, мають найбільш високий рівень освіти - диплом магістра і доктора наук.

В тенденціях, які стали характерними для західних компаній, можна відмітити не тільки абсолютне, а й відносне зростання чисельності кадрових служб (1,0 - 1,2 % від загальної кількості працюючих).

Ефективність роботи кадрових служб, обмеження зростання кількісного складу пояснюються двома факторами:

а) переведенням роботи з кадрами на сучасну інформаційно-технічну базу;

б) розвитком управлінської інфраструктури, яка допомагає у виконанні найбільш складної кадрової роботи.

На підприємствах західноєвропейських країн у кадрових службах працюють спеціалісти гуманітарного профілю і менеджменту.

Працівники служби управління персоналом зобов'язані володіти: сучасними методами оцінки персоналу; профорієнтаційною роботою; довготерміновим та оперативним плануванням роботи з персоналом; регламентаціями функцій структурних підрозділів і працівників; спеціальними технологіями управління;

Також вони повинні мати, ясне уявлення про перспективу розвитку свого підприємства, кон'юнктуру ринку праці.

Для цього спеціалісти з управління персоналом повинні мати професійні знання в галузі планування, розробки й аналізу альтернативних стратегій, прийняття рішень, ефективної комунікації, створення робочих груп, мотивації працівників, вирішення конфліктів.

У малих підприємствах, де кадрові служби як такі відсутні і їх функції виконує один-два працівники, ситуація з професійною підготовкою цих працівників дещо інша. Вони повинні мати універсальну підготовку з питань кадрової роботи, щоб виконувати відповідні обов'язки.

Керівник персоналу має бути провідником кадрової та соціальної політики, соціальним лідером колективу, його моральним еталоном, самокритичним, мати високі моральні якості, виражену направленість на роботу з людьми і вміти вирішувати нестандартні управлінські проблеми, які не мають готових рецептів вирішення, пов'язаних з конкретними конфліктними ситуаціями, мислити масштабно, забезпечити позитивну самоорганізацію управлінської системи, підтримувати почуття власної гідності кожного працівника, ініціативу і творчий підхід до справи.

Головний керівник в організації, що відповідає за людські ресурси:

- працює як повноправний член команди вищого керівництва організації;

- пропонує концепції та стратегії, які дають можливість створювати, розвивати та постійно регулювати довгострокові програми в галузі людських ресурсів;

- стежить за узгодженістю програм у галузі людських ресурсів з організаційною культурою;

- проінформований про нинішні та майбутні, внутрішні та зовнішні для організації події та проблеми, що виникають, та розуміє їх потенційний вплив на робітників;

- відстоює перед вищим керівництвом найбільш ефективні стратегії використання людських ресурсів;

- є захисником професії керівника з людських ресурсів та її професіоналів;

- відстоює важливість цієї сфери діяльності.

Закордонний досвід показує, що керівник служби управління персоналом наділений широкими повноваженнями, є членом правління підприємства й активно впливає на його політику.

Отже, відділи управління персоналом в країнах заходу укомплектовані спеціалістами, здатними успішно вирішувати широкий спектр питань діяльності підприємства і активно впливати на ефективність роботи підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Крушельницька О. В. Управління персоналом: навч. посіб. / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук – К., Кондор. – 2003. – 296с.
2. Щьокін Г. В. Основи кадрового менеджменту / Г. В. Щьокін. – К.: МАУП, 2004. – 280 с.

ДО ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО РЕЗЕРВУ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ І ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НС

Борнівська В. І.

НК – Кришталь М. А., канд. психол. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Матеріальне забезпечення під час ліквідації НС та їх наслідків здійснюється для задоволення поточних матеріальних потреб залучених сил і засобів, задіяних для реагування на НС.

Важливу роль у матеріальному забезпеченні заходів з ліквідації НС відіграє матеріальний резерв.

Матеріальний резерв – це заздалегідь створений запас будівельних і пально-мастильних матеріалів, лікарських засобів та виробів медичного призначення, продовольства, техніки, технічних засобів та інших матеріальних цінностей, призначених для запобігання і ліквідації наслідків НС, надання допомоги постраждалому населенню, проведення невідкладних відновлювальних робіт і заходів.

Створення матеріальних резервів є невід’ємною частиною комплексу заходів щодо запобігання НС, зниженню ризиків їх виникнення, а також зменшенню можливих негативних наслідків.

Залежно від рівня НС для запобігання і ліквідації наслідків НС використовуються наступні види матеріальних резервів [1]:

- оперативний – для запобігання і ліквідації наслідків НС на території держави за рішенням Голови ДСНС;
- відомчий – для запобігання і ліквідації наслідків НС на об’єктах відповідних галузей економіки за рішенням керівника галузі;
- регіональний, місцевий та об’єктовий – для запобігання і ліквідації наслідків НС на відповідних територіях та об’єктах за рішенням керівників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівників підприємств.

Відповідно до Закону України «Про державний матеріальний резерв» державний резерв є особливим запасом матеріальних цінностей, призначеним для задоволення потреб України в особливий період, надання державної підтримки окремим галузям народного господарства, підприємствам, установам та організаціям з метою стабілізації економіки у разі тимчасового порушення строків постачання важливих видів сировини, паливно-енергетичних ресурсів і продовольства, виникнення диспропорції між попитом та пропонуванням на внутрішньому ринку, участі у виконанні міждержавних договорів, надання гуманітарної допомоги і забезпечення виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [2].

На даний час відбувається суттєве зменшення номенклатури матеріальних цінностей матеріального резерву, не здійснюються передбачені заходи з своєчасного поновлення запасів матеріального

резерву. Зокрема, послаблення контролю за збереженням матеріальних цінностей державного резерву призвели до того, що нині стан державного резерву вже не відповідає стратегічним потребам держави і створює серйозну загрозу для її національної безпеки.

Під час опрацювання номенклатури матеріальних цінностей матеріального резерву доцільно використовувати такі матеріали – паспорт ризику, плани реагування на НС та ін..

При складанні номенклатури слід враховувати вид НС. Тому залежно від видів НС номенклатура може в себе включати [3]:

- У районах можливого затоплення – індивідуальні рятувальні засоби (рятувальні жилети, круги), човни та інші засоби.

- У районах радіаційного та хімічного забруднення, біологічного зараження – індивідуальні засоби захисту, прилади радіаційної розвідки та засоби хімічного, механічного способів дезактивації, дегазації, лазнево-прасувальні засоби, рухомі дезінфекційні установки, інше обладнання та засоби.

- У районах можливих пожеж – протипожежне водопостачання для гасіння пожеж, запаси протипожежних засобів.

- У сейсмічно-небезпечних районах та у районах виникнення землетрусів, ураганів, буревіїв, оповзнів, зсувів, гідрогеологічних та гідрометеорологічних катастроф – будівельні матеріали, лісоматеріали, металопрокат, пально-мастильні матеріали та інші засоби для відновлення зруйнованої інфраструктури, тимчасового розміщення постраждалого населення та його життєзабезпечення.

- У виробничо-промисловому комплексі (окрім шахт, автозаправних станцій) – респіратори, протигази, засоби індивідуального захисту, засоби дезактивації, спеціальний одяг, засоби медичного призначення, та інші матеріальні цінності для захисту працівників об'єктів.

- На водному об'єкті – сорбенти та бонові загородження, плавзасоби, рятувальне та водолазне спорядження, інші засоби.

- На підприємствах з видобутку та переробки вугільної промисловості, руд – ізолюючі протигази, ПММ, засоби освітлення, носі, резервні засоби енергопостачання, обмежувальні стрічки, будівельні матеріали, пісок, скло, цвяхи, дахове залізо або шифер, провід різний, мішки, лопати, відра, насосні станції, сіль, сорбенти, засоби радіаційної розвідки, дозиметри, протигази.

- На автозаправних станціях – обмежувальні стрічки, засоби освітлення, резервне джерело живлення, штикові та совкові лопати, сіль, провід, мітли, мішки, дезактивуючі засоби, захисне взуття.

- На підприємствах агропромислового комплексу – засоби боротьби із шкідниками, засоби для дезактивації отруто-хімічних речовин, засоби для запобігання і ліквідації підтоплення об'єктів агропромислового комплексу тощо.

На нашу думку, з метою створення ефективної моделі державного управління системою формування матеріального резерву необхідно виконати наступні завдання: удосконалити механізм формування запасів матеріальних цінностей та визначити напрями і граничні обсяги їх

використання; привести номенклатуру та норми накопичення матеріальних цінностей у відповідність з економічно і науково обґрунтованими нормативами; оптимізувати систему відповідального зберігання матеріальних цінностей, виходячи з економічно обґрунтованого територіального розміщення їх запасів та з урахуванням можливості впровадження новітніх ресурсозберігаючих технологій; посилити контроль за зберіганням матеріальних цінностей.

Отже, реалізація вищезазначених завдань сприятиме підвищенню прозорості використання бюджетних коштів і посиленню відповідальності за збереження матеріальних цінностей, а також формуванню матеріального резерву на основі економічно і науково-обґрунтованих нормативів задоволення потреб матеріального забезпечення для виконання першочергових робіт з ліквідації НС та їх наслідків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775 / Офіційний вісник України. – 2015. – № 80. – Ст.55.

2. Про державний матеріальний резерв: Закон України від 24.01.97р.– № 51/97 – ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/51/97-%D0%B2%D1%80>.

3. Методичні рекомендації щодо створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://golos.kyivcity.gov.ua/files/2017/8/15/metod.pdf>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ

Вдовиченко О. М.

Одеський державний університет внутрішніх справ

Сучасна Україна переживає незворотні процеси перетворення, що зумовлені як зовнішніми чинниками такими як глобалізація економіки, політики, інформаційного простору так і внутрішніми тенденціями розвитку. Наша держава, як практично всі країни східноєвропейського регіону, реалізацію власних інтересів, забезпечення національної безпеки пов'язує з інтеграцією до європейського співтовариства. І тому процес реформування системи Міністерства внутрішніх справ України був неминучим, системне впровадження нових підходів у діяльність поліції згідно зі стандартами, принципами та нормами європейського співтовариства.

Пояснень причин такої ситуації є чимало, але всі вони зводяться до одного, що для забезпечення довіри до своєї роботи поліція має бути відкритою для громади (суспільства), доводити свою необхідність, що передбачає активність з її сторони. Формування довіри до поліції

забезпечується кропіткою і щоденною роботою останньої у цьому напрямі, адже знання про її досягнення та проблеми, а відтак подальше ставлення та оцінка виконаної роботи складаються як з безпосереднього досвіду спілкування з її співробітниками, так і з інформації, яку громадяни отримують із різних джерел, у тому числі з засобів масової інформації.

Все більше при розгляді питання співпраці поліції та населення вживається термін *community policing*. З часу виникнення та впровадження модель *community policing* зазнала різних поглядів і трактувань, зокрема: як філософія, що зосереджується на спільній роботі поліції та населення, покликана вплинути на керівництво і здійснення поліцейської служби; особлива програма запобігання злочинності; форма підвищеного соціального контролю.

Практичні моделі реалізації *community policing* на практиці являє собою поліцейське обслуговування, засноване на територіальному базуванні (*area-based policing*), товариство багатьох агенцій (*multi-agency partnerships*), попередження злочинів засобами громади (*community crime prevention*), стратегії поліцейсько-общинного контакту (*police-public contact strategies*), територіально-базовані піші патрулі (*area-based foot patrols*), залучення громади та консультування з громадами (*community involvement and consultation*) [2, с. 19-20] та інше.

Організація безпеки та співробітництва в Європі у 2008 році визначає *community policing* як філософію або організаційну стратегію, під якою розуміють взаємне співробітництво поліції і населення з метою більш ефективної протидії злочинності, страху перед злочинами, фізичної або моральної шкоди, розпаду добросусідських відносин з метою покращення якості життя для всіх [4, с. 7].

Як зазначає І. Ч. Шушкевич при співпраці поліції з населенням на сучасному етапі необхідно виокремлювати два важливих види. Перший – глобальний підхід до співпраці поліції з громадськістю, в основі якого лежить теза про те, що подолати злочинність силами лише поліції неможливо, оскільки причини злочинності зумовлені соціальними проблемами, тому поліція повинна бути координатором вирішення цих соціальних проблем. Другий – більш вузький, коли є необхідність вирішення конкретних проблем міста, мікрорайону, конкретної громади. Прихильники даного підходу розуміють, що без участі населення вирішити проблеми злочинності неможливо. Сьогодні поліція не хоче і не може взяти на себе повну відповідальність, а населення бажає приймати участь у вирішенні певної проблеми, розуміючи, що поліція самотійно не може її вирішити [6, с. 43]. Тому перший підхід – це вираження філософії *community policing*, в той час як другий – безпосередня стратегія й тактика втілення її на практиці.

Досягнення завдань, визначених *community policing*, можливе за належної реалізації теоретичних розробок на практиці, щоденного та реального їх виконання. Однак, втілення на практиці положень *community policing* має як позитивні напрацювання, так і певні складнощі та недоліки.

Серед позитивних моментів, можна виділити по-перше позитивну оцінку поліцейськими общинної патрульної служби, «Це найкраще нововведення за всю історію поліції», таку думку висловила представник

Міністерства поліції Великобританії, по-друге зазначена модель сприяє задоволенню поліцейськими своєю роботою, підвищує мотивацію їхньої праці та покращує взаємовідносини між поліцейськими, між поліцейськими та населенням й відносини всередині громади [1, с. 27].

До негативних моментів відносимо відсутність очікуваних, стрімких, очевидних результатів у роботі поліції, загальна незацікавленість поліцейських у впровадженні комунально-орієнтованої діяльності, випадки перевищення співробітниками поліції своїх повноважень та невизначеність показників ефективності роботи, а зі сторони громадян незнання ролі общинної патрульної служби, мети її створення, принципів та форм діяльності, що породжує скептичний настрій до впроваджуваних заходів [3, с. 34].

Community policing це філософія й стратегія розвитку партнерських відносин між поліцією та населенням, психологія й спосіб життя середнього класу громадян, для яких характерними є законослухняність, прагнення до спокійного й прогнозованого способу життя. В зв'язку з цим цілі поліції становлять: попередження й розслідування злочинів, зменшення страху перед злочинністю й зміцнення взаємодії поліції й населення, та досягаються за рахунок таких заходів; взаємодія з населенням, яка передбачає обговорення з населенням пріоритетних та стратегічних напрямів роботи й мобілізацію зусиль по наданню активної допомоги населенню; вирішення проблем, що передбачає направлення основних зусиль на попередження злочинів, а не на їх розкриття; виявлення причин звернень громадян у поліцію і намагання вплинути на їх чинники, які викликають ці проблеми (такий підхід відомий як проблемно-орієнтована поліція (problem oriented policing); перетворення організації, що передбачає децентралізацію структури субординації і процесів прийняття рішень, в тому числі рішень про використання ресурсів та розвиток тісної співпраці з іншими сторонами, які беруть участь у забезпеченні безпеки населення [5].

Стосовно втілення в Україні community policing – стратегії співпраці партнерських відносин між поліцією та населенням, це складний і довготривалий процес, оскільки низька готовність громадян до співпраці з поліцією та укорінення позиції, що вирішення проблем злочинності – це завдання лише правоохоронних органів, але ніяк не всієї громади (суспільства), – всі ці чинники не сприяють швидкому запровадженню community policing в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дебаты о реформе полиции Великобритании // Борьба с преступностью за рубежом (по материалам зарубежной печати). — 2005. — № 11. — С. 27—30.
2. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : Монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки. — Харків : Консум, 2001. — 131 с.
3. Мнение Федерации полиции о реформе английской полиции // Борьба с преступностью за рубежом (по материалам зарубежной печати). — 2005. — № 10. — С. 33—37.

4. Наилучшая практика построения партнерства между полицией и обществом. Составлено Старшим полицейским советником при Генеральном секретаре ОБСЕ. [Электронный ресурс] — Вена : Отдел стратегических вопросов полицейской деятельности ОБСЕ, 2008. — Режим доступа : <http://polis.osce.org/library/>

5. Оссе А. Принципы деятельности полиции. Методическое пособие по правам человека [Электронный ресурс] / А. Оссе. — Режим доступа : http://www.library.cjes.ru/online/?a=con&b_id=783&c_id=10659

6. Шушкевич И. Ч. Взаимодействие с населением – важнейшая задача милиции/полиции / И. Ч. Шушкевич // Закон и право. — 2001. — № 7. — С. 42—44.

ПРОПАГАНДА: ВИЗНАЧЕННЯ, ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ВИДИ

Верещак В. О.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Пропаганда (лат. *propaganda* – те, що підлягає поширенню, від *propago* – поширюю), поширення політичних, філософських, наукових, художніх і ін поглядів та ідей з метою їх впровадження у суспільну свідомість і активізації масової практичної діяльності.

Основні елементи процесу пропаганди: її суб'єкт (соціальна група, інтереси якої висловлює пропаганда), зміст, форми і методи, засоби або канали пропаганди (радіо, телебачення, преса, система лекційної пропаганди і т. д.), об'єкт (аудиторія або соціальні спільноти, яким адресована пропаганда). Вирішальним для розуміння процесу пропаганди є соціальні інтереси її суб'єкта, їх співвідношення з інтересами суспільства в цілому і окремих груп, до яких звернена пропаганда. Це визначає її зміст і робить істотний вплив на вибір форм, методів і засобів пропаганди.

Пропаганда зводиться до більш менш систематичним спробам маніпуляції думками і переконаннями людей за допомогою різних символів: слів, гасел, монументів, музики і т. д. Від інших способів поширення знань та ідей пропаганда відрізняється націленістю на маніпуляцію свідомістю і поведінкою людей. Пропаганда завжди має мету або набір цілей. Для досягнення цих цілей пропаганда відбирає факти і представляє їх таким чином, щоб вплив на свідомість був найбільшим. Для досягнення своїх цілей пропаганда може відкидати деякі важливі факти чи спотворювати їх, а також намагатися відвернути увагу аудиторії від інших джерел інформації. Навмисне спотворення і фільтрація інформації відрізняє пропаганду від освіти.

Л. Дуба і Ж. Еллюль розглядають пропаганду як заздалегідь спланований і цілеспрямований духовний вплив на аудиторію, метою якого є залучення аудиторії на бік того, хто веде пропаганду, тобто контроль за мисленням і поведінкою. У кінцевому підсумку пропаганда є сукупністю певних структур, абстрактних символів, що впливають на людське сприйняття та поведінку.

Якщо проаналізувати всі наведені вище визначення, то в структурі пропаганди можна виділити наступні елементи: адресанта, інформацію, адресата і його дії, вигідні адресанту і викликані впливом отриманої інформації.

Пропаганда поділяється на такі види:

1. Політична пропаганда, яка включає в себе всі види пропаганди, націленої на захоплення або встановлення та утримання влади. Це не тільки протистояння конкуруючих партій, але й різні форми створення образів, що лежать в основі політичної влади. Племінна вірність, патріотизм, націоналізм можуть виступати засобами досягнення цієї мети. Прапори і піраміди, тріумфи і процесії, орли і гімни, корони і могили – все це інструменти політичної пропаганди, що забезпечують безпеку правлячої еліти. Видатними практиками цих методів були такі постаті як Цезар, Наполеон, Гітлер, але і крім них історія налічує безліч цікавих прикладів як в примітивних монархіях, так і в сучасних демократіях.

2. Економічна пропаганда. Сюди можна віднести всі форми переконання в операціях купівлі-продажу та збереження благ, сировини, палива, землі, грошей, акцій. Це і створення атмосфери довіри і конфіденціальності – економічного еквівалента політичного іміджу – який став психологічним кредо капіталістичної економіки.

3. Військова пропаганда, як особлива форма інформаційного впливу, що прагне до викриття ворогів у воєнний час, наснаги власних людей, загонів і до перемоги союзників. Сюди входять листівки, які закликають до збройних нальотів і листівки, які говорять про необхідність здатися. Тут можна говорити про історії злодіянь ув'язнених, про драконів на корабельних носах вікінгів, Марсельезу і створення героїв від фараона Рамсеса до маршала Жукова.

4. Дипломатична пропаганда. Цей вид інформаційного впливу зазвичай використовується для створення ворожого ставлення до потенційного союзника або потенційної жертви. Використання Бісмарком одного і того ж документа з метою створення у французького народу негативного ставлення до війни, а у свого народу - войовничих настроїв – можна вважати класичним прикладом такого роду пропаганди.

5. Дидактична пропаганда. Це навчання населення принципам спільного життя: уникати тертя, боротися з помилками і хворобами, брудом і хаосом, антисоціальними і шкідливими звичками, вирішувати проблему перенаселення. Сучасне складне суспільство, переповнене і усвідомлює небезпечні тенденції в навколишньому середовищі, все частіше і частіше вдається до такого роду пропаганди. Вона володіє значною владою і силою, і приймається навіть в нетоталітарних державах, будучи як засобом подальшого розвитку і зміцнення суспільства, так і інструментом можливих змін.

6. Ідеологічна пропаганда, пов'язана з поширенням цілої системи ідей, релігійних новонавернених. Вона часто збуджує, за словами Кнокса, «ентузіазм і суб'єктивну, дуже емоційну перебудову людських свідомостей». Практиками такого роду пропаганди є пророки, містики, місіонери.

7. Унікаюча пропаганда. Може розглядатися як форма політичної пропаганди, але має свої особливості. Вона часом вводить в оману,

з допомогою засобів інформації як розваги, досягаючи згоди. Наприклад, цирки в древньому Римі, вистави, різноманітні шоу, що діють на маси розслаблюючи їх, вели до пасивного прийняття будь-яких ідей, або вводили в оману населення, яке намагалося протистояти певним напрямкам. Часто ця форма пропаганди ототожнюється з цензурою. Насправді, як і цензура, вона зміщує акцент інформації подалі від основних больових точок.

Природно, що кожен із перелічених напрямків пропагандистського впливу визначається не лише специфікою сфери. Пропаганда може носити агітаційний і інтеграційний характер. У першому випадку метою є спроба повернути увагу людей до певних проблем і звичайно виявляється у швидких і чітко фіксованих змінах. У другому випадку вплив носить інтеграційний характер, кінцевий результат якого полягає у формуванні пасивної, прийнятної для завдань управління, маси. Очевидно, що інтегруюча пропаганда - це більш тонке і комплексне явище, ніж просто агітаційна пропаганда. Вона прагне домогтися не тимчасового впливу на людину, а його тотальної перебудови зсередини за власним бажанням. Агітаційна пропаганда дає дуже швидкий та дієвий ефект, в той час як інтегруюча пропаганда діє неквапливо, поступово й непомітно. Як зазначає у своїх роботах Ж. Еллюль, інтегруюча пропаганда найкраще працює з найбільш розвиненою і обізнаною частиною населення. Інтелігенція більш сприйнятлива до інтеграційної пропаганди, ніж, наприклад, селяни.

Таким чином, ми можемо говорити про присутність пропаганди (і форм цієї присутності) у різних сферах соціальної реальності і, як наслідок, взаємодії з соціальними інститутами, які регулюють ці сфери.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко В. С. та ін. Нові підходи до забезпечення пожежної безпеки // Пожежна безпека. – 2001. - №2. – С. 43.
2. Босак В. Шукаємо нових форм роботи // Пожежна безпека – 2002. - №2. – С.42.
3. Власов С. Потрібні нові форми протипожежної пропаганди // Пожежна безпека. – 2003. - №6. – С. 32 – 33.
4. Володимиров О. Дотримуючись цих правил // Пожежна безпека. – 2001. - №28. – С. 38.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО «СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ»

Гулевата А. В.

НК – Усов Д. В., д-р філос. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Суттєвими характеристиками сучасного демократичного суспільства постали суспільно-політична полікультурність та релігійна диференціація соціуму, які, в свою чергу, продукують неоднозначні процеси напруженості в політичній та релігійній сферах. Ці явища породжують гостру необхідність

запровадження чітких правил і норм, механізмів гармонізації суспільних відносин, в межах яких буде можливе формування безконфліктного співіснування сучасного соціуму.

Саме з цією метою 16 листопада 1995 року на 28 сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО була затверджена Декларація принципів толерантності [1].

Цим надзвичайно важливим документом була зафіксована поліваріативність визначення поняття толерантності. По-перше, згідно з нею толерантність розглядається як повага, прийняття і правильне розуміння багатства різноманітності культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності. Їй сприяють знання, відкритість, спілкування і свобода думки, совість і переконання. Толерантність – це гармонія в багатоманітності, не тільки моральний обов'язок, а й політична і правова потреба. Толерантність – це добродійність, яка робить можливим досягнення миру і сприяє заміні культури війни культурою миру. По-друге, толерантність трактується як активне ставлення, що формується на базі визнання універсальних прав і основних свобод людини. По-третє, толерантність подається як обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії і правопорядку. Толерантність – це поняття, яке передбачає відмову від догматизму, від абсолютизації істини і яке утверджує норми, встановлені у міжнародних актах в галузі прав людини. По-четверте, впровадження толерантності означає: кожний вільний дотримуватися своїх переконань і визнає таке ж право за іншими; люди за своєю природою різняться зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою і цінностями, мають право жити в мирі і зберігають свою індивідуальність; погляди однієї людини не можуть бути нав'язані іншим.

Держави – члени ООН прийняли на себе обов'язок розвивати і заохочувати повагу прав людини і основних свобод для усіх без винятку за ознаками раси, статі, мови, національної належності, релігії або стану здоров'я в контексті різноманіття культур сучасного світу, плюралізму форм самовираження та прояву людської індивідуальності

В Декларації зафіксовані головні рівні впровадження принципів толерантності: особистий, державний, соціальний.

Особливе значення авторами Декларації надається функціонуванню принципів толерантності на рівні держави. Тут толерантність означає дотримання неупередженого законодавства, правопорядку і судово-процесуальних та адміністративних норм. Крім того, толерантність також вимагає надання кожній людині можливостей для економічного і соціального розвитку без будь-якої дискримінації. В Декларації запропоновані і шляхи досягнення поставлених перед державою завдань. Це:

- ратифікація і виконання існуючих міжнародних конвенцій про права людини;

- розробка законодавства, здатного забезпечити в суспільстві рівноправні підходи і рівність можливостей для всіх груп і окремих людей.

В залежності від сфер прояву в Декларації визначається національно-етнічна, релігійна, класово-соціальна, географічна, політична, гендерно-сексологічна, вікова та інші види толерантності [1, с. 4].

У Декларації принципів толерантності підкреслюється, що конструктивна взаємодія соціальних груп, що мають різні ціннісні, релігійні та політичні орієнтири, може бути досягнута на основі вироблення норм толерантної поведінки і навичок міжкультурної взаємодії. Формування установок толерантної свідомості і поведінки, віротерпимості і миролюбства, профілактика різних видів екстремізму та протидія до них набувають особливої актуальності для сучасної соціально-політичної реальності у нашій державі.

Феномен толерантності посідає особливе місце в сучасному суспільному житті, в системі людських відносин він постає не просто як абстрактний ідеал, а як універсальна загальнолюдська цінність, від реалізації якої значною мірою залежить подальше співжиття людства.

Прийняття «Декларації принципів толерантності» засвідчило, що людство живе в часи глобалізаційних змін, в суспільстві великої мобільності та швидкого розвитку комунікацій, інтеграції та взаємозалежностей, масштабних міграцій населення. Тому ескалації конфліктів та будь-які прояви інтолерантності потенційно можуть призвести до проблем соціально-економічного розвитку, загрожують деструктивними наслідками всім країнам світу. Толерантність є ознакою громадянського суспільства, для якого важливе значення має «суспільна угода» щодо спільних умов життя і комунікації різних громадян суспільства. А також толерантність є ознакою загальнонаціональної культури, яка повинна постати як гармонія неповторних етнічних культур.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Декларація принципів толерантності // Шлях освіти. – 1999. – №2. – С. 2–4.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Єрошевич М.

НК – Кришталь Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Потреба в соціальному захисті населення з'явилася одночасно з виникненням людського суспільства. За тривалу історію існування інститут соціального захисту неодноразово змінював свої функції, форми та методи здійснення, однак його мета залишалася незмінною – поліпшення рівня добробуту всього населення.

Соціальний захист є показником гуманізації соціальної функції правової, соціальної держави. Тому в Україні, як і в інших країнах світу, наразі

активно обговорюються питання щодо механізмів досягнення високого рівня соціального захисту.

Відповідно до статті 46 Конституції України: «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, безробіття, з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом»[1].

Науковці В. Скуратівський, О. Палій та Е. Лібанова підкреслюють, що соціальний захист – це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах [2].

В Україні, за період становлення її державності система соціального захисту особового складу служби цивільного захисту зазнала кардинальних змін від пострадянської системи соціального забезпечення до системи соціального захисту на основі досвіду розвинених європейських країн.

На нашу думку, принципова розбіжність соціального захисту особового складу служби цивільного захисту і соціального захисту громадян обумовлена тим, що зайнятий у різних цивільних структурах (навіть виконуючи некваліфіковану працю) громадянин працює «на себе». У той час як співробітник ДСНС не тільки продає свою працю, а, виконуючи державні функції, відчужує себе у професії, реалізуючи волю держави, а не свою власну. При цьому, на відміну від інших громадян, обмежуються не лише його конституційні права, а й інші особисті права та свободи. Такі обмеження прав і свобод в ім'я інтересів суспільства вимагають соціальної компенсації. Якщо держава обмежує своїх службовців, то вона повинна піклуватися про них, і ця турбота має бути справжньою і багатогранною.

Держава забезпечує соціальний та правовий захист осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, працівників органів управління та сил цивільного захисту і членів їхніх сімей відповідно до Конституції України, Кодексу Цивільного захисту України та інших законодавчих актів [3].

Оскільки об'єктами та суб'єктами соціальної політики виступають з однієї сторони державні інститути, а з іншої – особовий склад служби цивільного захисту, то доцільно розглядати комплексну систему соціального захисту як державний інститут опіки того прошарку населення, який одним із перших заслуговує на його якісне використання.

Під соціальним захистом особового складу служби цивільного захисту ми розуміємо особливий вид діяльності держави, спрямований на встановлення системи соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві.

До системи соціальних гарантій особового складу служби цивільного захисту належить: медичне забезпечення; державне обов'язкове особисте страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд); пенсійне забезпечення осіб

рядового і начальницького складу служби цивільного захисту; окремі види державної фінансової й матеріальної допомоги [3].

Слід наголосити, що обсяги соціального фінансування є недостатніми і як наслідок система соціального захисту населення не є достатньо ефективною, оскільки не повністю забезпечує потреби окремих верств населення. А реформа у сфері соціального захисту особового складу служби цивільного захисту відбувається поетапно і не варто очікувати швидких змін у короткий термін. На нашу думку, ефективним може стати залучення міжнародних структур до розроблення та реалізації програм з соціального захисту населення, у тому числі і особового складу служби цивільного захисту. Адже, в сучасному глобалізованому світі проблеми соціального захисту населення вже давно стали предметом уваги не лише національних урядів, а й міжнародних структур. Такі організації, як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Міжнародна організація праці (МОП), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та інші хоча і не ставлять за мету вирішення соціальних проблем в конкретних країнах, однак свою діяльність у сфері соціального захисту населення здійснюють шляхом впливу на формування національних соціальних політик, в тому числі, і соціального захисту населення, як її складової, беруть участь у транснаціональному перерозподілі матеріальних і фінансових ресурсів та економічних благ, сприяють національним урядам у наданні громадських прав та свобод, а також здійснюють часткове соціальне забезпечення особам або групам населення, на яке нездатна власна держава [4].

Підсумовуючи вищезазначене, ми прийшли до висновку, що забезпечення та реалізація соціального захисту особового складу служби цивільного захисту є виконанням соціальної функції системою державного управління та дієвим інструментом підтримки з боку держави особового складу в складних та важкопрогнозованих умовах проходження служби. Посилення соціального захисту особового складу служби цивільного захисту, підтримка життєвого рівня в разі настання страхових подій, забезпечення прозорості реалізації гарантій соціального захисту є, на наше переконання, необхідним стимулом до сумлінного виконання службових обов'язків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Скуратівський В. Соціальна політика [Текст] / В. Скуратівський, О. Палій, Е. Лібанова. – К.: Вид-во УАДУ, 2003. – С. 104.
3. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 30.08.2013 р. № 5403-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458.
4. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці. дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. К.: 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF.

РЕФЕРУВАННЯ ТЕКСТІВ СТУДЕНТАМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Задорожна Г. О.

НК – Кравченко О. П., канд. пед. наук

Черкаська медична академія

Стрімке розширення міжнародних зв'язків, глобалізація суспільства до єдиного інформаційного простору передбачає обмін інформацією в усіх галузях знань. Майбутній професіонал потрібної постійної і швидкої орієнтації в світі інновацій, вміння добувати, аналізувати, синтезувати, обробляти інформацію, що міститься в різних джерелах, вилучаючи інформацію і з іноземних джерел. В якій би галузі не працював студент, він неминуче зіткнеться з проблемою обробки потрібної інформації. Тому для студентів важливо вміти реферувати текстовий матеріал.

Реферування — це інтелектуальний творчий процес, що включає смислове компонування, професійну рефлексію письмових текстів, короткий і узагальнений виклад змісту матеріалу[1,8]. Лаконічне узагальнення інформації не є легким завданням для студентів. Очевидно, що для його вирішення потрібні певні вміння і навички, які здобуваються на заняттях. Реферування переважно відбувається в письмовій формі. Це може бути *summary, review*. Процес реферування тексту (книги, статті тощо) відбувається в три етапи. 1-й етап – це читання вихідного тексту та його аналіз з метою детального розуміння основного змісту, осмислення фактичної інформації (вивчаюче читання). 2-й етап роботи з текстом першоджерела: поділити його на окремі смислові фрагменти, здобуваючи основну й необхідну інформацію з кожної з частин. 3-й етап – це згортання, скорочення, узагальнення, компресія виділеної основної фактологічної інформації та оформлення тексту реферату відповідно до прийнятої моделі. Ще одна форма реферування – це анотація *annotation, abstract*, стислий виклад змісту статті, тексту. Ануючи чи реферуючи текстовий матеріал, ми маємо користуватися стандартним набором висловів на основі безособових речень і пасивного стану дієслів. Наводимо деякі приклади: У статті розглянуто... Мета статті... Основні цілі дослідження... Представлений огляд... Зроблена спроба... Досліджено... Проаналізовано особливості... Вивчено... Розглянуто... Головну увагу приділено... Зображено... Охарактеризовано... Описано... Проведено дослідження... Проведено систематизацію й аналіз... Відзначено головні проблеми... Визначено основні етапи (аспекти)... Здійснено узагальнення... Висвітлено взаємозв'язок з... На підставі аналізу... Виявлено, що... Автор впевнений, що... Автор вважає, що... На думку автора... Отримані результати дозволили авторам... Автор доходить висновку... Автори пропонують... (The article deals with ... The purpose of the article ... The main goals of the research ... The review presented ... The attempt made ... The researches ... The features are analyzed ... Studied ... Considered ... The main attention is given ... It is represented ... It is described ... It is carried out ... The systematization and the analysis are carried out ... The main problems are identified ... The main stages (aspects) are identified ... The generalization is made ... The relationship with ... Based on the analysis ... It is

revealed that ... The author is convinced that The author believes that ... According to the author ... The results obtained allowed authors ... The author concludes ... The authors suggest..)

На заняттях студенти вчаться точно і коротко, без спотворень і суб'єктивних оцінок викладати інформацію з предмету, згідно тематики програми. В цьому процесі задіяні два методи мислення: аналіз і синтез. Аналіз дозволяє виділити найбільш цінну інформацію, відокремити другорядні відомості і дані, Одночасно з процесом аналізу тексту відбувається процес його синтезу, тобто з'єднання в логічне ціле тієї основної інформації, яка отримана в результаті аналітичних операцій. Таким чином, очевидно, що недостатньо засвоїти інформацію оригіналу в цілому або частинами (аналіз), необхідно навчитися виділяти головне зміст, коротко його сформулювати і представити в логічній послідовності (синтез)[2, 38].

Навчаючись реферувати, ми звертаємо увагу на специфіку англomовних текстів, методи викладу в них інформації, особливості мови і стилю. В процесі компресії першоджерела реферування здійснюємо на мові оригіналу, оскільки в нього включаються фрагменти з першоджерела. Це узагальнення і формулювання, які ми знаходимо в первинному документі і в готовому вигляді переносимо (цитуємо). Далі спільно з викладачем студенти встановлюють цілі і завдання даного виду компресії іншомовної літератури в системі комплексної підготовки студентів. Добираємо текстовий матеріал для групової та самостійної роботи студентів. Застосовуємо для цього англійські автентичні тексти. Використання на заняттях з англійської мови таких матеріалів дозволяє познайомитись з новими напрямками в науці та професійній сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Л. П. Маркушевская, Ю. А. Цапаева. Аннотирование и реферирование (методические рекомендации для самостоятельной работы студентов). – СПб ГУ ИТМО, 2008. – 51 с.
2. Borko H., Bernier Ch. Abstracting concepts and methods. — N.Y, 2007

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Крук О. В.

НК – Домбровська С. М., д-р наук з держ. упр., професор

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Україна вважається однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі, де зовнішня трудова міграція стала об'єктивною реальністю сьогодення. Великі потоки заробітчанства сформувалися в умовах низької заробітної плати в секторі економіки, високого рівня безробіття та вимушеної неповної зайнятості, поширення бідності та розшарування населення на багатих і бідних, значного розриву у рівнях оплати праці в Україні порівняно

з іншими країнами. Спроба розвинути економіку в Україні так і не привела до вирішення проблеми реального покращення умов життя населення та зростання попиту на робочу силу. Більшість показників соціально-економічного розвитку свідчить про все більше зубожіння українського народу. Можливості працевлаштування на офіційному ринку праці України є незначними, до того ж зайнятість в секторі економіки держави не гарантує добробуту та не забезпечує потреб відтворення робочої сили працюючого [1].

Які ж основні фактори впливу на міграційні процеси в Україні? В першу чергу, обсяг трудової міграції залежить від *демографічної ситуації в країні*, яка має катастрофічний стан. Загальна кількість населення в Україні скоротилася з 51,7 млн. до 42,2 млн. чоловік, тобто практично на 10 млн. цей жахливий факт пояснюється значним зниженням кількості народжених (з 657 тис. у 1990 р. до 335 тис. дітей у 2018 р.), та перевищенням кількості смертності (587 тис. у 2018 р). Відповідно коефіцієнт приросту населення є від'ємним усі роки незалежності, а у 2018 р. склав мінус 6,1 [7, с.37,38].

Другим фактором є ситуація на ринку праці, зокрема *рівень безробіття* та кількість наявних робочих місць. На обліку у Державній службі зайнятості протягом 2018 року перебувало 1578,6 тис. незайнятих громадян. На 1 вакансію претендувало 11 осіб. Із загальної кількості безробітних 42 % складала молодь у віці до 35 років. Таким чином, явне і приховане безробіття – це безперечно фактори, що сприяють збільшенню трудової міграції українців за кордон.

Одним із найбільш важливих факторів є *розмір заробітної плати*. За даними обстеження середньомісячний заробіток одного трудового мігранта становив 930 доларів, що майже втричі більше ніж у середньому на одного штатного працівника, зайнятого в економіці України – 330 доларів (8865 грн.) в 2018 році [6].

Інфляційні процеси (якщо в 2013 році споживчі ціни зросли лише на піввідсотка, то в 2014 році – майже на 25%, у 2015 році – на 43%) негативно позначилися на купівельній спроможності громадян і призвели до зменшення їх реальних доходів. Слід зазначити, що вплив зазначених факторів посилює негативні настрої українців і очікувано збільшить відтік робочої сили в майбутньому. [2, с. 535].

За даними ООН Україна входить в десятку країн з найбільшою кількістю емігрантів. Кількість трудових мігрантів Держстат оцінює в 1,3 млн, а експерти наводять оцінки від 2 до 4 млн. А багато політиків стверджують, що за останні роки від 5 до 8 млн українців покинули країну, тікаючи від злиднів і безробіття. Що не так з міграційними даними і що з цим робити [5].

На даний момент близько 4 млн українців або 16% працездатного населення країни є трудовими мігрантами. Про це повідомила прес-служба Центру економічної стратегії (ЦЕС) з посиланням на результати дослідження. "Одномоментно за межами країни може перебувати близько 2,6 - 2,7 млн. осіб. Це означає, що українці їдуть за кордон на короткий термін, заробляють там гроші і повертаються додому", - відзначили в прес-службі.

У міграційній службі наголошується, що найбільш вагома причина, чому українці їдуть працювати за кордон - економічна: високий рівень оплати праці та наявні робочі місця. Цей міграційний потік носить маятниковий, короткостроковий характер, а більшість трудових мігрантів вважають за краще повернутися назад в Україну [9].

В першу чергу це відбивається на соціальні зобов'язання держави, кошти на які надходять з податків, що збираються з працездатних громадян. Демографічна яма, викликана падінням народжуваності в 90-і роки і нинішня хвиля трудової міграції робить виконання пенсійної програми неможливою. І пожирає і без того дефіцитні ресурси.

У 2018 році всього на пенсії виплачено 346 млрд грн., з яких 139,3 млрд грн. - це дотації з держбюджету, викликані якраз браком громадян-платників податків. І з кожним роком ситуація погіршується. У 2019 уряд має намір збільшити фінансування дефіциту Пенсійного фонду на 20% (+27 млрд. грн.). І це при тому, що доходи казни, за розрахунками Кабміну, підвищаться лише на 9,8% [8].

В умовах посилення конкуренції за людські ресурси одним із напрямів міграційної політики багатьох країн стає заохочення повернення на батьківщину співвітчизників, тобто *міграційна політика країни*.

На жаль, в Україні, на відміну від багатьох країн, ресурс репатріації співвітчизників задіяний недостатньо. Хоча сприяння їй неодноразово декларувалося як один із пріоритетів міграційної політики, не було закону, який визначав би статус репатріантів, державна допомога при здійсненні репатріації та облаштуванні на батьківщині не надавалася. Таким чином міграційна політика України має бути направленою на залучення іммігрантів (в першу чергу вихідців з України) через співпрацю з діаспорою, здійснення спеціальних заходів, створення спеціального органу виконавчої влади, а також на запобігання еміграційному впливові через задоволення потреб етнічних меншин, працевлаштування громадян у сусідніх державах як альтернативи переселення [3, с. 144].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Блюк Н. Про деякі питання трудової міграції в Україні. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJPN/vnulpurn2016838>.
2. Кваша О.С. Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактори, стан та наслідки для України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 535-540.
3. Малиновська О. А. Політика сусідніх країн щодо співвітчизників як інструмент поповнення людських ресурсів: виклики та уроки для України / О. А. Малиновська // Стратегічні пріоритети. №3(28). 2013. С.138-146.
4. Миграция из Украины растёт и приближается к критической: URL: <http://nv.ua/ukraine/events/migratsiya-iz-ukrainy-rastet-i-priblizhaetsja-k-kriticheskoj-2462687.html>.
5. Миграция: почему никто в Украине не знает, сколько сограждан выехало за границу: URL: <http://argumentua.com/stati/migratsiya-pochemu-nikto-v-ukraine-ne-znaet-skolko-sograzhdan-vyekhala-za-granitsu>.
6. Сирочук Н.А. Міжнародна трудова міграція українців до країн європейського союзу: фактори впливу. URL: <http://economy.kpi.ua/uk/node/622>.
7. Статистичний щорічник України за 2018 рік: Державна служба статистики України. 2019. 482с.
8. Чем грозит украинской экономике масштабная трудовая миграция: URL: <https://antikor.com.ua/articles/265881-chem-grozit-ukrainskoj-ekonomike-masshtabnaja-trudovaja-migratsija>.
9. Число трудовых мигрантов из Украины достигло 4 млн человек – исследование: URL: <https://strana.ua/news/137488-chislo-trudovykh-migrantov-iz-ukrainy-dostihlo-4-mln-chelovek.html>.

СУЇЦИД ЯК ФОРМА ВИЯВУ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Литвин Т. О.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Суїцид – намір позбавити себе життя, самогубство. Ця форма девіації пасивного типу є способом втечі від невирішених проблем, від самого життя. У різних народів, у різні епохи це явище оцінювалося по-різному. Християнство засуджує самогубство як тяжкий гріх. У Індії в середні віки самоспалення вдів вважали обов'язковим.

Чинником, що провокує суїцидну поведінку, є специфічна комбінація таких характеристик, як стать, вік, освіта, соціальний та сімейний стан.

Треба відзначити, що в багатьох країнах показники самогубства перевищують показники вбивств. Іноді ця різниця досягає десятикратної величини і більше. Наприклад, в Австрії чоловіки кінчають життя самі в 17 раз частіше, ніж їх вбивають, а жінки – в 6 раз; у Норвегії – в 14 раз чоловіки, жінки – в 5 раз.

Серед чоловіків самогубців більше, ніж серед жінок. Єдина країна, де чоловіки більш «стійкі» перед життєвими проблемами, – Китай. Тут жінки випереджають чоловіків за показником самогубств.

Світовий досвід виявляє основні закономірності суїцидної поведінки. Суїциди більшою мірою характерні для акт її весняно-літнього зростання і осінньо-зимового спаду. Кількість самогубств зростає у вівторок і знижується в високорозвинених країнах, і тепер існує тенденція збільшення чисельності їх. Суїцидна активність має певні часові цикли. Кінець тижня «небезпечний» для чоловіків.

Співвідношення між чоловіками і жінками приблизно таке – 4:1 за самогубствами, що вдалися, і 4:2 – за спробами здійснення їх. Самогубства частіше здійснюються у віці до 20 років і після 55 років. Суїцидна поведінка частіше виявляється в містах серед самотніх і на крайніх полюсах соціальної ієрархії.

На початку ХХ ст. в Росії було зареєстровано всього 4 самогубства на 100 тис. населення на рік. Колишній СРСР до початку 80-х років за цією формою девіації випередив деякі європейські країни (30 на 100 тис. жителів). При цьому в європейській частині країни самогубств було більше в селі, в азіатських республіках – у місті. За статистикою, 68 відсотків чоловіків і 31 відсоток жінок позбавили себе життя в стані алкогольного сп'яніння. Проте до кінця десятиріччя цей показник пішов різко на спад (19 самогубств на 100 тис. жителів). Зіграла певну роль зміна психологічної та політичної атмосфери в країні, поява оптимістичних очікувань змін до кращого.

Різке погіршення соціально-економічного становища у постсоціалістичних країнах після розпаду СРСР знову підняв показник самогубств. Наприклад, у Росії в 1991 р. із кожних 100 тис. чоловік 27 скінчили життя самогубством, у 1992 р. – 31, у 1993 р. – 38 чол. В Україні в 1998 р. було 15 тис. суїцидів, або 33 випадки на 100 тис. населення.

У будь-якому суспільстві різні форми девіації неминучі, і воно прагне звести їх до мінімуму. Розрізняють чотири механізми соціального контролю, які сприяють зменшенню девіантної поведінки: прямий контроль, здійснюваний ззовні, передусім за допомогою покарань. В цьому разі індивід боїться негативних санкцій з боку суспільства за порушення загальноприйнятих норм поведінки; внутрішній контроль, заснований на інтеріоризованих нормах і цінностях. Індивід здійснює самоконтроль, самооцінку вчинків на основі суспільних уявлень, що стали його внутрішніми переконаннями, нормами, яких він дотримується добровільно, без тиску страху покарань; непрямий контроль, пов'язаний з ідентифікацією, самоототожнюванням особистості з батьками, друзями тощо. Особистість наслідує поведінку своїх близьких, свого кола спілкування; контроль, заснований на широкій доступності різних способів досягнення цілей і задоволення потреб. Індивіду немає потреби шукати обхідні шляхи вирішення своїх життєвих проблем, оскільки суспільство для цього надає йому достатньо законних можливостей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гилинский Я. Й. Социология девиантного поведения как специальная социологическая теория // Социс. - 1991. - №4.
2. Дюркгейм Э. Самоубийство // Суицидология: Прошлое и настоящее: Проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов и в художественных текстах. - М., 2001.
3. Кондрашенко В. Т. Девиантное поведение у подростков. - Минск, 1988.
4. Ленцова Л. А., Шурупова М. Ф. Социологическая теория девиантного поведения // Социально-полит. журнал. - 1993. - №4.
5. Эрдынеева К. Г., Филиппова В. П. Суицидальное поведение: сущность, факторы и причины (кросскультурный анализ). - М., 2010.

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ПІДРОЗДІЛУ ДСНС

Мельник М.

НК – Кришталь Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В ринкових умовах прийняттю управлінського рішення повинні передувати аналітичні розрахунки, тому кожен керівник повинен бути добре обізнаний в теорії економічного аналізу.

Економічний аналіз як практична діяльність розкривається за такими напрямками: як основна – інформаційно-аналітична діяльність (окремий вид діяльності, що належить до сфери послуг); як сервісна (забезпечувальна) діяльність – функція управління, інформаційна система, що забезпечує обґрунтування управлінських рішень [1].

Питання щодо місця економічного аналізу в управлінні організацією досліджується у працях багатьох вчених, зокрема, М. І. Баканова, С. Б. Барнгольц, І. П. Житної, І. І. Каракоза, М.З. Кауфмана, В. В. Ковальова, І. Д. Лазаришиної, Л. А. Лахтіонової, М. В. Мельник, Г. В. Савицької, С. К. Татура, А. Д. Шеремета та ін. Проте висвітлення ролі економічного аналізу в управлінні структурою ДСНС потребує додаткових досліджень.

Ефективна діяльність будь-якої організації, її конкурентоспроможність напряду залежать від того, наскільки управлінські рішення, які приймаються в межах її повноважень, відповідають вимогам сьогодення. Економічний аналіз допомагає прийняттю обґрунтованих та ефективних управлінських рішень на основі отриманої в процесі аналітичної діяльності інформації. Прийняття оптимальних управлінських рішень потребує постійного аналізу різних варіантів економічних параметрів.

Економічний аналіз допомагає досягти швидкої адаптації організації до змін ринкової ситуації, заздалегідь підготуватись до можливих змін у поведінці конкурентів, уникнути невиправданого економічного ризику. На думку С. Б. Барнгольц та Г. М. Тація економічний аналіз є важливим проміжним етапом процесу управління, мета якого – дати правильну оцінку стану об'єкта та показати, наскільки цей стан відрізняється від бажаного; виявити можливості та шляхи переведення об'єкта з фактичного стану в бажаний; підготувати матеріали для вибору оптимального рішення [2].

Економічний аналіз як функція управління полягає у здійсненні діяльності, що базується на нагромадженні економічної інформації, перетворенні (інтерпретації) цієї інформації в аналітичну, і наступне її перетворення у властивій формі і відповідному часі для прийняття рішень [3].

Економічний аналіз в управлінні організацією виконує різні завдання залежно від виду управлінської діяльності. Так, на етапі прийняття управлінського рішення роль економічного аналізу полягає у наданні необхідної інформації для коригування процесу управління шляхом виявлення недоліків і резервів.

Ми підтримуємо думку С. Г. Кафлевської, яка визначає, що економічний аналіз займає суттєве місце в забезпеченні виконання найважливішої вимоги до управлінських рішень – наукового обґрунтування варіантів таких рішень, які б забезпечили досягнення максимальних економічних результатів за мінімальних витрат ресурсів [4]. В умовах сьогодення раціональне використання бюджетних коштів та державного майна є одним із важливих завдань управлінської діяльності керівника підрозділу ДСНС. Керівник не повинен здійснювати жодного організаційного, технічного або технологічного заходу доти, доки не буде обґрунтована його економічна доцільність.

Керівництво підрозділу, персонал фінансово-економічного відділу використовують методи економічного аналізу для складання науково обґрунтованих планів, контролю за використанням основних та оборотних фондів, для об'єктивної оцінки господарської діяльності та обґрунтування економічного стимулювання особового складу.

Безумовно, економічний аналіз не може забезпечити підготовку управлінських рішень стосовно всіх напрямків діяльності підрозділу ДСНС,

але він є надійним інструментом для вирішення проблем саме економічного характеру, а також основою для економічного обґрунтування управлінських рішень.

Із вищезазначеного ми прийшли до висновку, що управлінські рішення, прийняті з урахуванням результатів економічного аналізу, сприяють раціональному використанню ресурсів, запобіганню зайвим витратам, уникненню прорахунків. Отже, економічний аналіз дає можливість дати об'єктивну оцінку результатам господарської діяльності підрозділу ДСНС, визначити вплив різних чинників на показники господарської діяльності, виявити всі недоліки та прорахунки, невикористані резерви, перспективи подальшого розвитку підрозділу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Олійник О. В. Реалізація економічного аналізу як професійної діяльності: роль в системі управління / О. В. Олійник // Вісник ЖДТУ. – № 2 (52).
2. Барнгольц С. Б., Ветчинин В. Г., Ламыкин И. А., Таций Г. М. Экономический анализ хозяйственной деятельности предприятий и объединений / Под ред. С. Б. Барнгольц и Г. М. Тация. – М.: Финансы, 1975. – 518 с.
3. Wysocka E. Analiza ekonomiczna jako źródło informacji o przedsiębiorstwie // Informacja w zarządzaniu przedsiębiorstwom: pozyskiwanie, wykorzystanie i ochrona (wybrane problemy teorii i praktyki) / Redaktorzy R. Borowiecki, M. Kwieciński. – Zakamycze, 2003. – 506 s.
4. Кафлевська С. Г. Ефективність прийняття управлінських рішень на основі економічного аналізу // Проблемы теории и практики учета, аудита, анализа и пути их решения: Материалы. Всеукраинской науч.- метод. конф. 6-8 мая 2003 г. – Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2002. – С. 153-155.

ЕКСПЛІКАЦІЯ АТЕСТАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЗА УМОВАМИ ПРАЦІ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Мороз В. В.

НК – Кривицький Ю. В., канд. юрид. наук, доцент

Національна академія внутрішніх справ

Атестація робочих місць за умовами праці (далі – атестація) має проводитися на підприємствах, де технологічний процес, обладнання, сировина та матеріали, які використовуються, є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працівників, а також на їхніх нащадків як тепер, так і в майбутньому [1]. Фактично це розуміння атестації робочих місць за умовами праці поширюється на всі підприємства та організації, що функціонують, оскільки мало знайдеться місць, де б не було жодного шкідливого фактора.

Атестація робочих місць за умовами праці регулюється такими нормативно-правовими актами:

- Постановою Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р. № 442;

- Рекомендаціями Міністерства праці України «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 вересня 1992 р. № 41;

- Наказом Міністерства праці та Міністерства охорони здоров'я України «Інструкція по заповненню Карти умов праці при проведенні атестації робочих місць» від 27 листопада та 30 листопада 1992 р. № 06-41-48 (далі – Карта).

Роботу з атестації робочих місць за умовами праці організує особа, на яку покладено виконання функцій служби охорони праці [1].

Атестація передбачає:

по-перше, санітарно-гігієнічне дослідження факторів виробничого середовища, складності й напруженості трудового процесу на робочому місці (визначається необхідність залучення сертифікованих лабораторій для проведення відповідних аналізів виробничого середовища);

по-друге, складання Карти умов праці на кожне враховане робоче місце або групу аналогічних робочих місць;

по-третє, обґрунтування віднесення робочого місця до категорії зі шкідливими (особливо шкідливими), важкими (особливо важкими) умовами праці [2].

У ході вивчення факторів виробничого середовища і трудового процесу необхідно визначити:

- характерні для конкретного робочого місця або групи робочих місць фактори, які підлягають дослідженню. Вони визначаються на підставі аналізу шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що перелічені в інструкціях з охорони праці на професії або види робіт, вибраних із списків та переліків, що дають право працівникам на пільги та компенсації;

- нормативне значення (ГДК, ГДР) параметрів виробничого середовища і трудового процесу згідно з посиланнями, наданими в Гігієнічній класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу, затвердженій наказом Міністерства охорони здоров'я України від 8 квітня 2014 р. № 248.

Робота в умовах перевищення гігієнічних нормативів (3 клас) дозволена тільки за умови застосування засобів колективного та індивідуального захисту і скорочення часу дії шкідливих виробничих факторів (захист часом).

Робота в небезпечних умовах (4 клас) не дозволяється за винятком ліквідації аварій та проведення екстрених робіт для попередження аварійних ситуацій. Така робота виконується із застосуванням засобів індивідуального захисту та за умови регламентованого режиму [1].

Для дослідження шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища:

1) розробляється план-схема розміщення обладнання, в процесі експлуатації якого можуть виникнути шкідливі та небезпечні виробничі фактори;

2) визначаються межі робочих місць (робочих зон), їм надаються відповідні номери.

За результатами досліджень у разі перевищення гранично допустимих норм та концентрацій шкідливих та небезпечних виробничих факторів заповнюється карта технологічних процесів та обладнання (устаткування), що генерують шкідливі та небезпечні виробничі фактори.

Особа, на яку покладено виконання функцій електромеханічної служби, додатково проводить облік та перевірку механічних припливно-витяжних і місцевих вентиляційних систем і у разі виявлення невідповідності заносить дані до таблиці [1].

Рівень технічної безпеки об'єктів, устаткування, машин, механізмів визначається шляхом перевірки їх відповідності стандартам безпеки праці та правилам охорони праці, в тому числі з урахуванням:

- Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1107;

- Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженого Наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. № 15;

- Постанови Кабінету Міністрів України «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки» від 11 липня 2002 р. № 956.

Для обліку машин, механізмів та устаткування особа, на яку покладено функції електромеханічної служби, готує список усього устаткування, машин, механізмів, що експлуатуються, та забезпечує наявність паспортів.

Керівник структурного підрозділу, в розпорядженні якого є устаткування (машини, механізми), в разі відсутності на нього сертифікатів відповідності забезпечує їх перевірку [1].

Особа, на яку покладено виконання функцій електромеханічної служби, за участю особи, на яку покладено виконання функцій служби охорони праці, за цими видами обладнання підбирає відповідний технічний регламент безпеки або стандарти безпеки праці, на відповідність яким воно буде перевірятися.

Для визначення рівня безпеки устаткування на обладнання, машини та механізми, що мають відхилення від встановлених норм, по кожній дільниці складаються Картки технічної відповідності устаткування, машин і механізмів вимогам безпеки [3].

Карта умов праці є узагальнюючим документом результатів атестації, в якій зазначається сумарна кількість шкідливих або небезпечних факторів з кожного рівня відхилення від нормативу; надається гігієнічна оцінка умов праці, що визначає, до якого класу і якого рівня відносяться умови та характер праці на певному робочому місці; оцінюються технічний та організаційний рівні робочого місця; фіксується висновок комісії про віднесення робочого місця до конкретного виду умов праці: з особливо шкідливими та особливо важкими умовами праці; з шкідливими та важкими умовами праці; з шкідливими умовами праці тощо.

На підставі комплексної оцінки умов праці в Карті умов праці зазначаються рекомендації щодо поліпшення умов праці, їх економічне обґрунтування, а також пропозиції щодо встановлення пільг і компенсацій за роботу в шкідливих і небезпечних умовах [1].

Карта умов праці підписується всіма членами атестаційної комісії і з її змістом ознайомлюють працівників, зайнятих на робочому місці [2].

За результатами атестації складається перелік:

1) робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджено право на пільги і компенсації, передбачені законодавством;

2) робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких пропонується встановити пільги і компенсації за рахунок коштів підприємства;

3) робочих місць з несприятливими умовами праці, на яких необхідно здійснити першочергові заходи щодо їх поліпшення [1].

Перелік робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджено право на пільги і компенсації, зокрема на пільгове пенсійне забезпечення, передбачене законодавством, підписує голова комісії за погодженням з профспілковим комітетом. Він затверджується наказом по підприємству. Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії і посади яких внесено до переліку.

Матеріали атестації робочих місць є документами суворої звітності і зберігаються на підприємстві протягом 50 років [3].

Одночасно з цим, існують ризики, яке несе підприємство в разі непроведення атестації робочих місць.

Перш за все, якщо доплата працівникам, які працюють на робочих місцях з шкідливими чи важкими умовами праці, буде здійснюватися без проведення атестації, то при першій же перевірці буде виявлено відповідне порушення.

Якщо ж пільги та компенсації працівникові не будуть надаватись, то це є порушенням норм трудового законодавства та гарантій працівника на безпечні умови праці, що може спровокувати судовий процес з боку працівника з вимогою про відшкодування матеріальної та моральної шкоди [3].

Таким чином, важливо та необхідно проводити атестацію робочих місць за умовами праці у відповідності з вимогами законодавства, оскільки порушення цих вимог не лише не збереже кошти підприємства, а може й спровокувати додаткові витрати в майбутньому, у зв'язку з необхідністю оплати штрафних санкцій або відшкодування шкоди працівникові.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лесенко Г. Порядок атестації робочих місць на відповідність НПА з ОП для малих підприємств. *Охорона праці і пожежна безпека*. Київ, 2019. № 11. URL: <http://oppb.com.ua/articles/poryadok-atestaciyi-robochih-misc-na-vidpovidnist-npa-z-op-dlya-malyh-pidpryemstv>.

2. Постанова Кабміну Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р. № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF>.

3. Процедура і особливості проведення атестації робочих місць за умовами праці. *Uteka*. 2019. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-ezhednevnyj-buxgalterskij-obzor-39-procedura-i-osobennosti-provedeniya-attestacii-rabochih-mest-po-usloviyam-truda>.

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Нагла А. Ю.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Розвиток суспільства неминуче пов'язаний із працею, з професійною діяльністю індивідуума. Щоб бути готовим до трудової діяльності, кожен член суспільства повинен дбати про своє самовдосконалення, формування себе як професіонала. Для цього необхідні певні знання, практичні уміння та навички, а згодом і досвід.

Формування професійних знань нерозривно пов'язане з культурою та мораллю. Особливо тісний зв'язок існує з таким багатоплановим явищем як культура праці,

Професійна діяльність базується на професійному самоутвердженні та професійній майстерності.

Професійну майстерність можна умовно розчленувати на три етапи:

- процес усвідомлення особою свого призначення, де проходить певна адаптація, ознайомлення з функціональними обов'язками та специфікою трудової діяльності тощо. Це перші кроки під контролем наставника;

- процес формування особи як професіонала. Він характеризується повною самостійністю у трудовій діяльності, набуттям окремих навиків, виробленням свого стилю, культури в роботі та ін.;

- досягнення вершин майстерності, сформованості особи як професіонала, що, звичайно, не кожному вдається.

Важливо і те, що професійне самоутвердження не може бути відірваним від культурного та морального стану суспільства. Будучи ним обумовленим, воно лежить в його основі, утворюючи, ціннісну серцевину, оскільки застерігає від багатьох негативних явищ. Зокрема, від грубощів, конфліктів, кар'єризму, гордині, зазнайства, приниження значення своїх колег і т. п. Слід зауважити, що процес самоутвердження повинен регулюватись моральними нормами, утвердженими звичаями в колективі.

В. А. Блюмкін розглядає професійну майстерність у двох аспектах: широкому і вузькому. У широкому аспекті передбачається, що кожна людина, яка професійно займається конкретною діяльністю, володіє необхідними знаннями і вміннями, заслуговує професійного довір'я і т. п. У вузькому - майстром називають не просто спеціаліста, а доброго спеціаліста, який досягнув у своїй роботі високого уміння, мистецтва. Це висока соціально-моральна характеристика професійної діяльності даної людини .

Професійна майстерність у вузькому розумінні має свої ознаки та компоненти. Вона складається з високого рівня теоретичної підготовленості; продуктивної діяльності і таланту; високих моральних якостей спеціаліста і його вихованості, коректності, розвинутих соціальних почуттів.

Із цих основних рис майстерності особливої уваги заслуговують талант і соціальні почуття. Під талантом ми розумітимемо високий ступінь здібностей особистості працівника ДСНС до службової діяльності, яка відрізняється новизною, високою досконалістю і обдарованістю, а також значними результатами в службовій діяльності.

Талант - це вроджена якість. Зрозуміло, що талановитим працівником ДСНС може бути далеко не кожний, оскільки, на нашу думку, це більше природний фактор і залежить від інтелекту особи. Талановитих потрібно шукати шляхом конкурсного прийому на службу в ДСНС, а під час служби необхідно створити такі умови, щоб цей талант сприяв кінцевим результатам.

Не менш важливою рисою майстерності є соціальні почуття працівника ДСНС. Вони характеризуються професійним видом емоційних переживань, який має чітко виражений правовий і моральний характер і певну стійкість. У службовій діяльності можна вести мову про здатність працівника сприймати чуже горе як власне. Але без метушні, емоцій вживати конкретних заходів до вирішення проблеми. Тобто працівник ДСНС повинен бути готовим до ефективних реакцій, реагувати на порівняно слабкі відомості про правопорушення.

Професійна культура немислима без особистих моральних якостей працівника. Моральний зміст праці діяльності — основа професійної культури. Адже на службі діють багато таких норм поведінки, які прийняті у побуті. Наприклад, пристойність, товарицькість, доброзичливість, уважність - це властивості, які характеризують людину-колективіста.

Проблема професійної майстерності є проблемою і професійної моралі, оскільки вона (мораль) складається, насамперед, у таких видах діяльності, об'єктом яких є людина. Робота з людьми має свої неповторні ситуації, труднощі, протиріччя, які необхідно своєчасно вирішувати і долати у ході самої діяльності.

Професійна мораль має своїм завданням допомагати особі знайти правильний вибір у виконанні службових обов'язків, найбільш оптимально реалізовувати прийняте рішення у практичній діяльності. Професійна мораль має свої специфічні особливості регулювання, які диктують встановлення правил - певної поведінки, виконання функціональних обов'язків, реалізацію своїх справ.

Структурними елементами професійної культури є діяльність (в першу чергу, продуктивна), мораль (в тому числі професійна мораль) і загальна культура (зокрема культура поведінки особи).

Тепер можна сформулювати визначення:

На нашу думку, професійна культура – це результати трудової діяльності, які обумовлені високим ступенем професійної моралі та загальноприйнятими нормами культури поведінки особи.

Аналіз структурних елементів професійної культури приводить до висновку, що її можна розділити на окремі види.

Професійну культуру слід розглядати як сукупність професійно-моральної та професійно-технологічної культури.

У даний час складно собі уявити доброго спеціаліста без його психологічної підготовки, ґрунтовних психологічних знань. Хоча підготовка фахівців в галузі психології значно зросла, проте на практиці цьому питанню приділяють дуже мало уваги. Тому третім видом професійної культури слід вважати професійно-психологічну культуру.

Таке розчленування пояснюється основними засадами професійної культури: самоутвердженням і професійною майстерністю. Оскільки самоутвердження є в основному морально-психологічною оцінкою спеціаліста, то професійно-моральна культура характеризується ступенем володіння особи нормами моралі, особливо професійної моралі, втіленням цих норм та принципів у практичну діяльність.

Професійну психологічну культуру ми розуміємо, як уміння володіти собою, знання закономірностей мислення, особливостей пам'яті тощо. Провідну роль у цьому відіграє розвиток власної волі, оскільки досягнення мети - стати майстром своєї справи — можливе тільки через подолання труднощів, які виникають на цьому шляху. Боротьба з різного роду перешкодами розвиває і загартовує волю, наполегливість.

До професійно-технологічної культури слід віднести ступінь засвоєння спеціалістом необхідних навичок виконання службових обов'язків, уміння творчо застосовувати їх, особливо у нестандартних ситуаціях. Це дозволяє спеціалісту кваліфіковано і вільно виконувати свою роботу, що призводить до завоювання авторитету і визнання його майстерності.

Слід зауважити, що вказані види професійної культури не існують окремо одна від одної, вони взаємопов'язані. Навіть одна одну доповнюють, збагачують, розвивають. Особливо виявляється їхня єдність у складних виробничих проблемах, конфліктних ситуаціях, критичних моментах тощо.

Основним суб'єктом діяльності служби є особовий склад ДСНС.

Наявність у службовій роботі такого елемента професійної культури, як професійна мораль (складова частина загальної моралі), підтверджується тим, що об'єктом такої діяльності є людина. Характер взаємовідносин працівника ДСНС з населенням має свої нестандартні, неоднотипні, неповторні ситуації. Виникають різні розбіжності, труднощі, для вирішення яких потрібні відповідні моральні, правові та морально-правові регулятори: оцінки, норми, правила, звичаї, вимоги.

Професійна мораль — це система моральних та морально-правових норм, які регулюють дії та поведінку особи у професійній діяльності.

Предметом професійної культури працівників ДСНС є з'ясування методології, призначення і сутності діяльності, закономірностей їх діяльності, специфіки формування морально-службових відносин, вивчення принципів побудови структур, критичний аналіз сучасної системи ДСНС.

Професійна культура працівника ДСНС - це обумовлена специфікою діяльність (громадянська і професійна), сукупність властивостей і якостей (загальнолюдських класових, професійних і т. п.), які знаходять свій зовнішній прояв у службовій діяльності працівника ДСНС.

Культура службової діяльності працівників ДСНС передбачає: розвиток інтелектуальної і чуттєвоемоційної сфер їх моральної і естетичної

свідомості, які складають зміни, внутрішню культуру поведінки працівників ДСНС; знання статутів, наказів, інструкцій, настанов ДСНС, в яких конкретизуються, деталізуються принципи і норми моралі стосовно до діяльності ДСНС;

перетворення цих знань у переконання, а переконання – в активну життєву позицію, що реалізується в діяльності і поведінці працівників; вироблення манер і стилю поведінки, адекватної внутрішній культурі.

До професійної культури працівників ДСНС відноситься кваліфіковане, сумлінне і ретельне виконання трудових процесів. Крім того, професійна культура немислима без удосконалення профілактичної роботи; своєчасного і повного розкриття злочинів; професійної підготовки; професійної майстерності працівників; удосконалення своїх знань.

Працівник ДСНС - це особа творча, він є носієм культури. Тому його професійна культура немислима без елементів психологічної та педагогічної культури. Адже при виконанні службових обов'язків важливо уміти розбиратися в психологічній структурі особи, закономірностях мислення, особливостях пам'яті й інших рис людини. Для психологічної культури важливого значення набирає розвиток волі працівника ДСНС, яка підвищує його боєздатність, вселяє впевненість у своїх діях, розвиває рішучість у прийнятті рішень. Володіння педагогічною культурою забезпечує розвиток таких якостей, як спостережливість, передбачливість, ввічливість, такт та інше. Знання законів психології та педагогіки допомагає працівникові ДСНС впливати на ситуацію, перебороти внутрішні протиріччя, коригувати свою поведінку тощо.

Тому професійна культура працівника ДСНС – це результат професіоналізму, розуміння правових явищ, переконання у цінності права, які обумовлені науковою організацією праці, інтелектом особи працівника ДСНС, мораллю, психологічним та педагогічним вмінням і службовим етикетом.

Виходячи з цього, під професіоналізмом працівника ДСНС слід розуміти ступінь знання права, практику службової діяльності, навички застосування правових норм, мистецтво спілкування, що відображається у повсякденній звичці.

Професіоналізм у професійній культурі сприяє службовому росту особи. Працівник ДСНС, будучи впевненим у своїй професійній підготовленості, повинен знати з достатньою визначеністю перспективу просування на службі. Однак, для цього необхідна правова регламентація, яка на основі науково обґрунтованої системи поетапного просування по певних керівник посадах і оптимальної оцінки їх діяльності виключить висунення на відповідні пости як нездатних, так і непідготовлених працівників.

Діяльність працівника ДСНС, його професійна культура немислимі без педагогіки та психології праці. Розуміння правових явищ працівником ДСНС істотно впливає на його професійну культуру. Саме призначення працівника ДСНС полягає в тому, щоб давати правильну, об'єктивну оцінку різним правовим явищам, пов'язувати їх з закономірностями суспільного розвитку тощо.

Правові явища є однією із складових частин професійної культури працівника ДСНС. В першу чергу це стосується правосвідомості, правової норми, правовідносин.

Для професійної культури правовий статус є методологічною основою, він впливає на професійну дисципліну, поведінку працівників ДСНС, законність, службові відносини, організацію праці та ін. Це додатковий стимул для службової діяльності, сприяє професійному росту тощо.

Правовий статус працівника ДСНС, крім юридичного, на наш погляд, обумовлений також іншими факторами, зокрема, моральними, економічними та політичними. Ці фактори характеризують загальний стан суспільства.

Поряд із правовим статусом на рівень професійної культури має значний вплив і соціалізація особистості працівника ДСНС. Розрізняють три стадії соціалізації: дотрудову, трудову і післятрудову. Працівник ДСНС, перебуваючи у трудовій стадії соціалізації, нагромаджує певний досвід роботи, формується як спеціаліст. Це становлення відбувається у трьох сферах: діяльність, спілкування, самосвідомість. У кожній з цих сфер відбувається розширення професійних знань, навичок, вироблення професійних звичок та свого стилю роботи, що характеризує культуру професійної праці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. - К., 1997.
2. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навч. посіб. - К., 2006.
3. Хорєв І. О. Підвищення ефективності пізнавальної діяльності слухачів вищих військових закладів освіти: Навч. посіб. - К., 1999.
4. Комаров В. Д. Служебный этикет. – Л., 1990.
5. Сливка С. С. Професійна етика працівника міліції. – Львів, 1995.
6. Федоренко Е. Г. Профессиональная этика. - К., 1989.
7. Малахов В. Етика. Курс лекцій. – К., 2000.

РОЛЬ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Нешпіль Ю. А.

Черкаська медична академія

Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. Пошук необхідної інформації, спілкування з друзями та колегами, участь у міжнародних конференціях, шопінг, реклама товарів і послуг – ось далеко не весь спектр можливостей, які дає нам Інтернет. Не оминув він і освітянську галузь: надання різноманітних освітніх послуг, навчальної інформації, відкриття широких можливостей використання різноманітних ресурсів мережі Інтернет, включаючи навчальні дистанційні курси, дистанційні олімпіади і конкурси, бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії та

словники, перекладачі, віртуальні музеї та виставки і т. ін. [2] Інтернет сьогодні – це потужне, багате джерело інформації, автентичних матеріалів, яке вимагає вмінь і навичок знаходити потрібну інформацію. [1] Інтернет створює умови для отримання будь-якої необхідної викладачу та студентам інформації, що знаходиться у будь-якому місці земної кулі: країнознавчий матеріал, новини з життя молоді, статті з газет та журналів, необхідну літературу, новини в режимі реального часу та багато іншої корисної та цікавої інформації.

Неабияку роль відіграє Інтернет і при вивченні/викладанні іноземної мови. Можливості Інтернету для вдосконалення мовної підготовки студентів, особливо у плані комунікативного та професійно-орієнтованого характеру навчання мов, настільки широкі, що, мабуть, жодна методика не може вважатися повноцінною, якщо вона не передбачає місця для використання Інтернет-технологій і комп'ютерних технологій загалом. Використання Інтернет-ресурсів у процесі навчання іноземної мови дозволяє припустити, що така форма організації навчання прискорює формування й розвиток навичок та вмінь студентів у продуктивних видах діяльності, підвищує мотивацію, інтерес до вивчення іноземної мови, стимулює розвиток пізнавальної та творчої активності. Спілкуючись у мовному середовищі, що забезпечене Інтернетом, студенти знаходяться в реальних життєвих ситуаціях та підключаються до вирішення широкого кола значущих, реалістичних завдань. Завдяки цьому студенти навчаються спонтанно й адекватно реагувати на вислови,; при цьому увага насамперед сконцентрована на використанні форм, і навчання граматики відбувається посередньо, виключаючи власне вивчення граматичних правил.

Використання інформаційних технологій на заняттях дозволяє активізувати візуальний канал сприйняття навчальної інформації, урізноманітнити сам навчальний матеріал, розширити форми і види контролю навчальної діяльності.

Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, інтегруючи їх у навчальний процес, можна більш ефективно вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на занятті:

- формувати навички та вміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності;
- удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет;
- удосконалювати вміння монологічного і діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення представлених викладачем або кимось із студентів матеріалів мережі;
- поповнювати свій словниковий запас, як активний, так і пасивний, лексикою сучасної іноземної мови, що відбиває певний етап розвитку культури народу, соціального і політичного устрою суспільства;
- знайомитися з культурою, що включає в себе мовний етикет, особливо мовну поведінку різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни мови, що вивчається.

Сайти, які є корисними для викладача іноземної мови і які можуть бути використані на занятті, можна розділити на інформаційні та власне

навчальні. Робота саме з такими сайтами є цікавою і корисною у вивченні мови. Крім того, є група вузькоспеціальних навчальних сайтів, призначених для навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння та аудіювання), вивчення фонетики, граматики, лексики тощо. У роботі з навчальними сайтами обирається той рівень складності, який відповідає рівню підготовки студентів. Навчальні сайти, зазвичай, мають кілька рівнів складності. Щодо інформаційних сайтів, то викладач має сам визначитися з добром матеріалу відповідної складності. [1]

Отже, використання інформаційно-комунікативних технологій дозволяє: забезпечити позитивну мотивацію навчання, проводити заняття на вищому естетичному і емоційному рівні, забезпечити високий рівень диференціації навчання (майже індивідуалізацію), підвищити обсяг виконаної на уроці роботи у 1,5 – 2 рази, вдосконалити контроль знань, раціонально організувати навчальний процес, збільшити ефективність заняття, формувати навички дослідницької діяльності; забезпечити доступ до різних довідкових систем, електронних бібліотек, інших інформаційних ресурсів. Завдяки використанню комп'ютерних технологій у процесі навчання зростає професійна компетентність вчителя, що сприяє значному підвищенню якості освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Владимирова Л. П. Интернет на уроках иностранного языка / Л. П. Владимирова // ИЯШ. — 2002. — №3. — С. 33–41.
2. Карпов А. С. Интернет в подготовке будущих учителей иностранного языка / А. С. Карпов // ИЯШ.— 2002. — №4. — С. 73–78.

ДО ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС УКРАЇНИ

Новак О.

НК – Кришталь Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Стан фінансування підрозділів ДСНС України напряму впливає на ефективність реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Діяльність підрозділів ДСНС є високозатратною, а фінансове забезпечення їх діяльності має свою специфіку, обумовлену неприбутковою природою бюджетної сфери, особливостями джерел мобілізації фінансових ресурсів, а також фактором невизначеності.

Термін «фінанси» є загальноприйнятим, у більшості випадків його трактують як систему економічних відносин між державою, юридичними та фізичними особами, а також між окремими державами і міжнародними економічними інститутами й організаціями щодо акумуляції та

використання грошових засобів на основі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу [1].

І.Зятковський тлумачить поняття «фінансове забезпечення», як систему джерел і форм фінансування розвитку економічної і соціальної сфер суспільства. Він говорить про те, що воно здійснюється в трьох формах: самофінансування, кредитування, бюджетні асигнування [2].

Фінансове забезпечення органів та підрозділів ДСНС України – це метод фінансового механізму, що визначає принципи, джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, чия діяльність спрямована на охорону життя та здоров'я громадян, збереження та відновлення національного багатства і навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій та їх наслідків [3].

Відповідно до статті 94 Кодексу цивільного захисту України фінансове забезпечення діяльності центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, інших центральних органів виконавчої влади, що здійснюють державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, реалізацію державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду, управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України [4].

Фінансове забезпечення діяльності підрозділів з питань цивільного захисту, що функціонують у складі центральних органів виконавчої влади, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Відповідно до чинного законодавства фінансове забезпечення діяльності сил цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел.

Фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників органів та підрозділів цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Аналізуючи фінансове забезпечення органів і підрозділів цивільного захисту за останні три роки можна прослідкувати, що у 2018 році для ДСНС України було передбачено видатки у розмірі 11,2 млрд. грн. (у тому числі за загальним фондом – 10,3 млрд. грн., за спеціальним – 0,9 млн. грн.), що майже на 37 % більше ніж у 2017 році, тенденція збільшення фінансування збереглась і у 2019 році (13,8 млрд. грн.). Одночасно з тим прослідковується і збільшення видатків в системі ДСНС, порівняно із 2018 роком у 2019 році видатки збільшилися на 2,6 млн. грн.[5-6].

З метою підвищення соціальних стандартів рятувальників з 1 січня 2018 року було збільшено мінімальне грошове забезпечення з 6 тис. до 7 тис. гривень. Видатки передбачені у Державному бюджеті на 2019 рік дали змогу збільшити мінімальний розмір грошового забезпечення рятувальників до 9 тис. гривень[7].

Державним бюджетом України на 2018 рік на оплату комунальних послуг та енергоносіїв для структурних підрозділів ДСНС було передбачено кошти у розмірі 145,9 млн. грн., що склало 50,7 % від потреби. Однією із головних проблем у 2018 році (як і у минулі роки) була незабезпеченість підпорядкованих підрозділів видатками загального фонду Державного бюджету України на енергоносії та житлово-комунальні послуги, а особливо ця проблема загострилася у зв'язку із підвищенням цін на зазначені послуги [8].

Отже, можемо зробити висновок, що в період з 2018 по 2019 роки фінансове забезпечення ДСНС зросло. Варто зазначити, що покращення фінансового забезпечення можливе не лише за рахунок пошуку додаткових джерел фінансування, але й шляхом ефективного та раціонального використання наявних ресурсів. Тому формування та використання фінансових ресурсів має підлягати об'єктивному, прозорому та безперервному фінансовому контролю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Финансово-кредитный словарь. – Т. 3 : Р – Я / глав. Ред Н. В. Гаретовский – М. : Финансы и статистика, 1988. – 511 с.
2. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств: Монографія. –Тернопіль. Економічна думка. –2000. -215 с.
3. Кришталь Т. М. Особливості фінансового забезпечення органів та підрозділів МНС / Т. М. Кришталь, В. С. Чубань // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 21. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – С. 207 – 216.
4. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 30.08.2013 р. № 5403-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458.
5. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07.12.2017 №2246-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19/ed20171207>
6. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23.11.2018 №2629-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19/ed20181123>
7. Звіт про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2018 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua/files/2019/1/18/321/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%202018%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf>
8. Рішення колегії від 25 жовтня 2017 року м. Київ № 15 Про стан готовності адміністративного фонду, будівель та споруд сфери управління ДСНС до експлуатації в зимовий період 2017/2018 року та стан розрахунків за спожиті енергоносії і надані комунальні послуги [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:QYfx8i-14ts\]:https://www.dsns.gov.ua/files/2017/10/30/15.odt+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua](https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:QYfx8i-14ts]:https://www.dsns.gov.ua/files/2017/10/30/15.odt+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua)

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Панімаш Ю. В., канд. пед. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Сьогодні в Україні складається дуже небезпечна ситуація в питаннях охорони праці, життя та здоров'я людини, адже щорічно травмується близько 30 тис. людей, з яких приблизно 1,3 тис. – гине, близько 10 тис. – стають інвалідами, а більш 7 тис. людей одержують профзахворювання [1]. Тому сьогодення висуває нові вимоги до професійного рівня студентів – майбутніх фахівців з охорони праці, які за обсягом і різнобічністю вирішуваних завдань повинні бути спеціалістами широкого профілю, володіти основами навчальних предметів, інноваційними технологіями, належною технологічною і педагогічною підготовкою. Показником професійної сформованості особистості та її морально-психологічної зрілості є професійна готовність.

Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми засвідчив, єдиного, усталеного визначення поняття готовності до діяльності в науці поки ще не сформовано. Науковці трактують його як наявність здібностей, якість особистості, психічний стан людини, умова успішної діяльності, установка на цілеспрямовані дії, стан «оперативного спокою», складна динамічна система, суб'єктивний стан особи тощо. Готовність до виконання діяльності є предметом дослідження таких сучасних науковців як І. Гавриш, А. Балицька, М. Пелипенко, І. Ангеловська, М. Дьяченко, Л. Кандибович, Л. Карамушка, І. Коваль, Р. Сімко.

І. Коваль наголошує, що готовність до діяльності розглядається у науковій літературі в широкому значенні як готовність до життєвої практики, діяльності в нових умовах, які постійно змінюються, адекватної самооцінки, й у вузькому – як сукупність властивостей особистості, можливість для подальшого професійного вдосконалення. Науковець доводить, що готовність фахівця до діяльності розглядається, із одного боку, як наявність професійно важливих якостей, володіння знаннями, уміннями й навиками, що абсорбують досягнення в обраній професійній діяльності, а з іншого – як стан концентрації потенцій індивіда, що передуює певним діям, внутрішнє налаштування на виконання професійної діяльності, стан мобілізації психофізіологічних систем для її ефективного виконання [2, с. 36]. Таким чином, можна стверджувати, що готовність до діяльності вживається у сучасній психолого-педагогічній літературі в широкому та вузькому значеннях.

Також потрібно акцентувати увагу й на тій обставині, що готовність до діяльності існує у двох формах: тимчасова або короткочасна (ситуативна) та довготривала або загальна. Р. Сімко вважає, що тимчасова готовність – це актуалізація, пристосування всіх сил, створення психологічних можливостей для успішних дій у певний момент часу. Довготривала готовність – це набуті установки, знання, уміння, навички, досвід, якості і мотиви діяльності [3, с. 418]. Отже, тимчасова або короткочасна готовність передбачає наявність у суб'єкті образу структури певних дій та спрямованості на їх виконання; довготривала

або загальна готовність є інтегрованою властивістю, що поєднує у собі установку на актуалізацію наявних знань, умінь, навички, досвід самостійного та творчого розв'язання професійних завдань.

О. Кокурин доводить, що тривала формується впродовж тривалого часу професійної підготовки та діяльності фахівця і характеризує його потенційну психологічну здатність до виконання різних завдань під час здійснення діяльності в екстремальних умовах. Короткочасна базується на основі першої і характеризує наявну на даний період часу (від дня до кількох днів) психологічну здатність до виконання конкретних професійних завдань в таких умовах. Тобто, можливий випадок відсутності у фахівця короткочасної (ситуативної) психологічної готовності (внаслідок захворювання, поранення, травми та ін.) при наявності тривалої (потенційної) готовності. І, в той же час, є неможливим наявність короткочасної психологічної готовності без наявності тривалої [4, с. 187]». Отже, короткочасна й довготривала готовності пов'язані між собою, найбільш перспективною для розвитку є загальна (довготривала) готовність, яка впливає на ситуативну готовність.

Виділяються три основні підходи до її розуміння: 1) особистісно-діяльнісний (як сукупність знань, вмінь та навичок, професійно важливих якостей особистості, що є умовою успішності виконання діяльності); 2) функціональний (як певний функціональний стан, що забезпечує високий рівень досягнень у професійній сфері); 3) психологічний (як складне утворення, що містить мотиваційний, когнітивний та емоційно-вольовий компоненти, професійно значущих якостей особистості, які повинен мати випускник ЗВО). Особистісно-діяльнісний підхід є найбільш поширеним у тлумаченні поняття «готовність до діяльності» у практиці підготовки майбутніх фахівців з охорони праці.

Узагальнюючи вищезазначене, ми розглядаємо працезахоронну компетентність як стан, що характеризується наявністю знань, умінь, навичок, досвіду та особистісних якостей, які дозволяють фахівцю успішно здійснювати діяльність з охорони праці.

Оскільки формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців з охорони праці включає в себе цілий комплекс заходів які варто застосувати під час навчання у закладах вищої освіти, тому подальшу перспективу дослідження вбачаємо у дослідженні цих заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз регуляторного впливу проекту постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві”
2. Коваль І. С. Формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності. Львів, 2017. 294с.
3. Сімко Р. Т. Поняття готовності до професійної діяльності на сучасному етапі розвитку психологічної науки. *Проблеми сучасної психології*. 2011. Вип. 13. С. 417-425.
4. Кокурин О.М. Зміст та структура психологічної готовності фахівців до екстремальних видів діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2010. Вип. 7. С. 182-190.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ У СТРАХУВАННІ

Паньків О. В.

НК – Повстин О. В., д-р пед. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Страховання суттєво впливає на соціально-економічну стабільність суспільства і як таке – належить до кола чинників, що безпосередньо визначають рівень економічної безпеки країни. Відповідно до принципу багатоплановості страховий ринок є самостійною, сформованою системою, що об'єднує багато елементів, а саме страхових компаній, які забезпечують надання страхових послуг юридичним та фізичним особам. Водночас страховий ринок – це окремий сегмент фінансового ринку.

Нині інвестиційний напрям діяльності страхових організацій України залишається недостатньо мірою розвиненим, а інвестиційний потенціал – недостатньо використаним у порівнянні з аналогічними напрямками в країнах з розвинутою економікою. Це пояснюється тим, що українські страхові компанії найбільшу частку своїх активів розміщують у банківських депозитах. Цінні папери серед страхових компаній являються не популярними це зумовлено питаннями роботи з ризиками під час короткострокового кредитування (ризикове страхування) та довгострокового інвестування (страхування життя). Інтеграційні процеси об'єднання фінансових інститутів різних сегментів фінансового ринку формують загрозу системного ризику в умовах інтеграції фінансового капіталу.

Багато науковців вважають, що фінансова безпека страхової компанії – це можливість виконувати взяті на себе зобов'язання за укладеними договорами страхування, при умові, що фінансові показники є збалансованими. Особливу роль відведено управлінню фінансовою безпекою, яке здійснюється на основі механізму фінансової безпеки страховика.

До основних важелів впливу на фінансову надійність страховика належать: власний капітал; страхові резерви; тарифна політика; інвестиційна політика; перестраховання.

Варто зазначити, що на діяльність страховика впливає безліч зовнішніх факторів, до яких можна віднести: стрімкий перебіг глобалізаційних процесів; інтернаціоналізація ринку страхових послуг; досить високий рівень мобільності, взаємозв'язку фінансового та страхового ринку; величезна різноманітність фінансових інструментів; значний рівень залежності від зовнішнього перестраховання; недосконалість вітчизняного законодавства; значна залежність національного страхового ринку від іноземного капіталу.

Отже, можна зробити висновок про те, що страховий ринок та фінансова безпека його учасників є важливою складовою ринкової економіки та виступає, засобом захисту бізнесу і добробуту людей, а також – комерційною діяльністю, що приносить прибуток та значні інвестиції в економіку. Роль страхових компаній у ринковій економіці, зобов'язує їх

приділяти особливу увагу на організацію власних фінансів, і як наслідок, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності на всьому ринку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адамович В. Залучення іноземного капіталу до сектору страхових послуг України та Польщі: переваги й ризики URL:[<http://soskin.info/ea/2004/6/20040613.html>.]
2. Андрієнко В. М. Сутність та місце безпеки ринку страхових послуг в економічній безпеці держави. Економіка та держава. 2017. № 5. С. 24-28.
3. Ачкасова С. А., Клімчук О. В. Теоретичні аспекти визначення сутності фінансової безпеки страхової компанії. Молодий вчений. 2016. №5(32). С. 4-8.

ПРО ПРАВОВУ КУЛЬТУРУ ПРАВООХОРОНЦЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»

*Пендюра М. М., канд. юрид. наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ;
Пендюра М. М., викладач вищої категорії
ВСП – Технічний коледж Національного університету «Львівська
політехніка»*

Окреслений в наукових джерелах досвід державного будівництва незалежної України свідчить, що без високої, на рівні світових цивілізованих стандартів, правової культури працівників органів правопорядку побудувати демократичну, правову, соціальну державу практично неможливо. Формування правової культури працівника поліції, як і процес наукового дослідження шляхів підвищення цієї культури, можливі виключно у комплексі із заходами, що застосовуються з цією ж метою до усіх службових осіб і громадян. Адже без високої загальної культури суспільства не можна розраховувати на успіх у розвитку будь-якої професійно-правової культури.

Дослідження феномену правової культури висвітлено у працях провідних вітчизняних і зарубіжних науковців різних галузей, в яких містяться фундаментальні розробки основних категорій, щодо висвітленої тематики. Зокрема, нами було використано теоретичні положення учених-юристів, які в соціально-психологічному та правозастосовному аспектах розглядали різні питання правової культури, виховання та більшою чи меншою мірою торкалися проблеми правової культури працівника поліції – В. Бабкіна, П. Білого, І. Зеленко, В. Копейчикова, С. Легуші, П. Макушева, Р. Сербина, С. Сливки, Л. Смирнова та інших.

У сучасних науково-педагогічних джерелах таке вкрай важливе питання не отримало масового належного висвітлення. Як зазначають науковці, правова культура працівника поліції є сукупністю «поглядів, оцінок, переконань, установок, що полягають у визнанні важливості, використання та застосування норм, правил поведінки у процесі охорони громадського

порядку, попередження правопорушень, надання соціальної допомоги населенню на основі принципів законності, гуманізму, гласності, поваги до особи, соціальної справедливості, взаємодії з трудовими колективами та громадськими організаціями». Правова культура, на нашу думку, є важливим духовно-практичним надбанням особистості, яке покликане забезпечувати широку програму її професійної діяльності.

Поряд із соціальним і психологічним забезпеченням процесу формування правової культури, особливого значення набувають педагогічні умови, пов'язані з визначенням і передачею молодим працівникам поліції (курсантам, слухачам закладів вищої освіти) необхідних сучасних знань, умінь, навичок. У науково-педагогічній літературі питання педагогічного забезпечення процесу формування правової культури працівників поліції не отримало необхідного висвітлення. Наявна практика юридичної освіти вимагає свого оновлення у відповідності до сучасних європейських тенденцій та вимог.

Зростаючими масштабами освіти і браком індивідуального (людиноцентричного) підходу до навчання і виховання, мета якого забезпечити розвиток потенційних здібностей кожного студента, висувають на порядок денний потребу реформи правової освіти. Що передбачає якісну зміну всього навчального процесу, пошук нових форм і методів. Проблема формування правової культури у майбутніх правоохоронців вимагає свого ефективного вирішення. Для цього потрібно створити педагогічні умови, які б дозволяли на значно вищому рівні вирішувати цю проблему.

Здійснений науково-педагогічний пошук дозволив виділити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови, які здатні забезпечити формування правової культури, як духовно-практичної властивості особистості, спроможної всебічно освоювати правові цінності.

До педагогічних умов формування високої правової культури у здобувачів вищої освіти (курсант, слухач), працівників поліції, на наш погляд, варто віднести:

1) власне правову (високосвідому, правомірну) поведінку педагога (здобувач вищої освіти ще нічого не знає та не вміє в юриспруденції, але БАЧИТЬ!!!);

2) передачу молодим працівникам поліції необхідного життєвого і правового досвіду шляхом використання у педагогічному процесі відповідних теоретичних та практичних знань (варто повсякчас наводити яскраві, реальні позитивні приклади з правоохоронної практики);

3) розвиток правової активності у працівників поліції на основі виховної роботи. Дослідження науковців переконують у тому, що суттєві резерви професійної та зокрема, правової освіти знаходяться саме в інтеграції різних знань (політичних, економічних, правових, етичних, естетичних). Знання певного змісту здатне розкрити сутність правового явища лише з погляду наукової галузі до якої воно належить. Включення ж знань різних сфер (різномірневого) наукового пізнання суттєво змінює ситуацію і відкриває можливість багатоаспектного освоєння навчального матеріалу.

У системі юридичної освіти було виділено основні підходи до інтегративного освоєння правового досвіду:

1) концептуальний підхід характеризується тим, що домінуюча навчально-виховна ідея є об'єднуючою. Такою ідеєю, на думку вчених, має стати ідея формування особистості, яка своєю професійною діяльністю буде прагнути до примноження і збереження матеріальних і духовних цінностей українського народу;

2) галузевий підхід, який передбачає, що передача правового досвіду визначається тим, що знання інтегруються в залежності від того, до якої галузі науки вони відносяться. Прихильники цього підходу до організації освітньо-правового процесу вважають, що знання мають бути об'єднані, згруповані, визначені системно на основі їх приналежності до юридичної теорії або інших форм і способів наукового пізнання дійсності;

3) функціональний підхід характеризується тим, що працівники поліції отримують можливість вивчати право на основі розкриття його найважливіших функцій. Правова культура працівників поліції є тим поняттям, яке привертає дедалі більшу увагу керівників правоохоронних органів, професійних юристів.

У контексті сучасних вимог пріоритетними напрямками в діяльності правоохоронних органів України є подальше реформування системи МВС, яке потребує здійснення підготовки й виховання нового покоління правоохоронців на деонтологічних засадах. Основу світогляду якого складатимуть загальнолюдські цінності, принципи гуманізму та демократизму, усвідомлення свободи і прав людини як найважливіших досягнень суспільства й цивілізацій.

Правова культура працівника поліції повинна бути вищою порівняно з правовою культурою інших громадян, враховуючи те, що сьогодні необхідно відмовитися від підготовки юристів середнього класу, від випуску дипломованих спеціалістів, які не мають необхідного рівня у своїй професії. Працівник поліції повинен знати, що охороняючи правові основи суспільного життя, він стає причетним до відповідальної справи збереження і передачі наступним поколінням культуротворчої спадщини рідного народу, його ідей, прагнень, думок та почуттів.

Право не повинно сприйматися ним на рівні формальної ознаки того, що прагне захищати держава і суспільство. Воно має стати у правовій свідомості працівника поліції не лише важливим поняттям, а передусім дієвим засобом соціально-культурного самовизначення, виявлення безпосередньої особистої причетності до споконвічних духовних цінностей українського народу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білий П. Правова держава і правова культура: взаємозв'язок і результативність / П. Білий // Право України. 1997. № 12. С. 75–77.
2. Лігоцький А. Система правової освіти: пошуки і здобутки / А. Лігоцький // Право України. 1997. № 9. С. 36–39.
3. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 32. Ст. 1158.

ВИХОВАННЯ ЯК СУТТЄВИЙ ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Рябоконт В. В., канд. пед. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Соціалізація – це складний процес інтеграції особистості в соціальну систему, під час якого людина пізнає соціальну організацію суспільства, систему соціальних відносин, норм, правил, засвоює і вчиться відтворювати соціальний досвід та цінності суспільства. Поняття «соціалізація» відносно нове в науці, вперше воно з'явилося в працях відомих американських вчених-психологів Джона Долларда та Ніла Міллера в 40-50-х роках минулого століття.

Сьогодні процеси соціалізації вивчають різні науки: психологія (вікова та соціальна психологія, етнопсихологія), філософія, педагогіка, соціологія тощо. Тож і на саме поняття соціалізації, і на її процеси є чимало суперечливих поглядів. Адаже це процес, який поєднує дію багатьох об'єктивних та суб'єктивних чинників, найголовнішим серед яких є людина. А, отже, важливу роль в процесі соціалізації особистості виконують виховання та освіта.

Виховання – це цілеспрямоване формування особистості, коли за певним планом або зразком поступово, крок за кроком, розвиваються певні соціальні якості людини. [1,195] Історично склалися певні напрямки, за якими у суспільстві здійснюється процес виховання. Ці напрямки залежать від типу, устрою всієї системи та моделі особистості, яка буде вважатися прийнятною для конкретного суспільства. До прикладу, античні греки прагнули виховати гармонійно розвинену особистість, ідеалом для них була розумна людина з міцним тілом і світлою душею. Розум вони розвивали за допомогою філософії, тіло – засобами гімнастики, а душу – навчаючись різним видам мистецтва, гри на музичних інструментах, співу тощо. У країнах, де великий вплив на суспільство мала церква, велика увага приділялася релігійному вихованню. У тоталітарному суспільстві перевага надається ідеологічному напрямку виховання, адже він забезпечує формування відданих режиму особистостей.

Виховання є суттєвим фактором розвитку і формування особистості, своєрідним механізмом управління процесом соціалізації, метою якого є особистість, що відповідає соціальним вимогам і одночасно протистоїть негативним тенденціям у розвитку суспільства, життєвим обставинам, які гальмують розвиток її індивідуальності. Виховання коректує вплив спадковості та середовища на людину. На відміну від соціалізації, яка відбувається в умовах стихійної взаємодії людини з оточуючим світом, виховання є процесом цілеспрямованої і свідомо контрольованої соціалізації на різних рівнях життя людини (сімейне виховання, шкільне, релігійне тощо).

Основними функціями виховання є упорядкування всього спектру впливів на особистість та створення умов для прискорення процесів соціалізації з метою розвитку особистості. Сила виховного впливу полягає в цілеспрямованості, систематичності та в кваліфікованому керівництві цим процесом. Слабкі сторони виховання полягають у тому, що воно базується на свідомості людини і вимагає її участі, натомість спадковість і середовище діють несвідомо і підсвідомо. Вносячи у долі людей різний внесок, від незначного до максимально можливого, вихованням можна багато досягти, але повністю змінити людину не можна.

Сучасні науковці зійшлися в думці, що виховання здатне забезпечити розвиток певних якостей, лише спираючись на закладені природою задатки, які під впливом виховання та залучення людини до певного виду діяльності можуть розвинути у певні здібності. Для розвитку задатків та перетворення їх у здібності, потрібні працездатність і працелюбність, які і є тими якостями, які досягаються у результаті виховання.

Сприймання людиною виховного впливу залежить від рівня її готовності до цього сприймання, який зумовлюється впливом спадковості та середовища життя. Людина може як зовсім категорично не сприймати, ігнорувати виховні вимоги, так і абсолютно підкорюватися волі вихователя. «Розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані чи повідомлені. Кожен, хто бажає до них приєднатися, повинен досягти цього власною діяльністю, власними силами, власним напруженням», – писав видатний педагог А. Дістервег. [2, 174] Отже, виховання відіграє головну роль у розвитку особистості лише за умови, якщо воно позитивно впливає на внутрішнє стимулювання її активності щодо роботи над собою, тобто коли розвиток набуває характеру саморозвитку, а виховання – самовиховання. У цьому розумінні виховання є головною силою, яка здатна сформувати повноцінну особистість, яка була б здатна адаптуватися до умов, що постійно змінюються та реалізувати себе в цих умовах, а процес самовиховання є вирішальним у процесі соціалізації особистості, становлення її самосвідомості, самовизначення та самоствердження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сухомлинський В. О. Проблема виховання всебічно розвиненої особистості // Вибр. тв.: В 5 т. / Сухомлинський В. О. – К., 1976. – Т. 1. – 568 с.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Солопінський В.

НК – Кристаль Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Грошове забезпечення являється однією з основних форм мотивації співробітників. Воно впливає на рейтинг професії, рівень кваліфікації працівників, якість виконаної роботи.

Згідно Кодексу цивільного захисту України держава гарантує достатнє грошове забезпечення особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту з метою створення умов для належного та сумлінного виконання ними службових обов'язків [1].

Грошове забезпечення осіб рядового і начальницького складу визначається залежно від посади, спеціального звання, кваліфікації, наукового ступеня, вченого звання, тривалості та умов служби.

Аналізуючи грошове забезпечення особового складу ДСНС, можна спостерігати як суттєво змінилася його структура за останні роки.

Так, у 2017 році затверджено тарифні розряди за основними типовими посадами осіб начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту [2].

Починаючи з 2018 року грошове забезпечення залежить від мінімального прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 01.01.2018 року.

До складу грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу належать: посадовий оклад, оклад за спеціальним званням, щомісячні (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премії) та одноразові додаткові види грошового забезпечення [3].

Переважна більшість надбавок і доплат залежать від посадового окладу та окладу за спеціальним званням.

Починаючи з 2017 року спостерігаємо позитивну динаміку росту розміру грошового забезпечення. Так, у 2017 році відбулося *підняття мінімального рівня грошового забезпечення* особам рядового і начальницького складу. Зокрема, з 1 січня 2017 року мінімальне грошове забезпечення підвищено з 3000 до 5000 гривень, а з 1 жовтня до 6000 гривень. З 1 січня 2018 року було збільшено мінімальне грошове забезпечення з 6 тис. до 7 тис. гривень. Видатки передбачені у Державному бюджеті на 2019 рік дали змогу збільшити мінімальний розмір грошового забезпечення рятувальників до 9 тис. гривень. З січня 2020 року ДСНС забезпечено виплату місячного грошового забезпечення особам рядового і молодшого начальницького складу служби цивільного захисту у розмірі не менше 10 000 грн., особам середнього та старшого начальницького складу у розмірі не менше 11 000 гривень. Також встановлено надбавку за особливості проходження служби у розмірі 50 відсотків посадового окладу, окладу за спеціальним званням та надбавки за вислугу років.

Отже, грошове забезпечення – це грошове утримання та щомісячні додаткові види грошового забезпечення, які встановлені особі рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту. Це провідний стимулюючий чинник особового складу до тривалого проходження служби та зростання професійної майстерності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 30.08.2013 р. № 5403-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458.
2. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб: Постанова КМУ від 30 серпня 2017 р. № 704. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF>.
3. Про затвердження Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: Наказ МВС від 20.07.2018 № 623. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-18>.

ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ

Сопільник В. В.

НК – Мельник О. Г., канд. техн. наук, ст. наук. співр.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Економічне стимулювання охорони праці в структурних підрозділах ДСНС України є неодмінною умовою попередження травматизму особового складу під час виконання професійних завдань.

На державному рівні стимулювання охорони праці здійснюється згідно з розділом IV «Стимулювання охорони праці» [1]. Так, стаття 25 «Економічне стимулювання охорони праці» визначає, що до працівників підприємств можуть застосовуватися будь-які заохочення за активну участь та ініціативу у здійсненні заходів щодо підвищення безпеки й поліпшення умов праці. При розрахунку розміру страхового внеску для кожного підприємства за умови досягнення належного стану охорони праці, зниження рівня або відсутності травматизму і професійної захворюваності внаслідок здійснення роботодавцем відповідних профілактичних заходів може бути встановлено знижку. За високий рівень травматизму і професійної захворюваності та неналежний стан охорони праці встановлюється надбавка до розміру страхового внеску.

Згідно зі статтею 26 [1] роботодавець зобов'язаний відшкодувати збитки, завдані порушенням вимог охорони праці іншим юридичним чи фізичним особам. Роботодавець також відшкодовує витрати на проведення робіт з рятування потерпілих під час аварії та ліквідації її наслідків, на розслідування і проведення експертизи причин аварії, нещасного випадку або професійного захворювання, на складання санітарно-гігієнічної характеристики умов праці осіб, які проходять обстеження щодо наявності професійного захворювання, а також інші витрати, передбачені законодавством. За порушення законодавства про охорону праці, невиконання розпоряджень посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці роботодавці притягаються до сплати штрафу. Якщо на роботодавця протягом календарного року накладався штраф за порушення законодавства про охорону праці, він втрачає право на знижку страхового тарифу

Державна політика в галузі охорони праці [2] спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

В органах і підрозділах ДСНС України створена служба охорони праці [3] з метою організації виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці, проходження служби та під час виконання завдань за призначенням працюючих та осіб рядового і начальницького складу.

Економічне стимулювання охорони праці в структурних підрозділах ДСНС України повинно бути спрямованим, насамперед, на посилення діяльності та зацікавленості в поліпшенні умов праці на робочих місцях, а також підвищення економічної відповідальності керівників підрозділів за шкоду, заподіяну несприятливими умовами праці.

На сьогодні актуальним питанням є необхідність розробки й застосування економічних методів впливу на охорону праці, стимулювання всіх осіб та підрозділів, що спричинені неефективністю чинних нині в підрозділах адміністративних форм і методів управління, оскільки останні не пов'язують стан охорони праці з оцінкою кінцевих результатів загальної діяльності окремих колективів та підрозділів, з виконанням конкретними особами посадових чи функціональних обов'язків. Враховуючи це, вимогам охорони праці в ДСНС України слід надати економічну інтерпретацію, поєднати показники оцінки результатів діяльності з економічними важелями впливу на порушників правил і норм. Необхідно створити ефективну систему стимулювання та мотивації організації й виконання безпечних трудових процесів на основі економічної відповідальності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.92 р. № 2694-XII.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону праці»» від 21.11.2002 р. № 229-IV.
3. Наказ МНС України «Про затвердження Положення про службу охорони праці МНС України» від 30.01.2012 № 81.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВОГНЕБОРЦІВ В УРСР В 30-ті РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

*Томіленко А. Г., канд. іст. наук, доцент
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Чималий вплив на якісний кадровий склад пожежних команд має престижність професії вогнеборця. Основними складовими якої є: матеріальне забезпечення пожежників, у тому числі заробітна плата, пільги, медичне забезпечення; побутові умови несення служби; авторитет пожежної охорони серед населення та владних структур тощо.

З 1930 р. заробітна плата пожежників залежала від категорії. Всього передбачалося дві категорії. Пожежник першої категорії отримував 67 крб. 50 коп. щомісячно, другої – 60 крб. Начальницький склад пожежних підрозділів отримував чітко встановлені оклади: начальник пожежної частини – 165 крб., начальники караулу – по 92 крб. 50 коп. [1, 292]. З січня 1930 р. директивою НКВС службовцям пожежної команди, які не входили до складу чергових караулів, був установлений п'ятиденний робочий тиждень.

Із січня 1931 р. Народний комісаріат постачання, відповідно до рішення Політбюро ЦК ВКП(б), запровадив у межах СРСР карткову систему постачання визначених продуктів харчування та низки товарів непродовольчого сектору. Відповідно до норм розподілу на одного пожежника передбачався 1 кг хліба на добу. Муку та інші продукти харчування на особовий склад пожежної частини отримували у промокрузі старшина команди. Мука доставлялася на хлібо завод, а звіди пожежники отримували готовий хліб.

Для рядового, молодшого, середнього та старшого начальницького складу були введені армійські знаки розрізнення та військова форма. На особовий склад воєнізованих пожежних частин поширювався Дисциплінарний статут РСЧА.

Типова пожежна частина була представлена наступними посадами: начальник команди, заступник начальника команди з політичної частини, помічник начальника з навчальної частини, помічник начальника з оперативно-технічної частини, помічник начальника з матеріально-технічного забезпечення, інструктор профілактики, начальники караулів, командири автоходів (відділень), автомеханік, інструктор з фізичної підготовки, старшина команди, пожежники.

25 жовтня 1931 р. на Політбюро ЦК ВКП(б) була прийнята постанова «Про протипожежну охорону». Постанова пропонувала національним компартіям перевірити, що зроблено місцевими парткомаами та радянськими органами зі зміцнення органів пожежної охорони та посилення заходів боротьби з пожежами. Вимагалось на 1932 р. передбачити місцевими бюджетами збільшення видатків на протипожежні заходи та покращання культурно-побутових і матеріальних умов стройового складу пожежних працівників [2, 9].

У зв'язку із віднесенням Наркомпраці професії пожежника до вищої категорії за ступенем небезпечності та шкідливості, рятувальникам було надано ряд пільг, що сприяло підвищенню матеріального рівня бійців вогняного фронту. Зросла й заробітна плата пожежників. 9 вересня 1932 р. було встановлено нову нагороду для вогнеборців «Трудовий пожежний знак» [3]. Нагороджені цим знаком із квітня 1933 р. отримували одноразову грошову виплату та мали право безоплатного проїзду у громадському транспорті.

Особовому складу комунальних пожежних команд житло та комунальні послуги надавалися безкоштовно. У воєнізованих об'єктових пожежних частинах адміністрація підприємств оплачувала вартість проживання особового складу команд як у відомчому житловому комплексі, так і в комунальному житловому господарстві. Раз на рік пожежні службовці отримували оплачувану місячну відпустку. Додатково надавалися дні для проїзду до місця відпустки у залежності від відстані до місця призначення, але не більше 15 діб. Також передбачалися безкоштовний проїзд на залізничному транспорті до місця відпустки та у зворотному напрямі, безоплатні путівки у санаторії та будинки відпочинку [1, 298].

Умови служби пожежників міських комунальних господарств та відомчих пожежних команд дещо різнилися. Зокрема, 30 травня 1934 р. Наркомат важкої промисловості видав наказ «Про умови праці особового складу пожежних команд підприємств» [4, 128]. Встановлювався трьохзмінний порядок несення служби: 12 годин – чергування, 24 години –

відпочинку. Робочий день був унормований. Вводилися оклади за посадою і компенсації за перепрацювання у зв'язку з трьохзмінним чергуванням. Даний наказ також передбачав доплати за розряд у залежності від терміна служби і категорії, із врахуванням об'єму роботи та значимості об'єктів, які знаходилися під охороною.

Чергування у воєнізованих пожежних командах відбувалося наступним чином: пожежний караул після доби чергування змінювався о 8-ій годині ранку і відпочивав удома. Наступного дня караул у повному складі о 8-ій годині ранку прибував на службу. 50% його особового складу використовували до 20-ої години у бойовому резерві, інша половина після закінчення занять займалася пожежно-профілактичною роботою у закріплених цехах. Подібна система організації служби надавала можливість цілодобово мати замість трьох – шість бойових розрахунки [1, 297].

На кінець 30-х рр. ХХ ст. значно покращилося матеріальне становище працівників пожежної охорони. Заробітна плата начальника команди у середньому складала 1100 крб., заступника начальника частини – 1000 крб., начальника караулу – 900 крб., рядового пожежника – 300 крб. [1, 292]. У 1936 р. ЦВК СРСР затвердив Положення про нагрудний знак «Кращому працівнику пожежної охорони». Ця нагорода видавалася начальницькому складу за зміцнення пожежної охорони та зразкову і самовіддану роботу.

Керівництво пожежних підрозділів заохочувало працівників до подальшого навчання, заняття спортом. Пожежники входили до складу спортивного товариства «Динамо» в областях, як правило, окремими колективами фізичної культури. Ще у 1930 р. у штати пожежних команд були введені посади інструкторів з фізичної підготовки. Всі пожежники повинні були здати спортивні норми на значки «Готовий до праці та оборони», «Готовий до протиповітряної та хімічної оборони», а особовий склад воєнізованих пожежних частин ще й на значок «Ворошиловський стрілець» [1, 325].

При УНКВС областей функціонували різні гуртки та спортивні секції. Наприклад, при пожежних частинах воєнізованої пожежної охорони Луганщини діяли гуртки: драматичний, танцювальний та хоровий. Учасники художньої самодіяльності виступали перед особовим складом пожежних підрозділів, на підприємствах, при заводських будинках культури [1, 302]. Особливою популярністю продовжували користуватися оркестри пожежників. Для популяризації пожежної справи учасників художньої самодіяльності міських пожежних команд залучали до організації агітбригад, діяльність яких особливо поширювалася на сільські райони, як правило у пожежонебезпечні періоди при організації збору врожаю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Смирнов Г. В. Историческая хроника пожарной охраны Луганска [Текст] / Г. В. Смирнов. – Луганск: "Лугань", 1996. – 416 с.: ил.
2. Російський державний архів соціально-політичної історії, ф. 17, оп. 3, спр. 856.
3. Знаки отличия пожарные [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pzhproekt.ru/enciklopediya/znaki-otlichiya-nagrudnye-pozharnye>.
4. Нехаев В. С., Серцов М. А. Огнеборцы Запорожья: Очерки истории и деятельности пожарной охраны Запорожской области [Текст] / В. С. Нехаев, М. А. Серцов. – Запорожье: ВПК «Запоріжжя», 1997. – 314 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ДОБРОВІЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У ПОРЕФОРМЕНИЙ ПЕРІОД

*Томіленко М. А.,
НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор
Національний авіаційний університет*

Найбільш гострою проблемою в питанні ефективної роботи добровільних пожежних формувань виявилось питання фінансування. Протягом 60-80-х рр. XIX ст. вільні пожежні товариства і команди існували в основному за рахунок меценатів, надання платних послуг обивателям і пожертвувань місцевого населення. Цим вочевидь і була викликана та невелика кількість добровільних пожежних підрозділів в зазначений період. Щоб утримувати добровільні пожежні дружини, коней і техніку, товариства відкривали майстерні, де ремонтувався господарчий інвентар, чистили від сажі димоходи й клали печі. Відділи сажотрусів були створені при добровільних товариствах Житомира, Києва, Черкас, Одеси, Козятина, Чернігова та інших міст.

Добровільні товариства займалися й тим, що утримували громадські ополонки для полоскання білизни, чистили господарчий реманент, наймали помешкання для ресторанів, лазень, перукарень; встановлювали платні пожежні пости в театрах і кінотеатрах. Наприклад, у 1898 р. у касу добровольців Києва надійшло 78 крб. в якості оплати пожежних постів театром Соловцова. Деякі прибутки були й від духових оркестрів при ДПК. Зокрема, у тому ж 1898 р. за музичне супроводження балів у купецькому зібранні київські вогнеборці отримали 1523 крб. 26 коп.

Ситуація змінилася на краще в 90-х рр. XIX ст., коли об'єднаний всеросійський центр добровольців – Імператорське російське пожежне товариство внесло законодавчі ініціативи щодо поліпшення матеріального становища вогнеборців шляхом залучення коштів міських управ, земств і страхових товариств.

У 1895 р. Міністерство внутрішніх справ дало право Господарському департаменту витрачати кошти пожежного капіталу страхового відділу МВС на розвиток пожежного волонтерства. У 1902 р. міністр внутрішніх справ В. К. фон Плеве надав дозвіл вільним пожежним товариствам для поліпшення матеріального становища пожежних команд проводити лотереї [1, 17]. Цей крок дав нагоду вогнеборцям Черкас, Володимир-Волинського, Умані та інших міст істотно поповнити каси своїх товариств.

Ще одним джерелом фінансування діяльності пожежників добровольців були громадські кошти. До середини 60-х рр. XIX ст. вони становили досить мізерні суми, проте вже на початку XX ст. стали вагомим доповненням в системі фінансування добровільних вогнеборців. Зокрема, в 1909 р. Міністерство фінансів опублікувало статистичні відомості по прибутках і видатках з громадських коштів за 1905 р. по 50 губерніях імперії. Загальна сума витрат на будівництво, ремонт і утримання пожежних сараїв і обозів склала 1,1 млн. крб., на плату пожежним старостам і сторожам понад 404 тис. крб. [2, 70].

Рішенням Сенату від 23 січня 1902 р. до фінансування добровільних пожежних формувань були залучені й земства. Своїм указом Сенат роз'яснив принципи ст. 38 “Положення про взаємне страхування”, яке передбачало надання матеріальної допомоги вогнеборцям [3, 147]. Повітові земства, визнаючи корисність добровільних пожежних організацій, надавали матеріальну допомогу деяким із них, за умови безоплатного виїзду на всі пожежі в межах 10 верств. З 1903 по 1906 рр. з цією метою волинським земством було асигновано 10800 крб. Проте допомогу отримали лише 23 дружини, хоча бажаних залишилося 122.

Законом від 24 квітня 1911 р. засоби нотаріальних зборів, які перебували в розпорядженні повітових земств, повинні були направлятися виключно на протипожежні заходи. Всі ці правові документи дали можливість більшій частині добровільних пожежних товариств Правобережної України отримати фінансову допомогу від земських управ.

Успішне функціонування пожежної дружини привертало до неї увагу населення навколишніх сіл та ініціювало створення нових команд добровільних вогнеборців. Усе це підсилювало в народі усвідомлення того, що пожежна дружина – своя, громадська справа і як така повинна бути підтримана, а не занедбана. В 1908 р. Волинська губернська управа відзначала, що “... бачить користь від пожежних організацій не тільки в тому, що вони виїжджають на сільські пожежі, але й у тому, що вони ... власною діяльністю слугують для сільського населення наочним показником того, наскільки такі організації необхідні й корисні” [4, арк. 271].

У такий спосіб земства поступово впливали на побут селян, підсилюючи боєздатність добровільних пожежних організацій. Ось типовий випадок. 1 серпня 1907 р. виникла пожежа на будівлях 8 дворів у с. Озадівці Житомирського повіту Волинської губернії. Допомогати приборкувати вогонь прибула вільна пожежна дружина м. Бердичева. Вогнеборці працювали без перерви 11 годин і не дали вогню знищити все поселення. Після цього місцеві жителі звернулися з проханням до страхового агента підняти клопотання про видачу пожежній дружині винагороди.

У 1907 р. безповоротну допомогу пожежним товариствам та дружинам Волині було надано на суму 1028 крб. При цьому беззастережно ставилася умова господарського контролю зі сторони земства за діяльністю пожежних команд та обов'язкового їх виїзду на пожежі на відстань до 10 верств. Серед тих, хто отримали ці кошти були: 5 товариств у Володимир-Волинському повіті, одне – у Заславльському, 2 – у Дубнівському та одне – у Рівненському [4, арк. 264].

Типовим прикладом пред'явлених земством вимог до пожежних дружин, виконанням яких обумовлювалося надання кредитів, може слугувати програма, вироблена волинським та київським земствами. Волинська губернська управа в обов'язковій постанові “Про пожежні організації” передбачала надання допомоги пожежним дружинам грошима чи обладнанням при умові їх виїзду на гасіння пожеж у інші населені пункти на відстань не менше 6 верств. Міським поліцейським чи громадським пожежним командам могли оплачуватися разові виїзди в навколишні села у випадку клопотання з їхнього боку. Розмір оплати виїзду на пожежі міських

команд встановлювався заздалегідь за згодою повітових управ з міським самоврядуванням.

У 1901 р. дійсний член ІРПО І. Фесенко зазначав: "У нашій країні немає жодного міського поселення, громадське управління якого не вимагало б кошти на створення та утримання пожежної справи" [5, 10]. У зв'язку з цим, учасники VI Міжнародного пожежного конгресу в 1912 р сформулювали загальний принцип постановки пожежної справи і намітили законодавчі заходи щодо його розвитку. Серед розглянутих проблем, діячі ІРПО особливо наполягали на тому, щоб питання пожежної безпеки стало державним, і функціонування ДПО залежало, в тому числі і від асигнувань державного казначейства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Хроника // Пожарное дело. – 1903. – № 2.
2. Ермолов А. Современная пожарная эпидемия в России. – СПб., 1910.
3. Хроника // Пожарное дело. – 1902. – № 10.
4. Центральний державний історичний архів України в м. Києві, ф. 442, оп. 661, спр. 223.
5. Фесенко Н. О. Об организации кредита в целях упрочения и развития пожарного дела в империи. – СПб., 1901.

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНІ ПРАЦІВНИКИ: ПОНЯТТЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ

Щедров Р. О.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Інженерно-технічні працівники (ІТП) – категорія працівників, яка здійснює організацію та керівництво виробничим процесом у господарській сфері (промисловості, будівництві, сільському господарстві, на транспорті тощо). Підставою для віднесення до ІТП є не тільки освіта, а передусім посада, яка вимагає від працівника кваліфікації інженера або техника. Тому на підприємствах і в організаціях згідно з Типовою інструкцією із статистики чисельності та фонду заробітної плати робітників і службовців на підприємствах, в установах, організаціях до ІТП належать: керівники підприємств і організацій, головні фахівці (включаючи головних економістів), начальники цехів (дільниць, змін, відділень та ін. підрозділів), інженери, техніки, майстри, виконроби та ін. працівники, які здійснюють технічне керівництво виробничим процесом; безпосередні керівники чи організатори робіт по переміщенню вантажів і перевезенню пасажирів на залізниці, водному, автомобільному і повітряному транспорті, зайняті на посадах, які потребують інженерно-технічної кваліфікації; начальники, інженери, техніки, конструктори, зайняті на конструкторських і проектних роботах; начальники, інженери, техніки, нормувальники, а також економісти у відділах, секторах, бюро з виробничого планування, організації праці та

зарплати, а також особи, які займають ін. посади у виробничих підрозділах, де потрібна відповідна кваліфікація. До ІТП віднесена також більшість працівників центрального апарату промислових міністерств, установ, інститутів. На ІТП повністю розповсюджується законодавство про працю.

- Сучасні умови розвитку ринкових відносин в Україні суттєво змінюють економічну систему суспільства, об'єктивно вимагають ефективного використання та розвитку трудового потенціалу, передусім, такої важливої його компоненти, як творчий потенціал. По-перше, для стабілізації економіки, подолання кризових явищ необхідно розробити та реалізувати ефективний господарський механізм, який дозволив би найбільш повно розкрити потенційні можливості трудового колективу, націлив би його зусилля на досягнення єдиної кінцевої мети; по-друге, для завоювання позицій на міжгалузевих і світових ринках в умовах жорсткої конкуренції слід створити якісно нову технологію, засновану на сучасних наукових досягненнях. Очевидно, що вказані зміни неможливі без активної участі професіоналів і фахівців. Саме інженерно-технічні працівники (ІТП) створюють новітню техніку і технологію, від їх таланту, знань, кваліфікації, творчої активності значною мірою залежать параметри науково-технічного, виробничо-економічного, зрештою, інтелектуального та соціального середовища життєдіяльності в третьому тисячолітті.

- Дослідженню проблеми розвитку трудового потенціалу присвятили свої наукові праці такі вітчизняні вчені, як С. Бандур, М. Долішній, Т. Заєць, С. Злупко, Ю. Краснов, В. Куценко, В. Лич, Е. Лібанова, І. Лукінов, О. Новикова, В. Онікієнко, І. Петрова, С. Пирожков, В. Тешенко, О. Уманський, А. Чухно, М. Шаленко. Різні аспекти мотивації та стимулювання праці, яка потребує прояву наукової творчості, досліджували А. Базилук, Л. Безчасний, Д. Богиня, І. Бондар, Д. Дмитренко, В. Лагутін, В. Нижник, В. Новиков, М. Семикіна, О. Уманський, Л. Фільштейн та ін.

- Необхідність заохочення розвитку та використання творчих потенцій особистості як найефективнішого економічного ресурсу обґрунтовується у працях зарубіжних вчених А. Маслоу, А. Маршалла, Г. Беккера, Дж. Грейсона, К. О'Дейла, П. Друккера, М. Портера, Й. Шумпетера, Б. Твісса, Х. Хекхаузена, Т. Шульца та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. – К., 2001.
2. Іванов М. І. Філософські проблеми інженерної діяльності. - Твер, 1995.
3. Лич В. М. Трудовий потенціал: теорія та практика відтворення: монографія. - К., 2003.
4. Пирожков С. І. Про стратегію розвитку трудового потенціалу України // Демографічна ситуація в Україні: матеріали наук. конф. – Ч. 3. – К., 1993.
5. Сисоліна Н. П. Оцінка та стимулювання діяльності інженерно-технічних працівників промислового сектора економіки України: дис... канд. екон. наук: 08.09.01. – Кіровоград, 2002.
6. Трудовий потенціал і зайнятість: теоретичні основи та регіональні особливості / [М. І. Долішній, С. М. Злупко, С. І. Бандур та ін.] / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Ужгород, 1997.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ (КУРСАНТІВ) ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Богун Л. В., канд. іст. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

У сучасному світі підвищення ролі освіти у розвитку сучасного суспільства зумовлюється загальним прискоренням соціально-культурних змін як на глобальному, так і на локальному рівні. Швидкоплинність та ускладнення процесів сучасного життя та загальної тенденції його збільшення для кожної окремої людини об'єктивно зумовлюють необхідність формування особистості, здатної до сприйняття і здійснення перетворень, налаштованої на усвідомлення змінності світу, як природної норми, та безперервного підвищення свого компетентнісно-кваліфікаційного рівня.

Система освіти повинна забезпечувати підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних до професійного розвитку. У сучасних умовах психологічна підготовка є важливою складовою всебічної підготовки курсантів до практичної діяльності, її специфіка та особливості [1]. Стрессова ситуація висуває високі вимоги до працівника ДСНС України. Курсант – майбутній офіцер, йому належить не тільки брати участь, але і керувати діями підлеглих в екстремальних умовах. Це виключно важлива сторона в його майбутній діяльності, і вона заслуговує на особливу увагу. Визначається, що виконання професійної діяльності працівників, здійснюється під впливом психологічного «тиску» тому є за необхідне визначити проаналізувати та визначити основні заходи, що сприятимуть формуванню у майбутніх працівників ДСНС України (курсантів) необхідних якостей у процесі їх психологічної підготовки [2].

В основі професійної майстерності майбутнього офіцера лежать, як відомо, певні знання, інтелектуальні і практичні навички. Найважливішим шляхом формування майстерності у курсантів в процесі навчання у закладах вищої освіти є тренування з послідовним нарощуванням кількісних і якісних показників. Отже, моральна і професійна основа психологічної стійкості у курсантів формується методами переконання і тренування. Специфічний же шлях вироблення психологічної стійкості у курсантів, що не повторює вже названі, полягає в навмисному зниженні пригноблюючого впливу напруженості на їх психіку. Це і складає механізм психологічної підготовки в тій її частині, яка пов'язана з психологічною стійкістю. Форми підготовки

можуть бути наступні: в ході навчальних занять, у поза навчальний час, самотійна підготовка курсантів. Дослідження показують, що формування високої психологічної стійкості у курсантів здійснюється за наступними напрямками. Перш за все, їх загальна психологічна підготовка. Вона формує у майбутнього офіцера готовність до служби, керівництва людьми, до виконання професійних завдань. Тут провідна роль належить вихованню у курсантів ідейної переконаності, патріотизму, упевненості в перемозі. Велику роль відіграє й ознайомлення курсантів з характером майбутньої професійної діяльності. Спеціальна психологічна підготовка направлена на підготовку майбутніх офіцерів до успішних дій у конкретних видах служби. Вона здійснюється на базі морально-психологічної підготовки шляхом проведення з курсантами таких заходів, які дозволяють перетворити напруженість, що виникає у складних ситуаціях, з чинника пригноблюючого на чинник стимулюючий [3]. Цьому сприяє досвід успішних дій курсантів у небезпечних ситуаціях. Спеціальна психологічна підготовка курсантів ведеться з використанням конкретної техніки, тактичних прийомів дій на реальному тактичному фоні в рамках навчального плану закладу вищої освіти.

До роботи з психологічної підготовки відносяться також заходи, що вживаються у процесі виконання навчального, службового завдання, направлені на збереження фізичних і психологічних сил. Вони вносять психологічну розрядку до напруженої обстановки, знімають зайве перенапруження, стимулюють позитивні стани у курсантів. Досягається це витримкою планів дій, оптимальним режимом службової, навчальної діяльності, чергуванням праці і відпочинку, моральним стимулюванням, матеріальним забезпеченням, інформаційним контактом.

Психологічна підготовка курсантів включає формування у майбутніх офіцерів стійкості, готовності діяти в небезпечних ситуаціях служби, в екстремальній обстановці [4]. Механізм цього процесу полягає в багатократному, як це виявлено експериментами, перебуванні в небезпечній ситуації, яке спочатку обмежує, скорочує, а потім і знімає пригноблюючий вплив напруженості на психіку. Звичайно, в інтересах спеціальної психологічної підготовки важко створити обстановку, яка за складом умов, що впливають на курсантів, у точності відповідала б реальній екстремальній. Але в цьому і немає необхідності. Достатньо, якщо на заняттях створюватимуться ситуації, що викликають у курсантів високу напруженість і прояви швидкості орієнтації, що вимагають від них, активності мислення, сміливості, рішучості, холонокровності та ініціативи, тобто тих якостей особи, які потрібні для дій в екстремальних умовах. Тобто, здійснюється психологічне моделювання професійної обстановки.

Необхідно враховувати, що чинники, які впливають в ході виконання професійних завдань на працівників екстремальних професій виявляються в будь-якій складній і небезпечній ситуації. Сукупною дією вони викликають стан напруженості у працівників ДСНС України [5].

Кожен викладач зі своєї дисципліни має у своєму розпорядженні арсенал форм, методів, засобів, способів і шляхів психологічної підготовки, які несуть можливість створення відповідної виховної напруженості на

заняттях і при правильному їх використанні забезпечують психологічний стійкість курсанта. Дуже важливо, щоб кожен викладач усвідомив значущість психологічної підготовки, вирішував її завдання. Більш того, завдання психологічної підготовки доцільно передбачати спеціальними планами в рамках програми виховання курсантів. Психологічна підготовка курсантів здійснюється всіма видами занять зі всіх дисциплін, а також проведенням деяких спеціальних вправ.

Для досягнення конкретних цілей формування у курсантів психологічної стійкості і готовності діяти у складних умовах в педагогічному процесі відомчого навчального закладу необхідно дотримуватись ряду умов: викладач повинен бути орієнтований на вирішення завдань психологічної підготовки в курсі в цілому, за кожною темою і на кожному занятті; він повинен знати необхідність, завдання, сутність і психологічні механізми формування психологічної готовності; планувати роботу з рішення завдань психологічної підготовки на кожному занятті тощо. У процесі викладання суспільних наук формування психологічної стійкості і готовності до енергійних дій у скрутних умовах досягається глибоким роз'ясненням і засвоєнням курсантами суті соціальної ролі ДСНС України, загальних і специфічних функцій офіцера й інших питань, передбачених програмою [6].

У навчально-виховному процесі у закладах вищої освіти є великі можливості для психологічної підготовки курсантів до реальних професійних ситуацій. Вирішення завдань психологічної підготовки курсантів у процесі навчання у відомчому навчальному закладі забезпечує їх подальшу ефективну діяльність щодо навчання, виховання, психологічної підготовки і керівництва особовим складом підлеглого підрозділу. Як показує практика і досвід, система психологічної підготовки курсантів діє безвідмовно в тому випадку, якщо вона реально відрегульована, якщо здійснюється кваліфіковане керівництво нею. Суть такого керівництва полягає у впорядкованій та узгодженій взаємодії всіх суб'єктів навчання на основі загальних цілей, принципів, форм і методів на користь підготовки професіонала ДСНС України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аршава І. Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. психол. наук : 19.00.02 / І. Ф. Аршава. – К., 2007. – 38 с.
2. Бикова О. В. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів пожежної охорони : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. / О. В. Бикова. – К., 2001. – 21 с.
3. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития / Э. Ф. Зеер – М. : Академия, 2009. – 240 с.
4. Кокурин О. М. Зміст та структура психологічної готовності фахівця до екстремальних видів діяльності. Проблема екстремальної та кризової психології : збірник наукових праць. Київ, 2010. Вип. – 7, С. – 182-190.
5. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності звичайних та екстремальних умовах : [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів] / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Нікацентр, 2006. – 580 с.
6. Ягупов В. В. Військова психологія : [навч. посіб.] / В. В. Ягупов. – К. : Тандем, 2004. – 656 с.

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНІ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Гончаренко І. В.

НК – Спіркіна О. О., канд. іст. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

В історії розвитку соціальної допомоги дітям з відхиленнями розвитку можна виділити чотири основні етапи: монастирський, медичний, лікувально-педагогічний та етап інтеграції у суспільство.

Монастирський етап охоплює X – середину XVIII ст. Історія опікунства дітей з вадами психічного чи фізичного розвитку в Україні сягає давніх часів. Перші офіційні документи про опіку датуються X ст., коли князь Київський Володимир Святославович указом від 996 р. зобов'язав церкву дбати про таких осіб. Є докази, що в Києво-Печерській лаврі вже в першій половині XI ст. відкрився притулок для дітей, у якому окрім сиріт, хворих та убогих, перебували й так звані калічні діти (глухі, сліпі, недоумкуваті). На утримання закладів громадської опіки передбачалася частина коштів від княжих прибутків, яка передавалася монастирям. В історії дефектології наводяться факти про те, що в X–XII ст. у Київській Русі організовувалися заклади, де не лише опікали неповноцінних дітей, але й навчали їх елементам грамоти, живопису, співу та різних ремесел.

З прийняттям християнства в Київській Русі було запроваджено закони з Візантії, які увійшли до складу громадських Кормчих книг. Стосувалися вони становища «сліпих, глухонімих, божевільних та нестямних» у сім'ї, охорони їхнього майна та інших громадських прав, відповідальності перед кримінальним законом.

Таким чином, вже за часів Київської Русі виявлялися милосердя й гуманізм щодо убогих та калічних і мали певне відображення в офіційних законах. На основі нормативних актів і системи суспільного піклування, здійснюваного головним чином монастирями, формувалося суспільне ставлення до осіб з вадами психофізичного розвитку.

В епоху XV–XVII ст. в Україні значного поширення набували «богадільні-шпиталі», які визнавалися за специфічні форми допомоги хворим та інвалідам. Призначення богаділень не було чітко вираженим. До них приймалися каліки, безумні дорослі й діти, непрацездатні та інші особи, котрі внаслідок певних обставин жили за рахунок суспільства. Проте вже існуючі форми опіки дітей і підлітків були недостатніми. Їхня діяльність обмежувалася лише тим, що до цих осіб ставилися досить терпимо.

Медичний етап охоплює XVIII–XIX ст. У XVIII ст. відбулися окремі позитивні зміни в економічному та культурному перетворенні Росії, розвитку науки і освіти. Швидкими темпами розвивалися педагогіка, медицина, зокрема психіатрія. Активізувалася й діяльність держави в питаннях виховання обездолених та калічних дітей. У цей період розроблялися заходи приватного порядку щодо влаштування богаділень, відкриття спеціальних виховних будинків для безумних. Вироблялися форми їх опіки, вживалися заходи загального характеру. Це можна вважати першими серйозними кроками у створенні системи громадської опіки.

Медичний етап характеризувався активізацією діяльності земських лікарів-психіатрів; організацією для розумово відсталих осіб при психіатричних лікарнях спеціальних дитячих відділень. На цьому етапі було зроблено перші кроки до вивчення потреби у спеціальному навчанні й вихованні осіб з вадами у розумовому розвитку. Допомога недоумкуватим стає не лише виявом милосердя, гуманності, але й соціальною потребою, засобом полегшення долі батьків.

Лікувально-педагогічний етап характеризує ХХ ст. На цьому етапі було властиве прагнення до вивчення причин природи дефективного розвитку з метою раціональної організації лікувально-виховної роботи з такими дітьми.

Під впливом енергійної діяльності педагогів-ентузіастів, лікарів і громадських діячів освіти П. О. Бутковського, І. О. Сікорського, М. Д. Аленич, Ф. І. Ширяєва та ін. формується думка про можливість і необхідність спеціального виховання та навчання розумово відсталих дітей. На початку ХХ ст. для таких дітей почали відкривати лікувально-виховні школи і допоміжні класи. Проте через пасивність і байдужість чиновників із Міністерства освіти ця форма педагогічної допомоги дітям з вадами інтелекту не набула свого подальшого розвитку.

У радянський період в Україні, як і в Росії, здійснюється диференціація системи фахової освіти, її структурне удосконалення, перехід від трьох до восьми типів спецшкіл. Вважалося, що в галузі освіти і виховання дітям-інвалідам у СРСР надані усі можливості. Дотепер вони в основному отримують середню освіту лише в інтернатах. Практично ж система шкільної освіти не вважає за потрібне враховувати той факт, що перебування у спеціалізованій школі збільшує ізоляцію дитини від суспільства, що в значній мірі гальмує її психічний розвиток. Програма освіти у спеціалізованих школах недостатньо готує вихованця до самостійного життя в суспільстві.

Сучасний етап в Україні проходить під гаслом «від ізоляції до інтеграції». Інтеграція інвалідів у суспільство в Західній Європі є головною тенденцією сучасного періоду, що базується на їх повній громадянській рівноправності. Цей етап характеризується в західноєвропейських країнах перебудовою у 1980-90-ті рр. організаційних основ спеціальної освіти, скороченням кількості спеціальних шкіл і різкого збільшення кількості спеціальних класів у загальноосвітніх школах, перебудовою взаємовідносин масової і спеціальної освіти.

Україна зараз знаходиться на етапі лише переходу від третього до четвертого періоду, у той час як Західна Європа вже більше двох десятиліть переживає цей період. Його суттю є реорганізація взаємодії структур масової і спеціальної освіти й орієнтація останньої на підготовку дітей із відхиленнями в розвитку до життя як повноправних громадян суспільства, якому вони належать.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борщевська Л. В., Зіброва А. В., Іванова І. Б. та ін. На допомогу батькам, що мають дітей з особливими потребами. К.: Український інститут соціальних досліджень, 1999. 79 с.

2. Зотова А. М. Интеграция ребенка-инвалида в среду здоровых сверстников как метод социальной адаптации // Дефектология. 1997. №6. С. 21–25.

3. Бех І. Гуманізація спеціальної освіти аномальних дітей як соціально-педагогічна проблема // Дефектологія. 1996. №1. С. 19–23.
4. Одиниченко Л. К. Допомога аномальним дітям в Україні (X–XX ст.) // Педагогіка і психологія. 1995. №2. С. 120–126.
5. Періодична національна доповідь про реалізацію Україною положень Конвенції ООН про права дитини. К.: АТ «Видавництво «Столиця», 1997.

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Денисенко К. О.

НК – Спіркіна О. О., канд. іст. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Соціальна реабілітація – це комплекс державних та суспільних заходів, спрямованих на створення і забезпечення умов для соціальної інтеграції людини з інвалідністю в суспільство, відновлення її соціального статусу та здатності до самостійної суспільної і родинно-побутової діяльності шляхом орієнтації у соціальному середовищі, соціально-побутової адаптації, різноманітних видів патронажу і соціального обслуговування [1].

Основними видами соціальної реабілітації є: медична, оздоровча, фізична, професійна, освітня, психологічна, психіатрична, педагогічна тощо.

Відповідно до Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», соціальна реабілітація – вид соціальної роботи, спрямованої на відновлення основних соціальних функцій, психологічного, фізичного, морального здоров'я, соціального статусу сімей, дітей та молоді [2].

Проблема соціалізації дітей, підлітків та дорослих з порушенням психічного та фізичного розвитку дуже актуальна і в теоретичному, і в практичному відношенні.

За даними ООН, у світі нараховується приблизно 450 мільйонів людей з порушенням психічного та фізичного розвитку [3]. Це становить 1/10 частину населення нашої планети. Дані Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) свідчать, що кількість таких людей у світі досягає 13% (3% дітей народжуються з вадами інтелекту та 10% дітей з іншими психічними та фізичними вадами). Усього у світі близько 200 мільйонів дітей з обмеженими можливостями.

Так, за даними Міністерства охорони здоров'я України загальна кількість дітей з інвалідністю до 18 років у 2017 р. становила 159 044 особи [4]. Найпоширенішими причинами інвалідності є захворювання нервової системи та органів чуття, дитячий церебральний параліч, психічні розлади, вроджені вади розвитку. Накопичення тяжких розладів здоров'я у дітей зумовлюють серйозні соціальні, економічні та морально-психологічні проблеми як самої дитини, так і для родини дітей з обмеженими можливостями. Соціальна ізоляція, в якій знаходиться більшість сімей, що виховують дітей-інвалідів, посилює психічну травму, викликану інвалідністю дитини. Крім того, майже

20% дітей з обмеженими можливостями перебувають в державних установах, тобто виховуються поза сім'єю.

Рівень цивілізованості суспільства багато в чому визначається ставленням цього суспільства до маргінальної групи населення, зокрема до дітей-інвалідів та їхніх сімей. Людей з обмеженими можливостями в Україні сприймають по-різному: одні до них абсолютно байдужі, інші – жалісливі, треті, їх менше, – активно допомагають їм. Крім того, існуюче стереотипне уявлення про інтелектуальну і психічну неповноцінність людини із серйозними фізичними вадами прирікає людей з обмеженими можливостями на повну ізоляцію: їх практично не побачиш на підприємствах, у культурних закладах, інформації про них дуже мало на сторінках періодики. Значною мірою це обумовлено нашим минулим. Соціальна й інформаційна політика тоталітарної держави ігнорувала проблеми людей з обмеженими можливостями, не сприяла повному охопленню системою освіти дітей і дорослих із руховою недостатністю, створенню пристосованої до їх можливостей архітектурного середовища.

Інвалідність у дітей означає суттєве обмеження життєдіяльності, вона сприяє соціальній дезадаптації, яка обумовлена порушенням у розвитку, труднощами у самообслуговуванні, спілкуванні, придбанні професійних навиків. Засвоєння дітьми з обмеженими можливостями соціального досвіду, включення їх в існуючу систему суспільних відносин потребує від суспільства певних додаткових заходів, засобів і зусиль. Це можуть бути спеціальні програми, центри з реабілітації тощо. Розробка цих заходів повинна базуватися на знанні закономірностей, задач, сутності процесу соціалізації.

У радянський період в Україні здійснюється диференціація системи фахової освіти, її структурне удосконалення, перехід від 3-х до 8-ми типів спецшкіл. Вважалося, що в галузі освіти та виховання дітям-інвалідам в СРСР надані усі можливості. Практично ж система шкільної освіти не вважає потрібним враховувати той факт, що перебування у спеціалізованій школі збільшує ізоляцію дитини від суспільства, що в значній мірі гальмує її психічний розвиток. Програма освіти в спеціалізованій школі недостатньо готує вихованця до самостійного життя в суспільстві.

Інтеграція дітей з обмеженими можливостями у суспільство в Західній Європі є головною тенденцією сучасного періоду, що базується на їх повній громадянській рівноправності. Цей етап характеризується в західноєвропейських країнах перебудовою в 1980–1990-х рр. організаційних основ спеціальної освіти, скороченням кількості спеціальних шкіл і різкого збільшення кількості спеціальних класів у загальноосвітніх школах, перебудовою взаємовідносин масової та спеціальної освіти.

У той час як Західна Європа займається цим вже три десятиліття, Україна знаходиться лише на його початковому етапі. Змістом цього етапу є реорганізація взаємодії структур масової і спеціальної освіти й орієнтація останньої на підготовку дітей з відхиленнями в розвитку до життя як повноправних громадян суспільства, якому вони належать.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Соціальна реабілітація // Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. П – С. 736 с.

2. Закон України Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю (Відомості Верховної Ради України, 2001, №42, ст.213.).

3. Періодична національна доповідь про реалізацію Україною положень Конвенції ООН про права дитини. К.: АТ «Видавництво «Столиця». 1997.

4. Кармазіна О. О. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2018. 77 с.

СТАРТАПИ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ

Завітій М. О.

НК – Повстин О. В., д-р пед. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Сучасна медицина – це не лише якісно надані послуги, а й розумне господарювання. Аби заохотити працювати на результат, необхідно розробити конкурентну атмосферу на ринку. Якби не сучасні технології в медицині — нам би досі довелось засовувати в себе страхітливі прилади різного розміру і форми, відстоювати черги у медичних закладах та очікувати на результати аналізів чи діагнозів декілька днів.

Благо, сьогодні навіть смарт-годинник може намалювати вашу кардіограму і попередити про проблеми з серцем. Не говорячи вже про більш просунуті пристрої, на кшталт біоімплантатів для заміни людських кісток і органів, а також додатків для смартфонів, які можуть визначити симптоми раку грудей. Навіть роботи навчилися проводити складні хірургічні операції. Проте набагато важливішим залишається розвиток систем діагностування та запобігання смертельних захворювань. Професійні медики часом можуть не помічати серйозні симптоми, що часто призводять до несвоєчасного лікування і летального результату. Тому важливим кроком для попередження таких ситуацій чи точній поставці діагнозу винахідники з усього світу створюють нових помічників для медиків.

Cardiomo

Одним з таких є створений українцем портативний пристрій Cardiomo, який здатен контролювати стан здоров'я користувача та попередити його про хворобу. Цей маленький пристрій може рятувати життя. Винахід українців здатен попередити користувача про розвиток десятків захворювань, таких як: ішемічна хвороба серця, інфаркт чи інсульт, і допомогти уникнути фатальних наслідків. Користуватися цим пристроєм дуже просто: він кріпиться на тіло під серцем людини за допомогою клейких електродів і стежить за життєво важливими показниками здоров'я, як електрокардіограма, температури тіла, робота легенів і серцевий ритм. Після цього всі дані з сенсора передаються в "хмарний" сервіс вашого телефону. Там система аналізує інформацію та сигналізує родичам чи лікарю про будь-які зміни в здоров'ї пацієнта. Крім цього, вона надсилає професійні рекомендації на мобільний додаток, а в критичній ситуації рекомендує звернутися до лікаря.

Симулятор побуту

Українські винахідники розробили просту і ефективну систему, що синхронізує роботу здорової та паралізований частини тіла. Завдяки чому,

процес реабілітації буде набагато швидшим. У кожної людини є так званий пірамідний шлях і нейронний перехресток, тобто коли у нас уражається ліва півкуля мозку – ми ці зміни бачимо на правій стороні. Відповідно, винахідники зрозуміли, що потрібно працювати на зв'язок між лівою і правою півкулями – застосувавши принцип: «працюючи з хворою частиною тіла – розвиваємо здорову».

Винахід Назара Мединського – мультифункціональний тренажер для відновлення моторики рук у людей, що перенесли різні неврологічні травми і як наслідок отримали параліч. Зазвичай, таким пацієнтам заново приходиться освоювати побут. Наприклад: вмикати світло, користуватись електроприладами, відчиняти двері та натискати кнопки. Усі ці рухи можна вивчити на мобільній платформі, що винайшов Назар і має спеціальні змінні модулі. Специфіка роботи приладу полягає в одночасному виконанні вправ, як ураженою, так і здоровою частиною тіла. Крім того, пацієнт може це робити своєю одною здоровою половиною, тобто симулює і повторює побутову функцію. І якщо спершу хвора частина буде лише звикати доторком до певних функцій, то впродовж реабілітаційного періоду людина буде виконувати дії, як і раніше.

Watson Health

Над створенням продуктів з використанням штучного інтелекту для установ сфери охорони здоров'я працюють розробники великих компаній, зокрема – Microsoft, Apple, Google і IBM. За підрахунками аналітиків, таких фірм у світі вже 800. Зараз технології штучного інтелекту використовуються при діагностиці захворювань, розробці ліків і медичної візуалізації. Пристрої здатні навчатися, аналізувати велику за обсягом інформацію, а також приймати рішення самостійно. Це дозволяє зекономити час, кошти і більш ефективно обслуговувати пацієнтів.

Повну історію хвороби, дані про аналізи за період лікування, стан організму на певний час – все це може зібрати і структурувати система штучного інтелекту. Дані, завантажені до бази, не залишаються поза увагою електронного мозку і будуть швидко оброблені. Це заощадить час лікарів, сприятиме встановленню точного діагнозу і дозволить своєчасно призначити потрібне лікування. Так працює система від IBM під назвою Watson Health. Вона здатна виявити потенційні проблеми з судинною системою, розпізнати рак, визначити, чи схильний пацієнт до утворення тромбів. IBM Watson може блискавично реагувати на те, коли необхідно вивчити нову інформацію і зробити висновки на її основі. Так, штучний інтелект від IBM за 10 хвилин проаналізував 20 млн наукових статей про онкологію і на їхній основі поставив пацієнту правильний діагноз.

Отже, стартапи в медицині стрімко з'являються та розвиваються. Питання нових ідей є важливим для розвитку медицини та створення таких винаходів може допомогти лікарям попереджати виникнення певних захворювань у пацієнтів, ставити точні і своєчасні діагнози та зменшити кількість фатальних випадків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://dou.ua/lenta/articles/dou-cardiomo>.

2. [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://www.unian.ua/eurobusiness/1797027-elektrokardiograma-ta-spovischennya-na-smartfon-ukrajinskiy-startap-zdaten-zavchasno-peredbachiti-infarkt.html>.
3. [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://m.facebook.com/householdsimulator>.
4. Особиста розмова з Назаром Мединським.
5. [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://aiconference.com.ua/uk/news/primenenie-iskusstvennogo-intellekta-v-medsine-effektivnaya-diagnostika-i-sozdanie-novih-lekarstv-92604>.

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Ковбун С. В.

НК – Демченко А. В., канд. пед. наук, доцент

Черкаська медична академія

Характерною ознакою ХХІ століття стали зміни – неперервні, стійкі і стрімкі. Вони докорінно змінюють життя людини, умови праці, вимагають від неї нових якостей, умінь, нової філософії життя: професійної і соціальної мобільності, неперервної освіти й професійного, духовного самовдосконалення. Проблема розвитку людини стає пріоритетною в умовах сучасної соціокультурної, економічної ситуації. Саморозвиток, самореалізація, самовдосконалення людської особистості, її потенціалу – головний чинник успішності, ефективності реформ в різних галузях, а особливо в освітній. Наразі унікальність соціально-культурної, економічної ситуації України полягає в тому, що необхідність перетворень у суспільстві ставить проблему розвитку людини в ранг пріоритетних завдань. З усією переконливістю і повнотою свого звучання сьогодні заявила про себе виявлена у вітчизняній психології закономірність ефективного формування особистості з залученням її особистих зусиль і резервів. Не випадково професійне самовдосконалення розглядається як специфічний вид професійної діяльності фахівців, як важлива складова їх підготовки та перепідготовки. Проаналізувавши наукові дослідження із цієї проблеми ми дійшли висновку, що процес професійного самовдосконалення особистості варто розглядати у нерозривному зв'язку із професійним самопізнанням, професійним самовизначенням, професійною самоорганізацією та професійною самореалізацією. Самовдосконалення неможливе без самореалізації.

На думку інших вітчизняних науковців (В. Алфімовим, Н. Артемовим, Г. Тимошко), самореалізація та розвиток особистості здійснюється саме через творчість у процесі реалізації людиною свого потенціалу. Коли ми говоримо про особистісну самореалізацію, можна припустити, що одним з її об'єктивних параметрів може служити збіг (або гармонійне поєднання) бажаних і досягнутих цілей і цінностей, а також емоційна стабільність, пов'язана з досягненням (або наближенням) до життєво важливих сенсів і позитивні соціальні переживання з відношенням до норм, еталонів

і цінностям найближчого оточення [2]. Отже, самореалізація постає як цільовий проміжний етап у нескінченному процесі самовдосконалення, що створює нові прагнення і потреби у процесі самовдосконалення особистості на більш високому рівні. Професійна самореалізація особистості детермінована ціннісно-сенсаційними, інтелектуальними та мотиваційними особливостями особистості. Професійна самореалізація включає в себе такі узагальнені характеристики, як професійний розвиток; професійні досягнення; затребуваність професійних знань та професійного досвіду і т. д. [1].

Найбільш значущими особистісними чинниками, що впливають на професійну самореалізацію, є самоефективність, гнучкість поведінки і незадоволеність власною діяльністю. Самоефективність виявляється в умінні організувати свою діяльність і досягти успіху у взаємодії з оточуючими, гнучкість поведінки забезпечує ефективне міжособистісна та професійна взаємодія, незадоволеність власною діяльністю стимулює розвиток потреби до професійного зростання. Критерієм успішності професійної самореалізації в обраній професії може служити кар'єрне зростання, яке в тій чи іншій мірі дозволяє стверджувати як наявність компетентності людини, так і його задоволеності результатом своєї професійної діяльності [2]. Професійна самореалізація є складним організованим та багатоетапним процесом поступового перетворення професійного потенційного на реальне шляхом залучення до професійних відносин, що відбувається протягом усього життя особистості [3]. Самореалізація у професії є також соціокультурним феноменом, який тісно пов'язаний із конкретною соціальною ситуацією певного часу та простору, на що вказують дослідження Д. Леонтьєва, А. Петровського, М. Гінзбурга, Л. Когана, О. Асмолова. Мотивувальну функцію у цьому процесі виконує уявлення особистості про себе, про те, якою вона хотіла би бути. Це уявлення називаються суб'єктивною перспективою професійної самореалізації особистості. Характерним атрибутом професійної самореалізації людини є потреба ставати більш компетентним, наскільки це можливо біологічно, просуватися професійним шляхом та виконувати більш складну і відповідальну роботу внаслідок розвитку та вдосконалення професіоналізму. Під таким професійностатусним просуванням ми розуміємо кар'єру людини, яку ми визначаємо як успішне професійне життя, яке є репрезентацією професійної самореалізації особистості та містить у собі: по-перше, удосконалення в професії, підвищення професійної майстерності та по-друге, просування по службі. Змістовою характеристикою суб'єктивної перспективи професійної самореалізації є 6 кар'єрні домагання, в яких утілюється той рівень кар'єрних досягнень і соціального статусу, якого людина прагне досягти в майбутньому [3]. Отже, професійна самореалізація – це сукупність прояву індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця, внаслідок чого він відтворює себе у своїй сутності в багатовимірній практичній та професійній діяльності. Ми вважаємо, що професійна самореалізація можна трактувати як розкриття якостей, можливостей, здібностей та досягнення максимуму потенціалу в професійній діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Богатырева О. О. Личностные факторы профессиональной самореализации : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук : спец.

19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / О. О. Богатырева. – М., 2009. – 25 с.

2. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности : затруднения в профессиональной сфере / Коростылева Л. А. – СПб. : Речь, 2005. – 222 с.

3. Тимофієва М. П. Роль рефлексивних компонентів у професійній самореалізації студентів-медиків / Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми, інновації та сучасні технології: матеріали навчально-методичної конференції – Чернівці, 2012. – 73 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Корнієнко М. В., канд. юрид. наук

Одеський державний університет внутрішніх справ

Насьогодні враховуючи сучасний етап соціокультурного розвитку України, необхідно констатувати зміну уявлень про шляхи вирішення конфліктів. Надзвичайно гостро проблема мирного врегулювання конфліктів впливає в побудову безпечного, мирного освітнього простору, який передбачає впровадження в систему освіти технології вирішення конфліктів шляхом співробітництва. Важливими кроками в цьому напрямку є: формування у здобувачів освіти здатності протистояти булінгу, навичок ненасильницької поведінки, побудови конструктивного діалогу, розуміння поняття «мир», усвідомлення власної значущості у мирі будівні, усвідомлення конфлікту як важливої та невід'ємної частини життя, створення особистої мирної стратегії поведінки в конфлікті [2].

Медіація це альтернативний судовому спосіб вирішення спорів за участю посередника (медіатора), який допомагає сторонам, залученим в суперечку, у виробленні взаємоприйняттого рішення, що відображає інтереси всіх сторін спору. Медіатор сам не виносить рішень, при його допомозі учасники конфлікту беруть безпосередню і активну участь у виробленні угоди.

Медіація визначається як будь-який процес, при якому дві і більше сторони погоджуються на залучення третьої сторони (медіатора) для надання їм допомоги при вирішенні їх спору шляхом досягнення згоди без судового рішення незалежно від того, як цей процес може називатися або характеризуватися в загальноприйнятому сенсі в кожній з країн-членів [1].

Позитивними моментами медіації є такі якості, як конфіденційний процес, в якому як правило беруть участь дві сторони на рівних, зберігаючи при цьому повний контроль як за самим процесом прийняття рішень, так і за його змістовною стороною кінцевого результату, сторони зберігають повну свободу у висловлюваннях.

Сьогодні система судів, спираючись на закон і на правозастосовну практику, перестає справлятися з величезним потоком суперечок, що тягне за собою погіршення якості прийнятих рішень. У цих випадках приходиться на допомогу медіація. Іноді для того щоб врегулювати суперечку мирно, досить буває прояву волі сторін, спрямованої на врегулювання конфлікту. Також медіація не така витратна за часом і фінансовими збитками для сторін як розгляд матеріалів в суді.

Медіація не вирішить всіх проблем, і іноді необхідно судове рішення, хоча домовитися можна в багатьох випадках. Медіація в Україні досить новий спосіб врегулювання конфліктних ситуацій, але він має право на існування і практичне застосування, створюючи сприятливі умови для пошуку неординарних, життєздатних стійких рішень.

Роль медіатора полягає лише в тому, щоб підтримувати комунікацію сторін, організувати переговорний процес з націлений на вироблення угоди в межах певного часу і максимально враховує інтереси обох сторін, і ні в якому разі не передбачає пропозиції рекомендацій по вирішенню спору або дачі висновку про перспективи вирішення спору в суді або іншому державному органі. Позитивно проведена медіація залежить не тільки від медіатора, а й від самих сторін, їх комунікативної компетентності, усвідомлення можливостей мирного конструктивного пошуку виходу з конфлікту, більш прийняттого з точки зору збереження в подальшому ділових, дружніх відносин і репутації в цілому та від рівня їх правової культури.

Медіатор повинен досконало володіти знаннями цивільного права, кримінального права, адміністративного права, принципами і технологіями процедури медіації також особливостями її проведення, знань в сфері комунікативних навичок. Також медіатору необхідні знання основ соціальної комунікації, комунікації в конфлікті, міжособистісної комунікації, навичками ведення переговорів, теорії компромісу і способів пошуку спільних рішень, чинників виникнення пост конфлікту і способів його профілактики.

Професійний медіатор на етапах підготовки і проведення процедури медіації повинен вміти управляти кризовими ситуаціями, аналізувати ситуацію конфлікту, швидко і адекватно реагувати на несподівану зміну в ситуації, володіти методами швидкого збору інформації до і в процесі спілкування, здійснювати адекватну комунікацію зі сторонами конфлікту, управляти процедурою переговорів і дискусією, управляти міжособистісної комунікацією, володіти способами встановлення контакту зі сторонами, забезпечувати баланс сил сторін, враховувати гендерні особливості учасників комунікації, вміти застосовувати техніки ефективною комунікації, розпізнавати і в разі необхідності коригувати емоційний стан учасників процедури медіації.

Європейський кодекс поведінки для медіаторів був розроблений ініціативною групою практикуючих посередників при підтримці Європейської Комісії, і прийнятий на конференції в Брюсселі 2 червня 2004 року. Європейський кодекс містить ряд принципів, дотримуватися яких медіатори зобов'язуються добровільно під свою відповідальність. Кодекс розроблений для всіх видів медіації у цивільних та комерційних справах. Зокрема, підкреслюється, що медіатор повинні бути компетентними та мати необхідні знання в сфері медіації. Важливими чинниками є належне навчання та постійне вдосконалення їх теоретичних і практичних навичок в сфері медіації з урахуванням всіх що відносяться до цього стандартів або вимог, пов'язаних з їх акредитацією [1].

Функції медіатора насамперед комунікативні, вони спрямовані на організацію переговорного процесу, встановлення і дотримання правил реалізації всіх процедур, здійснення ефективною комунікації з усіма учасниками медіативного процесу, забезпечення комфортних умов взаємодії.

Медіатор повинен бути психічно врівноваженим, проявляти нейтральність, рівноправне ставлення, делікатність, доброзичливість, ввічливість, наполегливість в ситуаціях агресії і невизначеності, формувати сприятливий психологічний клімат, володіти високим рівнем комунікативної компетентності.

Вирішення конфлікту далеко не вичерпний результат медіації, так як, крім цього, закладається основа для врегулювання можливих майбутніх розбіжностей і подолання інших проблем, що, в свою чергу є показником нового рівня культури спілкування між людьми.

Завдяки медіації у сторін в конфлікті з'являється можливість бути почутими і зрозуміти справжні потреби сторін, і тільки в цьому випадку можливе досягнення згоди, тим більше що використання медіації гарантує вигоду для обох сторін. Для ефективного використання медіації в суспільстві необхідні досягнення досить високого рівня правосвідомості населення і наявність психологічної готовності до компромісу при врегулюванні конфлікту.

Незважаючи на явні переваги медіації, вона на практиці використовується вкрай рідко, недостатньо інтегрується в українську правову культуру, це відбувається і в зв'язку з недостатньою інформованістю суспільства про медіацію та її достоїнства, частково із за внутрішнього не прийняття даних процедур. Держава повинна проявляти велику зацікавленість у розвитку інституту медіації в Україні в контексті формування принципово нової культури врегулювання суперечок і вирішення правових конфліктів. Саме держава повинна бути ініціатором впровадження медіації. Має бути прийнято на законодавчому рівні нормативно-правовий акт про регулювання процесів пов'язаних з медіацією, зобов'язати державні органи всіх рівнів і органів місцевого самоврядування впроваджувати медіацію в процес вирішення спорів, а для цього необхідна мотивація органів державної влади до просування примирних процедур.

Широке запровадження медіації в Україні потребує не тільки її нормативно-правового визнання та/або регулювання, але й набуття відповідних знань і надбання практичних навичок особами, залученими у процес відбору медіабельних справ та пропонування сторонам альтернативного судовому способу вирішення спору, пояснення його принципів та особливостей, правових наслідків застосування. Саме тому набуває актуальності впровадження спеціальних навчальних курсів для кандидатів на посаду судді та суддів, а також працівників апаратів судів, так як це вбачається цілком доцільним для налагодження якісної і оперативної роботи судової системи [3].

Популяризація медіації в Україні повинна бути різносторонньою починаючи від інформування через засоби масової інформації (інтернет ресурси, телебачення, радіо, газети) до проведення різного рівня конференцій, круглих столів, лекцій, семінарів з питань медіаційних процедур із залученням представників юридичної спільноти і всіх зацікавлених осіб.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Европейский кодекс поведения для медиаторов (European Code of Conduct for Mediators) / Електронний ресурс: <https://mediation->

eurasia.pro/mezhdunarodnye-dokumenty/evropejskij-kodeks-povedenija-dlja-mediatorov.

2. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації» / В. Л. Андрєєнкова, К. Б. Левченко, Н. В. Лунченко, М. М. Матвійчук. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2018. – 144 с.

3. Практично-методичний посібник викладача «Практичне застосування медіації» / Укладачі К. Наровська, В. Каневська, – К.: USAID «Справедливе правосуддя», 2016. – 110 с.

АДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ДО МИРНОГО ЖИТТЯ

Малець Д. Р.

Повстин О. В., д-р пед. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Сьогодні наша держава знаходиться в умовах постійного захисту територіальної цілісності. Війна притягує за собою безліч складних питань. Одним з яких є адаптація та реабілітація захисників нашої Батьківщини до мирного життя.

За роки війни з фронту повернулось понад 360 тисяч військовослужбовців, з них більша частина повернулись не лише з фізичними, але й психологічними травмами. Учасники бойових дій переживають безліч різних симптомів, які ускладнюють їх повернення до звичного життя: неможливість зосередитися на роботі, що призводить до безробіття; безсоння та кошмари; наркотична чи алкогольна залежність; напади гніву; депресія і, навіть, самогубства. ПТСР – посттравматичним стресовий розлад, це узагальнення великої кількості бойових травм з якими й до сьогодні борються наші захисники. [1]

Проблема адаптація воїнів до мирного життя – це справжній виклик перед громадянами України та державою, адже, ми не були значною мірою готові до зіткнення з цією проблемою. Сьогодні ця тема як ніколи актуальна.

Багато психологів поділились своїми думками і порадами щодо методів і підходів реабілітації та соціальної адаптації військовослужбовців. Військовий психолог Андрій Козінчук наполягає на тому що адаптація ветеранів полягає не в проходженні санітарно-курортного лікування. Адже, всі ці лікарняні стіни, лікарі в білих халатах лише призводять до погіршення самопочуття воїнів. Звичайно, після повернення із зони бойових дій потрібно пройти обстеження та привести в норму фізичне здоров'я. Але важливо забезпечити захиснику і психологічну адаптацію. Повертаючись додому воїн повертається тілом, але ментально все ще перебуває там, на війні. Людина, яка жила та головними цінностями вважала вижити, важко повертається в соціум де основні цінності політика, гроші та гарний одяг. [2]

На жаль, в більше як 30-ти госпіталях для реабілітації основні методи лікування – це декілька сеансів фізіотерапії, але є і місце які дійсно допомагають воїнам повернутись у звичне життя. До прикладу, ВГО «Побратими» створили програму «Рівному - рівний», це тренінги де

ветерани можуть спілкуватись з своїми побратимами, де вони можуть поговорити і помовчати про те що хвилює. Де можуть знайти підтримку та захист. [3] Також ГУРТ який сприяє адаптації воїнів АТО до мирного життя через розвиток групи самопомоги та Благодійний фонд Фундація Вільні Люди. Сьогодні на етапі розбудови знаходиться національна система психосоціальної адаптації ветеранів.

На реабілітацію та адаптацію до мирного життя потрібен час. Час, рідні та близькі по духу люди та моральна підтримка. Події які пережив воїн не можливо забути, але з ними можна навчитись жити. Для того щоб допомогти тому хто повернувся із зони бойових дій просто наберіться терпіння і розуміння. Не потрібно ображатись за можливу грубість, дискутувати, переконувати, а потрібно просто потиснути руку і подякувати. Проявляйте зацікавленість, слухайте історії, розмовляйте, не давайте можливості замкнутись в собі. [4]

Для прикладу того що з цією проблемою не лише потрібно, але й можна боротись пропоную розглянути історії людей, які власним досвідом це довели. Дмитро Яворський – військовий який у 2015 році після сильної контузії втратив слух. Але не це виявилось найстрашнішим. Тоді у 2015 він говорив що з ним живе безлика людина, не чоловік і не жінка, створіння яке живе з ним у квартирі. Він проганяв його, але врешті домовився що вони будуть жити у різних кімнатах. Алла Гончар – волонтерка, літом 2014-го року вона вивозила з передової тіла солдатів. Після того як їй приходилось витягувати скинуті у воді спухлі тіла солдатів вона не могла заходити у воду. Сьогодні цих людей не впізнати, Дмитро у 2015-му та 2019-му це зовсім різні люди. Нині він адаптована до мирного життя людина, також успішно закінчив академію при Президентові України. Алла – продовжує допомагати воїнам АТО, проте, тепер займається їх реабілітацією, а також налагоджує і власне самопочуття. [5]

Отже, питання реабілітації учасників бойових дій дійсно є дуже важливим. З кожним днем кількість ветеранів зростає, а отже, проблема стає все більш актуальною. Важливо організувати бійцям сильну моральну підтримку, організовувати тренінги де вони зможуть виговоритись. Ну і звичайно допомагати не лише морально, але і матеріально. Адже, неможливо думати про психологічну та соціальну реабілітацію коли тобі немає чим прогодувати сім'ю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. [Електронне ресурс] Режим доступу : <http://vilnifound.org.ua/rehabilitation>
2. [Електронне ресурс] Режим доступу : <https://gurt.org.ua/articles/32262/>
3. Офіційний сайт Громадської Організації «Побратими» [Електронне ресурс] Режим доступу : <https://pobratymy.org.ua/#contacts>
4. [Електронне ресурс] Режим доступу : https://antikor.com.ua/articles/76507-hittja_pislja_vijni_realiji_reabilitatsiji_vojiniv_ato
5. [Електронне ресурс] Режим доступу : <https://tsn.ua/ukrayina/reabilitaciya-veteraniv-scho-vidchuvayut-ukrayinski-zahisniki-ta-yak-yim-dopomagayut-adaptuvatis-pislya-viyni-1422426.html>

АУТОАГРЕСІЯ

Мороз С. В.

НК – Черненко О. М., канд. мед. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Екранне насильство може стимулювати різні форми агресії, у тому числі й агресію проти самого себе. Самогубство (суїцид) – це крайній вияв аутоагресії, навмисне самопозбавлення життя. Саме слово «самогубство» так міцно увійшло у наше щоденне життя, що ми його сприймаємо як загальновідоме.

У різні історичні епохи самогубству надавалися протилежні моральні оцінки. Так, за релігійними поглядами стародавніх німців, у рай потрапляли лише чоловіки, а також жінки, які покінчили життя самогубством після смерті чоловіка. В Індії, Китаї, Японії воно було відносно розповсюдженим і у деяких випадках носило характер соціальної передумови. У середні віки під тиском церкви в Австрії, Пруссії, Франції і деяких інших країнах самогубство розглядали як злочин.

Окремі автори висувають теорії щодо впливу сім'ї на кількість самогубств, вважаючи, що одинак має легше жити, ніж одружений, а щоденна праця для забезпечення родини пов'язана з прикрощами і клопатами, конфліктною поведінкою. Інші дослідники пов'язують самогубство із мірою зв'язку людини із суспільством. На цей показник впливають в однаковій мірі як ізоляція людини від суспільства, так і надто тісний зв'язок людини з ним.

Аномічні самогубства є найбільш характерними для українського суспільства. Основні їхні причини лежать у сфері соціальної та соціально-психологічної. За період 2015 – 2019 р. кількість самогубств в Україні серед молоді зростає вдвічі по відношенню до минулої п'ятирічки. Зумовлено це значною мірою тим, що несформованість особистісних структур стикаються із дисфункціями дорослого середовища, які мають свої правила гри, із закономірностями розвитку відносин на фоні економічних і політичних потрясінь та колізій. Аномічне самогубство досить часто виникає в перехідні періоди, в епохи реформ і соціальних катаклізмів, коли колишні норми, до яких більшість членів суспільства пристосувалися і звикли їх виконувати, перестають діяти, а нові ще не закріпилися. Тому нинішні молоді громадяни, на відміну від старшого покоління, знаходяться в більш екстремальних умовах, вихід з яких може бути непередбачуваним і неконтрольованим.

Сьогодні психологи виділяють такі основні мотиви суїцидальної поведінки серед молоді: переживання образи, неможливість бути зрозумілим; реальна або уявна втрата батьківської любові, нерозділене кохання, ревності; розлучення батьків; почуття провини, вагітність, бажання привернути до себе увагу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Завальнюк А.Х. Судова медицина: Курс лекцій. 2-ге видання, перероблене і доповнене. – Тернопіль ТДМУ, 2006.
2. Тагаєв В.Н. Судова медицина: Підручник / за заг. ред. проф. О.М. Бандурки. – Х.: Факт, 2003.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Мулик М. К.

НК – Міненко О. В., канд. філол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Соціально-педагогічна діяльність спрямовується на молодь, яка потребує допомоги в процесі соціалізації. Таку групу становлять діти і молодь з особливими потребами. Проблема таких осіб з обмеженими можливостями є надзвичайно вагомою і недостатньо дослідженою. Актуальність зазначеної проблеми зумовлена тим, що за останній час збільшилось число людей, котрі мають певні фізичні та психічні вади, з низьким рівнем матеріальної забезпеченості, з соціальною і моральною незахищеністю [1].

Таким чином, проблема адаптації молоді з особливими потребами є актуальною в умовах сьогодення.

Соціально-педагогічна адаптація студентів – це процес активного пристосування особи до умов функціонування закладу вищої освіти за допомогою різних заходів. Процес адаптації на думку гуманістичної педагогіки оснований на вивченні та гармонійному задоволенні індивідуальних прагнень, інтересів, потреб особистості та створення відповідних умов для її здорового, щасливого життя в студентському середовищі, суспільстві. Соціально-педагогічна адаптація здійснюється системно, за допомогою впливу всіх структур ЗВО у процесі навчання, виховання та в позанавчальний час [2].

Дослідження процесу адаптації першокурсників в умовах ЗВО дозволяють виділити наступні основні труднощі: хвилювання, пов'язані з перехідним періодом: від шкільного до дорослого життя; невизначеність мотивації вибору професії; недостатня психологічна підготовка до самостійного життя, необхідності приймати рішення, брати на себе відповідальність за власні дії та вчинки; невміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки і діяльності, що підсилюється відсутністю звичного повсякденного контролю педагогів та батьків; нові умови діяльності студента у ЗВО – це якісно інша система співвідношення відповідальності і залежності, де на перший план виступає необхідність самостійної регуляції своєї поведінки; пошук оптимального режиму праці та відпочинку в нових умовах; налагодження побуту і самообслуговування, особливо при переході до гуртожитку; відсутність навичок самостійної роботи тощо. Усі ці труднощі різні за своїм походженням. Одні з них об'єктивно неминучі, інші носять суб'єктивний характер і пов'язані зі слабкою підготовкою, вадами виховання в родині та школі [3].

Потреби інвалідів можна умовно підрозділити на дві групи: загальні, тобто аналогічні потребам інших громадян та особливі, тобто потреби, викликані тією або іншою хворобою. Найбільш типовими з "особливих" потреб інвалідів є наступні: у відновленні (компенсації) порушеної здатності

до різних видів діяльності; у пересуванні; у спілкуванні; у вільному доступі до об'єктів соціально-побутової, культурної й інших сфер; у можливості одержувати знання; у працевлаштуванні; у комфортних побутових умовах; у соціально-психологічній адаптації; у матеріальній підтримці [4].

Тобто, поряд зі звичайними проблемами, які виникають у здорових людей в процесі адаптації до нових умов навчання у ЗВО, таких як зміна звичного оточення, пристосування до нових вимог, зміна умов проживання тощо, перед інвалідом повстають специфічні проблеми, пов'язані з певними функціональними обмеженнями.

Окрім специфічних труднощів, викликаних проблемами зі здоров'ям інвалід стикається з негативними стереотипами, що панують у свідомості здорового населення та зумовлюють неприйняття людей з обмеженими можливостями, негативне ставлення до них, дискримінацію та упередження. Інвалід сприймається як людина неповноцінна, нездатна принести користь суспільству. Таке ставлення часто призводить до зниження самооцінки самого індивіда, зміни його «Я-концепції», де на передній план виходить характеристика «Я-інвалід». Людина акцентує увагу на власній ваді та не здатна відгородитись від цього усвідомлення та переживань, яке воно викликає. Це в свою чергу призводить до самоізоляції, небажання спілкуватись з оточуючими з остраху бути негативно оціненим. Така людина замикається в собі, не бажає приймати участь в групових видах діяльності. Все це призводить до дезадаптації.

Отже, необхідність вирішення соціально-педагогічних проблем зумовлює потребу у налагодженні взаємодії між суб'єктами виховання у ЗВО. При чому, подолання проблем студентської молоді з інвалідністю має бути важливим завданням соціально-педагогічної діяльності ЗВО. Відбуватися це має шляхом розвитку про соціальних якостей студентів із особливими потребами, соціальне виховання студентської молоді, організоване фахівцями соціально-педагогічної сфери, за умови впровадження загальнодержавної системи соціального виховання в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Соціальна педагогіка: Навчально-методичний посібник / Барахтян М. М. та ін.; за заг. ред. А.Й.Капської. – К.: ІЗМН, 1998. – 220 с.
2. Василенко О.М. Соціально-педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах. – Харків: Крок, 2003. – 83 с.
3. Буяльська Т. Б. Теоретичні аспекти адаптації студентів I курсу до навчання у ВНЗ [Електронний ресурс] / Т. Б. Буяльська. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Buyalska.php>.
4. Ветрова И. Ю. Проблемы социальной адаптации инвалидов [Електронний ресурс] / И. В. Ветрова. – Режим доступу: <http://www.rezeptoport.ru/metod/metod9.php>.

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ

Негрун О. С.

НК – Федоренко Я. А., д-р іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Виникнення конфліктів є об'єктивним і неминучим явищем. Адже життя – це постійний діалектичний процес, коли з'являється багато проблем, котрі в майбутньому потрібно вирішувати. Конфлікти, породжують відповідальність і небайдужість, стимулюють оновлення і поліпшення стосунків між людьми.

Проблема взаємодії учасників педагогічного процесу набуває все більшого значення для сучасної школи. Породжена вона динамічним розвитком суспільства, зміною соціальних орієнтирів, що поглиблює проблему поколінь, ускладнює стосунки педагогів та учнів, учителів між собою та з адміністрацією.

Конфлікти у навчальному середовищі поділяють на прості та складні.

Прості вирішуються вчителем без зустрічної протидії учнів за допомогою організації їх поведінки у школі (зупинення бійки, сварки між учнями тощо). Серед складних педагогічних конфліктів розрізняють конфлікти діяльності, конфлікти поведінки, конфлікти взаємин [1].

Конфлікти діяльності. Виникають з приводу виконання учнем навчальних завдань, успішності, пізнавальної діяльності, ситуацій, коли учні не виявляють готовності оперативно виправити власну помилку. Вчитель висловлює незадоволення, учні вступають у суперечку або демонструють образ.

Конфлікти поведінки, вчинків. Виникають з приводу порушення учнем правил поведінки у школі та поза нею. Вчитель висловлює незадоволення порушенням поведінки, не пов'язаною безпосередньо з навчальною діяльністю. Найчастіше це грубощі учнів педагогам, агресивна поведінка з однокласниками, пустощі, що проявляються як протест проти низької оцінки.

Конфлікти взаємин. Виникають у сфері емоційно-особистісних стосунків учнів і вчителів. Вони найбільш тривалі та деструктивні. Постають на ґрунті недоброзичливих стосунків як наслідок постійних попередніх конфліктів діяльності або поведінки, вчинків. Створюють взаємно упереджене сприйняття педагогом і учнем.

За іншими критеріями їх поділяють на:

- Мотиваційні конфлікти. Виникають між педагогами та учнями у зв'язку зі ставленням учнів до навчання. Інколи вони розростаються, призводять до взаємної неповаги між вчителями та учнями, протиріч, навіть до боротьби.

- Конфлікти, пов'язані зі слабкою організацією навчання у школі. Йдеться про чотири конфліктні періоди, які долають учні у процесі навчання. Починаючи навчання, першокласник переживає складний етап у своєму житті, на якому відбувається зміна головної діяльності з ігрової на навчальну, виникають нові вимоги та обов'язки. Звикнувши до своєї нової

ролі, до вчителя, він опиняється на порозі нового конфліктного періоду, зумовленого переходом до п'ятого класу. Замість одного з'являються різні вчителі-предметники, які є більш вимогливими. Окрім того, доводиться опановувати нові, складніші предмети. Інколи діти, маючи бажання продовжити навчання у школі, отримують відмову у зв'язку з низькою успішністю [2]. Тому для них 9 клас стає межею, за якою вони вимушені починати доросле життя. Четвертий конфліктний період пов'язаний із закінченням школи, вибором майбутньої професії, конкурсними іспитами до вузу, початком особистого й інтимного життя. Цей період часто супроводжують невдачі, зриви, інші проблеми.

В педагогічній діяльності педагога значущим чинником є вміння знайти вихід із конфліктної ситуації, який би не вів до приниження жодної сторони, а, навпаки, спрямовував би конфліктуючі сторони на адекватну самооцінку своїх дій і вчинків. Спосіб організації вирішення педагогічного конфлікту, побудованого на врахуванні індивідуальних особливостей кожної конфліктуючої сторони, передусім учня, більш незахищеного у зіткненні зі педагогом слід вибудовувати в контексті гуманістичного підходу.

Гостро травмує психіку учнів, особливо підлітків, відсутність поваги до них зі сторони вчителя, або навіть приниження їхньої гідності. Учні, особливо старшокласники, сприймають це дуже боляче. Саме відсутність поваги зі сторони вчителя частіше всього буває причиною конфліктів між ним та учнем.

На запобігання конфліктів в навчальному колективі значно впливає стиль взаємостосунків, взаємодія вчителя та учнів.

Велику частину часу дитина та підліток проводить у освітніх закладах, що нерідко супроводжується конфліктами, відповідно – стресами, відчуттям незадоволеності тощо. Наприклад, молодий вчитель викликає до дошки учня для аналізу мовних явищ, але учень не зміг виконати завдання. Вчитель запрошує до відповіді ще декількох школярів. Дисципліна в класі погіршується. На дошці з'являється слово з помилками. Вчитель спочатку цього не помічає. Учні поводяться галасливо, вчитель звертається до них, але результату не досягає. Лунає дзвінок. Урок фактично зірвано [3].

Вчитель у школі може бути людиною-посередником (медіатором) між учнями, учасниками конфлікту, або між їхніми батьками. Інколи у спілкуванні між учителем і учнем домінують категорії імперативності, модальність повинності, при цьому складовою формою є вираз: «Ти повинен...» Серед варіантів можуть бути такі: «уважно слухати», «...не відволікатися», «...не розмовляти з сусідами», «поважати вчителів, батьків, дорослих», «...слухати старших», «завжди мати при собі щоденник» тощо.

За будь-якого варіанту розвитку конфлікту завдання педагога полягає в тому, щоб перетворити протидію сторін у взаємодію. Для цього слід проробити низку операцій:

- Домогтися адекватного сприйняття учнями один одного.
- Діалог як мета і засіб (налагодження комунікації – засіб обговорення спірних питань).
- Взаємодія – завершальний етап (спільна діяльність усіх опонентів, спрямована на розв'язання конфлікту).

Помітну роль у запобіганні конфліктів відіграє дисципліна, уміння забезпечити дитині необхідну для її повноцінного розвитку свободу. Значний вплив на конфліктну поведінку школярів має особистість вчителя.

Таким чином, особистість педагога виступає ключовою фігурою у вирішенні конфліктних ситуацій у колективі, і саме від її дій залежить і результат подальшої взаємодії усіх учасників навчального процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Методики аналізу та вирішення конфліктів. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/8prishak_osnovy_psiholog_pedagogiki/r333.htm.
2. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/2292/97>.
3. 10 правил вирішення конфліктів. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/digests/10-pravil-resheniya-konfliktov-10102012092300>.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Омельчук В. С., Яценко І. А.

НК – Куліца О. С., канд. техн. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Одним з найважливіших аспектів життя людини є проблема безпеки. Це базисна потреба людини, на що зроблено акцент у концепції Організації Об'єднаних Націй про сталий людський розвиток [1].

Рівень безпеки людини зумовлюють наступні чинники:

- стан навколишнього середовища (довкілля, побут, транспорт, виробництво, соціальні відносини);
- державні системи підтримки безпеки людини (охорона здоров'я, пожежна безпека, цивільний захист, органи правопорядку, охорона праці);
- індивідуальна захищеність особи (психофізіологічний стан, знання та вміння, індивідуальні засоби захисту).

Одним з показників безпеки життя і діяльності людини є стан її здоров'я. Здоров'я людини залежить:

- на 50% від способу життя (наші хвороби – це наш спосіб життя);
- на 20-25% від стану навколишнього середовища;
- на 15-20% від генетичних чинників;
- на 10% від рівня медичної допомоги.

Зважаючи на певний вакуум у дослідженості питання організації медичного забезпечення постраждалих внаслідок НС природного і техногенного характеру, а також вимоги до сучасного рівня цивільного захисту населення і територій потребує вивчення проблема організації медичного захисту постраждалих внаслідок НС.

Серед видів захисту населення у надзвичайних ситуаціях особливе місце займає медичний захист. Виходячи з досвіду, надзвичайні ситуації, як правило, призводять до масової загибелі людей та їх ураження. Для

зменшення ступеню ураження необхідно приймати невідкладні заходи щодо надання медичної допомоги потерпілим [2].

Організація медичного забезпечення, у тому числі своєчасне надання медичної допомоги та медичної евакуації є головним принципом проведення аварійно-рятувальних робіт, неухильне дотримання якого – першочергова вимога при виконанні робіт з підвищеною небезпекою.

Особовий склад аварійно-рятувальних підрозділів повинен володіти навичками надання домедичної допомоги у вигляді само- та взаємодопомоги. Особливості медичної допомоги особовому складу аварійно-рятувальних загонів залежить від виду, характеру та масштабу НС [3, 4].

Медичний захист постраждалих за умов надзвичайних ситуацій – це комплекс організаційних, практичних заходів, спрямованих на запобігання або зменшення ступеню ураження людей внаслідок надзвичайної ситуації, своєчасного надання їм екстреної медичної допомоги благополуччя.

Складовими медичного забезпечення населення при НС є оцінка медико-санітарної обстановки, медична (медико-тактична) та інші спеціальні види розвідки, лікувально-евакуаційне забезпечення населення при НС, санітарно-гігієнічне та протиепідемічне забезпечення населення при НС [5].

Медико-санітарна обстановка при НС - це сукупність умов і факторів, які визначають обсяг, характер і напрямки організації медичного забезпечення, необхідного для подолання медико-санітарних наслідків НС.

Медична допомога вважається своєчасною, якщо перша медична допомога постраждалим була надана в перші 30 хв. після ураження, долікарська (фельдшерська) відповідно - до 1-2 год., а перша лікарська допомога надана протягом перших 4-6 годин. Метою першої медичної допомоги є рятування життя людини, попередження чи зменшення важких ускладнень та підготовки постраждалого для евакуації до лікувальних закладів. Кваліфікована та спеціалізована медична допомога постраждалим надаються в лікувальних закладах, які можуть розміщуватись на значній відстані від осередків ураження.

Медичне забезпечення евакуаційних заходів передбачає розгортання медичних пунктів (стаціонарних, тимчасових, пересувних) у місцях збору, посадки, на шляхах евакуації, місцях висадки та тимчасового розміщення населення. До розгортання цих пунктів залучаються сили та засоби лікувально-профілактичних закладів, які беруть участь у ліквідації медико-санітарних наслідків НС. Їх склад, забезпечення медичним майном і транспортними засобами визначається завчасно при прогнозуванні обстановки та плануванні заходів медичного забезпечення.

Для оперативного реагування при надзвичайних ситуаціях, організації і надання екстреної медичної допомоги створена і функціонує Державна служба медицини катастроф (далі - ДСМК), яка є особливим видом державної аварійно-рятувальної служби і складовою Єдиної державної системи запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру. Основним завданням ДСМК є надання безоплатної медичної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, рятувальникам та особам, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [6].

Організаційно-методичне керівництво ДСМК здійснює МОЗ України.

До складу ДСМК входять медичні сили, засоби та лікувально-профілактичні заклади центрального і територіального рівнів незалежно від виду діяльності та галузевої належності, визначених МОЗ України за погодженням з ДСНС, МВС, Міноборони, Мінтрансзв'язку та місцевими органами виконавчої влади.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Матеріали конференції ООН в Ріо-де-Жанейро – 1992 р.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 р. №5403 – VI.
3. Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу»
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115 «Про затвердження Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1116 «Про затвердження Типового положення про центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 № 343 «Про створення державної служби медицини катастроф».

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Петухова О. В.

Черкаська медична академія

Підготовка кваліфікованих конкурентоспроможних фахівців у медичній та фармацевтичній галузях вимагає створення педагогічних умов для формування їх деонтологічної культури. У викладанні професійно орієнтованих дисциплін педагог переслідує низку виховних цілей, частина яких покликані розвивати емоційний інтелект студентів, корпоративну етику та навички спілкування. Ці якості особливо необхідні студентам в період проходження виробничої та переддипломної практики.

Враховуючи гуманітарний аспект цієї проблеми та зацікавленість студентів у вдосконаленні навичок спілкування, викладачі іноземної мови Черкаської медичної академії включили в план самостійної позааудиторної роботи студентів ряд тем, які мають на меті, паралельно з вивченням англійської мови, розвиток комунікативних навичок. Автентичний текстовий матеріал, на базі якого розкриваються зазначені теми, входить до посібника, що складається з двох частин.

Мотивацію до читання підсилює структура посібника, яка являє собою розгорнуті відповіді на поширені питання, з якими пацієнти звертаються до працівників аптек. Таким чином, студент отримує інформацію, яка готує його до діалогу в межах професійної компетентності та має можливість заздалегідь відпрацювати комунікативні навички, які йому знадобляться під час проходження практики. Адже основною проблемою якісного спілкування, на думку багатьох студентів, є психологічний дискомфорт,

пов'язаний з вірогідністю почути питання, на яке вони не можуть дати компетентної відповіді.

У першій частині мова йде про особливості роботи аптек у Великій Британії та США. Студенти дізнаються, що, попри схожість асортименту лікарських засобів та супутніх товарів, питання, з якими звертаються до фармацевта відвідувачі аптек, істотно відрізняються. В той час як український пацієнт найчастіше цікавиться наявністю вітчизняних, дешевших аналогів та можливістю придбати частину ліків з упаковки, англомовні клієнти запитують про порядок надання пільг для безкоштовного отримання рецепта, про повернення частини вартості ліків окремим категоріям пацієнтів, умови участі в програмах тестування нових лікарських засобів. Фармацевт також може порадижити, як давати жарознижуючі препарати та анестетики дітям, як підготуватися до подорожі пацієнтам з такими хронічними захворюваннями як астма та цукровий діабет, які існують правила продажу контрольованих ліків.

Фармацевти щодня використовують навички міжособистісного спілкування, консультуючи пацієнтів, взаємодіючи з лікарями або партнерами. Тож, друга частина посібника розповідає, як ефективно спілкування сприяє кращому застосуванню ліків пацієнтами та отриманню оптимальних результатів лікування. Фармацевти застосовують при цьому такі стратегічні прийоми як консультації, інтерв'ю та навчання пацієнтів, беручи до уваги такі особливості як вік, культура, оточення та конкретний стан захворювання. Окрім вербального спілкування, студенти навчаються складати письмові рекомендації.

При спілкуванні з пацієнтами, лікарями або колегами може виникнути конфліктна ситуація. Щоб уникнути подальшої ескалації напруження, студентам пропонується розглянути різні типи конфліктних ситуацій та можливі способи їх розв'язання. Вони усвідомлюють, що в одних випадках для цього достатньо короткої бесіди, в інших знадобиться кілька тижнів. Запропонована класифікація, а також моделі відповідей для конкретних ситуацій допоможуть студентам уникнути або, принаймні, мінімізувати наслідки конфлікту.

Обопільність процесу спілкування передбачає, що він буде корисним не тільки для пацієнта, який отримає вичерпну інформацію про необхідні ліки, умови їх продажу та можливі пільги. Фармацевт, особливо, якщо йому вдалося встановити зворотній зв'язок з пацієнтом, більше дізнається про фармакологічну дію медпрепаратів, матиме вдячних постійних клієнтів та, головне, відчуватиме свою професійну компетентність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильєва М. П. Роль деонтологічної підготовки у процесі професійної підготовки сучасного педагога / М. П. Васильєва // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2010. – № 26–27. – С. 36–41. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2010_26-27_8.
2. Котвіцька А. А. Етика аптечної діяльності // Аптечний саміт України-2014. — Київ, 2014. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.apteka.ua/wp/wp-content/uploads/2014/12/kotvicka.Pdf>.
3. Kimberlin C. Communications. In: Werthiemer A, Smith MC, editors. Pharmacy Practice: Social and Behavioral Aspects. 3rd Edition. Baltimore, MD: Williams & Wilkins; 1989. [Google Scholar].

4. McDonough RP, Bennett MS. Improving communication skills of pharmacy students through effective precepting. Am J Pharm Educ. 2006;70(3) Article 58. [PMC free article] [PubMed] [Google Scholar].

5. WHO: The role of the pharmacist in the health care system: preparing the future pharmacist. Report of a third WHO consultative group on the role of the pharmacist Vancouver, Canada 1997:27-29.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Садова О. В.

НК – Повстин О. В., д-р пед. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

В сучасному світі в системі охорони здоров'я України відбувається важлива подія - це побудова якісно нової системи стандартизації медичної допомоги. Стандартизація медичної допомоги, поряд із ліцензуванням господарської діяльності з медичної практики, контролем дотримання ліцензійних умов та акредитацією закладів охорони здоров'я, є одним із невід'ємних механізмів впливу держави на якість надання медичної допомоги, а також необхідною умовою для запровадження страхової медицини.

Мета стандартизації охорони здоров'я полягає в підвищенні якості профілактики і лікувальної діагностики, вирішення завдань збереження й підвищення здоров'я населення.

В умовах ринкової економіки стандартизація виконує три основні функції:

1. економічну — перешкоджання перевитраті фінансових ресурсів держави на охорону здоров'я населення та сприяння ефективному їх використанню;

2. соціальну — включення у стандарт показників якості об'єкта стандартизації, які сприяють підвищенню якості медичної та фармацевтичної допомоги з урахуванням сучасного рівня розвитку науки;

3. комунікативну — досягнення взаєморозуміння в суспільстві через обмін інформацією, вираженою стандартними термінами, єдиними правилами діяльності, єдиним трактуванням понять.

Державні соціальні нормативи у системі охорони здоров'я визначають базовий пакет медичних та фармацевтичних послуг, які мають надаватися безкоштовно. Такий пакет має відношення не тільки до окремої людини, а до населення в цілому та є результатом нормування видів і обсягів медичних та фармацевтичних послуг, які надаються в умовах обмеженого ресурсного забезпечення. Соціальний норматив зобов'язує державні або уповноважені державою органи надавати чи фінансувати певні послуги й забезпечувати право на отримання безкоштовних медичних послуг. За даними джерел процес стандартизації медичної допомоги в Україні розпочався понад 20 років тому із запровадження принципів господарчого механізму. У 1998 р. Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України видало накази, щодо впровадження галузевих стандартів у практику охорони здоров'я.

Процес стандартизації в Україні дозволяє поділити усіх зацікавлених в цьому фахівців на три умовні категорії.

1. Перша категорія – це прцівники медичної спільноти, для яких впровадження стандартів, служить як перепустка у світове наукове співтовариство.

2. Друга категорія – це медичні та парамедичні функціонери, які виконують функцію технологічно-методологічного забезпечення процесу.

3. Третя категорія – це лікарі, які розглядають особистісну відповідальності перед пацієнтом. Для них прагнення до впорядкування діяльності походить із внутрішньої потреби жити за правилами.

У чому головна ідея медичної стандартизації? У книзі «Діти Гіппократа» італійського письменника Джузеппе д'Агата є дуже цікава фраза: «Допоки усі лікарі не будуть у змозі одному й тому ж хворому встановити ідентичний діагноз та призначити ідентичне лікування, говорити про медицину як про науку всерйоз неможливо». Ця цитата, як на мене, дуже влучно формулює сенс доказової медицини або стандартизації дій у межах клінічної медицини. Сьогодні українська медицина далека від такого становища, хоч від моменту цього висловлювання минуло більше 60 років.

Отже, стандартизація медичної допомоги – це веління часу, абсолютний імператив. Не можуть пацієнти залежати від того, з яким лікарем їм пощастило зустрітися. Сенс стандартизації медицини полягає в тому, аби для кожного пацієнта, незалежно від того, де він проживає, із лікарем якої кваліфікації йому поталанило або не поталанило мати справу, були доступні найкращі з існуючих натеper методів діагностики та лікування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Електронний ресурс. Режим доступу: [<https://pidruchniki.com/>].
2. Електронний ресурс. Режим доступу: [<http://doz-kherson.com.ua/>].
3. Електронний ресурс. Режим доступу: [<https://ipag-kiev.org.ua/>].
4. "Путівник читача медичної літератури "Гордон Хайятт.

МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Соловйов Д. О.

НК – Стеців І. І., канд. екон. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Важливість служби цивільного захисту у національній безпеці посилилася п.17 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII [1] де органи і підрозділи цивільного захисту віднесено до суб'єктів забезпечення національної безпеки.

Цивільний захист (надалі ЦЗ) - це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період. До сил ЦЗ належать: 1) Оперативно-рятувальна

служба цивільного захисту; 2) аварійно-рятувальні служби; 3) формування цивільного захисту; 4) спеціалізовані служби цивільного захисту; 5) пожежно-рятувальні підрозділи (частини); 6) добровільні формування цивільного захисту.

Основними завданнями спеціалізованих служб є: участь у розробленні планів реагування на надзвичайні ситуації, планів цивільного захисту на особливий період; здійснення заходів з переведення спеціалізованих служб до функціонування в умовах надзвичайної ситуації та особливого періоду; підготовка та забезпечення готовності до дій за призначенням спеціалізованих служб; організація та проведення навчання за програмою спеціальної підготовки фахівців певної спеціальності, які входять до складу спеціалізованої служби; підтримання у готовності техніки і майна спеціального призначення для виконання завдань з цивільного захисту в мирний час та особливий період; і тд.[2]

Сили ЦЗ здійснюють медичний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, завдання із забезпечення техногенної та пожежної безпеки, аварійно-рятувальні операції та ін., становить небезпеку та загрозу здоров'ю, що надання своєчасної належної медичної допомоги та реабілітації.

Працівники служб ЦЗ дуже часто перебувають в небезпечних для життя ситуаціях, саме тому потрібно зосередити увагу на медичному забезпеченні та реабілітації.

Особи рядового і начальницького складу, рятувальники, курсанти, ветерани, ветерани війни та прирівняні до них особи, які працюють у системі ДСНС України, стають на медичний облік за місцем проходження служби (навчання, роботи);

Головними напрямками діяльності закладів охорони здоров'я ДСНС України є:

- надання медичної допомоги хворим у встановленому для кожного окремого закладу обсязі;
- профілактика захворювань;
- організація та проведення диспансеризації;
- проведення обов'язкових медичних оглядів кандидатів на службу до ДСНС України, осіб рядового, начальницького складу та рятувальників, курсантів навчальних закладів цивільного захисту осіб, які бажають вступити до навчальних закладів ЦЗ;
- організація і проведення санаторно - курортного лікування та медико-психологічної реабілітації;
- здійснення санітарно-гігієнічних заходів в органах, підрозділах та закладах ДСНС України [3].

Реабілітація – важливий аспект міцного здоров'я працівників служб ЦЗ. Якісна реабілітація, як і все інше медичне обслуговування є першочерговим завданням. Фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників органів та підрозділів цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Також, рятувальники мають право на безоплатне проходження медико-психологічної реабілітації у закладах охорони здоров'я та реабілітацію в центрах у порядку, встановленому Кодексом ЦЗ [2].

Перевіркою ефективності використання коштів виділених на забезпечення діяльності сил ЦЗ, Рахунковою палатою України було

встановлено, що через необґрунтовані управлінські рішення, які ухвалювали керівники ДСНС різного рівня, у 2016 році – I-му півріччі 2017 року з порушенням чинного законодавства витрачено 108,0 тис. грн, непродуктивно – 51392,0 тис. грн, а також допущені порушення законодавства при управлінні та обліку майна і ресурсів на 8874,9 тис. гривень. Крім того, мало місце неефективне управління бюджетними асигнуваннями на суму 310000,0 тис. грн, які понад два місяці не використовувалися. Не забезпечила належного використання бюджетних коштів існуюча в ДСНС система внутрішнього контролю, внаслідок чого мали місце порушення бухгалтерського обліку та порядку складання бюджетної звітності, що призводило до недостовірності даних та створювало передумови незаконного і неефективного їх використання органами і підрозділами цивільного захисту [4].

За проведеними дослідженнями можна зробити наступні висновки:

- проблеми медичного забезпечення та реабілітації працівників служб ЦЗ ДСНС полягають в малій кількості закладів з відповідним обладнанням;
- недостатнє фінансування медичних закладів, як наслідок недостатня кількість та якість медичного обладнання;
- нормативно-правове забезпечення, що регулює питання медичного забезпечення та реабілітацію працівників служб ЦЗ ДСНС потребують доопрацювання.

Для покращення ситуації слід запропонувати:

- 1) здійснювати належне фінансування відповідно до потреби у медичних послугах;
- 2) ефективно використовувати кошти, що скеровуються на забезпечення діяльності служб ЦЗ;
- 3) забезпечити наявністю інформації, щодо фактичного стану ситуації в медичних закладах для прийняття відповідних управлінських рішень;
- 4) удосконалити систему внутрішнього контролю, в тому числі внутрішнього аудиту, а також підвищення кваліфікації їх працівників.

Усунення вказаних недоліків та здійснення запропонованих заходів, на наш погляд, сприятиме наданню належної медичної допомоги та реабілітації, як наслідок збереже та покращить стан здоров'я працівників системи ЦЗ ДСНС, що дозволить ефективно виконувати покладені на них важливі функції та завдання по забезпеченню цивільного захисту населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. «Про національну безпеку України» Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246>.
2. «Кодекс цивільного захисту України » від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI [Електронний ресурс]/ - режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. «Про затвердження Порядку організації медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій» №z1095-14 [Електронний ресурс]/ - режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-14>.
4. Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності сил цивільного захисту. Затверджено рішенням Рахункової палати від 13.09.2017 № 18-1 [Електронний ресурс]/ - режим доступу: <http://consultant.parus.ua/doc=0AV7P84455>.

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ДЕЗАДАПТОВАНИХ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Станько В. Я.

НК – Черненко О. М., канд. мед. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Актуальність теми полягає в тому, що у даний час наша країна переживає як політичну, так і економічну нестабільність. Це все відображається зазвичай на самому вразливому прошарку суспільства – на дітях і підлітках, тобто на нашому майбутньому. Вони найбільш глибоко сприймають всі процеси в суспільстві, сім'ї. Внаслідок цього змінюється їх поведінка, яка не завжди є адекватною нормам і правилам. Отже, вивчення методів виховання дезадаптованих дітей є нагальною проблемою. Виявлення психічних порушень у дитини або підлітка є першим кроком на шляху профілактики шкільної дезадаптації. Послідовність даної роботи складається з етапів:

- 1) визначення клінічних особливостей, типологічної й нозологічної приналежності патологічного стану;
- 2) вироблення тактики виховання психічно хворої дитини;
- 3) соціально-педагогічної корекції;
- 4) динамічного спостереження й контролю;
- 5) лікування;
- 6) застосування необхідних соціально-реабілітаційних заходів.

У практиці виховання існує безліч термінів, що позначають соціально дезадаптованих дітей: недисципліновані, важкі, педагогічно запущені, соціально запущені і т.д. Найчастіше ці терміни вживаються як синоніми.

Перетворення людського індивіда в особистість відбувається в процесі соціалізації. Соціалізація – це процес входження дитини в соціальне середовище, що включає в себе засвоєння мови, норм поведінки, моральних цінностей. Процес входження дитини в соціальне середовище під керівництвом дорослої людини називається вихованням, яке являє собою комплекс впливів, що забезпечують соціалізацію індивіда. Основним завданням дорослого тут є передача дитині тих моральних цінностей і норм поведінки, які відповідають вимогам суспільства. Якщо ж дитина не засвоює позитивний соціальний досвід, не може адаптуватися до зразків поведінки й вимог вихователя (який у даній ситуації персоніфікує для дитини соціум у цілому), то процес соціалізації порушується, а поведінка дитини стає соціально дезадаптованою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Леонтьев А. «Деятельность. Сознание. Личность». — М., 2007.
2. Р. Берн, Д. Бирн, Б. Джонсон «Социальная психология». Спб, 2003.

ОРГАНІЗОВАНЕ МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРКАЩИНИ У ХІХ СТОЛІТТІ

Стась А. С.

НК – Косяк С. М., канд. іст. наук

Черкаська медична академія

Сучасна медицина (від лат. *ars medicina* – «лікувальне мистецтво», або «мистецтво зцілення») – це система наукових знань і сукупність практичних заходів, спрямованих на запобігання хворобам, лікування хворих та охорону й зміцнення здоров'я людини [1, 315]. Вона склалася в результаті тривалого історичного процесу. Стан медицини визначається рівнем розвитку суспільства, його соціально-економічним становищем та досягненнями у розвитку науки, техніки і загального рівня культури населення.

У ХІХ столітті захворюваність населення на території Черкащини була досить високою. Причинами стали і хронічне недоїдання, і виснажлива праця та важкі побутові умови. Лікування хворих було платним. Лише для військово-штатних команд виділялися певні суми на лікування та придбання медикаментів. Внаслідок тяжких соціальних умов і низького санітарного рівня серед населення часто спалахували епідемії віспи, холери, дизентерії, скарлатини та інших захворювань [2, 22].

Слід зазначити, що загалом медичне обслуговування жителів краю в ХІХ столітті було на низькому рівні. Проте, неможливо залишити поза увагою значну позитивну роль яку відігравали перші лікарі, фельдшери та акушери в організації системи охорони здоров'я населення. Вони були активними учасниками всіх санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів. На жаль, їхня праця не завжди давала швидкий і дієвий результат, причиною цього була відсутність загальнодержавної системи боротьби з епідеміями і все обмежувалось лише локальними місцевими заходами.

На початку століття на Черкащині було створено декілька так званих економічних (поміщицьких) лазаретів для лікування селян-кріпаків, що фактично стало одним з перших кроків на шляху до організованої медицини краю.

Наприкінці 1805 року в Черкасах було відкрито першу лікарню для «нижчих чинів військово-штабної команди». Згодом в ній почали лікувати і міських мешканців (у наш час це Перша міська лікарня).

У рапорті повітового лікаря Київської лікарської управи дається опис лікарні: «Комната, в коей больные помещаются, с одним окном и с одной дверью, при одной варистой печи, не способна вместить в себе более четырех человек при надзирателе оных, а при том в невыгодном и тесном месте состоит оно по отводу градской полиции. Пищу по неположению даже и трудно болящих не имеют с собой, но питаются тем, что хозяин постояльца пожалует, или что можно выпросить у оногo» [3].

У двадцятих роках ХІХ століття лікарню в Черкасах було переведено в інше приміщення і розширено до десяти ліжок. Проте, становище хворих в ній залишалось без змін.

У 1832 році наказом по Київському губернському правлінню було запропоновано Черкаській міській думі розпочати будівництво лікарні на

30 ліжок. Спорудження її розпочалося у 1834 році та було завершено за рік. Будівля лікарні була дерев'яною на кам'яному фундаменті. Вона мала 15 ліжок, тому що частину приміщень було відведено під житло доглядачу, фельдшеру і лікарняній служниці. Працював у цій лікарні Іван Филипович. Він був третім лікарем від початку організованої медицини в Черкасах [4].

На початку 1844 року в Черкасах було введено посаду «городового» лікаря. До його обов'язків входило завідування лікарнею, обслуговування тюремного лазарету. Він виконував усі медико-санітарні функції у місті. Першим обійняв цю посаду доктор медицини Петро Флот.

Слід зазначити, що плата за лікування у лікарні була досить високою, хворим не вистачало медикаментів, постільної та натільної білизни. В одному з річних звітів по Черкаській лікарні зазначалося, що: «...для мужчин нет подштаников, тулупов и сапогов, для женщин – больничного женского платья» [5].

У 1861 році у Мошнах та Городищі було відкрито громадсько-власницькі лікарні, які утримувались частково громадським коштом та частково коштом володарів маєтку. Мошенська лікарня мала чотири палати, десять постійних ліжок. Очолював Мошенську лікарню лікар Т. І. Куклярський, а Городищенську – А. Г. Сікорський. При лікарнях були фельдшери, акушерки і повитухи. Лікування було безкоштовним.

Не дивлячись на організаційні труднощі, у 1887 році у місті Городище було організовано перший на Черкащині комітет Червоного Хреста. Його очільником став Михайло Філіпченко який доклав багато зусиль до поширення серед населення необхідних знань з питань санітарної культури та охорони здоров'я. Комітет під його керівництвом провів велику роботу по боротьбі з епідемією холери на території краю у 1892 році.

У 1890 році в Черкасах було збудовано ще одну лікарню – єврейську на 20 ліжок. Обслуговували хворих один лікар, два фельдшери і акушерка. Кошти на будівництво були зібрані єврейською общиною міста.

Крім названих вище лікарень, медичну допомогу населенню надавали казенна лікарня в Білозір'ї на десять ліжок з дільничним повітовим лікарем та заводська лікарня при Маріїнському цукровому заводі, також на десять ліжок.

Підсумовуючи зазначимо, що до кінця XIX століття становище з медичним обслуговуванням і охороною здоров'я населення Черкащини залишалося без змін. Медичну допомогу населенню краю надавали шість лікарень. У розрахунку на кількість населення це складало приблизно 12 тисяч жителів на одну лікарню.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Медична енциклопедія / за заг. ред. П. І. Червяка. Нац. акад. мед. наук України. Вид. 3-є, допов. Київ: Просвіта, 2012. 1503 с.
2. Духовна спадщина Черкаського краю. Хрестоматія з історії культури Черкащини / упоряд. Г. В. Суховершко. Черкаси: БРАМА-ІСУЕП, 2000. 208 с.
3. Рапорт повітового лікаря Київської лікарської управи (Державний архів Черкаської області). Ф. 8. Оп.1.Спр.10. Арк. 9.
4. Державний архів Черкаської області. Ф. 8. Оп.1. Спр.96. Арк. 13.
5. Звіт по Черкаській лікарні (Державний архів Київської області). Ф. 13. Оп.1.Спр.2997. Арк. 48.

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Цюра К. М.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

НК – Спіркіна О. О., канд. іст. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Реабілітація як спосіб відновлення порушених функцій організму відома з давніх часів. Ще давньоєгипетські лікарі використовували деякі прийоми трудової терапії для більш швидкого відновлення своїх пацієнтів. Лікарі Стародавньої Греції та Риму також використовували в лікувальних комплексах фізичну активацію пацієнтів і трудову терапію [1]. Крім того, вони використовували масаж як гігієнічний та лікувальний засіб і з метою підвищення працездатності.

З 13 ст. і до нині на території сучасної Бельгії містечко Гіль стало соціально-реабілітаційною колонією для психічно хворих людей. Подібні колонії створювались і в Німеччині, Франції, Італії, Іспанії [2]. З 18 ст. медична реабілітація в Європі все більше поєднується з елементами психологічної підтримки пацієнтів. Тоді ж іспанські лікарі помітили, що ті хворі, які в процесі свого лікування доглядали за іншими пацієнтами, видужували швидше, ніж ті, хто був у своєму лікуванні пасивний. За наказом Петра I на Кам'яному острові у м. Санкт-Петербург були створені відділення для видужуючих матросів, де активно застосовувалася працетерапія. У 1887 р. у м. Петербург виник перший в Росії центр відновного лікування поранених на російсько-турецькій війні [1].

Перша світова війна стала особливим стимулом для розвитку різних видів реабілітації. Так, у Великій Британії були створені ортопедичні госпіталі для лікування інвалідів війни. Там широко застосовували працетерапію. У 1917 р. у США була вперше організована Асоціація відновної терапії [3]. Спочатку реабілітаційні програми були найбільш повно розроблені в ортопедії. Так, в 1930-ті рр. 20 ст. в СРСР Г. Ф. Ланг розробив принципи відновного лікування хворих з серцево-судинними захворюваннями [1]. У цей період були відкриті тисячі санаторіїв та курортів. Надалі реабілітаційні комплекси в умовах санаторіїв стали розроблятися для хворих, що перенесли гостре порушення мозкового кровообігу, оперативне втручання на органах шлунково-кишкового тракту, хворих з патологією нирок, шкіри.

Після Другої світової війни заходи, спрямовані на професійне навчання інвалідів, їх диспансеризацію, відновлення у них працездатності стали ще більш актуальними. У цей час був заснований відділ реабілітації при ООН, міжнародне товариство реабілітації та товариства в окремих країнах, науково-дослідні інститути в СРСР, Англії, США. Так, у США в 1945 р. було 26 навчальних закладів для підготовки спеціалістів-реабілітологів, почала зростати кількість установ, які використовували різні види фізичної активації пацієнтів для вирішення їх психологічних проблем.

У 1946 р. у м. Вашингтон, США був проведений конгрес з реабілітації хворих на туберкульоз, де до них вперше офіційно застосували поняття «реабілітація».

У 1967 р. у м. Прага міністри охорони здоров'я і соціального забезпечення ряду східноєвропейських країн прийняли резолюцію, що дає розширене визначення реабілітації «як динамічної системи взаємопов'язаних компонентів (державних, соціально-економічних, медичних, професійних, психологічних, педагогічних та інших), направленої на попередження розвитку патологічних процесів, що призводить до тимчасової або стійкої втрати працездатності, на ефективне і раннє повернення хворих і інвалідів в суспільство, і до суспільно корисної праці» [4].

Таким чином, реабілітація як кінцева мета є повне або часткове відновлення (збереження) особистого і соціального статусу хворої людини або тієї, що починає хворіти.

У прийнятій у 1982 р. Генеральною Асамблеєю ООН Всесвітній програмі дій щодо інвалідів задекларовано право інвалідів на рівні з іншими громадянами можливості, поліпшення умов життя з урахуванням надбань економічного та соціального розвитку. Було визнано, що позбавлення інвалідів права брати участь у житті суспільства може причинити збитки (матеріального і нематеріального характеру), що перевищуватимуть прямі втрати від їх утримання. Розроблено нові концептуальні підходи до реалізації прав інвалідів: відмова від добродійності на користь підходу, що ґрунтується на створенні рівних можливостей та упередженні інвалідності.

Сучасне розуміння реабілітації тісно пов'язане із соціальним контекстом. Наразі під реабілітацією розуміють як відновлення психічного здоров'я людини, так і її інтегрування в соціум, сприяння в набутті статусу рівноправного члена суспільства. Соціальна реабілітація – це система заходів, що має на меті якнайшвидше і найбільш повне відновлення здатності до соціального функціонування людей з особливими потребами, інвалідів та інших уразливих категорій населення [5].

Дослідження історичного аспекту соціальної реабілітації дає змогу правильно оцінити значення кожного етапу для подальшого розвитку теорії соціальної реабілітації, узагальнити сучасну практику і виявити причини сучасного стану цієї галузі педагогічної науки. Таке дослідження сприяє попередженню спроб поспішного, науково необґрунтованого розв'язання складних соціально-педагогічних проблем в умовах будівництва демократичного суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевчук В. І., Яворенко О. Б., Беляєва Н. М., Шевчук С. В. Реабілітація інвалідів: монографія. Вінниця: ФОП Данилюк В. Г., 2012. 216 с.
2. Кабанов М. М. Реабилитация психических больных и качество их жизни (к вопросу об охране психического здоровья) // Социальная и клиническая психиатрия. 2001. №1. С. 22–27.
3. Панина И. А. Актуальные вопросы медико-социальной экспертизы и реабилитации больных с профессиональными заболеваниями / Панина И. А., Левиков Г. В. // МСЭ и реабилитация. 2001. №3. С. 19–24.
4. Оцінка ступеня обмеження життєдіяльності хворих з дисциркулярними енцефалопатіями: Метод. рекомендації. Старожук Л. О., Римша С. В., Беляєва Н. М. Вінниця, 2004. 22 с.
5. Волкова О. В. Социальная реабилитация как направление социальной работы // Психолого-педагогический журнал «Гаудеамус». 2006, №2 (10). С. 171–176.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Шеремета А. О.

НК – Міненко О. В., канд. філол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Для країни, яка знаходиться в процесі активної війни з агресором, проблема інклюзивної освіти є однією із вагомих. За останні роки війни кількість людей з інвалідністю збільшилася у декілька разів. І питання їх соціалізації, в тому ж числі через підвищення професійного рівня і переорієнтації є надзвичайно актуальним.

В Україні словосполучення «інклюзивна освіта» почало активно використовуватися лише останні кілька років. Було адаптоване законодавство і перші зміни почали впроваджуватися на рівні загальноосвітніх шкіл. Інклюзивна освіта – це забезпечення рівного доступу до навчання у загальноосвітніх закладах. Це не лише інтеграція дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище, а й організація спільного навчання, яке охоплює всіх дітей.

Інклюзивне навчання означає, що всі учні можуть навчатися в школах за місцем проживання, в загальноосвітніх класах, в яких в разі необхідності їм буде надаватися підтримка як у навчальному процесі, так і з перепланування школи, класів, програм і діяльності з тим, щоб всі учні, без винятку, навчалися і проводили час разом.

На користь інклюзивної освіти в Україні та закордоном вироблено чимало теоретичного і практичного матеріалу. За інклюзивну освіту, в першу чергу, активно виступають самі батьки дітей із інвалідністю, а також громадські та благодійні організації, які мають дотичний профіль діяльності. Досвід європейської інклюзії, що вже має позаду десятиліття успішних напрацювань, говорить сам за себе, адже показує неабияку перспективність та успішність такого навчально-розвивального напрямку [1, 207].

Слід зауважити, що зараз залишається проблема доступності дітей з особливими освітніми потребами до шкіл та інших закладів освіти. Як наголошувала колишній міністр освіти України Лілія Гриневич «Ще мало закладів з архітектурною доступністю вище першого поверху». Також недостатньо уваги приділяється доступності пришкільних територій: наявність під'їздів, паркувальних місць для осіб з інвалідністю, зокрема, для підвезення дітей на візках, обладнаних спортивних майданчиків для дітей з інвалідністю тощо. Занадто мало закладів освіти обладнано спеціальними туалетними кімнатами.

Статистика вказує на те, що сучасна система навчання дітей з інвалідністю не забезпечує проголошеного права на освіту і створює штучну ізоляцію, що призводить до зниження соціальної компетентності цих дітей та масової інституалізації в подальшому. Тому запровадження інклюзивних підходів у галузі освіти повністю відповідає головним демократичним засадам і цінностям, а це, у свою чергу, потребує від держави формування нових підходів до освітньої політики стосовно осіб

з інвалідністю. У зв'язку з цим можна окреслити кілька умов, які є визначальними в успішності інтеграційних процесів: стала соціальна державна політика, зорієнтована на інтеграцію всіх без винятку членів суспільства; реалізація практик ранньої інтервенції і проведення корекційно-розвивальних заходів; соціальна підтримка і допомога сім'ям дітей з порушеннями психофізичного розвитку; обмеження практики (по можливості) навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах сегрегації; розроблення законодавчої бази інклюзивного навчання осіб з порушеннями психофізичного розвитку; створення і розширення системи освітньої і професійно-трудової підготовки й інтеграції осіб з порушеннями розвитку в державні і недержавні структури; формування толерантного ставлення до осіб з порушеннями психофізичного розвитку [2].

При розв'язанні специфічних завдань у навчальному закладі необхідно враховувати кілька тісно взаємопов'язаних факторів: перегляд змісту і методів вищої освіти для підготовки педагогів до роботи в інклюзивних закладах, що враховують своєрідність реалізації освітньої парадигми, орієнтованої на пізнання і врахування індивідуальних потреб особливих учнів залежно від віку, характеру, ступеня порушення, якостей особистості; необхідність підтримки

високого рівня викладання, що зумовлює пошуки «власного стилю» викладання, який повинен характеризуватися високим професіоналізмом та індивідуальним підходом до кожного студента, використання інтерактивних форм навчання, що дають змогу вже з самого початку навчання долучити студентів до практичної діяльності в рамках інклюзивної освіти; налагодження тісної взаємодії викладачів ЗВО з інклюзивними освітніми закладами для уточнення змісту навчальної і виробничої практик та проведення наукових досліджень [3, 56].

Отже, інклюзивне навчання повною мірою не є альтернативою спеціальній освіті. Воно значно розширює її можливості. Інклюзивні школи мають працювати в тісному зв'язку зі спеціальними загальноосвітніми навчальними закладами, використовуючи напрацьовані методики роботи з дітьми тієї чи іншої нозології, залучати до консультування спеціалістів із багаторічним досвідом роботи з такою категорією дітей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Данілавичюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 287 с.
2. Корнієнко С. Інклюзивна освіта як пріоритетний напрям державної політики України у сфері освіти дітей з інвалідністю/ С. Корнієнко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2012. - № 2. - С. 226-231.
3. Гевко І. Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку// Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського, Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової. – № 1 (64), лютий 2019. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. – 294 с.

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Шмиголь А. О.

НК – Радзівєвська І. В., канд. пед. наук, доцент

Черкаська медична академія

Нині в Україні актуальність проблеми психічного здоров'я зумовлена реаліями життя. Сучасні умови життєдіяльності людини пов'язані з особливостями, які ставлять високі вимоги до індивідуально-психологічних властивостей і психічних функцій організму.

В умовах трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування самодостатньої, цілісної та внутрішньо гармонійної особистості. Однак на тлі суспільних негараздів, нестабільності повсякденних умов життя та труднощів пристосування до них є складним завданням для особистості. Неприятливі соціальні, психологічні, економічні чинники спричиняють психічну перенапругу й можуть викликати негативні зрушення в психічному стані людини та формування нервово-психічних розладів. Усе це негативно позначається на психічному здоров'ї людини.

Людське життя є найвищою суспільною цінністю, тому перед суспільством постає ряд актуальних завдань, серед яких найважливішим є вирішення проблем збереження психічного здоров'я та формування до нього ціннісного ставлення.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що проблему психічного здоров'я науковці розглядають з урахуванням такого розуміння особистості, яке складається в рамках тієї чи іншої теоретичної концепції особистості. Н. Бачерніков, В. Петленко і Є. Щербина визначають психічне здоров'я як такий відносно стійкий стан організму особистості, який дає можливість людині усвідомлено, враховуючи свої фізичні й психічні можливості, а також навколишні природні й соціальні умови, здійснювати та забезпечувати свої індивідуальні й суспільні (колективні), біологічні та соціальні потреби на основі нормального функціонування психофізичних систем, здорових психосоматичних і соматопсихічних відносин в організмі [1]. Іншими словами, психічне здоров'я – це стан головного мозку, що забезпечує адекватну інтелектуальну, емоційну і свідомо-вольову взаємодію організму з середовищем.

Психічне здоров'я людини об'єднує три складових :

1) Інтелектуальне здоров'я – стан головного мозку, що забезпечує протікання пізнавальних психічних процесів (сприйняття, пам'ять, увага, мислення), за допомогою яких відбувається реалізація конкретної тактики і стратегії вирішення актуальних завдань. Основними показниками інтелектуального здоров'я є: коефіцієнт інтелекту (IQ); швидкість перемикання уваги; обсяг пам'яті (слухової, зорової тощо).

2) Емоційне здоров'я – стан організму, що забезпечує управління емоціями, емоційний фон перебігу психічної діяльності. Емоційні функції

забезпечуються вегетативною нервовою системою у взаємодії зі структурами головного мозку. При емоціях відбуваються зміни в діяльності органів дихання, травлення, серцево-судинної системи, залоз внутрішньої секреції, скелетної і гладкої мускулатури тощо. Емоційне здоров'я людини характеризується потребою піклуватися про інших, про себе, характером відносин з іншими людьми (психічно здорові люди чуйні і доброзичливі, мають гарне почуття гумору), емоційною стійкістю, здатністю до плідної та ефективної праці.

3) Характерологічне здоров'я – стан мозку, що забезпечує свідомовольову взаємодію організму з середовищем. Виявляється в якостях і рисах особистості, моральних цінностях, ідеалах, змісті і спрямованості процесу діяльності, рівні домагань і реалізації потреб, ступені мобілізації для досягнення мети тощо.

Крім перерахованих вище, вчені визначають такі шість складових психічного здоров'я та благополуччя [2] :

1. Першою і найважливішою складовою є прийняття себе як людини, що гідна поваги. Це центральна ознака ментального здоров'я людини.

2. Уміння людини підтримувати позитивні, теплі, довірливі відносини з іншими.

3. Автономність – це незалежність і здатність людини регулювати свою поведінку зсередини.

4. Екологічна майстерність – здатність людини активно вибирати і створювати власне оточення, яке відповідає її психологічним умовам життя.

5. Наявність мети в житті, а також діяльність, спрямована на досягнення цієї мети.

6. Самовдосконалення – потреба реалізації себе і власних здібностей, а також відкритість новому досвіду.

Підсумовуючи вищевикладене, у психологічному контексті можемо визначити психічне здоров'я як відносно стійкий стан особистості, який дає можливість людині усвідомлено, враховуючи свої фізичні й психічні можливості, а також навколишні природні та соціальні умови, задовільняти індивідуальні, біологічні та соціальні потреби на основі нормального функціонування психофізичних систем, що забезпечують досягнення емоційного благополуччя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бачерніков Н.Є. Философские вопросы психиатрии / Н.Є. Бачерніков, В.П. Петленко, Є.А. Щербина. – К., 1985. – С. 35–36.

2. Юрценюк О.С. Психічне здоров'я, його основні ознаки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bsmu.edu.ua/uk/news/digest/3518-psihichnezdorovya-yogo-osnovni-oznaki>.

ALTERNATIVE WAY OF EXIT FROM THE CRISIS SITUATION

Yeroshevich M. M., Melnyk M. V.

NK – Horenko L. M., c. h. s., docent

*Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chornobyl Heroes
of National University of Civil Defense of Ukraine*

Among modern scholars in the field of crisis psychology there is one, who is special approach - Mikhail Khasminskiy. According to his statement, the reason for psychological problems lies in the shift of values.

Anyone in his life many times is experiencing crises, but you can go through them updated, or you can get stuck [1]. To get out of the crisis, you need to rely on something strong and reliable. Our ancestors had such a stronghold - it was faith. They were much more deeply integrated into religion. Religion is not only the sacred work of the soul through prayer, self-restraint, forgiveness and other opportunities, in terms of psychology, it is also a unique way of structuring the individual. Thanks to her, a person knows that the most important thing in life and what is secondary, what is possible and what is not possible, and builds one's life according to these priorities. Religious base can make the situation more understandable and help in the solution of almost all stages and types of crises. The death of the spiritual life leads us to a massive crisis of consciousness and distress in the field of psychological and mental health.

200 years ago there were no psychologists, no psychotherapists, no antidepressants. How did our ancestors survived the loss of loved people, the violence of wartime, serious illnesses, family conflicts? And why in our time we no longer cope with crises on our own?

Today, a huge flow of information is pouring out on us, and mostly it is information noise. How the information field is constructed? The emphasis is on different opinions, but not on a reasoned, The catastrophe is that anyone can make any superficial and often false statement, for example on the internet, thousands of people will read, listen and believe in its truth.

Mykhailo Hasminsky gives us an example. Maybe you heard: «The parents said that the elders should be respected? But this is their opinion, and I have another: «if they interfere with life, you can put them in a dorm». Analyzing this statement in terms of selfish life logic, it is difficult to dispute something. In this situation, the man who says a lot about the elders didn't bring respect to others. He has the authority of casual people: bloggers, TV and radio broadcasters.

A person is lost from infinite thoughts, imposed surrogates of values. It can't structure information flows because there is no structure within it. It has become a screw in a consumer society, where a person's value is determined by his purchasing power. We are imposed by a list of needs: self-realization, recognition, social status, etc.. But it doesn't make a person happy, because a happy one who has satisfied the needs of the soul, which is different from the above list. The main and only need of the soul is love.

Therefore, according to Mykhailo Khasminsky [1], exit - return to proven values. A person with a built-in priority system treats death, loss, hardship and experiences them differently. She understands that pain is not evil, but a means of

taking care of ourselves, and the trial can actually be the salvation of humility, perhaps prayer, inner work can be obtained more than through the complaints, the cruelty and the accusation of everyone around.

In addition, one may wonder why there are many divorces today? The author suggests asking people what love is? The explanation will begin: they say, it is such a feeling when we are happy together ... But also the companions of the glass often have this feeling! But our ancestors understood love not as a feeling, but as a sacrifice: forgiveness of another, common creation, mutual understanding. How much you can donate to a person for free is how much you love him. Today, in the family, often everyone selfishly wants to get something for themselves from this union.

The course of crises in people is connected with the outlook. If we want to be healthy mentally, we must keep our soul hygiene.

In fact, the experience of the generations who lived before us speaks about it. They understood it well, saw it, felt the results and passed it on to the children. Perhaps we should do the same.

LITERATURE

1. Хасьминский М. Кризисный психолог: «Причина психологических проблем – в смещении ценностей» / М. Хасьминский // Электронні дані. – Режим доступу: <http://khasminski.ru/krizisnyi-psiholog-prichina-psihologicheskikh-problem-v-smeshhenii-tsennostey>. – (дата звернення 18.01.2018 р.). – Назва з екрану.

2. Лейбман А. В. Формула Бога. Как работают системные расстановки и Единое информационное поле Вселенной / А. В. Лейбман, В. А. Дюков. — СПб.: ИГ «Весь», 2015. — 336 с.

АВТОРСЬКИЙ ПОКАЖЧИК

Алексєєв А. Г.....	123	Ковбун С. В.....	194
Анкушева А. М.....	133	Козак С. В.....	26
Антонюк М. С.....	69	Колодочка Н.....	28
Артепчук В. В.....	134	Корецький Ю. О.....	30,88
Білека А. А.....	15	Корнієнко М. В.....	196
Богун Л. В.....	185	Косяк С. М.....	215
Болбас О. М.....	130	Кравченко О. П.....	148
Бомко О. І.....	71	Кривий М. В.....	90
Борисенко Є. О.....	73	Кривицький Ю. В.....	155
Борнівська В. І.....	136	Кривулькін І. М.....	98
Бородіна О. Р.....	5	Кришталь М. А.....	136
Вдовиченко О. М.....	138	Кришталь Т. М.....	145,153,165,175
Верещак В. О.....	141	Крічкер О. Ю.....	65
Вовк Н. П.....	69	Крук О. В.....	149
Галанченко Р. Р.....	75	Кузнецова Л. В.....	128
Головач М. М.....	7	Куліца О. С.....	117,206
Головчук В.....	11	Купчак М. Я.....	113
Голубенко К. С.....	77	Литвин Т. О.....	152
Гонтар З. Г.....	26	Малець Д. Р.....	199
Гончаренко І. В.....	188	Маличенко Н. А.....	32
Горбаченко Ю. М.....	73,85,92,109, 111,124,134	Манушина Р. І.....	120
Горенко Л. М.....	223	Мартин О. М.....	71
Горобець В. О.....	79,82	Марчук Д. В.....	34
Грибенюк Г. С.....	95	Мельник О. Г.....	63,86,177
Гулевата А. В.....	143	Мельник М.....	153,223
Даценко В. О.....	13	Мельник Р. П.....	94
Демченко А. В.....	194	Миколенко В. А.....	61
Денисенко К. О.....	190	Миколенко Н.....	35
Домбровська С. М.....	30,83,149	Міненко О. В.....	202,219
Дробітько С. М.....	85	Мороз В. В.....	155
Дубович К. С.....	133	Мороз С. В.....	201
Дулгеров А. А.....	15	Мулик М. К.....	202
Дулгерова О. М.....	5,13,35,49,79	Нагла А. Ю.....	159
Єрошевич М.....	145,223	Негрун О. С.....	204
Журбинський Д. А.....	75,114,120	Нечко Ю. В.....	92
Завітій М. О.....	192	Нешпіль Ю. А.....	163
Загороднюк В. С.....	17	Новак О.....	165
Задорожна Г. О.....	148	Новосад Д. В.....	94
Засуньо С. С.....	19,50,53	Одинець А. В.....	37
Звіщик С. О.....	86	Омельчук В. С.....	206
Зозуля О. М.....	19	Орленко В. В.....	95
Іщенко І. В.....	22	Оснадчук В. В.....	39
Кибальна Н. А.....	82	Павкіна Н. А.....	98
Климась Р. В.....	37	Павленко О. П.....	99
		Павлютін Ю. М.....	41

Палій С. П.....	32	Стеців І. І.....	211
Панімаш Ю. В.....	39,104,168	Тараненко І. С.....	119
Паньків О. В.....	170	Тарасов С.....	28
Пасинчук К. М.	11,17,32,45,58,77, 106,119	Товпига Л. М.	67
Пендюра М. М.....	34,55,67,171	Томіленко А. Г.....	178
Перегін О. В.	45	Томіленко М. А.....	181
Петухова О. В.....	208	Усов Д. В.	143
Повстин О. В.	170,192,199,210	Федоренко Я. А.....	204
Позігун І. О.	47	Філоненко К. В.....	120
Прокопенко Д. В.....	49	Хлівна М. В.....	15
Радзієвська І. В.....	221	Хмиров І. М.....	83
Рожко В. Р.....	50	Цюра К. М.	217
Ручка А. В.....	109	Черненко О. М.....	201,214
Рябоконт В. В.....	174	Черниш А. І.....	117
Савченко Д. В.....	111	Чернов М. М.....	61
Садова О. В.....	210	Черський В. О.	123
Середа Д. В.....	37	Чорний В. О.	124
Скидан М. В.....	53	Чорномаз І. К.	90
Сковрон І. А.....	113	Чубань В. С.	7,65
Сокол О. І.....	55	Чубіна А. С.....	126
Соловей Є. О.....	114	Чубіна Т. Д.	99,141,152,159,181,183
Соловійов Д. О.	211	Швед Н. А.	71
Сологуб П. Д.	58	Шведенко І. О.....	128
Солопій Д. І.	117	Шеремета А. О.....	219
Солопінський В.....	175	Шевченко І. А.	130
Сопільник В. В.....	177	Шевченко І. І.....	130
Спіркіна О. О.....	188,190,217	Шмиголь А. О.....	221
Станько В. Я.....	214	Щедров Р. О.....	183
Стась А. С.....	215	Яценко І. А.	63,206

ЗМІСТ

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

<i>Бородіна О. Р., Дулгерова О. М.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	5
<i>Головач М. М., Чубань В. С.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ СИСТЕМ ЗАПОБІГАННЯ І РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ	7
<i>Головчук В., Пасинчук К. М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ	11
<i>Даценко В. О., Дулгерова О. М.</i> КОНСТИТУЦІЯ УНР 1918 РОКУ ЯК ВЕРШИНА ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ	13
<i>Дулгеров А. А., Хлівна М. В., Білека А. А.</i> ПРОБЛЕМИ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	15
<i>Загороднюк В. С., Пасинчук К. М.</i> ВІТЧИЗНЯНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	17
<i>Зозуля О. М., Засунько С. С.</i> ПРЕВЕНТИВНО-ПРИМУСОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	19
<i>Ищенко І. В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ	22
<i>Козак С. В., Гонтар З. Г.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ	26
<i>Колодочка Н., Тарасов С.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АТЕСТУВАННЯ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	28
<i>Корецький Ю. О., Домбровська С. М.</i> ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ	30
<i>Маличенко Н. А., Палій С. П., Пасинчук К. М.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ ВІДДІЛУ ЗАПОБІГАННЯ НС ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPOPУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЖЕЖАМИ	32
<i>Марчук Д. В., Пендюра М. М.</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ В ПРОТИДІЇ ПРАВOPOPУШЕННЯМ	34
<i>Миколенко Н., Дулгерова О. М.</i> СИСТЕМА ПОКАРАНЬ НА ЗАПОРІЗЬКІЙ СІЧІ	35

<i>Одинець А. В., Серета Д. В., Климаць Р. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО СПРОМОЖНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЄДИНОЮ ДЕРЖАВНОЮ СИСТЕМОЮ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	37
<i>Оснадчук В. В., Панімаш Ю. В.</i> ПОСИЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	39
<i>Павлютін Ю. М.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ	41
<i>Перегін О. В., Пасинчук К. М.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОСВІТИ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ).....	45
<i>Позігун І. О.</i> КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ЯК ДЖЕРЕЛО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....	47
<i>Прокопенко Д. В., Дулгерова О. М.</i> САЛІЧНА ПРАВДА ТА ЇЇ ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ.....	49
<i>Рожко В. Р., Засуцько С. С.</i> ЩОДО КРИТЕРІЇВ УТВОРЕННЯ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ НА ТЕРИТОРІЯХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	50
<i>Скидан М. В., Засуцько С. С.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ОСІБ, СТОСОВНО ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ СЛУЖБОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	53
<i>Сокол О. І., Пендюра М. М.</i> ЮРИДИЧНА КОЛІЗІЯ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ У СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	55
<i>Сологуб П. Д., Пасинчук К. М.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ.....	58
<i>Чернов М. М., Миколенко В. А.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ.....	61
<i>Яценко І. А., Мельник О. Г.</i> ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАГЛЯДОВО- ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДСНС УКРАЇНИ	63
<i>Krichker O. Yu., Chuban V. S.</i> GENDER-LEGAL EXAMINATION OF CIVIL PROTECTION SPHERE LEGISLATION	65
<i>Товпуга Л. М., Пендиура М. М.</i> CIVIL SECURITY OF CITIZENS.....	67

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

<i>Антонюк М. С., Вовк Н. П.</i> ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ».....	69
<i>Бомко О. І., Швед Н. А., Мартин О. М.</i> ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ	71
<i>Борисенко Є. О., Горбаченко Ю. М.</i> УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	73
<i>Галанченко Р. Р., Журбинський Д. А.</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ	75
<i>Голубенко К. С., Пасинчук К. М.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ У СФЕРІ ЦЗ	77
<i>Горобець В. О., Дулгерова О. М.</i> ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	79
<i>Горобець В. О., Кибальна Н. А.</i> СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ МОДЕЛІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЧАЛЬНИКІВ КАРАУЛІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	82
<i>Домбровська С. М., Хмиров І. М.</i> ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ	83
<i>Дробітько С. М., Горбаченко Ю. М.</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....	85
<i>Звіщик С. О., Мельник О. Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ	86
<i>Корецький Ю. О.</i> МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	88
<i>Кривий М. В., Черномаз І. К.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА В УКРАЇНІ ВЦІЛОМУ	90
<i>Нечко Ю. В., Горбаченко Ю. М.</i> ВИВЧЕННЯ ДИНАМІКИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ У МОЛОДИХ ОФІЦЕРІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	92
<i>Новосад Д. В., Мельник Р. П.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	94
<i>Орленко В. В., Грибенюк Г. С.</i> ПРОТИПОЖЕЖНЕ ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ	95

<i>Павкіна Н. А., Кривулькін І. М.</i> НЕОБХІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЕПОЛОЖЕННЯ ТА СУПУТНИКОВА НАВІГАЦІЯ У ВЕДЕННІ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	98
<i>Павленко О. П., Чубіна Т. Д.</i> ДОСВІД ПОБУДОВИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ КРАЇН БАЛТІЇ	99
<i>Панімаш Ю. В.</i> ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТІВ ДСНС УКРАЇНИ	104
<i>Пасинчук К. М.</i> ДСНС УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ОБ'ЄКТ РЕФОРМУВАННЯ	106
<i>Ручка А. В., Горбаченко Ю. М.</i> ФУНКЦІЇ КЕРІВНИКА ПІДРОЗДІЛУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПО УПРАВЛІННЮ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ	109
<i>Савченко Д. В., Горбаченко Ю. М.</i> КЕРІВНИЦТВО РОБОТАМИ З ЛІКВІДАЦІЇ АВАРІЇ НА РІВНІ «А» АТ «ДНІПРОАЗОТ»	111
<i>Сковрон І. А., Купчак М. Я.</i> ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ	113
<i>Соловей Є. О., Журбинський Д. А.</i> СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ	114
<i>Солопій Д. І., Черниш А. І., Куліца О. С.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ НС НА ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»»	117
<i>Тараненко І. С., Пасинчук К. М.</i> РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК НОВА ПАРАДИГМА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ	119
<i>Філоненко К. В., Манушина Р. І., Журбинський Д. А.</i> ЗАХИСТ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ ЯК КОМПЛЕКСНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА	120
<i>Черський В. О., Алексєєв А. Г.</i> АНАЛІЗ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ МАРШРУТІВ РУХУ АВТОТРАНСПОРТУ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	123
<i>Чорний В. О., Горбаченко Ю. М.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ЗВ'ЯЗКУ В УМОВАХ АВАРІЇ НА «ППО ЦЕХ ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ ПАТ ЗАЗ»	124
<i>Чубіна А. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	126
<i>Шведенко І. О., Кузнецова Л. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	128

<i>Шевченко І. І., Болбас О. М., Шевченко І. А.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВІДПОВІДНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВИМОГАМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	130
---	-----

Секція 3. Соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

<i>Анкушева А. М., Дубович К. С.</i> ГУРТКОВА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	133
<i>Артепчук В. В., Горбаченко Ю. М.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЗАХОДУ.....	134
<i>Борнівська В. І., Кришталь М. А.</i> ДО ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО РЕЗЕРВУ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ І ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НС.....	136
<i>Вдовиченко О. М.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ.....	138
<i>Верещак В. О., Чубіна Т. Д.</i> ПРОПАГАНДА: ВИЗНАЧЕННЯ, ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ВИДИ.....	141
<i>Гулевата А. В., Усов Д. В.</i> ДЕКЛАРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО «СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ».....	143
<i>Єрошевич М., Кришталь Т. М.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	145
<i>Задорожна Г. О., Кравченко О. П.</i> РЕФЕРУВАННЯ ТЕКСТІВ СТУДЕНТАМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	148
<i>Крук О. В., Домбровська С. М.</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	149
<i>Литвин Т. О., Чубіна Т. Д.</i> СУЇЦИД ЯК ФОРМА ВИЯВУ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ	152
<i>Мельник М., Кришталь Т. М.</i> РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ПІДРОЗДІЛУ ДСНС.....	153
<i>Мороз В. В., Кривицький Ю. В.</i> ЕКСПЛІКАЦІЯ АТЕСТАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЗА УМОВАМИ ПРАЦІ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	155
<i>Нагла А. Ю., Чубіна Т. Д.</i> ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....	159
<i>Нешпіль Ю. А.</i> РОЛЬ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	163

<i>Новак О., Кришталь Т. М.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС УКРАЇНИ.....	165
<i>Панімаш Ю. В.</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	168
<i>Паньків О. В., Повстин О. В.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ У СТРАХУВАННІ.....	170
<i>Пендюра М. М., Пендюра М. М.</i> ПРО ПРАВОВУ КУЛЬТУРУ ПРАВООХОРОНЦЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»	171
<i>Рябоконт В. В.</i> ВИХОВАННЯ ЯК СУТТЄВИЙ ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	174
<i>Солопінський В., Кришталь Т. М.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	175
<i>Сопільник В. В., Мельник О. Г.</i> ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ	177
<i>Томіленко А. Г.</i> СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВОГНЕБОРЦІВ В УРСР В 30-ті РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ	178
<i>Томіленко М. А., Чубіна Т. Д.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ДОБРОВІЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У ПОРЕФОРМЕННИЙ ПЕРІОД.....	181
<i>Щедров Р. О., Чубіна Т. Д.</i> ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНІ ПРАЦІВНИКИ: ПОНЯТТЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ.....	183

**Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації
та медичного забезпечення в сучасних умовах**

<i>Богун Л. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ (КУРСАНТІВ) ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	185
<i>Гончаренко І. В., Спіркіна О. О.</i> СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНІ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ.....	188
<i>Денисенко К. О., Спіркіна О. О.</i> СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	190
<i>Завітій М. О., Повстин О. В.</i> СТАРТАПИ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ.....	192
<i>Ковбун С. В., Демченко А. В.</i> ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	194

<i>Корнієнко М. В.</i>	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ	196
<i>Малець Д. Р., Повстин О. В.</i>	
АДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ДО МИРНОГО ЖИТТЯ	199
<i>Мороз С. В., Черненко О. М.</i>	
АУТОАГРЕСІЯ	201
<i>Мулик М. К., Міненко О. В.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	202
<i>Негрун О. С., Федоренко Я. А.</i>	
РОЛЬ ПЕДАГОГА У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ	204
<i>Омельчук В. С., Яценко І. А., Куліца О. С.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	206
<i>Петухова О. В.</i>	
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	208
<i>Садова О. В., Повстин О. В.</i>	
СТАНДАРТИЗАЦІЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	210
<i>Соловйов Д. О., Стеців І. І.</i>	
МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	211
<i>Станько В. Я., Черненко О. М.</i>	
МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ДЕЗАДАПТОВАНИХ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ.....	214
<i>Стась А. С., Косяк С. М.</i>	
ОРГАНІЗОВАНЕ МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРКАЩИНИ У ХІХ СТОЛІТТІ.....	215
<i>Цюра К. М., Спіркіна О. О.</i>	
СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	217
<i>Шеремета А. О., Міненко О. В.</i>	
ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ.....	219
<i>Шмиголь А. О., Радзівська І. В.</i>	
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	221
<i>Yeroshevich M. M., Melnyk M. V., Horenko L. M.</i>	
ALTERNATIVE WAY OF EXIT FROM THE CRISIS SITUATION.....	223

Наукове видання

***Організаційно-управлінське
та економіко-правове забезпечення діяльності
Єдиної державної системи цивільного захисту
(ЄДСЦЗ)***

МАТЕРІАЛИ

***V Всеукраїнської науково-практичної конференції
12 березня 2020 року***

*Редколегія може не поділяти поглядів авторів.
За зміст вміщених у збірнику матеріалів
персональну відповідальність несуть автори.*

Підп. до друку 05.03.20.
Формат 60 × 84 1/16.
Гарнітура Times New Roman.
Обл.-вид. арк. 15,8. Ум. друк. арк. 14,63.
Наклад 300 прим.
Замовлення № 1.

Видавець: Чабаненко Ю. А.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
Серія ДК № 1898 від 11.08.2004.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 39.
Тел. 0472/56-46-66; (093) 7889999.
E-mail: office@2upost.com.

Друк: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
НУЦЗ України.
м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8.
Тел. 0472/55-09-39. E-mail: fire@fire.ck.ua.